Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

KW
382
M4

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

't NIEUW WOORDEN-BOEK

Der

REGTEN,

Ofte een

Vertaalinge en Uytlegginge

Dan

Meest alle de Latijnse woorden, en wijse van spreeken, in alle Regten en Regtsgeleerders Boeken en Schriften gebruykelijk:

Ten deele uyt de Schriften van de Heeren

H. en W. de GROOT,

en andere versamelt en by een gestelt,

Ende

Ten deele nu eerst uyt het Latijn in 't Nederduyts tot dienst en nut van alle Practisijns en Liefhebbers overgeset;

Door

Mr. A. K.

382
M 4
Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

t'AMSTELREDAM,

By de Weduwe van Jan Hendriksz Boom, Zakr. Boekverkoopster/op de Cingel/by Jan-Roon-Poorts-Toorn/in de Boek-binder/1664.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Goedgunſtige

LEESERS.

DEn inzigt, dat ik by de Latijnſe woorden van de Hoog geleerde Heeren *H. en W. de Groot*, in Nederduyts vertaalt, nog veel meer woorden, en wijſe van ſpreeken, in de Regts-geleertheyd en Regts-vordering gebruykelijk, heb bygevoegt, en is niet geweeſt, om daar door een naam van geleertheyd te bekomen, of eenigſins vermaard te worden: maar 't is alleenlijk mijn welbehagen geweeſt, en den luſt, die ik hadde, om mijn eygen Moeder-taal wat

te vermeerderen, die my hebben angeport, om die moeyte op my te neemen. Ten is ook niet tot verminderinge van de Regts-geleertheyd, of Regts-vordering, datſe geheelijk in goed Nederduyts wel ſoude konnen beſchreeven worden, maar veeleer tot grooter agtinge; want heerlijke wetenſchappen moogen ook wel in een uytſteekender en treffelijker taal, als daarſe in beſchreeven zijn bekent zijn, en beſchreeven worden. De beweegrede dan, dat ik deſe Vertaalinge en Uytleggінge, de welke ik voor mijn ſelven en tot mijn eygen behaagen geſchreeven had,

an

an den Drukker heb gegeeven, om door den druk gemeen te maaken, is, om dat ik dagte, ofse iemand meer mogt behagen en een wel-gevallen daar in hebben, dog diese niet en behaagt, om de geringheyds wil, de zelve en kan ik geen groot ongelijk geeven, maar wil alleen op die versoeken, dat hy de selve eens verbetere en vermeerdere, 't welk my ten hoogsten angenaam zoude zijn, te meer de wijle ik selve dit werk soo volkomen ten eersten niet heb konnen maaken, sonder dat soo hier of daar, niet wel een misslag soude in gesloopen zijn, want hebbende maar moe-

ten volgen een weg ſonder ſpoor, daar ſoo hier en daar maar eenige voetſtappen ſtonden, kan men ligtelijk eenmaal miſſen, 't welk daar na als de weg wat meer betreeden en bekent is, ligtelijk kan worden voorgekomen. Ook kan ſy geding-beſorgers, openbaar ſchrijvers en andere, de welke onkundig zijn in de Latijnſe taal, gelijkſe meeſt alle zijn, en nogtans niet willende ſchijnen minder te weten, als die de welke in de taal kundig zijn, gaerne om geleert te ſchijnen, mede die Latijnſche, en van 't Latijn afkomende woorden en wijſe van ſpreeken, gelijk als ook Franſche, en andere Schot-

ſe

se woorden meer, in haar ge-
schriften en spreeken, gebruyken,
gelijk den Indiaanschen klap-vo-
gel, die sonder verstant de woor-
den der menschen na-boots, nog
dienstig zijn, om den zin en uyt-
legging der selver woorden, inge-
valle zy de selve willen gebruy-
ken, al hoe wel het veel beter was,
dat syse nimmer gebruykte, daar
in na te soeken, op dat zy de sel-
ve (gelijk't wel dikwils gebeurt)
niet kwalijk en soude gebruyken.
De goed gunstige Leesers nee-
men dit dan voor tegenwoordig
aan, dewijle het toekomende zeer
onseker is, de meening is wel om
in tijd en wijle dit Boekje wat te

ver-

verbeetere en te vermeerdere, dog overmits iemands voorneemen door veelderley toevallen kan belet worden, soo en kan ik mede van het toekomende niet zekers seggen. Hier mede blijve,

U E. Toegenegene

A. K.

Nederlandsche WOORDEN SCHAT Der Regts-geleertheyd en Regts-vordering.

A

A Die in diem, van die dag af tot die dag toe / van sulken dag af tot sulken dag toe.

A legatariis, van maakingbeurders. Siet legatarius.

Ab altera statione, van eenen anderen ontfang / of van een anderen rekening. By voorbeeld twee luyden sijn malkander schuldig / t. w. d'een komt van den ander 500 gulden / uyt verkoop van eenig goed: d'ander komt van de eerste 360 gulden / uyt verkoop mede van eenige andere waren. Als nu de eerste betaalinge eyscht / komt de tweede met 360 gulden inschuld in verlijking tegens de 500 gulden in-schuld / en blijft oversulks maar 140 gulden voor de tweede om te betaalen. Maar als nu de tweede wilde seggen / ik moet nog van een

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

derde 140 gulden hebben uyt verkoop van koopmanschap / en dat breng ilk mede in verlijking tot betaaling van't geen ghy hebben moet: soo en soude dat niet gelden / overmidts dat dat is van een anderen ontfang en rekening.

Ab inteſtato, by versterf / door versterf / sonder uyterste wil maaking.

Ab inteſtato mortuus, sonder uyterste wil maaking gestorven; d. i. die sonder uyterste wil te maaken gestorven is.

Ab inteſtato hæres, erfgenaam by versterf; d. i. die erfgenaam is uyt maagschap / als'er by uyterste wil geen andere erfgenaamen gestelt zijn.

Ab alienare, verbreemden / ontbreemden; d. i. iemands goederen / daer men geen eygendom an heeft / te willen / gelijk of men der eygendom an had / verbreemden / en den eygenaar den eygendom der selver goederen ontbreemden.

Ab alienatio, verbreemdinge / ontbreemdinge.

Abavia, een oud over-groot-moeder; d. i. over-groot-moeders moeder / in opgaande maeg-tal te rekenen het vierde gelid.

Abavus, een oud over-groot-vader / over-

over-ane; d. i. over-groot-vaders vader/ in opgaande maag-tal het vierde gelid. Hooghduyts / Des urans vater.

Abbreviare, verkorten/ verzoegen.

Abbreviare diem constitutum, of abbreviare terminum præfixi diei. Siet anticipare.

Abbreviatio, verkorting/ verzoeging.

Abbreviatio constituti diei, of abbreviatio termini præfixi diei. Siet anticipatio.

Abdicatus filius, een onterfde en verstoote soon.

Abnepos, een na agters 's kinds soon; d. i. agter 's kinds kinds soon / of een soon van een agter 's kinds kind/ in nedergaande maegschap te rekenen de vierde geboorte. Hoogd. Der dritte enkel.

Abnepotes & abneptes fratrum ac sororum, broeders en susters na agters kinds kinderen; d. i. broeders of susters agter 's kinds kinds kinderen / synde in syde maegschap het seste gelid.

Abneptis, een na agter 's kinds dogter; d. i. agter 's kinds kinds dogter / of een dogter van een agter 's kinds kind / in nedergaande maag-tal het vierde gelid. Hoogd. Der dritt näsin.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Abolere, vernietigen/ te niet doen/ uptwisschen.

Abolitie, te niet doeninge; een bzeede gunst of genade van een vozst / of overhept / waar dooz hy verschepde misdaaden vergeeft; een vergiffenisse of uptwisschinge van verschepde misslagen of overtreedingen; vergiffenis van verschepde misdaaden.

Absentes, uytlandigen / afwesenden / niet tegenwoozdig wesenden.

Absentia, afwesenthepd / niet tegenwoozdighepd.

Absentia reipublicæ causa, afwesen om de gemeene saaken des lands/ afwesenthepd om 't gemeene best's halven.

Absolvere, ontslaan/ voleynden.

Absolutè, na haaren aart / heel en al / volkomelijk/ volstrecht.

Absolutio, ontslaging / af-laat / volepnding.

Absolutus, ontslagen/ voleynd.

Absolutio instantiæ, ontslaging van de vooz-regt-betrekking / welke geschied / als den aanlegger self in regte niet en is verscheenen/ of als den gedaagde voozwend verset van on-onderhoozighepd des regters.

Acceptilatio, kwijtschelding by schenking/

king/die geschied wanneer een schuldeyscher sonder betaalinghe den schuldenaar de schuld kwijtscheldt.

Acceptans, vel acceptator, scil. literarum cambii, een aanveerder/oft aanneemer van een wissel-brief/ om die selvige te betaalen aan den trekker/ of houder/ mits behoudende sijn verhaal op den teplienaar of gever van de wissel-brief. In saaken van wissel sijn gemeenelijk altijd drij lieden in die handeling onder malkander verbonden; t. w. den gever/schrijver of teplienaar van de wissel-brief/ des selfs houder of trekker/ ende den ontfanger of aanveerder des selfs.

Acceptare, ontfangen/ aanneemen/ anveerden; een wissel-brief aanneemen oft anveerden om die te betaalen.

Accessio, een natrekking/ waar door men den eygendom van eenige dingen bekomt/ is als van twee gemengde saaken de waardiger saak de onwaardiger tot of na sich treckt. Ende dese natrekking/ sijnde een soorte van eygendoms bekoming/ geschied/ 1. by toeval sonder leven/ gelijk by overstuyving van sand/ overloop van water/ en aanwerp van slijk of verdroogde stroom-gronden; of by toeval met

leven / gelijk de geboomten van onse tamme beesten. 2. Ofte door toedoening en arbeyd van de menskh / en heeft plaats in tilbaar goed / gelijk wanneer iemand iets hem toebehoorende tot dienst of versiering van eens anders zaake daar vast aanvoegt: ofte in ontilbaar goed / want alle wat gebouwt wert op iemands grond / komt den grond-eygenaar toe.

Accessiones, sijn ook eenige anhangselen oft toevoegselen.

Accessorie, mede hulpelijk / bykomende.

Accessorium, is mede iets bykomende of mede helpende / 1. tot bevorderinge van ons regt / gelijk als men versoekt versuym oft' verstek: 2. Ofte tot bevorderinge van de uytvoeringe van een gewijsde tot onsen voordeel verkregen / te weten / als men versoekt bzieven van bevorderinge des gewijsdes aan andere regters / of anhang-bzieven; een zaake die uyt een ander spruyt.

Accedere, bygaan / toegaan.

Accessus, toegank.

Accidentalis, toevallingh / by toeval; d. i. al het geene niet en geschied met voorbedagten raad of opset.

Accretio, een aengroejingh / de welke ge-

geſchied als een of meer geſtelde erfgenaamen haare erffenis verſtooten of weygeren an te gaan: als dan groejen die deelen der ſelver aan de deelen der overgeblevene erfgenaamen/ en wort alſoo door die aangroejing vergroot.

Accreſſere, aangroejen / anwaſſen.

Accumulativè, verſamelender wijſe/ by verſamelinge/ſamen voegender wijſe/ by ſamen voeginge.

Accuſare, beſchuldigen / anklagen / betygen/ betyen.

Accuſatio, beſchuldiging / anklaging / klaaging/ anklagte.

Accuſator, beſchuldiger / klager / anklager/ betyer.

Accuſatus, beſchuldigde / beklaagde / angeklaagde/ betygde.

Accuſatus, beſchuldigt/ angeklaagt/ betigt.

Acquiſitio, een verkrijginge / of bekominge des eygendoms van eenige dingen.

Acquiſitio hæreditatis, een bekominge der erffeniſſe; d. i. als men den eygendom der erffeniſſe verkrijgt of bekomt / door upterſte wil of by verſterf.

Acquiſitio hæreditatis directa, erffenis

bekooming upt de hand is als de erfgenaam sijn regt tot de erffenisse bekomt onmiddelijk van den overleeden selfs.

Acquisitio hæreditatis fidei commissariæ, erffenis bekooming over de hand/ is wanneer een erfgenaam over de hand sijn regt tot de erffenisse niet onmiddelijk van den overleeden selfs by upterste wil of versterf bekomt/ maar bekomt dat van een ander/ aan de welke de erffenisse van den overleede/ onder verbinteniſſe van weder overleeveringe/ sonder die te mogen verbzemden/ gemaakt was.

Acquisitor, een verkrijger of bekomer van eenige eygendom of regt tot de selve.

Acta, daaden/ handelingen/ geschriften van hofs-schrijvers/ land-schrijvers/ raads-schrijvers/ gereghts-schrijvers/ regts-vorderaars/ gedings-besorgers en openbaar-schrijvers; beteykent ook een kennisse/ beschejd.

Acta publica, algemeene schriften/ een ieder een aangaande/ gelijk wetten/ insettingen/ voor-regten/ keuren en diergelijken.

Acta privata, besondere schriften/ die deese of geene in't bysonder raaken; gelijk

gelijk een verbinds-schrift / uytterste wil / of houwlijkische voorwaarde van deese / of die.

Acta coram judicibus deputatis, seu commissariis, een mondelinge voorstellinge des verschils of twist-zaaks / soo van den aanlegger als verweerder / of van haar lieder voorspraaken voorgesteld / op een by-een-komst tot dien eynde belegt voor een / somtijds meer regters of raads-heeren / daer toe afgevaardigt synde / om de twisters of gedings luyden door d'een of d'ander middelen te brengen tot over-een-koming en verdzagh: en in gevalle sulks niet en gebeurt / haar onderrigten / hoe sy haar vorder sullen dragen in't verbolgen van haar saake. Mondeling geschils verhaal en voorstelling op de by-een-komst. Twists zaaks mondeling verhaal.

Actio, een regt / of regts-middel om't regt te verbolgen en voor te staan / en is tweederley opspraak of aantaal; Actio beteykent somtijds / eysch; gelijk Actor somtijds / eyscher.

Actio in personam seu personalis, een opspraak op eenig menschh. By voorbeeld iemand was geld aan uw schuldig / waar van ghy een hand-schrift

had / en hy weygerde uw daar na betaalinge / soo had ghy opspraak op die man uyt dat hand-schrift / tot invordering van u geld.

Actio in rem seu realis, een aantaal op eenig goed. By voorbeeld uw was eenig goed ontstoolen ofte op een andere wijse afhandig gemaakt / en ghy kwamt dat goed te agter-haalen / soo had ghy aantaal op dat goed tot eygening / ingevalle men uw het selve niet met wille en gemak wilde wederom geven.

Actionis institutio, de instelling van sijn regts-middel.

Actionem suam instituere, sijn regt of regts-middel instelle.

Actionem suam in personam seu personalem instituere, sijn opspraak op iemand instelle.

Actionem suam in rem seu realem instituere, sijn aantaal op eenig goed instelle.

Actionem suam pro sequi, sijn regt of regts-middel / 't sy opspraak of aantaal / vervolgen.

Actionem suam remittere, sijn regt of regts-middel / 't sy opspraak of aantaal / afstaan.

Actio ad aversionem damni ex assecuratione,

tione, opspraak of regt tot schade vergoeding / of tot afkeering van schade uyt verseekeringe; opspraak om schade af te houden uyt kragt van verseekeringe. Dit regt heeft een verseekerde tegens den verseekeraar / als de verseekerde koopmanschappen of goederen koomen te verongelucken.

Actio ad commissum, opspraak tot verval van erf-pagt goed. Dese opspraak doet den heer tegen den erf-pagter / als die in gebreeke blijft om de erf-pagt te betalen.

Actio ad collationem bonorum, opspraak tot inbrenging der goederen / dewelke een soon of dogter voor heen van de ouders heeft gehad. Siet collatio bonorum. Dese opspraak heeft d'eene broeder of suster tegens de andere na 't overleven der ouders.

Actio ad compositionem homicidii adversus homicidam, opspraak tot soeninge of versoeninge; opspraak tot afmaakinge des dood-slags tegen den dood-slager. Dese opspraak geschied van de naaste vrienden van eenen neer-geslagenen tegens den dood-slager.

Actio ad dotem, opspraak om sijn houw-

lijks goed / of b'repd schat te hebben; een opspraak van een man tegens de ouders van sijn vrouw om sijn beloofde houwlijks goed te bekomen. Ut evictio ejus nomine præstetur, dat men dien aangaande waaring stelle. Siet actio ut evictio dotis nomine præstetur. Ut impensæ in res dotales factæ restituantur, dat de onkosten aan de b'repd schat gedaan / moeten weder uytgekeert werden. Siet actio ut impensæ in res dotales factæ restituantur.

Actio ad ducendum vel dotandum stupratam, opspraak om iemand / die een vrijster onteert ofte beslaapen heeft / aan deselve te doen trouwen ofte om haar houwlijks goed te geven.

Actio ad edendum, opspraak om te hebben afschrift van eenige schriften eens gedings / ofte eens gewijsdes; dat is / wanneer een geregts-schrijver / of Schepenen / weygeren aan iemand te geven afschrift van een gewijsde / of eenige andere schriften of stukken / die hem soude konnen voorderlijk sijn in sijn zaake voor den hoogen regter.

Actio ad falcidiam, (scil. portionem seu partem hæreditatis, illa est quarta pars) opspraak om te hebben het vierde

vierde gedeelte der erffenisse vry en onbeswaart. Een opspraak / regt of eysch van een erfgenaam of erfgenamen op den maaking-beurder of maaking-beurders / als aan de selven by maaking meer als dry der dendeelen der erffenisse is gemaakt / om het overige vierde gedeelte der erffenisse vry en onbeswaart te behouden. Siet falcidia detractio.

Actio ad intereſſe. Siet actio ad ſolutionem ſolarii chyrurgici, doloris paſſi & jacturæ temporis obtinendam.

Actio ad fruendum inædificato, regt of opspraak om te mogen gebruyken 't geene gebouwt is ofte den opstal: Als iemand een grond van een ander gehuurt hebbende / daar op bouwt of timmert / heeft hy regt om dat getimmer te mogen gebruyken soo lang het staat; en mag hem den ander uyt regt van eygendom op de grond gaan verhindering doen.

Actio ad intereſſe. Siet actio ad compoſitionem homicidii, adverſus homicidam.

Actio ad intereſſe. Siet actio ad uſuras in ſtipulatum deductas.

Actio ad legata ex teſtamento, aut codicillis, opspraak tot de maakinge uyt

de upterſte wil ofte onvolkoomene upterſte wille. Een regts-middel of opſpraak / welke de maaking-beurders gebruyken tegens de geſtelde erfgenaamen / om de maakinge / dewelke haar by upterſte wil of onvolkomene upterſte wil gemaakt is / te bekoomen.

Actio ad legitimam, (ſcil. portionem) ejuſque ſupplementum, opſpraak om het wettig gedeelte ende des ſelfs vervulling te bekoomen. Deeſe opſpraak doet een kind tegens de upterſte wil der ouderen / wanneer hem by deſelve upterſte wil minder is nagelaten als ſijn wettig gedeelte is bedragende: of doen deſelve opſpraak de ouderen tegens de upterſte wil der kinderen / wanneer ſy by deſelve in minder gedeelte / als haar na regten is toekoomende / erfgenaamen geſtelt ſijn.

Actio ad partem hæreditatis, opſpraak om ſijn deel der erffeniſſe te bekomen. Een opſpraak van een erfgenaam / die voor een gedeelte der erffenis erfgenaam geſtelt is / om ſijn gedeelte der erffeniſſe te bekomen.

Actio ad perceptionem fructuum, opſpraak om de vrugten te mogen trekken van erf-pagt goed. Een opſpraak

van

van den erf-pagter tegens den eygenaar.

Actio ad præſtandam cautionem legatorum & fidei commiſſorum nomine, opſpraak om goede ſeekerheyd te ſtellen / ter zaaken van maakingen uyt de hand of over de hand. Welke ſeekerheyd de erfgenaamen eyſchen van de maaking-beurders / om verſeekert te ſijn / dat ſy de maaking voldaan hebben: en van de erfgenaamen over de hand / om te konnen toonen / dat ſy de erffenis uyt de hand hebben overgelaaten aan de erfgenaamen over de hand.

Actio ad præſtationem feudi & fructuum, opſpraak tot beſitting van het leen ende de gebruyking der vrugten van dien. Deſe opſpraak gebruykt een leen-man of ſmal-heer tegens den heer des leens.

Actio ad petendam bonorum deſcriptionem, ſeu actio petitionis repertorii, vel inventarii, regts-middel om te eyſchen boedel-beſchrijving / of goederens-beſchrijving. 't Welk doen konnen al die geen dewelke daar an gelegen is / om de beſchrijving der goederen te hebben.

Actio ad premium ex aſſecuratione, opſpraak

spraak tot bekoominge van het beloofde of besprooken geld ter saake van de verseekeringe. Dit regts-middel wordt ingestelt van den verseekeraar tegens den verseekerde.

Actio ad pretium emptionis certis annis persolvendum, opspraak om de koopschat van koop op de gesette tijden betaalt te hebben.

Actio ad quietandum. Siet actio ad reddendum Chyrographum cancellatum.

Actio ad ratiocinia, opspraak tot verantwoording van een bewint; dat is / om daar van te geven reekening / bewijs / en 't overblijffel.

Actio ad reddendum Chyrographum cancellatum, opspraak om een handschrift wederom te hebben vernietigt en door-gehaalt; t. w. wanneer het selve hand-schrift voldaan is.

Actio ad reparationem damni navalis, opspraak tot vergoedinge van de schade by het eene schip het ander aan gedaan. Siet actio si navis navi nocuerit.

Actio ad rescindendum contractum, opspraak tot vernietinge van een verdrag of voltrokken handeling; 't welk geschied / als een van de handelaars te veel beschaadigt is by de handeling.

Actio-

Actio ad revocandam donationem, opſpraak tot herroeping van een geſchenk; 't welk geſchied/als de ſchenker van die / an welke hy iets geſchonken heeft/ word beledigt.

Actio ad ſolutionem canonis, opſpraak tot betalinge van de jaarlijkſche erfpagt; een opſpraak van den eygenaar tegens den erf-pagter.

Actio ad ſolutionem cenſus, opſpraak tot betaalinge van een jaarlijks inkomſte; of opſpraak tot betaalinge van jaarlijks oud-eygen. Siet jus cenſuale, en cenſus.

Actio ad ſolvendas litis expenſas, opſpraak om de koſten des gedings te doen betaalen.

Actio ad ſolvendum reditum (ſcil. pecuniæ) opſpraak om de jaarlijkſche woeker of win-penningen te betaalen; opſpraak tot betaalinge van de winpenninge van op winſt of woeker gegeven geld. Opſpraak om betaalinge van woeker of geld-winſt.

Actio ad ſolutionem ſolarii chyrurgici, doloris paſſi & jacturæ temporis obtinendum, opſpraak tot betaalinge van't meeſter-loon/ pijn en ſmerte/ en verlet van tijd; een opſpraak van een gekwesten tegens den kwetſer.

Actio

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Actio ad traditionem rei donatæ, opſpraak tot overlevering van een geſchonken zaak; of eenig geſchonken goed. Die an iemand iets geſchonken heeft / is gehouden hem dat te leveren / of den ander heeft opſpraak van overlevering van het geſchonke goed tegens den ſchenker.

Actio ad trebellianicam (ſcil. partem) hæreditatis, quæ eſt quarta pars hæreditatis, opſpraak om een vierde gedeelte eener over de hand gemaakte erffenisſe te hebben vry en onbeſwaart. By voorbeeld/ als iemand (te weten een upterſte wil maaker) by upterſte wil ſijn goederen heeft gemaakt aan een ander (te weten / een erfgenaam upt de hand/ met beding / dat hy die erffenisſe aan een derde/ te weten/ een erfgenaam over de hand) ſal over geven: ſoo is dien ander / aan welke de goederen alſoo gemaakt ſijn/ niet gehouden de geheele erffenisſe aan dien derde over te geven / voor en aleer hy der het vierde gedeelte afgetrokken of afgehouden heeft.

Actio ad uſuras in ſtipulatum deductas, opſpraak upt beſproolen geld winſt. Als iemand jaarlijkſche win-penningen belooft heeft / is hy gehouden

deſelve

deselve te betaalen/ of den ander heeft opspraak tegens hem upt sijn gedaane belofte.

Actiones ædilitiæ sunt triplices, scill. actio redhibitoria, actio quanto minoris, & actio in factum, eenige opspraaken/ of regts-middelen / in kleyne saaken/ voor eenige bysondere regters/ die men ook hage-sette-regters noemt/ dewelke daar toe van den opper-regter gekooren wierden/ dienende. Ende was die wijse van spreeken dier tijds/ gelijk men nu seyd eenige opspraken of regts middelen voor Scheepenen van eenige bysondere zaaken/ gelijk zee-zaaken/ van de verlaatenen en afgestaane boedels zaaken / en andere meer. Siet Ædiles curules, en ook Act. redhib. Act. quant. min. en Act. in Factum.

Actio æstimatoria, sive de æstimato, opspraak om te hebben eenig gekoft goed ongeschend en onbedurven of desselfs waardye.

Actio ambulatoria, een overgaande opspraak of aantaal; dat is/ die van de eene mensch op de ander over gaat; gelijk wanneer iemand eenig goed leent aan een ander om te gebruyken/ en als het selve goed gestoolen wort van dien bruyker/ soo heeft of diem bruyker

bruyker of dien te leen-gever opspraak van dieverye tegens den dief/ of aantaal op het gestoole goed/ ingevalle sy het selven iewers konnen agter-haalen.

Actio beneficii descriptionis bonorum, seu beneficii inventarii, een opspraak om te hebben regt van boedel of goederens beschrijving.

Actio calvisiana, opspraak tot verbreeking/ (of weder intrekking) van't geen een vry gelatene tot verkortinge van sijn heer heeft vervreemt.

Actio cessa, een afgestaane en aan een ander overgegeven opspraak/ of regt; dat is/ als iemand eenig regt heeft op een ander/ en hy staat van dat regt af en geeft het over an een derde om het selve tegen die tweede te vervolgen.

Actio civilis, opspraak in gemeene geldschuld zaaken/ of in andere gemeene twist of geschil zaaken.

Actio communicationis lucri vel damni, ex pactis tam constante matrimonio quam dissoluto eo, opspraak van gemeenschap van winst ende verlies volgens de voorwaarden/ soo wel staande houwlijk/ als na ontbinding van dien.

Actio condictitia, opspraak van wederepsching;

eyschjng ; als iemand weder-eyscht 't geen hy aan een ander t'onregt betaalt heeft / of aan een ander sonder oorsaak gegeben. Opspraak van intrekking eens belofte ofte toesegging ; als iemand intrekt een toesegging of belofte gedaan aan een ander sonder oorsaak.

Actio confessoria, een bekennende aantaal/ een bevestigende aantaal.

Actio confessoria servitutis, een dienstbaarheyds bevestigende aantaal ; wanneer iemand voorgeeft/ dat eens anders erf of land eenige dienstbaarheyd / of dienst schuldig is aan sijn erf of land. En bestaat deese dienst of dienstbaarheyd in eenig gebruyk/ 't welk men heeft van eens anders land of erf. By voorbeeld een gangpad over eens anders land ; of water-loosing op eens anders erf/ of iets anders.

Actio confessoria ususfructus, lijf-togts bevestigende aantaal ; aantaal tot bekoominge van lijf-togt. Dese aantaal doet een lijf-togtenaar op de goederen van den eygenaar op welke de lijf-togt gestelt is.

Actio confessoria usus vel habitationis, aantaal tot bekoominge van eenig gebruyk

gebruyk of huys-bewooning. Gebruyks bevestigende aantaal; huysbewoonings bevestigende aantaal; aantaal van den bruyker of bewooner op het goed of wooning van den eygenaar/welkers goed of wooning/bruyk of inwooning schuldig is.

Actio criminalis, opspraak in straf-saaken/ opspraak van misdaad.

Actio dativa, een onvolkome opspraak/of een uyt niet genoegsaame oorzaak voortkomende opspraak; een gegeven opspraak; een gegeven regtsmiddel. Deese opspraak/ ten sy sy by name door een wet/ of den regter of een gewoonte gehulpen wert/ (en alsoo aan dien volkomenthyd gegeven) en heeft by sommige geen genoegsame oorsaak om op iemand iets te seggen. By veele is deese actio dativa even het selve met actio nativa, een volkome opspraak/ of een opspraak voortkomende uyt een genoegsaame oorzaak om op iemand iets te seggen. vid. actio nativa.

Actio illa datur. vid. actio illa nascitur.

Actio de alenda uxore, opspraak om een vrouw te onderhouden.

Actio de alendis & educandis liberis, opspraak om de kinderen te onderhouden ende op te voeden.

Actio

Actio de cogendo tutore, ut ad ministret, opspraak om een voogd te bedwingen tot het bewint van de voogdye; d. i. dat hy de voogdye of mond-bezgschap moet annemen.

Actio de communi dividundo, opspraak om de gemeenschap te deelen; een opspraak waar by iemand / die de gemeenschap niet langer anstaat/eyscht/ dat eenig goed/ 't welk gemeen is onder verschepde luyden/ sal gedeelt/ en ider sijn deel gegeven werden.

Actio de condictione dotis, nuptiis non secutis, opspraak van wedereyschingh van de b'reyd-schat/ als het houwlijk niet voltrokken en wozd.

Actio de constituta pecunia, opspraak tot laste van die / welke eens anders schuld anneemt te betaalen; opspraak uyt beloofde betaalinge.

Actio decreti, opspraak tegens die / dewelken voorgeven antaal op eenig goed te hebben.

Actio de damno infecto, opspraak van gevreesde en ongedane schade; een opspraak die iemand doet tegens een van welke hy vreest beschadigt te sullen worden / en dieshalven het selve soekt voor te komen.

Actio de dejecto aut effuso, opspraak tegens

gens die / welke iets afwerpen oft uptgieten ; als iemand over straat gaande beschadigt word door iets 't geener upt een huys gworpen of gegoten word / soo heeft die beschadigde opspraak tegens de heer des huysgesins.

Actio de divortiis, opspraak van houwlijks schepding ; wanneer een van beyde de gehouwde den anderen beschuldigt van hegt-breuk en oversulks wil geschepden syn.

Actio de dolo, opspraak upt bedrog / of arglist ; een opspraak die eener tegens die / dewelke hem bedrogen heeft / instelt.

Actio de donatione propter nuptias, opspraak upt gifte ter saake des houwlijks ; een opspraak upt gifte of verëering ten dien eynde geschonken om daar door tot een houwlijk te komen / om deselve gifte wederom te hebben / ingevalle het gehoopte houwlijk niet komt te geschieden.

Actio de donationibus inter virum & uxorem, opspraak upt gifte tusschen man en vrouw.

Actio de filia dotanda & liberis exhibendis, opspraak van een dogter houwlijks goed te geven ende de kinderen te voorschyn brengen.

Actio

Actio de indemni aliquo habendo, opspraak om schadeloos gehouden te werden; wanneer iemand borge word voor de vry-waaring van een huys of iets anders/ dan begeert de borge wederom/ dat hy by die borg-togt niet en sal beschadigt worden/ maar dat men hem sal bevryen en schadeloos houden.

Actio de in rem verso, opspraak om het geen ten nutte an iemands goed besteet is; opspraak uyt handeling van een soon des huysgesins of slaaf/ dewelken eenig geld ter goeder trouwe hebben opgenoomen en tot noodsaaklijkheyd en nutte an des vaders of des heeren goed hebben te kost gelegt/ tegens de vader of heer om het selve van die wederom te hebben.

Actio de operis novi nuntiatione, opspraak van een nieuw werk iemand aan te seggen; opspraak om iemand te verbieden een nieuw werk of getimmer te timmeren; t.w. daar iemand sijn gebuuren mede soude beschadigen of nadeelig weesen. Opspraak van den eenen buyr-man tegens den ander/ wanneer den een den ander te na komt met sijn getimmer.

Actio de pactis dotalibus, opspraak uyt

houwlijkſche voorwaarde; wanneer een van beyde / dewelke met malkander eenige houwlijkſche voorwaarde gemaakt hebben / ietſ doed tegen deſelve voorwaarden / heeft den ander upt deſelven opſpraak tegen hem.

Actio de paraphernis, opſpraak van een vrouw om de goederen die ſy behalven haar houwlijkſ goed / voor haar ſelven heeft / te hebben / of te bekomen; opſpraak tot de goederen die een vrouw voor heur ſelven bzy heeft.

Actio de petenda uxore, ſi ab alio detinea-tur, opſpraak om ſijn vrouw weder te eyſchen / als ſy van een ander op gehouden word. Dit ſal ſijn in ſoodanigen geval / wanneer een vrouw met geweld word verboert / en tegen haar dank opgehouden: want indien ſy met haar wil wierd opgehouden / ſoo ſoudender veele geen groot behagen hebben / om haar weder te eyſchen.

Actio de peculio filiorum familias, aut ſervorum, opſpraak tegens een vader / of heer om het eygen goed deſ ſoons of ſlaafs te bekoomen tot betaaling van't geen ſy ſchuldig ſijn.

Actio depoſiti directa, opſpraak upt bewaargeving / aan de ſyde van den bewaargever om het te bewaaren gegevene

gebene goed wederom te hebben.

Actio depositi contraria, opspraak upt bewaar-aanneeming / an de syde van de bewaar-aanneemer / om de onkosten / soo hy eenige gedaan heeft an het te bewaaren gegebene goed / wederom te hebben.

Actio de posito aut suspenso quod nocere possit, opspraak tegens die geen / welke iets heeft uptgestelt of geset; of iets hangende heeft / 't welk schade soude konnen doen.

Actio de præscriptis verbis, opspraak upt voorgeschreeven woorden; welke opspraak reyst upt verdrag sonder naam / te weeten dan / wanneer de saake onder die voorgeschreve woorden is.

Actio de privilegio dotis, opspraak upt voor-regt van ingebragt houwlijks goed. Siet actio hypothecaria & privilegium dotis.

Actio de recepto adversus nautas, caupones, stabularios, opspraak om iet 't geen in bewaaring aangenoomen is / tegens schippers / herbergiers / en stalling-houders / of stal-meesters.

Actio de repetitione dotis soluto matrimonio, opspraak tot wederepsching van het houwlijks goed by breken van

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

het houwlijk / of by houwlijk schey-ding.

Actio de secundis nuptiis, opspraak uyt een tweede houwlijk; een opspraak van de erfgenaamen van een overledene tegens de langst levende/dewelke eenig goed van den overledene gemaakt is tot wederhouwelijkens toe/ wanneer de langst levende haar weder ten tweede houwlijk begeeft.

Actio de sponsalibus, opspraak uyt trouw-beloften; als een van beyde de verloofde sonder wettelijkke redenen de trouw-beloften wilde breeken/ heeft de ander opspraak tegens die uyt de gedaane beloften.

Actio de suspecto tutore removendo, opspraak om een voogd daar bedenkelijkheyd op valt van sijn voogdye ontslagen te hebben.

Actio de tabulis testamenti exhibendis, opspraak om te vertoonen de oorspronkelijke uyterste wil.

Actio emphyteuticaria ad præstationem rei emphyteuticæ, opspraak uyt erfpagts regt/ tot bekoominge van de erfpagts goederen; een opspraak van den eygenaar of heer tegens den erfpagter om sijn erf-pagt goed wederom te hebben: 't welk geschied als de erf-

erf-pagt in drie jaaren niet betaalt word / of als de erf-pagter het goed verdreemd heeft dupte weten van den heer.

Actio empti, opspraak van koop; opspraak van een verkooper tegens de kooper upt angegaane koop.

Actio ex cambio contra acceptantem literas, opspraak upt een wissel-brief tegens den anneemer van de wissel-brief; een opspraak van den houder of trekker des wissel-briefs tegens den anneemer / ingeballe hy deselve anvaard heeft en belooft te voldoen.

Actio ex communione consuetudinaria, opspraak upt de gewoontelijke gemeynschap; te weten / tot de helft van de goederen / tusschen man en vrouw by overleeden van een van beyde / ingeballe geen houwlijkssche voorwaarden tot uptsluyting van de gemeenschap gemaakt sijn.

Actio ex emphyteusi. Siet actio emphyteuticaria.

Actio ex empto reditu, opspraak upt koop van een jaarlijkssche inkomste van geld; 't welk geschied by koop van een hoofd-schuld / dewelke op woeker of geld-winst op een stad of land staat / of op eenig ander vast goed; en

kan den kooper by koop van de hoofdschuld/ de jaarlijksche woeker of geldwinst trekken.

Actio exercitoria, opspraak upt rederpe; een opspraak tegens de reders/ wanneer der door des schippers versuym eenige schade an de ingeladene goederen komt te geschieden.

Actio ex inofficioso testamento, opspraak upt een onwettige upterste wil; een opspraak van kinderen tegen der ouderen / of ouders tegen der kinderen upterste wil/ ingevalle deselve niet na regten gemaakt is.

Actio ex jure feudali. Siet actio feudalis.

Actio ex lege aquilia, opspraak tot vergoedinge van alle t'onregt aangedane schaden; een opspraak van de beschadigde tegens den beschadiger.

Actio ex lege diffamari, een dagvaarding om iemand sijn opspraak te doen instellen; waar by iemand een ander / dewelke van silt geeft / iets op hem te seggen te hebben; dagvaard om sijn opspraak die hy meynd te hebben / sal instellen / of anders namaals swijgen.

Actio ex lege Rhodia, opspraak upt scheeps schade-draaging; schadedraging ontstaat als in stormen onweer

weer eenige goederen en koopmanschappen buyten boort worden gewoppen tot ligtenis van't schip / om lijf / schip en het overige goed te behouden. En heeft die / welkers goederen gewoppen sijn / opspraak op alle die geene dewelken eenige koopmanschappen in't schip hebben / tot vergoeding van sijn gelede schade by de werping veroorsaakt.

Actio ex libro mercatoris juramento firmato, opspraak uyt een koopmans boek met eeden gesterkt sijnde. Een koopman of winkel-houder al en heeft die geen ander bewijs van de schuld als sijn boek / kan uyt het selve met eeden gesterkt sijnde / als een volkomen bewijs van de schuld / den schuldenaar dagvaarden tot betaalinge van de schuld.

Actio ex mortis causa donatione, opspraak uyt een gifte ter saake des doods. Deese opspraak doet die an dewelke iets geschonken is tot een gedagtenis van een sterbende / tegens de erfgenaamen van den overledene / om de gifte van haar te bekomen.

Actio ex pacto, opspraak uyt een verdrag of over-een-koominge. Deese opspraak is tegen die geen / dewelke ge-

handelt heeft en een verdzag ingegaan met een ander / als hy van dat verdzag sonder wettelijke redenen wil afgaan.

Actio ex præscriptione, opspzaak upt verjaaring; als iemand eenig goed bzeedelijk en ter goeder trouwe beseten heeft die tijd / dewelke van de wet daar toe gestelt is / heeft hy opspzaak van verjaaring tegens die dewelke hem soude willen moepelijk vallen in sijn bzedelijke besitting.

Actio ex protestu contra principalem, opspzaak upt verwerping of afwijsing eenes wissel-bziefs. Deese opspzaak gebzuykt den trekker tegen den gever des wissel-bziefs: alsse den annemer / die deselve behoozde te anbaarden en te voldoen / afwijst en verwerpt.

Actio ex scripta obligatione, opspzaak upt een geschzeeven hand-schzift; wanneer iemand upt sijn eygen handschzift / waar mede hy sik self verbonden heeft an den in-schulder / wozd gedagvaard om de schuld te voldoen.

Actio ex societate classis navalis, opspzaak upt een gemaakte scheeps maatschappie.

Actio ex sponsione, opspzaak upt wed-

dinge;

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

dinge; met welke opspraak van weddinge men weynig opdoed tegens die/ daar men tegen gewed heeft/ om datter geen regt op gedaan word. Opspraak upt belofte.

Actio ex sponso, opspraak upt weddinge/ of opspraak upt belofte.

Actio ex stipulatu pro dote exigenda, opspraak upt belofte / om het houwlijks goed te vorderen.

Actio ex stipulatu fidejussorum, opspraak upt belofte van borgen; een opspraak tegens die geen / dewelke haar selven met beloften hebben verbonden om borgen te sijn voor een ander.

Actio ex transactione, opspraak upt een dading / of vriendelijke schepding; opspraak upt een willig verdrag.

Actio fabiana, seu faviana, opspraak tot verbreeking of weer intrekking/ van 't geene een bly gelaatene tot verkortinge van sijn heer heeft verweemt; 't sy door schenking tersaake des doods of anders.

Actio familiæ erciscundæ; opspraak om erf deeling; opspraak om de erffenis te deelen; d. i. alle onlighaamelijke ende lighaamlijke saaken / die den overleeden toegekoomen hebben.

Actio finium regundorum, opspraak en

verbinteniſſe om te gehengen / dat de oude ſchepdinge / belendinge of landſchepdinge verklaart werden. Als twee luyden haar landen gemengder veure leggen/ ſoo dat men niet wel de belendinge of ſchepdinge kan merken/ heeft die geen / die daar by verkort is/ opſpraak / dat de belendinge ſoo veel men kan verklaart werde.

Actio feudalis, opſpraak uyt leen-regt; een leen-regtſe opſpraak; een opſpraak van den heer tegen den leen-man / of den leen-man tegen den heer.

Actio funeraria, opſpraak tot rouwkoſten; opſpraak om de dood-ſchulden. Een opſpraak van die geene / dewelken in een ſterf-huys iets gelevert hebben of an den geſtorvenen ſelf eenige dienſten gedaan/ tegens de erfgenaamen.

Actio hypothecaria & privilegium dotis, antaal uyt vaſt onderpand op 't goed en het voor-regt van ingebragt houwlijks goed. Een antaal dewelke een vrouw na het houwlijk heeft op alle de goederen/ tot bekooming van heur ingebragt houwlijks goed.

Actio hypothecaria in rem, antaal uyt vaſt onderpand op eenig vaſt goed ſtaande; antaal uyt grond-brieven op vaſt goed.

Actio

Actio injuriarum ad palinodiam & reparationem utilem & honorificam, opspraak van hoon of lastering tot herroeping van de selve ende weder-evening van dien eerlijk en voordeellijk.

Actio in personam seu personalis, opspraak op een mensch. Siet actio.

Actio in rem seu realis, antaal op eenig goed. Siet actio.

Actio institoria, opspraak upt bewinthebbing van koop-handel-drijving; een opspraak van den koopman of bewint-gever tegens den handeldrijver of bewint-hebber.

Actio in factum, opspraak tot een daad; opspraak op het geene iemand gedaan heeft.

Actio institoria in personam, opspraak upt bewinthebbing van koop-handeldrijving; een opspraak van die/welke met den handel-drijver gehandelt hebben/ tegens den koopman.

Actio judicati, opspraak van gewijsde; een opspraak tegens een dewelke een gewijsde tot sijn nadeel heeft.

Actio κακώσεως, opspraak der ouderen tegens quade en ongehoorsame kinderen.

Actio locati & conducti, opspraak upt huur ende verhuuring.

Actio locati inter magistrum & nautas,

opspraak van huur tusschen een schipper ende sijn schips-gesellen.

Actio locati inter magistrum & exercitores, opspraak van huur tusschen een schipper ende sijn reeders.

Actio nativa, een volkome opspraak / of een uytgenoegsaame oorsaak voortkomende / opspraak; een voortkoomende opspraak / die / sonder door een wet / den regter of een gewoonte geholpen te werden / om daar door volkomenthepd te bekoomen / uyt haar selven genoegsaam is om opspraak op iemand te maken.

Actio illa in personam vel in rem nascitur mihi ex tali causa, die opspraak of antaal komt my voort uyt soodanige oorsaak; sive Actio illa in personam vel in rem datur mihi ex tali causa, die opspraak of antaal wort my gegeven uyt soodanigen oorsaak / is mijns bedunkens een en de selfde sin: en soude oversulks mede van gevoelen sijn / dat Actio dativa, een opspraak gegeven uyt d'een of ander oorsaak / of Actio nativa, een opspraak voortkoomende uyt deese of geene oorsaak / mede een en de selfde sin was: en oversulks voor een ende het selfde te houden.

Actio negatoria, een ontkennende antaal; antaals ontkenning.

Actio negatoria servitutis, een dienstbaarheyds ontkennende antaal; wanneer iemand ontkent / dat sijn land of huys dienstbaarheyd schuldig is an eens anders land of huys. Siet actio confessoria servitutis.

Actio negatoria ususfructus, een lijftogts ontkennende antaal; als een eygenaar ontkent dat een ander de geregtigheyd van vrugten te trekken heeft van sijn goed. Siet actio confessoria ususfructus.

Actio negatoria usus & habitationis, een gebruyks of huys-bewoonings ontkennende antaal; een antaal waar by ontkent word / dat iemand soude hebben 't regt van gebruyk van eenig goed / of regt van huys-bewooning van een huys. Siet actio confessoria usus & habitationis.

Actio negotiorum gestorum directa, opspraak ter zaake van onderwind / ten opsigte van den onderwinder.

Actio negotiorum gestorum contraria, opspraak ter zaake van onderwind / ten opsigte van den geene die het bewind angaat.

Actio noxalis, opspraak uyt schade by

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

een slaaf gedaan; als iemand beschadigt was dooz eens anders slave / die had daar dooz opspzaak op den heer / dewelke / gehouden was de schade te vergoeden / ofte den slaaf over te geven in vergoeding van de schade.

Actio pauliana seu paulina revocatoria, een antaal tot vernietinge van een overleevering van goederen / dewelken een schuldenaar tot verkoztinge van sijne in-schulders aan iemand gegeven heeft; antaal op eenig goed / 't welk een schuldenaar tot verkoztinge van sijn schuld-eyschers an een ander heeft gegeven. Deese antaal hebben de schuld-eyschers op de goederen van haaren schuldenaar.

Actio percipiendi decimas, opspzaak tot de thiende; opspzaak om de thiende te ontfangen; opspzaak om de thiende te trekken en te genieten.

Actio personalis seu in personam, opspzaak op een mensch. Siet actio.

Actio personalis in rem scripta, opspzaak op een mensch / met gevolg van antaal op eenig verbonde goed.

Actio petitionis hæreditatis ab intestato, opspzaak tot eyschinq van een erffenis by versterf; opspzaak waar by een erffenis by versterf ge-eyscht wozd; wan-

wanneer een erfgenaam by versterf de erffenis eyscht van een ander die hy meend / dat daar minder toe soude geregtigt sijn.

Actio petitionis hæreditatis ex testamento, opspraak tot eysching van een erffenis uyt een uyterste wil; erffenis eysching uyt een uyterste wil; een opspraak van een erfgenaam by uyterste wil gestelt.

Actio petitionis hæreditatis fideicommissariæ, opspraak tot eysching van een erffenisse over de hand; als een erfgenaam over de hand de erffenis die op hem gemaakt is eyscht.

Actio petitoria, opspraak van rauwe eysch; eyschende opspraak. Siet petitorium.

Actio petitionis repertorii seu inventarii, opspraak om boedel-beschrijving te hebben; eysch om boedel-beschrijving.

Actio pignoratitia directa, opspraak tot lossing van een pand; opspraak om een pand/ de schuld betaalt sijnde voor welke het goed verpand was / wederom te bekomen; een opspraak van den pand-gever tegens de pand-anneemer.

Actio pignoratitia contraria, opspraak tot

tot behouding van een pand; opspraak om een pand / waar an eenige noodsaakelijke kosten gedaan sijn / te behouden / tot dat die kosten betaalt sijn; of opspraak van den pand-anneemer tegens den pand-gever om het regte pand te bekomen; als hem koperverguld voor goud / of tin voor silver / is te pand gegeven.

Actio præjudicialis, voorafdeelende opspraak; door welke men voorafdeelt andere zaaken: alsoo dat / wanneer over deese opspraak gewijsde gewesen is / ook met deselve moeyte over anderen / dewelken daar van hangen / te gelijk geoordeelt schijnt.

Actio primæ instantiæ, opspraak ter eerster verfolge / of ter eerster voor-regtbetreklinge: de eerste opspraak / die iemand doet / als hy een ander voor de eerste maal gedagvaart heeft voor den regter.

Actio privata, een besondere opspraak; een opspraak iemand in 't besonder aangaande en rakende.

Actio pro socio ad communicanda lucra aut damna, opspraak uyt maatschap om winst en verlies met malkander gemeen te maaken.

Actio protectionis, quam vasallus à domi-

no

no exigit, opspraak om beschermínge of om beschermt te worden. Welke beschermínge een leen-man van sijn leen-heer kan eyschen.

Actio publica, een algemeene opspraak; een openbare opspraak; een opspraak die ieder in 't gemeen is angaande ende rakende.

Actio publiciana, antaal tot bekoomíng van den eygendom van eenig verlooren goed/ welkers eygendom men nog niet bekoomen had/ by voorgeving van den eygendom des selfs bekoomen te hebben door verjaaring.

Actio quanti minoris, opspraak tot wederbekoomínge van de koop-penníngen/ dewelke men boven de waarde voor eenig goed betaalt heeft. Een opspraak van de kooper tegens de verkooper om wederom te hebben 't geen te veel betaalt is.

Actio quanti plurimi, opspraak tot betaalínge van 't geen eenig goed minder als 't behoorde gegolden heeft; een opspraak waar by een verkooper eyscht/ dat de kooper sal betaalen het geen eenig goed meer waardig is geweest/ als hy het kogte.

Actio quærelæ inofficiosi testamenti, opspraak van klagte tegens een onwettige

tige uyterſte wil. Welke opſpraak toekomt of kinderen tegens der ouders uyterſte wil / of ouderen tegens der kinderen: of broeders en ſuſters tegens een broeders of ſuſters uyterſte wil / als de broeder of ſuſter eenige berugte luyden tot erfgenaam hebben geſtelt.

Actio quaſi ſerviana, antaal waar mede de in-ſchulders de panden ofte vaſte onderpanden van haar ſchuldenaars verbolgen.

Actio quod juſſu, opſpraak tegens een vader of heer uyt handeling des ſoons of ſlaafs / dewelken door haar bevel gehandelt hebben.

Actio quod metus cauſa negotium geſtum eſſe dicetur, opſpraak tot vernietinge van 't geen iemand door vare gedaan heeft.

Actio realis ſeu in rem, antaal op eenig goed. Siet actio.

Actio redhibitoria, opſpraak van wederom geving van gekogt goed; een opſpraak by welk een kooper begeert van den verkooper / dat hy het verkogte goed / 't welk niet en was als 't behoorde te ſijn / daar het voor verkogt wierd / ſal wederom neemen / en hem de koop-ſchat weder geven.

Actio rei uxoriæ, antaal op de b'repd-

ſchat;

ſchat; wanneer een vrouw na breeking of ſcheyding van 't houwlijk / haar houwlijks goed weder eyſcht; of als een man eyſcht het houwlijks goed 't welk hem belooft is.

Actio rerum amotarum, opſpraak van verbreemde goederen; opſpraak van weg-geſteeke goederen; opſpraak van verſteeke goederen; wanneer een van beyde/ 't ſy de man of de vrouw / eenige goederen heeft verſteeken / verbreemt of after gehouden.

Actio reſciſſoria, antaal waar door men / met te niet doeninge van een onwettelijke verjaaring / den eygendom van eenig goed / 't welk te onregt by den beſitter beſeten ſijnde was verjaart / wederom bekomt / met te seggen / dat den beſitter den eygendom van het goed door verjaaring niet hadde bekoomen; opſpraak tot vernietiging van een onwettige verjaaring; antaal op eenig goed / welkers eygendom door een onwettige verjaaring verloozen was.

Actio retractionis feudi ex felonia, opſpraak van weder intrekking des leens uyt ontrouw ende verſmaatheyd; wanneer een leen-heer veronghelijkt word van den leen-man / gebruykt

bruykt deselve deese opspraak om sijn leen-goed wederom te bekomen.

Actio secundæ instantiæ, opspraak van de tweede regts-vervolge / of van de tweede voor-regt-betreckkinge; als een zaake by middel van beroep van de eene regter voor een hooger regter word gebragt.

Actio serviana, aantaal op een land-mans of huys-huurders goed / 't welk voor regt van verpanding voor de huur van land / een hoeve of huys aan de landheer of huys-heer verpandet is.

Actio si navis navi nocuerit, opspraak tot vergoedinge van de schade by het eene schip het ander angedaan; als een schip voor een ander schip in 't seylen beschadigt word / heeft de schipper van het beschadigde schip deese opspraak tegens de andere schipper.

Actio si quadrupes pauperiem fecerit, opspraak upt schade by een beest gedaan; welke opspraak word gegeven tegen die welkers beest de schade gedaan heeft.

Actio subsidiaria, een wees te hulp komende opspraak; opspraak van een weese tegens de voogden / of der selver erfgenamen / of tegen de borgen / dewelken voor der voogden getrouwigheyd

wighеyd sijn borge gebleven/ of tegen de overheyd/ (d.i. hier tegens de heeren der wees-kamer) wanneer die geen genoeghsame seekering heeft versorgt.

Actio tributoria, sive distributoria, opspraak om eenige bysondere koopwaaren gelijkelijk met de in schulders gedeelt te hebben; een opspraak waar by ge-eyscht word/ dat een vader of heer/ welkers soon of slaaf met andere gehandeld heeft/ de koop-waaren met de in-schulders gelijkelijk soude deelen. Opspraak van uytdeyling.

Actio tutelæ directa, opspraak die een weese of minder-jaarige nu tot sijn jaaren gekoomen sijnde/ ten laste van sijn voogden toe komt uyt bewint. Een opspraak waar by de weese/ als hy volwassen is/ en sijn jaaren heeft/ eyscht van de voogden rekening en bewijs van de voogdye en bewint der goederen.

Actio tutelæ contraria, opspraak die een voogd toe komt tegens sijn weese of minderjaarige; een opspraak van de voogden tegens de weese/ als hy tot sijn jaren gekoomen is/ waar by sy eyschen 't geen sy ter goeder trouwe voor de weese in haar voogdye verschooten hebben.

Actio

Actio ubi pupillus ali & educari debeat, opspraak waar een weese of minderjaarige onderhouden ende opgevoet moet werden.

Actio venditi & empti, opspraak van koop ende verkoop. Een opspraak van een kooper tegens een verkooper/ of verkooper tegens de kooper; d'een om het verkogte goed gelevert te willen hebben / d'ander om de koop-penningen te bekoomen.

Actio ulterioris instantiæ, opspraak van verder vervolg / of van verder voorregt-betrekkinge; wanneer een zaake nog verder word vervolgt als voor een tweede regter.

Actio ut evictio dotis nomine præstetur, opspraak dat men wegens 't houwlijks goed of b'repd-schat waaring stelle. Deese opspraak doet de gever des b'repd-schats tegens de b'repdman/ om dat die de b'repd-schat niet soude verbreemden.

Actio ut impensæ in res dotales factæ restituantur, opspraak dat de onkosten aan de b'repds-schat gedaan moeten weder uptgekeert werden. Deese opspraak doet een getrouwt man / als hy het houwlijks goed sijns vrouws weder uptkeeren moet / om de onkosten/

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

sten/ die hy daar angedaan heeft/ wederom te bekomen. Gelijk indien hy een huys tot b'rend-schat had gekregen/ waar an hy naderhand eenige noodsaakelijke onkosten deed/ soo moeten hem die onkosten weder uytgekeert worden.

Actio uxoris adversus maritum ob ejus sævitiam, opspraak van een vrouw tegens de man om des selfs hardigheyd; de klagte die een vrouw doet over de wreedheyd en hardigheyd van haar man.

Actor, een eyscher/ anlegger/ een ding-taal voerder/ die iemand in regten gedagvaart heeft.

Actrix, een eyscherse/ aanlegster/ een ding-taal voerster/ die iemand voor regt gedagvaart heeft.

Actus, een werk/ handeling/ een daad; van agere, handelen/ iets doen.

Actus agentium, het werk of het doen van de ding-taal voerders of dingers.

Actus litigantium, de daaden van de dingers.

Actus, een dreef/ van agere, drijven de beesten; een dreef/ dan is dat regt om sijn beesten te mogen drijven over eens anders weg of land.

Ad aquam appulsus, 't regt om in eens anders

anders water ſijn beeſten te wateren; regt van beeſten dzenking / of wate-ring.

Ad commune dividendum, om upt de gemeenſchap te ſchepden; om goede-ren te deplen / die gemeen ſijn.

Ad compoſitionem cauſæ, tot afmaa-king van een zaake.

Ad compoſitionem recipere, tot afmaa-king ontfangen. Siet compoſitio.

Ad dandum, verbinteniſſe van geven. Siet obligatio ad dandum.

Addicere, toekennen / toeſlaan; t. w. een koop.

Addictio, toekenning / toeſlaaging.

Addictio emptionis, koops toeſlaging.

Addictio (ſcil. emptionis) in diem, koops toeſlaging op die tijd / mids dat hy niet volgen en ſal / indien binnen ſee-keren beſtemden tijd of dag meer ge-booden werd.

Additamenta. Siet additionales.

Additionales, by doeninge of toedoenin-ge van regts-middelen / een geſchrifte inhoudende meeſt regts-middelen en wederlegginge van des tegen-dingers bewijs-redenen; welkers bewijs-re-denen in een geſchrift / 't welk men ſoude konnen noemen zaaks gele-genthey d beſchrijvinge / of zaaks in-houd

houd beschrijvinge worden verbat. Bydoeninge van regts-middelen wort het van my genoemt/ om dat het als by gedaan en ook op toegepast wert op zaaks gelegenthepd beschrijving.

Ad effectum, niet te stade/ tot volbrenging/ tot voleynding.

Ademptus, ontmaakt; d. i. als iemand iets gemaakt synde by uyterste wil/ het selve wederom ontmaakt wert.

Ad faciendum, verbintenisse om iet te doen. Siet obligatio ad faciendum.

Adire hæreditatem, een erffenis angaan of een erffenis anbaarden.

Aditio hæreditatis, erffenis anbaarding/ het angaan van der erffenis.

Ad in eundam si fieri possit transactionem, op hoope van willig verdrag; om dading/ is 't mogelijk/ in te gaan.

Ad ipsam rem litigiosam respondere, op de ding-taalige zaak self antwoorde; eygentlijk op de zaak self antwoorde.

Adjunctio, bybaeging/ die geschied als een derde sich komt bybaegen by een van de dingers/ met voorgeben dat de zaak hem mede raakt en angaat.

Adjunctus, een bygebaegde/ die sich met een van beyde/ 't sy met den eyscher of gedaagde gebaegt heeft.

Ad judicium provocare, **vooꝛ-regt-betrekken**; d. i. als men iemand dagvaart om vooꝛ het geregte te koomen.

Adminiſtrare, **bewint-hebben iewers van/ of over iets/ bedienen iets.**

Adminiſtratio, **bewind/ bewind-hebbing/ bedieninge.**

Adminiſtrator, **een bewind-hebber/ bedienaar.**

Admiſſio, **toelaating/ verlof.**

Admiſſio ad munimentorum aut teſtimoniorum productionem, **toelaating om nieuwe ſtukken/ bevеſtingen of getuygeniſſen over te leggen.**

Admiſſio ad novarum poſitionum productionem, **toelaating om nieuwe ſtellingen over te leggen.**

Adoptare, **aanneemen vooꝛ ſijn kind; iemand anneemen als een kind.**

Adoptator, **vooꝛ kind anneemer/ kind anneemer.**

Adoptatus, ſive adoptivus, **tot kind angenomene/ vooꝛ kind angenomene/ als kind angenomene.**

Adoptio, of adoptatio, **aanneeming tot kinderen; als iemand eens anders kind aanneemt/ voed ende onderhoud als ſijn kind.** Adoptio iꝭ **als iemand een jong kind/ 't welk nog onder de magt van ſijn ouders ſtaat/ anneemt.**

Ad-

Adpromissor, een borge/ beloover / toesegger; die voor een ander borge blijft.

Adrogare, iemand die volwassen is en sijn selfs voogt tot soon of dogter annemen/ anneemen voor sijn kind.

Adrogatio, anneeming als een kind; als iemand een volwassene anneemt/ voed ende onderhoud; anneeming tot kinderen. Adrogatio is als iemand een bejaarde en die sijn selfs voogt is/ aanneemt voor sijn kind.

Adrogator, kind anneemer / soon of dogter anneemer.

Adrogatus, als kind angenomene / tot soon angenomene.

Adsessor, een toegevoegde raads-heer; d.i. die in weder-oversieninge eenes gewijsdes tot het getal der andere raads-heeren toegevoegd werd / om het gewijsde by de andere raads-heeren gewesen/ wederom te helpen oversien. Adsessor beteykent eygentlijk een bysitter / ook een raad-gever / of raads-man.

Adstipulari, toestaan/ verwilligen iets/ van eender meyninge of gevoelen sijn met iemand.

Adstipulatio, een verwilliging/ een toestaaning.

Adstipulator, een verwilliger/ toestaander.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Ad ſubreptionem & obreptionem & ut necdum agere poſſit reus, tot verſwijging van de waarheyd ende tot voorſtelling van onwaarheyd/ en dieshalven of overſulks niet ontfankelijk.

Adulterare, of adulterari, overſpel doen/ of bedrijven/ hegt-breeken/ hegte-ſtaat-breeken/ hegt-breeking doen; verbalſchen/ verderven.

Adulterium, overſpel/ hegt-breeking/ hegt-breuk/ hegte-ſtaat-breeking, verbalſching.

Adulterator, of adulter, overſpeelder/ hegt-breeker/ hegte-ſtaat-breeker; verbalſcher.

Adverſarius, een tegen-dinger/ die tegens een ander in geding is.

Adverſarius certioratur, de tegen-dinger wort dit of dat angekundigt/ of iewers af verwittigt.

Advocatus, een voorſpraak/ regts-geleerde/ regts-voorderaar; die voor een ander in 't gerigte ſpreekt/ ende des ſelfs regt vordert.

Advocatus fiſci, 's lands voorſpraak/ 's lands regt-voorderaar; die het lands regt/ 't ſy in gemeene twiſt of geſchils-zaaken/ 't ſy in ſtraf of halſ-zaaken/ beſchermt.

Ædilis cerealis, een lijf-togt-beſorger/ die

die den opsigt hadde op de lijf-togt / gelijk hoozn ende andere bzugten tot lijf-togt nootsaakelijk.

Ædilis curulis, een kerk-meester; deese had ook mede opsigt op de andere gebouwen der stad; een wijk of buurtmeester / een bzand-meester; want als'er bzand was had hy ook opsigt over het volk om den bzand te doen blussen.

Ædiles, sijn ook geweest lage regters/ of gelijk men hier seyd Scheepenen in sommige besondere zaaken. Siet actiones ædilitiæ.

Æs alienum, upt-schuld / dat wy aan een ander schuldig sijn en betaalen moeten.

Æs alienum remittere, de schuld kwijtschelden/ ten goede schelden/ ontslaan van de schuld.

Æs nostrum, in-schuld / dat een ander aan ons schuldig is en betaalen moet.

Æstimare, waarderen/ schatten/ agten/ looben.

Æstimatio, waardering/ agting/ schatting.

Æstimator, waardeerder/agter/schatter.

Ætas minor, de tweede minder-jaarigheyd / jongelingschap / dewelke is van 14 of 12 jaaren/ tot 20 of 25 jaaren/

ren / is by de Romers wanneer de weesen of liever minder-jaarigen onder versorgers stonden.

Ætas pupillaris, de eerste minder-jaarigheyd / kindsheyd is als de weesen by de Romers onder voogden stonden / 't welk is van de eerste jaaren tot 14 in de knegtjens / ende 12 jaaren in de meyskens.

Agere, dingen / ding-taal voeren / regt-spreeken / voor-regt-spreeken; handelen / iets doen of bedrijven / drijven / t. w. beesten.

Agnatio, vriendschap / of maagschap van 's vaders syde.

Agnatus, een vriend of mage van 's vaders wegen / een neef.

Agnata, een nigt / een vriendinne of mage van 's vaders wegen.

Agri novales, nieuwe angewonne landen / dries landen.

Alea, een dobbel-steen / allerley tuyschspel / of dobbel-spel.

Alimenta, onderhoud / kost en kleederen.

Alienare, vervreemden / eens anders eygen worden; 't welk geschied door verjaaring: vervreemding geschied door verkooping / opdragt van eygendom / schenking; ende voorts al waar door den eygendom van iemands

mands goed aan een ander komt.
Alienatio, een verbremding/ eens anders eygen geworden.
Alienatus, verbreemt / eens anders eygen geworden.
Allegationes, bybrengingen / antrekkingen.
Allodialia (scil. bona) on-leen goederen.
Alluvio, aanwerp van slijk of verdroogde stroom-gronden.
Alvei, verdroogde gronden; als een loopend waters of riviers vloed verandert wort/werden die gronden daar het water eerst sijn loop had / droog werdende / verdroogde gronden genoemt.
Amita, een moey van 's vaders wegen; d. i. mijns vaders suster/ sijnde in sijde maag-taal het derde gelid.
Amita major, een over-oude moey; d.i. de suster mijnes over-groot-vaders / bestaande my in sijde maagschap in het vijfde gelid.
Amita maxima, een bet over-oud-moey; d.i. de suster mijns oud over-groot-vaders / sijnde in sijde maagschap het seste gelid.
Amitina, nigt / een moeys kind; d. i. mijns vaders susters kind / in sijde maagschap het vierde gelid.

Amitinus, neef/ een moeys kind; d. i. mijns vaders susters kind/ in sijde maagschap het vierde gelid.

Anatocismus, Ἀνατοκισμός, winpennings/ win-penningen; het op-hoopen van onbetaalde winning-penningen tot hoofd-geld/ ende daar van dan weder-winst te bedingen; weder-winsts beding van de win-penningen des hoofd-gelds.

Androguni, Ἀνδρόγυνοι, man-wijven; d. i. menschen die beyde de teel leeden hebben.

Annis tribus, in drie saaren.

Annotatio in margine libelli, de anteyckeninge op de kant van een versoekschrift.

Annullatio, een vernietinge/ te niet doeninge.

Annumerare pecuniam fidejussoribus acceptis, hand-vullinge doen/ of geld te voorde brengen; d. i. geld aan iemand tellen of geven onder borg-togte van het selve wederom uyt te keeren/ ingevalle na bewesen word/ datter den ontfanger niet toe geregtigt was/ of datter een ander geregtiger toe was; eenige penningen daar om geplept werd/ den eyscher onder borg-togt ter hand te stellen/ tot dat de zaa-

lie

ke by eynd-oordeel afgedaan werd.

Annumeratio pecuniæ fidejussoribus acceptis, hand-vulling/ hand-vullingdoening/ geld te borde brenging.

Annumerata pecunia acceptis fidejussoribus, te borde gebragt geld/ angetelt geld onder borg-togte.

Annuum, jaarlyks/ dat iemand jaarlyks gemaakt is.

Ante moram, voor verloop/ voor de wan-betaalinge/ voor de vertoeving.

Ante litis contestationem, voor gedings bevesting/ voor begonne regts-pleeging; voor de voldinging.

Antidorum, Ἀντίδωρον, een weldaadschuld/ een tegen-gifte of tegen-schenking; als iemand van een ander wat geschonken is/ dat hy dien wederom iets schenkt.

Anticipare, verbroegen de gesette paaltijd van een beroep/ de gesette tijd eens regt-dags verkorten/ de gesette paal-tijd van een beroep verkorten/ of verbroegen om de zaake eerder te doen dienen; verbroegen/ verkorten/ te voren neemen/ voor een anderen besitten.

Anticipatio, verkorting of verbroeging van de gesette paal-tijd eens beroeps; gesette regt-dags verkorting of verbroeging.

vroeging in zaake van herroep; wanneer een eyscher den verweerder gedagvaart heeft en een dag van regte beteekent/ welke de verweerder denkt te lang genomen te syn / soo versoekt de verweerder vervroeging of verkorting van die gesette tijd.

Antidotalis scriptura, een versoeck by versoek-schrift te hove gedaan / om voor te komen dat iemand ongehoord niet en werde beswaart op het te kennen geven van de tegen-dingers of beschuldigers.

Antipherna, Ἀντίφερνα, b'reyd-mans gift/ b'reyd-mans schat / houwlijks-goed van de b'reyd-mans syde.

Antonomasia, Ἀντονομασία, een vernoeminge.

Apodeixis, Ἀποδείξις, een kwijt-schelding.

Apolecti, geheymen raad / heeren van den geheymen raad.

Apolides, Ἀπόλιδες, ballingen/ verbannen / die upt een stad of land gebannen syn; beteykent mede verbannen slaven die tot de berg-werken gedoemt syn.

Apocha, Ἀποχὴ, een kwijt-schelding/ een bekentenis van voldoening / handschrift van voldoening.

Apparitor, een deur-waarder/ een hofs-

hoode

boode die de dagbaardingen doet / en de gewijsdens uytboert en bezregt / een ste-boode.

Apparitura, deur-waarderschap of ampt/ boodschap.

Appellare, beroepen/ hezroepen/ hooger betrekken; iemand van een lager booz een hooger regter beroepen of betrekken/ hezroepen van een gewijsden van een laage regter tot een hooger met opschozsinge van de kragt van 't gewijsde.

Appellans, beroeper/ hezroeper/ hooger betrekker; die iemand booz een hooger gerigte roept of betrekt.

Appellatus, beroepene / hooger betrokkene; die van iemand booz een hooger gerigte beroepen of betrokken is.

Appellatio, beroep / hezroep / hooger betrek; beroep met opschozsing van het gewijsde des laager regters.

Appellatio frivola, kwalijk beroep/ onregt beroep / een beroep 't welk 't onregt of kwalijk gedaan en angelegt is.

Appellatio cum clausula suspensiva seu effectu suspensivo, een beroep met bpvoegsel van opschozsing van 't gewijsde.

Appellationis introductio, de inbrengingh

van een beroep / de anteykening van een beroep / is wanneer een beroep werd angeteykent en ingebragt / 't welk binnen thien dagen geschieden moet.

Apprehendere, vangen / antasten.

Apprehensio, vangeniſſe / antasting.

Apprehensus, gevange / gegrepe / gevat.

Approbare, gestaden / bevestigen / een gunste by een prins gedaan an het hof overleeveren / om overwoogen en gestadigt te worden.

Approbatio, gestading / bevestiging.

Approbatus, gestadet / bevestigt.

Apud actu, aan eenig geregte / voor eenig geregte.

Apud sequestrem, in bewaarder hand / in een derde hand.

Aquæ ductus, water-leyding / is een regt om water uyt iemands water af te leyden.

Aquæ haustus, water-haaling / is een regt om water te haalen uyt een anders put of regen-bak; water-schepping.

Arbiter, een gewille-keurde regter / is die by wille en begeerte van de twistelingen of dingers gekoozen wort om haar te regten en een oordeel over haar verschil te vellen.

Arbi-

Arbitri, gewille-keurde regters.

Arbiter honorarius, een gewille-keurde raads-heer; een gekooſe raads-heer/ die iemand kieſt/ om een gewijſde/ waar in men voor-geeft een mis-ſlag te ſijn/ te helpen overſien.

Arbitraria pœna. Siet pœna arbitraria.

Arbitrator, een goede man; een gewille-keurde ſcheyds-man; d.i. die by wille en begeerte van de twiſtelingen of dingers gekozen wort/ om haar zaak te middelen/ en haar alſoo van malkander te ſcheyden.

Arbitratores, goede mannen/ gewille-keurde regters.

Arbitrium, goed-dunken/ mepninge/ oordeel/ wille/ begeerte.

Arreſtans, hand-op-legger/ beſetter. Siet detentor.

Arreſtatio, of arreſtum. Siet detentio.

Arreſtare. Siet detinere.

Arreſtatus, beſettede. Siet detentus.

Ariſtocratiæ, A'ριστοκρατία, der beſter regeringe; als eenige van de beſten en voornaamſten de regeeringe des lands hebben.

Articulus, een verdeeling/ een lid/ vraag-ſtuk. Ut articulus aſſertivè aut negative reſpondeat, dat hy de vraag-ſtukken of bevestigende of ontkennende be-

antwoord / dat hy op die vraag-stukken antwoord/ ja of neen.

Arrogatio, Siet adrogatio. Arrogare; Siet adrogare. Arrogator, Siet adrogator. Arrogatus, Siet adrogatus.

Ascendentes, opgaande magen/of vrienden; opgaande maag-taal/ opgaande maagschap / vrienden die malkander in opgaande maagschap bestaan/ sijn vader / moeder / groot-vader / groot-moeder/ over-groot-vader/ over-groot-moeder / ende soo voort al hooger op tellende.

Assecurare, versekeren eenige koopmanschappen of goederen voor ongelukt; d. i. op sik neemen de schadevergoeding / ingevalle die koopmanschappen of goederen koomen te verongelukken.

Assecuratio, versekering / versekering van eenige koopmanschappen of goederen voor ongeluk.

Assecurator, een verseker aar/ by dewelken de koop-luyden haar goederen en koopmanschappen / dewelke sy over zee senden of van over zee verwagten/ laaten voor een stuk gelds verseker en van ongeluk: en is als dan een verseker aar gehouden / soo wanneer de goederen koomen te verongelukken / de schade te boeten.

As-

Assecuratoriæ literæ, verseker-brief/ waar by soodanige versekering bevestigt word / en na welkers inhoud / de versekering geschied.

Assignare, anwijsen / schuld overwijsen.

Assignatio, een anwijsing/ schuld overwijsing.

Assignatio bonorum, anwijsing van goederen.

Atavia, een bet over-oud groot-moeder; d. i. de over-oud groot-moeders moeder / in opgaande maagschap te rekenen het vijfde gelid.

Atavus, een bet over-oud groot-vader; d. i. over-oud groot-vaders vader/ die de Duytschen urane des grotvatters noemen/in opgaande maagschap het vijfde gelid.

Atnepos, seu adnepos, een bet na agter 's kinds soon; d. i. de soon van een na agter 's kinds kind. Hoogd. Der drit enkels sun / de sun der enkel meines enkels / in nedergaande maagschap het vijfde gelid.

Atneptis, een bet na agter 's kinds dogter; d. i. de dogter van een na agter 's kinds kind. Hoogd. Der drit nâsins togter.

Atrox injuria, een lasterlijke hoonspraak.

Attentare, iets ondernemen of onderstaan-

staan te doen / iets doen tegens bevel.

Attentata, daadelijkheden tegens het gebod van den regter; daaden die iemand doet tegens bevel des regters; eenige onderneemingen.

Atterminatio, tijd-vergunning / midts stellende borge; als een schuldenaar / dewelke voort niet betaalen kan / van sijne schuld-eyschers versoekt vergunning van tijd / in welke hy haar (midts daar voor borge stellende) betaalen sal.

Auctorisatio, magtiging / magtig-maaking; waar door een deurwaarder wert gemagtigt de bevelen van het hof terstond upt te werken en te volvoeren.

Auctorisatus, gemagtigt / magtig gemaakt.

Avia, een groot-moeder / des baders of moeders moeder / in opgaande maagschap het tweede gelid.

Avunculus, een oom van 's moeders wegen; d. i. de broeder van mijn moeder / in sijde maagschap het derde gelid.

Avunculus major, een over-oud oom van 's moeders wegen; d. i. de broeder van mijn over-groot-moeder / in sijde maagschap het vijfde gelid.

Avun-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Avunculus maximus, een bet over-oud oom van 's moeders wegen; d. i. de broeder van mijn bet over-groot-moeder/ synde in syde maagtal het seste gelid.

Avus, een groot-vader / des vaders of moeders vader / in opgaande maagschap het tweede gelid.

B.

BArones, byy-heeren; dewelke in haar heerlijkheden hadden hoog / middel-matig en laag regts gebied.

Beneficia juris, voordeelen die het regt gunt.

Beneficium, een weldaad/ voordeel/ eenig vergunt regt / vergunning / gunning/ gunste van 's lands overheyd.

Beneficium cedendarum actionum, 't regt om voor de betaalinge / van de schuld-eyscher af te vorderen; verly van 't regt/dat de schuld-eyscher heeft op de mede-borgen.

Beneficium divisionis, 't regt om de schuld-splissing onder de borgen te versoeken/ regt van schuld-splissing.

Beneficium inventarii, regt van boedelbeschrijving.

Beneficium ordinis & excussionis, 't regt van

van een borge om den schuld-eyscher te keeren / soo lang tot dat hy de zaak weldige uytgewonnen heeft.

Beneficium senatus consulti velleani, 't voordeel of voor-regt der vrouwen / dewelken voor iemand borge sijn geworden; welk vergund regt daar in bestaat / dat men haar uyt die verbintenisse van borg-togte niet kan anspreeken / als sijnde nietig en van onwaarde; een vergunt regt of voordeel van on-anspreekelijkheyd der vrouwen uyt zaake van borg-togte; 't voordeel des Velleiaansche raads-beslupt.

Bigamia, Βιγαμία, dubbel-houwlijk; als een man twee vrouwen heeft.

Bona, goederen ofte haven / een boedel.

Bona allodialia, onleen-goederen.

Bona immobilia, ontilbare goederen / onroerende goederen.

Bona mobilia, tilbare goederen / roerende goederen.

Bonorum descriptio. Siet inventarium.

Breviculum sententiæ, een kort begrijp van een gewijsde / sonder byboeging van redenen oft middelen.

C. Cæ-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

C

Cæduæ arbores, afhouwbare boomen / boomen die afhouwbaar ſijn.

Calendarium, een reken-boek/ een koopmans boek / waar in hy de naamen ſchrijft der geener/ die hy geld op woeker winſte geeft.

Calumnia, laſter/ laſtering/ eer-roobing/ ſchand-vlek/ valſche beſchuldiging.

Calumniari, laſteren/ eer-rooven/ ſchandvlekken; valſche laſteringen of misdaaden tegen iemand voorwenden; iemand valſchelijk beſchuldigen / en beliegen.

Calumniator, laſteraar / eer-dief/ eerroover/ valſche beſchuldiger.

Cambium, wiſſeling/ geld-wiſſeling.

Canon, een wet/ een regel.

Canon emphyteuticum, jaarlijkſe erfpagt.

Capere, vangen/ beuren.

Capere hæreditatem, erf-beuren.

Capitalis res, hals-zaak.

Capitulum, een Gods-huys.

Capitis diminutio. Ziet diminutio capitis.

Captura, vangeniſſe/ antaſtinge.

Cata-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Catalogus contentorum in lite, een korte aanwijsinge van de stukken of geschriften van een geding.

Catalogus contentorum & deductorum in lite, naam-lijst van 't geen het geding inhoud en in het selve is voorgebragt.

Cavere, seeker doen / voorsienigheyd plegen/ verborgen.

Cavere de rato, seeker stellen / seeker doen.

Cavillari, schimpen / spotten/ den spot met iemand houden; iemand met valsche en onwaare rede-kavelinge bedriegen en van de waarheyd af leyden.

Cavillatio, spot/ spotterye/ bedrieging door valsche rede-kaveling; schimping.

Cavillator, spotter/ bedrieger/ snapper/ schimper.

Causa, een oorzaak / een waarom/ een zaake.

Causa civilis, een gemeene geld-schuld zaak / of andere gemeene twist-zaak om eenig goed / of regt.

Causa criminalis, een strafbaare zaak / misdaads zaak.

Cautio, een goede seekerheyd / goede verseekering / een voorsien middel / borg-togt.

Cautio

Cautio de judicio sisti, seekering om in regten te verschijnen.

Cautio sufficiens, een genoegsame seekering/ een vaste seekerheyd.

Cautio, judicatum solvi, seekering dat het gewijsde voldaan wert.

Cautio mutiana, seekering/ dat den making-beurder niet doen en sal tegens het indien / waar onder hem iets gemaakt is.

Cedere, regt geven of overgeven / regt afstaan of overdragen aan een ander.

Cedere foro, bankeroeten/ bankeroet spelen/ bank breeken/ agter upt baaren.

Cedens, regt-gever of overgever / regt overdrager; die sijn regt / 't welk hy op iemand heeft / afstaat / en aan een ander over geeft.

Census, schatting/ schatting-regt; schatting die de onderdaanen van haare goederen / die sy besitten/ an de overheyd moeten betaalen: bede.

Census, jaarlijkse inkomste upt verhuuring van landen of hoeven / of landwoonings; oud-eygen / grond-inkomst/ uptgang.

Certi condictio, weder-eyschinge van iets seekers/ aantaal tot iets seekers.

Cessans lucrum, winst-derving/ winst-ophouding.

Cessa-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Ceſſatio negativa, onderhouding van de wet / wanneer de offening van de wet niet mede en brengt ſoodanigen openlijken ſtrijd met des wet-gevers meeninge.

Ceſſatio per contrarietatem, ophouding van de wet / om dat de oeffening der ſelver ſtrijd met de wille des wet-gevers.

Ceſſio, regt-geving / regt overgeving of overdraging / regts afſtant.

Ceſſio foro, bankeroet / bankeroet ſpeeling / bank breeking.

Ceſſio bonorum, boedel afſtant / afſtand van goederen onder behoorlijken boedel-beſchrijving / ten behoeve van de ſchuld-eyſchers / bankeroet ſpeeling.

Ceſſionarius, regts verkrijger; die eenig regt van een ander / die ſijn regt / 't welk hy op iemand had / afſtaat / verkrijgt / om het ſelve tegens dien derde te vervolgen: regts annemer / regt hebber.

Chyrographum, χειρόγραφον, een handſchrift / verbintenis-ſchrift.

Circumducere edictum, de voor-regt-betrekking te niet doen; oorlof van den hove verkrijgen; 't welk geſchied als den eyſcher ſelve in regte niet en verſchijnt / en de gedaagde al.

Citare

Citare ad judicium, voor regt daagen / voor regt roepen/ dag-baarden.

Citatio, daging / dag-baarding / voor regt roeping.

Citatio edictalis, dag-baarding by openbare afkondiging; wanneer iemand by openbare afkondiging en klokkegeslag gedagvaart word.

Citatio realis, hand-daadige dag-baarding; d. i. antastinge of vangenisse; als iemand word beset/ of in gijseling genomen/ of in gevangenisse geset.

Citatio verbalis, dag-baarding by monde/ mondelinge dag-baarding; wanneer iemand t'sijnen huyse gedagvaart word.

Citator, dager/ dag-baarder/ die iemand dag-baart voor 't gerigte.

Citatus, gedaagde / gedagvaarde / die voor het gerigte gedagvaart is.

Clausula, een byboegsel/ besluytsel/ slotrede.

Clausula aresti, een byboegsel van besettinge of beslag; waar by men iemand / daar men vermoeding van vlugten op heeft / versoekt te mogen besetten / en dwingen maal-stede te kiesen.

Clausula auctorisationis, vid. auctorisatio.

Clau-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Clauſula codicillaris, eens onvolkomene uyterſte wils byvoegſel / of eens uyterſte wils beſluytſel of begeerte die men doet ſtellen in de uyterſte wille/ ſoose geen kragt hebben kan van een volkome uyterſte wille / datse ten minſte kragt hebbe van een onvolkomene uyterſte wille.

Clauſula derogatoria, een byvoegſel van te niet doeninge/ of vernietinge is een betuyginge in de uyterſte wille / daar mede den maaker wil / dat de uyterſte willen / daar na by hem te maaken / niet en ſullen beſtaan / anders als mits agtervolgende 't gunt aldaar voorgeſchreven werd.

Clauſula edictalis, byvoegſel eens buytenlandſche dag-vaarding / waar by een deur-waarder werd gematigt ieemand buyten 's lands te dag-vaarden; een byvoegſel van uytroepinge.

Clauſula juſtificatoria, byvoegſel eens dag-vaardings om redenen te geven van dat men het bevel des hofs of regters niet heeft willen voldoen; byvoegſel van regt-vaardiging / die meeſt in alle dag-vaarding brieven geſtelt word / waar by een verweerder (ſoo hy het bevel des hofs niet voldoen wil) tegen ſeekeren dage aldaar ge-

dag-

dagvaart werdt om redenen te geven/ en dat te regtveerdigen.

Clauſula pœnalis, een byboegſel van boete/ of/ van ſtraffe; welke boete of ſtraffe/ opgelegt wozd die geen/ welke willens en wetens iets doet tegens verbod vanden hove/ of/ vanden regter.

Clauſula ſalutaris, een voozdeelig byboegſel waar dooz een beſlupt in regte tot iemands meeſte voozdeel wert uptgeſtrekt.

Clauſula ſuſpenſiva, of inhibitionis, een byboeging van opſchozſing van de uptwerkinge van een gewijſde.

Cliens, meeſter; d. i. een wiens regtszaak dooz een regts-bozderaar booz den regter bediend wozd.

Cliens fiduciarius, leen-man/ ſmal-heer.

Clientela, beſcherminge/ in beſcherming neeming / waar bp iemand in des hooge overhepds beſcherminge wert genoomen / tegens alle gewelt en daadelijkheyd.

Clientelæ literæ, beſcherm-bzief/ waar bp iemand toont/ dat hp in de beſcherming van de overhepd is.

Codicilli, onvolkomene upterſte willen; eenige laatſte begeerten / die men ſomtijds in een upterſte wil doet ſtellen; ſtulks gewijſe upterſte willen.

Coërcere, bedwingen/ straffen.
Coërcitio, bedwang/ bedwinging/ straf.
Cognata, een nigt/ een vriendinne van 's moeders wege.
Cognatio, maagschap van 's moeders sijde.
Cognatus, een vriend of mage van 's moeders wegen/ een neef.
Cohæres, een mede-erfgenaam; die te gelijk met eenige anderen erfgenaam is.
Collaterales, de vrienden van de sijde maagschap/ gelijk als broeders en susters/ omen ende moeijen/ en soo voort haare kinderen en kinds kinderen.
Collatio, een gifte/ in brenging/ afkorting/ een vergelijkinge van 't een by 't ander.
Collatio bonorum, inbrenging van goederen; t. w. die men te voren heeft genooten; afkorting van het geen te voren is genooten.
Collitigare, 't' samen dingen/ mede dingen/ 't welk geschied in bypoeging/ als een derde sig met een van beyde komt voegen.
Colonia, volk-planting/ een hoeve/ leen-hof.
Colonus, een hoevenier/ land-man/ land-bouwer.
Colona, een land-wijf/ hoevenierster.

Colo-

Colonus partiarius, een land-man die land anneemt te baanen voor seeker deel van de vrugten/ half-win.

Commissum, een misdaad/ verbeurt verklaart goed of koopmanschap/ waar van men den tol van inkoomen of geley-geld van uytgaan niet betaalt heeft; verbal.

Committimus, wy beveelen of wy belasten/ 't welk geschied van de opperste regters aan de laager regters/ om kennisse van een zaak te neemen.

Commixtio, vermenging; wanneer twee harde onvloeijende stoffe van verschepde eygenaars vermengt worden; gelijk des eenes geld onder des anders/ of des eenes rogge onder des anders tarwe.

Commodare, leenen/ te leen geven om te gebruyken.

Commodatarius, te leen anneemer/ die iets te leen gegeven is om te bruyken.

Commodator, te leen gever/ die iets te leen geeft om te bruyken.

Commodatum, bruyks-leening/ nuts-leening/ leening/ te leen geving/ is een overkoming waar door iemand een ander eenige zaake ter hand stelt/ op dat den ontfanger deselve voor niet op seekere wijse soude mogen gebruy-

ken ende daar na deselve weder geven.

Commune dividendo, met upt de gemeenschap te scheyden.

Communio, gemeenschap. Communio bonorum, gemeenschap van goederen.

Comparitio, een by-een-komst/ samenkomst/ verschijning.

Comparitio personalis, verschijning in eygen hoofde/ self-koming/ self verschijning; die iewers self in eygen hoofde moet verschijnen en komen/ sonder te mogen een volmagtigde te senden.

Comparuit, oozlof van den hove; d. i. ontslaging van de booz-regt-betrekking/ 't welk krijgt den gedaagde/ als die booz den regter komt/ en den dag-vaarder niet.

Compensatio, een verlijkinge/ vereveninge/ geving van 't een om 't ander.

Compensatio expensarum litis, verlijkinge van de kosten des gedings.

Competens, toebehoozende/ onderhoorig.

Competens judex, onderhoozige regter. Siet judex competens.

Componere, soenen/ afmaaken; een misdaad of overtreeding afmaaken booz een stuk gelds met den schoudaet/ om wederom bzydom te bekoomen; 't welk ook moet geschieden met den geenen die men beledigt heeft/ of des self bzienden.

Com-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Compoſitio, afmaaking/ ſoening/ misdaads afmaaking; als iemand een misdaad afmaakt met den ſchuldregter/ om wederom vzy en onaanſpzaakelijk wegens die begaane misdaad te ſijn. Ad compoſitionem recipere, tot afmaaking ontfangen; d. i. een beſchuldigde van een misdaad van 's hofs wege/ tot een overkomſt of verdzag vooz een ſeeker ſtuk gelds ontfangen.

Compoſitores, gekoozen kerks-luyden/ goede mannen/ ſoen-maakers.

Comprobare, vooz goed houden/ geſtaden/ goed vinden.

Comprobatio, goed vinding/ vooz goed houding/ geſtading.

Comprobatio teſtium, der getuygens getuygenis beſcherming/ is een geſchzift/ waar by iemand ſijn eygen getuygen ende haar ſeggen goedmaakt/ tegen het wzaaken van ſijn tegen-dinger.

Comprobatus, vooz goed gehoude/ geſtadet.

Compromiſſum, een verblijf; als men een zaak aan een of meer gewilleekeurde regters verblijft/ om na regten daar af te oozdeelen.

Compromittere, verblijven ſijn zaak aan iemand/ om daar regt over geſpzooken te hebben.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Compromittentes, verblijvers/ die haar zaake aan een of eenige by haar daar toe gekooſen regters verblijven / om daar van te oordeelen / gelijk haar na regten dunken ſal/ te behoozen.

Concedere, bewilligen / toeſtaan / toelaaten.

Conceſſio, bewilliging/ toelaating/ toeſtaaning.

Concludere, beſlupten/beſlupten in regte is/ wanneer men in 't kozte ſijn meyninge en gevoele van ſijn zaake den regter heeft voorgedzagen / als dan te begeeren / dat het regt / 't welk wy meynen ons te behoozen/ ſal toegewe-ſen werden.

Concluſio, een beſlupt in regte / of een kozt begrijp van des dingers meyninge/ om regt te bekoomen.

Concubina, een by-wijf/ een by-ſit.

Concurrentia, t' ſamen-koming / even gelijk regt-hebbing/ t'ſamen-deeling/ mede-deeling.

Concurrere, t' ſamen komen / even gelijk regt hebben / t'ſamen gaan/ t'ſamen deelen/ mede deelen.

Concuſſio, vzees anjaaging/ontroeringe des gemoeds.

Concuſſio, knevellerye / geld af-paring / dooz vzeeſe die iemand een ander

ander anbrengt wegens sijn magt.
Condemnare, doemen/ verwijsen.
Condemnatio, doem/ verwijsing.
Condemnatus, gedoemde/ verwesene.
Condictio, intrekking/ weder-eysching.
Condictio certi, weder-eysching van iets seekers/ antaal tot iets seekers.
Conductio dati causa non secuta, weder-eysching van 't gegevene de oorzaak waarom het gegeven wierd niet gevolgt sijnde.
Condictio furtiva, weder-eysching van gestole goed.
Condictio indebiti, weder-eysching van onregte betaalinge / weder-eysching van 't geen iemand als schuld onwetend heeft betaalt.
Condictio ob turpem, vel injustam causam, weder-eysching om een schandelijke of ongeregte oorzaak.
Condictio promissi sine causa, intrekking van toesegging / of belofte gedaan sonder oorzaak.
Condictio sine causa dati, weder-eysching van 't gegevene sonder oorzaak.
Condictio triticaria, antaal op iets dat in geen geld en bestaat.
Conditio, de staat en gelegenthey̆d van iemand.
Conditio, een voorwaarde/ een beding/

een indien / een midts / een voorſlag.

Conditio caſualis, een indien dat t'eenemaal gevallig is.

Conditio impoſſibilis, een indien dat onmogelijk is / een onmogelijke voorwaarde of beding.

Conditio poteſtativa, een indien / 't welk in de magt van de erfgenaamen is / een mogelijk voorwaarde of beding.

Conditionis oblatio, anbieding van eenige voorwaarde / of voorſlag.

Conditionem offerre, een anbieding doen / een voorwaarde of beding anbieden / een voorſlag doen / een voorſlag maaken / een regtelijke voorſlag doen / van iet / waar mede men verſtaat te mogen volſtaan.

Conducere, huuren. Conductio, huur.

Conductor, een huurder / een huurman.

Conductor navis, een ſcheeps-bevragter.

Conferre, inbrengen / te ſaamen dragen / vergelijken / d'een by de ander houden.

Confeſſio, een bekentenis of belijdenis.

Confeſſio plenaria, een volkoomen belijdenis / of bekentenis.

Confeſſio minus plena, een minder als volkoomen bekentenis of belijdenis.

Con-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Confessoria actio, een bekennende opspraak / een bevestigende opspraak. Siet actio confessoria.

Confiscare, verbeurt maaken iemands goederen / 't welk geschied om eenige misdaaden.

Confiscatio, verbeurt maaking van goederen.

Confusio, vermenging is wanneer twee vloeijende stoffen van verscheyde eygenaars onverscheydelijk werden; t'samen-menging / samen-gieting; gelijk wijn met bier / of wijn met wijn / en gesmolte silver met silver t'samen gegoten vermengt word.

Conjectio causæ, een kort begrijp van der zaake / een geschrift 't welk in 't kort den inhoud van de gantsche zaak begrijpt; een kort verhaal van de gelegenthepd van een zaak; zaaks gelegenthepds verhaal. Per brevem causæ conjectionem & monitoria juris, by zaaks gelegenthepds verhaal en met bevestinge van regten of wetten. Siet monitoria juris.

Conjectura, gissing / raading.

Conjugium, sive connubium, 't houwlijk / houwlijken staat.

Conjuratio, een t'samen-sweering.

Conjuncta persona, een bevoegde; die

sik met den anlegger of verweerder in het geding voegt.
Conjunctus pro conjuncto, een bevoegde voor sijn gevoegde.
Conjunctivè, gesamentlijke.
Conjunx, of conjux, een gehouwde of gehouwlijkte/ 't sy man of vrouw.
Consanguinea, bloed-vriendinne/ suster.
Consanguineus, bloed-vriend/ broeder.
Consanguinei, bloed-vrienden/ broeders en susters van een vader afgekomen.
Consanguinitas, bloed-vriendschap van 's vaders wege/ broederschap/ susterschap.
Consensus, bewilliging/ verwilliging/ toestaaning/ verwille-keuring/ verlof.
Consentire, bewilligen/ verwilligen/ toestaan/ verwille-keuren/ verlof geven.
Consequentia rei, zaaks gevolg.
Consignare, onder regt leggen; d. i. wanneer eenige penningen werden gebragt op 't hof of op 't stads-hups/ ende soo onder regt gelegt.
Consignatio, onder regt legging.
Consignatus, onder regt gelegt.
Consignata pecunia, 't onder regt gelegde geld.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Consilium, een raads-besluyt / raad / raad-slag / een raads-vergaadering.
Consiliarius, een raads-heer in regts saaken.
Consiliarius curiæ præsidialis, een raads-heer van 't hof van Holland.
Consiliarius curiæ supremæ, een raads-heer van den hoogen raad.
Consobrinæ, nigten / susterlingen / kinderen van twee susters / of somtijds van twee broeders / in sijde maag-tal het vierde gelid. Consobrina, Hoogd. Ein Bas.
Consobrini, neven / susterlingen / kinderen van twee susters / of somtijds van twee broeders / bestaande malkander in sijde maagschap in het vierde gelid.
Consoceri, twee schoon-baders / die haar kinderen onder malkander gehouwlijkt hebben.
Consolidatio, vereeniging van twee geregtigheden; als by voorbeeld wanneer het regt van lijf-togt of vrugtgebruyk komt tot regt van eygendom; d. i. wanneer de lijf-togter den eygendom bekomt en eygenaar wort.
Consponsor, een mede-borg / die met een of meer andere te gelijk borg is.
Consortes thalami, bed-genooten / egt of hegt-genooten; getrouwde man en vrouw.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Consors litis, mede-dings-genoot.
Constitutiones politicæ, insettingen / land-wetten.
Constitutio, een toesegging/gestelteniſſe.
Constituere, belooven/ toeseggen/ insetten/ instellen/ magtig maaken/ iemand in sijn stede stellen om iet te doen/ of te vervolgen.
Constitutio reditus, inkomst verschrijving; de verschrijving van een jaarlijkse inkomst die verkoft is/ van de verkooper op den kooper.
Constituens, magt-gever/ of last-gever.
Constitutus, gemagtigde/ last gegevene.
Constitutor redituum, inkomst verschrijver; die eenige jaarlijkse inkomst verkogt hebbende deselve laat overschrijven op den kooper.
Consuetudo, gewoonte/ wennis/ oude herkome; 't geen door lang gebruyk wort als in een wet verandert.
Consultatio, raad-vraaging/ raad-geving/ raads beslupt.
Conteſtatio litis, vid. litis conteſtatio.
Contendere, epsch maaken/ twistig sijn/ twisten.
Continuare, volherden/ sijn voorstel vervolgen.
Continuatio, agtervolging/ vervolging.
Contractus, handeling/ over-een-koming/

ming / overkoming / voorwaarde.

Contractus emphyteuticus, erf-pagt gunning; overkoming of voorwaarde tusschen den eygenaar of erf-pagter. Siet emphyteuticarius contractus.

Contractus feudalis, leen-gifte; overkoming waar op het leen gegeven word by den heer / en ontfangen by den leen-man.

Contractus pignoris, pand-anvaarding; voorwaarde of overkoming waar op het pand-gegeven word by den een en anvaart by den ander.

Contradictio, tegen-spreeking / of weder-legging; d. i. een geschrift waar by iemand eenige rekeninge tegenspreekt / ofte eenige overgelegde stukken weder-legt.

Contradicens, tegen spreeker / weder-legger / die de overgelegde stukken of rekeninge weder-legt ende tegenspreekt.

Contrahere, tegen een ander iet angaan / over-een-komen / t'samen handelen / vergaderen.

Contrahere negotium, eenige last of bewint anneemen.

Contrahere emptionem, koop maaken / koop angaan.

Contraria oppositio, vid. oppositio contraria.

Contra interrogationes, tegen-vraaging/ tegen-vraag-stukken; als an de eene sijde by den eyscher eenige ondervraaginge gedaan sijn of eenige vraag-stukken voor-gestelt/ soo wert an de andere sijde den verweerder toegelaaten wederom eenige tegen-vraaginge te doen/ of eenige tegen-vraagen te stellen.

Contra interrogationes, of contrarias interrogationes exhibere, tegen-vraag-stukken leveren.

Controversia, een twist-zaake/ verschil.

Contumacia, halsterrigheyd/ wederspannigheyd/ velligheyd.

Contumax, halsterrig/ wederspannig/ vellig.

Conventionalis, besprooke/ bedonge.

Conventio, vereeniging/ aanspraak.

Conventio, den eysch/ die een aanlegger doet tegens den gedaagde; voor-regt-betrekking/ anspraak.

Conventus, by-een-komst/ t' samen-komst.

Conventus coram judice deputato super validitate aut invaliditate vadimonii, by-een-komst voor een raads-heer over de kragtigheyd of onkragtigheyd van de gijseling.

Conventus sub spe compositionis, by-een-

een-komſt op hoope van verdrag of overkooming.

Convenibilis, anſprekelijk/ in regte anſpraakelijk/ dagvaardelijk/ voor-regt-betrekkelijk.

Convenire, by-een-koomen/ ſamen-koomen/ vereenigen/ anſpreeken/ eyſchen/ in regte anſpreeken/ voor-regt-betrekken.

Convenire coram judicibus deputatis ad in eundum ſi fieri poteſt tranſactionem, by-een-koomen voor eenige raads-heeren daar toe afgevaardigt om een dading ſis 't mogelijk in te gaan.

Correi debendi, die te ſamen met malkander zaak-weldige ſijn van een toe-segging.

Corrumpere, om-koopen iemand met geld/ bederven.

Corruptio, om-kooping met geld/ bederving.

Credere, gelooven/ leenen/ ende op trouwe laten/ vertrouwen/ of toe vertrouwen aan iemand eenig geld of goed.

Creditor, in-ſchulder/ ſchuld-eyſcher/ die aan een ander eenig geld of goed geleent of toe vertrouwt heeft.

Creditum, in-ſchuld/ dat een ander aan ons ſchuldig is en betaalen moet.

Crimen, een misdaad/ een ſchelm-ſtuk/ ſonde/ laſter.

Cri-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Criminalis, strafbaar/ misdaadig/ straf-waardig.

Criminalis res, een strafbaare zaak/ hals of lijfs zaak.

Criminaliter, strafbaarlijk/ misdaadig-lijk.

Culpa, misdaad/ versuym-schuld.

Cum definitione mensuræ, op seekere roe-taalen; met bepaalinge van de maat.

Cumulare, versamelen/ te samen hoopen/ samen voegen/ is wanneer men twee geregts-bankken/ en hooge/ en laage/ in sommige voorvallen te samen voegt/ datse als dan voor die tijd een maaken.

Cumulatio, versamelinge/ samen-voeging.

Cumulativè, by versamelinge/ versamelender wijse/ samen-voegender wijse/ by samen-voeginge.

Cura, bewint of opsigt/ 't welk een voogd van een minder-jaarige heeft/ over het goed der selver minder-jaarige.

Curatores, versorgers/ gekoozen voogden.

Curator, versorger/ gekoozen voogd/ de welke gekoozen wierd om het bewint over de goederen der minder-jaarigen te hebben; besorger.

Curia,

Curia, stads-huys/ raad-huys.
Curia præsidealis, het hooge hof / 't hof van Holland.
Curia suprema, het opper hof/ den hoogen raad.
Curia non defert, 't hof verleent niet / of/ 't hof laat niet toe.

D

DAmni illati reparatio. Siet reparatio damni illati.
Damni infecti, toesegging van dat een buyr-man sijnen buyr-man niet en sal beschadigen door een getimmer; verseekering van ongeschiede of ongedane schade / als 't is dat se ligtelijk kan geschieden.
Damnum culpa datum, alle versuym/ waar door iemand word verbonden in stuk van dood-slag/ of wonden tot vergoeding van schade.
Dare possessionem contra lignum, de besittinge aan iemand geven of in-ruymen tegens de uyterste wille.
Dativi tutores. Siet tutores dativi.
Debere, moeten / schuldig sijn aan iemand.
Debita individua, onsplisbaare schulden/ ondeylbaare schulden.

Debitor,

Debitor, schuldenaar / schuld-plígtige/ die aan een ander iets schuldig is.

Debitor principalis, self-schuldige/ oorspronkelijk schuldenaar / die de schuld self gemaakt heeft.

Debitor forensis, een upt-heem schuldenaar/ een buyte man.

Debitum, upt-schuld / dat wy aan een ander schuldig sijn en betaalen moeten.

Decernere, toestemmen/ beslupten/ onderschepden/ goed-keuren.

Decidere, beslegten/ uptspreeken/ wijsen.

Decisio, beslegting/ uptspraak/ beslupt/ gewijsde.

Declaratio, verklaringe/ een rekeninge.

Declarationi contradicere, een rekeninge tegenspreeken of wederleggen.

Decretatio, een toestemming / goed-keuring.

Decretum, een beslupt / last/ regts-gebod / een toestemming van een regter nopende de verkoopinge van vaste goederen / onmondige toekoomende.

Decretum judicis circa litis ordinationem, een regts-gebod des regters angaande de schilt of stelling des gedings/ of angaande het beleyd des zaaks.

Decretum voluntarium, een overdragt van verkogt goed / die (naar voorgaande

gaande dagvaardinge van de geene die het angaan mag) het hof doet / van den verkooper op den kooper / met uptſluytinge van alle anderen / die daar op antaal ſouden mogen hebben.

Decurio, of ſcabinus, een Scheepen. Siet ſcabinus.

De demoliendo, toeſegging van een getimmer af te werpen.

De dolo, van niet te handelen ter kwader trouwen.

Deducere, voorꝛdꝛaagen / voorꝛbꝛengen.

Deductio, zaaks voorꝛdꝛaaging / een geſchꝛifte / waar bꝛy een verhaal van de zaake werd gedaan / ende deſelve met redenen en middelen van regten beveſtigt.

Deductio juris, een voorꝛdꝛaaging / of voorꝛbꝛenging van regte; als men tot bevеſtinge van ſijn zaak wetten en regten bꝛy bꝛengt.

Deductiones, zaaks voorꝛdꝛaagingen. Siet deductio.

De facto, ſonder genoomen kenniſſe; op ter daad.

Defectus, verſuym / gebꝛek / mangel / in gebꝛeke blijving; als den gedaagde gedagvaart ſijnde voor het gerigte niet en komt / wort tegens hem verleent

leent verſuym : of wanneer een gedaagde in regten niet en verſchijnt nogte gemagtigde ſend.

Defendere, weeren/ verweeren/ verantwoozden/ antwoozden / beſchermen/ hand-haven.

Defenſio, weer / verweering / verantwoozding / antwoozding / beſchermíng/ antwoozd.

Defenſio reipublicæ, land-weer.

Defenſor, verweerder/ antwoozder/ verantwoozder.

Defenſum iri, toeſegging van dat de zaake ſal verantwoozd werden.

Deferre, verklikken / anbzengen / beklappen.

Deferre jus jurandum alicui, iemand den eed op leggen.

De gradu dignitatis ſuæ dejicere aliquem, iemand upt ſijn waardighepd en ſtaat ſetten / of ſtooten; iemand af ſetten of vernederen.

De his qui dejecerunt vel effuderunt, van de geene upt welkers woon-plaats iets is gewozpen/ geſtroyt/ of gegooten.

Delatio, anbzenging/ verklikking/ beklapping.

Delatio juramenti, oplegging des eeds.

Delato juramento, de zaake geſteld ſijnde

sijnde tot den eed / den eed opgelegt sijnde.

Delator, aenbrenger / verklikker / beklapper.

Delegare, bevelen / last en bevel geven over eenig ding / afvaardigen / senden als gesant; oversetten.

Delegatio, oversettinge / wanneer een schuldenaar een andere schuldenaar in sijn plaatse set / ende dat die by den schuld-eyscher wort aangenoomen; afvaardiging / last-geving / bevel.

Delegatio & assignatio cambii, oversettinge ende anwijsing van wissel.

Delegatus, afgevaardigde / afgesant / last-gegevene.

Delegatus, afgevaardigt / afgesonde.

Delictum, een misdaad / overtreeding.

Delinquens, misdaadige / overtreeder.

Delinquere, misdoen / sondigen / overtreeden de wetten.

Democratia, Δημοκρατία, volks heerschappye / volks regeering.

De non offendendo, van iemand die men gedreygt heeft niet te beschadigen.

Denunciatio, een boodschap / ontbieding / waarschouwing.

Denunciationem esse rite factam, declarare, verklaaren dat de boodschap wel en behoorlijk is gedaan.

De-

Depeciſci, een ſchandelijk verbond maaken.

Depectio, een ſchandelijke verbinding/ of verbond maaking.

Depector, een ſchandelijk verbond-maaker.

Depectum, een ſchandelijk verbond.

Deponere, te bewaren geven/ onder regt leggen/ getuygen.

Deponere pecuniam in judicio, geld onder regt leggen. Siet conſignare.

Deportare, bannen / uytbannen vooz altijd.

Deportatio, ballingſchap vooz altijd.

Deportatus, balling / verbannene / die vooz al ſijn leeven uytgebannen is.

Depoſitarius, bewaar-anneemer / die iemands goed anneemt om te bewaaren.

Depoſitor, bewaar-gever / die aan iemand ſijn goed geeft om te bewaaren.

Depoſitio, een getuygenis. Siet teſtimonium.

Depoſitio pecuniæ in judicio, onder regt legging. Siet conſignatio.

Depoſitum, bewaar-anneeming/ en bewaar-geving.

Depoſitus in judicio, onder regt gelegt.

Depoſita pecunia in judicio, 't onder regt gelegde geld.

Depu-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Deputare, afsenden/ magtigen of bevel geven om iets te verrigten.

Deputati, afgesanten / bevel-hebbers/ afgesondenen.

Deputatus, afgesant / afgesondene/ gemagtigde of bevel-hebber om een zaake te verrigten.

De quota litis, van een gedeelte te hebben in een geding.

De rato cavere, seeker stellen / seeker doen.

De restituendo, van geld of besit over te geven.

Descendentes, afkomelingen/ de vriendden in nedergaande maagschap malkander bestaande/ sijn kinderen/ kinds kinderen / agter kinds kinderen / en soo voorts neder waarts tellende.

Descriptio bonorum, boedel-beschrijving / goederens-beschrijving / beschrijving van goederen. Siet inventarium.

Deserere, verlaaten/ aflaaten.

Desertio, aflaating eens beroeps / of verlaating van een angevangen beroep; d. i. wanneer iemand 't selve binnen de tijden daar toe gesteld niet en vervolgt; verstek/ 't welk den gedaagde verschekt tegens den dagvaarder.

De-

Detentio, ſeu arreſtum, bekommering / kommer-regt / beſlag / hand-op-legging / beſetting / hand-ſlupting / ophouding; d. i. verhindering of beletting.

Detentio alicujus perſonæ, beſettinge op een menſch / antaſting van een menſch; antaſting geſchied of als men iemand gijſelt / of als men iemand in boſter gevangenis ſtelt.

Detentio alicujus rei, hand-op-legging op eenig goed.

Detentio renovata, beſwaareniſſe; d. i. wanneer een ſchuld-eyſcher / ſijnen ſchuldenaar / by andere bekommert of beſet ſijnde / upt een nieuwe oorzaak verder wil baſt houden.

Detentor, beſetter / hand-op-legger.

Detentus, beſettede / baſt gehoudene.

Detinere aliquem, ſeu aliquam perſonam, iemand beſetten / beſetting doen op iemand: ophouden; d. i. verhinderen / of beletten; baſt houden. Beſetten is als men iemand van buyten / daar ter plaatſe daar men hem beſet heeft / doet maal-ſtede kieſen.

Detinere aliquam rem, de hand-op-leggen op eenig goed / hand-op-legging doen op eenig goed / eenig goed bekommeren.

De-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Detractio falcidiæ, (ſcil. partis) maaking-kozting van het vierde gedeelte der erffeniſſe. Deſe maaking-kozting kozt een erfgenaam de maaking-beurders af/ als haar meer als dzy derden deelen der erffeniſſe is gemaakt / op dat de erfgenaam / volgens ſijn regt dat hy heeft / het eene vierde gedeelte vzy en onbeſwaart vooz ſik behoude. Siet lex falcidia.

Detractio trebellianicæ (ſcil. partis) overhandſche erffenis-kozting; erf-kozting van het vierde gedeelte eener overhandſche erffenis. Deſe erffenis-kozting kozt een erfgenaam upt de hand de erfgenaam over de hand af; als hem meer is gemaakt / als dzy derden deelen der erffeniſſe / op dat de erfgenaam upt de hand / volgens ſijn regt / dat hy heeft / het eene vierde gedeelte vzy en onbeſwaart vooz ſik behoude. Siet ſenatus conſultum trebellianum.

Diem dicere, een dag van regten leggen/ een dag ſetten om vooz het gerigte te koomen/ dag ſtellen.

Dies ab apparitore dictus ut intra id ſpatium comprehendatur, dat den dag van regten binnen dien tijd dienen moet.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Dies præstitutus, de gesette dag/ bestemde of gestelde tijd / gesette tijd. Siet terminus.

Differentia specifica, een wesentlijke eygenschap / gedaant-maakent onderscheyd.

Differre, uytstellen/ uytsetten; t.w. het geding om eenige beletselen of wigtige oorzaaken; dag van beraad neemen.

Dilatio, uytstel / uytset / uytstelling; t.w. des gedings / dewelke geschied op 't versoek van den anlegger of verweerder om eenige wigtige oorzaaken / beletselen of verhinderingen; dag van beraad-neeming.

Dilatio quinquennalis, een vijf-jaarig uytstel.

Dilatus, uytgestelt/uytgeset/vertrokken.

Diminutio, vermindering/ aftrekking.

Ea quæ ad diminutionem pertinent exhibere, al 't geen tot aftrekking of afslag kan strekken/ overleggen.

Diminutio capitis, verandering van staat/ staats verandering.

Diploma, een magt-brief.

Directa hæreditas, erffenis uyt de hand. Siet hæreditas directa.

Directè, regts weeg / door regte wegen.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Discretio, bescheydenthey d/ onderscheyding/ verstandighey d.

Disjunctive, verscheydentlijk.

Distractio capti pignoris, verkooping van 't genomen pand.

Dispositio, stel/ stelling/ schikt.

Districtus, ommering; d. i. soo veer als iemands gebied om her strekt.

Ditio, een heerschappye/ of een gebied/ heerlijkhey d/ ambagt.

Dividere commune, de gemeenschap deylen; d. i. de gemeene goederen dewelken eenige met malkander gemeen hebben/ deylen.

Divortium, houwlijk-scheyding/ hegtscheyding.

Divortium facere, houwlijk of hegtscheyden/ hegt of houwlijk-scheyding doen/ sijn huys-vrouw verstooten of verlaaten.

Do, ut des, ik geve/ op dat ghy weder iet geeft.

Do, ut facias, ik geve/ op dat ghy iet doet.

Dolus, arg-list/ bedrog.

Domicilium, maal-stede/ woon-plaats/ woon-stede.

Dominium, eygendom is de toebehoorte tot een zaak/ waar door iemand schoon het besit niet hebbende/ 't sel-

de vermag regtelijk te bekoomen.

Dominium plenum, volle eygendom is waar door iemand met de zaake alles mag doen naar sijn gelieste en t'sijnen bate dat by de wetten onverbooden is.

Dominium minus plenum, gebrekkelijke eygendom / minder als vollen eygendom / is waar aan iet / om alles naar sijn believe met de zaake te mogen doen / ontbreekt.

Quasi dominium, eygendoms gelijk / gebrekkelijke eygendom. Siet dominium minus plenum.

Dominium utile, togt / nutbare eygendom / baatelijke eygendom / baattrekkende eygendom / is een geregtigheyd om de vrugten van een anders zaak te trekken sonder des zaaks vermindering.

Dominus, heer / eygenaar.

Dominus directus, een regte eygenaar.

Dominus utilis, togtenaar / nut of baattrekkende eygenaar.

Quasi dominus, eygenaar gelijk / gebrekkelijke eygenaar; die in alles geen volkome eygenaar is.

Donatio, een gifte / schenking / vereering.

Donatio ante nuptias, een schenking of een gifte ter zaake des houwlijks gegeven /

geben/ dewelke geschiede soo wel van de brepd-man aan de brepd / als van de brepd aan de brepd-man ; houwlijks goed.

Donatio honoris causa, een gifte of schenking om eenige eer / waardigheyd of ampt te bekomen of verkrijgen/ gegeven ; een gifte of schenking/ dewelke een vrouw doet aan haar man/ om daar voor een ampt / waardigheyd of eenige eer/ voor sich te bekomen.

Donatio inter vivos, een milde gifte of schenking / een vry-willige gifte of schenking/ schenking by leeven.

Donatio mortis causa, een gifte of schenking ter zaake des doods.

Donatio onerosa, weder-eyschinge van een gegeve gifte of schenking/ om gepleegde ondankbaarheyd ; of weder-roeping van een nog te geve gifte of schenking om gepleegde ondankbaarheyd.

Donatio post nuptias, een schenking of gifte ter zaake des houwlijks gegeven / houwlijks goed.

Donatio propter nuptias, een schenking of gifte ter zaake des houwlijks / dewelke een brepd-man doet aan sijn brepd / een brepd-mans gifte/ houwlijks goed van de brepd-mans syde.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Donatio propter nuptias, beteyhent ook een gifte / dewelke of de breyd-man an de breyd / of de breyd an de breyd man; t. w. die eerst van beyde komt sonder kinderen te overleven / schenkt; een mozgen-gave.

Donatio sponsalitia, een gifte ter zaake des houwlijks/ houwlijks goed.

Dos, houwlijks goed van de breyds sijde / breyd-schat.

Dotare, breyds-schat geven/ houwlijks goed geven aan sijn dogter.

Duplicare interdictum, als iemand die in zaaken van besit gedagvaart is / tegen den anlegger selver van sijne zijde weder-eyscht doet; tegen verbod doen.

Duplicatio, na-weer/ het tweede of laatste seggen des verweerders/ waar mede hy des eyschers tegen-weer beantwoozd en wederlegt.

Duplicatio cum mediis & probationibus, na-weer met middelen en bewijsen; d. i. het tweede of laatste geschrift des verweerders / waar mede hy des anleggers tegenweer met middelen wederlegt.

Duplicatio interdicti, is wanneer een gedaagde in zaaken van besit/ voorstelt dat hy selver in het besit is / ende daar in wil gestijft en gesterkt sijn; tegen verbod doening.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

E.

EA quæ ad diminutionem pertinent exhibere. Siet diminutio.

Edictio, of edictum, een afkondiging / een bevel / 't welk geschied by openbare afkondiging / een gebod / verbod.

Edictum carbonianum, een verbod verbiedende / dat niemand mogt een wese van de eerste minder-jaarigheyd / van staats verschil aanspreeken; maar most het selve nootsaakelijk uytstellen tot der wesen twede minder-jaarigheyd.

Edictum perpetuum, een altijd duurend gebod / geduurig gebod / eeuwig duurend gebod / of verbod.

Edictum temporale, een voor een tijd duurend gebod / of verbod.

Editio, uytgeving / afschrift geving.

Editionem instrumentorum & dilationem petere, afschrift geving en dag eyschen / eyschen afschrift van de schriften des gedings en dag of uytstel.

Effectum sortiri, stand grijpen.

Emancipare, hand-ligten / uyt de magt laaten / sijn kinderen van de magt /

dewelke men over haar heeft / ontslaan.

Emancipari, ontslagen wordt van de magt der ouders.

Emancipatio, hand-ligting / ontslaaging van de magt der ouders / waar door iemand / dewelke nu tot sijn jaaren gekomen is / wort op sijn eige voeten gestelt om sich self en het sijne te bestieren.

Emphyteusis, Ἐμφύτευσις, erf-pagts regt; 't welk bestaat in een overkoming / waar bij iemand eens anders land of hoeve te bruiken; d. i. besaijen / beplanten of iets diergelijks / heeft ontfangen onder jaarlijksche erf-pagt.

Emphyteuta, Ἐμφυτεύτης, of emphyteutes, ἐμφυτεύτης, een erf-pagter; d. i. die eens anders land of hoeve / onder jaarlijksche erf pagt / te bruiken heeft ontfangen.

Emphyteuticarius, een erf-pagter. Siet emphyteuta.

Emphyteuticarius contractus, erf-pagtgunning / over-een-koming van een erf-pagt-regt; waar bij een heer of eygenaar van een akker / hoeve of erve aan een ander het gebruik der selver ende de volkome vrugt en baat-trekking en eygendoms gelijk / onder beding van jaarlijksche erf-pagt / toestaat:

staat: midts dat den erf-pagter den selven hoeve of akker wederom sal bouwen/ beplanten/ of besaijen.

Emphyteuticum jus, 't regt van de verbeteringe van de erf-pagt/ welke verbetering de erf-pagter krijgt.

Emponema, Ἐμπόνημα. Siet melioratio.

Emere, koopen. Emptio, koop. Emptor, kooper.

Emptores partium in societate Indica seu Americana, koopers van gedeelten in de oost oft west-indische maatschappie.

Eremodicium, Ἐρημοδίκιον, alleen spraak/ alleen geding voorstel; wanneer een eyscher / na versteh van de gedaagde / toegestaan werd / sijn meeninge voor te draage ende te bewijsen.

Evacuatio, lediging/ ontrupming.

Evacuatio rei occupatæ, lediging van 't ingenoome goed/ ontrupming of wederom geving van 't met gewelt genoome goed; weder-in-rupming van 't met gewelt genoome goed.

Evincere, uptwinnen/ afwinnen/ schadeloos houden.

Evictio, uptwinning/ vry-waaring/ schadeloos houding.

Evictionem præstare, voor de uptwinning bevrijden / vry-waaren / schadeloos houden / voor de benaarding bevrijden.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Evictionis præstatio, vry-waaring leevering/ uytwinnings bevrying.

Evidentia, klaarblijklijkheyd.

Evocare, aftrekken een geding van een lager regter/ tot een hoger.

Evocatio, aftrek/ aftrekking eens gedings van een lager regter/ als hy de zaak te lang onder hem heeft gehouden/ tot een hooger om redenen; de welken syn dat de zaake niet onsterfelijk soude gemaakt werden.

Exactio, onregtmatige schatting/ geld afpersing/ eysch/ vereysch.

Exactio homagii seu clientelæ & servitiorum, eysch van manschap en diensten.

Examen, ondersoeking/ ondervraaging.

Examen instituere, ondersoek doen; wanneer een regter getuygen hoort/ ende deselven ondersoekt op de gelegenthepd van zaaken.

Examen testium morbi causa factum, ondervraaging van getuygen siektes halven gedaan/ hooring van getuygen/ die siektes halven geschied; d. i. als iemand versoekt/ dat door den regter eenige swakke/ ofte oude getuygen datelijk mogen gehoord werden/ om sik daar mede in tijd en wijle te mogen behelpen.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Ut illud Examen testium pro legitimo habeatur, dat die hooring of ondervraaging van getuygen voor wettig sal worden gehouden.

Ex bono & æquo, naar de goede billikheyd/ na 't goede en billike.

Ex causa turpi, om een oneerlijke oorzaake.

Exceptio, verset/ uytneeming/ uytvlugt; beweering of tegenstelling des gedaagdes tegen den eyscher.

Exceptio compromissionis, verset uyt verblijving of verblijf aan gewilleurde regters/ of goede mannen.

Exceptio declinatoria, verset van afwijkinge/ verset om te ontgaan het regts gebied eens on-onderhoorige regters; tegenstelling des gedaags des tegen den eyscher / strekkende tot afwijkinge van den regter; een verset/ waar by een gedaagde versoekt / van een regter / waar voor hy geroepen is/ afgewesen te werden tot sijn dageliksen regter; verset tot ontgaaning des gerigts dwang.

Exceptio dilatoria, verset van uytstel/ uytstellend verset/ uytvlugt.

Exceptio de non numerata pecunia, verset / van dat men geen geld heeft ontfangen / of behelping met te seggen

dat het geld niet en is getelt geweest.
Exceptio de non petendo ante aliquod tempus, verset van niet te konnen eyschen voor eenige tijd.
Exceptio jurisjurandi, verset uytgedaanen eede/ gewijsdens gelijk.
Exceptio litis conteſtatæ, verset uyt begonne regts-pleging; verset uyt voldinging.
Exceptio litis finitæ, verset uyt ge-eyndigde regts-pleging; verset van gewijsder zaake.
Exceptio litis pendentis, verset van hangende zaake; wanneer een zaak of geding te voozen voor een anderen regter is gebragt/ ende daar nog is hangende.
Exceptio non competentis judicis, verset van on-onderhoozighepd des regters/ beweering van de gedaagde tegens den eyscher van de niet onderhoozighepd des regters.
Exceptio peremptoria, verset tot vernietinge van de zaake/ een verset van te niet doeninge.
Exceptio perpetua, een eeuwig-duurend verset/ of altijd-duurend verset.
Exceptio qualificata, een verset 't welk soodanig is/ dat een gedaagde die het selve voozwend/ daar op kan blijven/ en

en daar op regt verwagten; regtverwagtent verset; verset van regtverwagting; welke versetten hier in 't getal sijn: t. w. 1. Verset van afwijking. 2. Verset van hangende zaake. 3. Verset van gewijsde zaake. 4. Verset upt dading.

Exceptio rei judicatæ, verset upt gewijsder zaake.

Exceptio temporalis, verset vooz een tijd lang/ vooz een tijd duurend verset.

Exceptio transactionis, verset van dading/ of willig verdzag; verset upt vziendelijke schepding.

Exceptionem proponere, verset voozstellen/ uptneeming of tegenstelling vooz-wenden/ verset in vzengen.

Exceptus, verset vooz-gestelde/ versette-de/ verset vooz-gewendene.

Excipere, uptneemen/ uptsond$_e$ren/ verset vooz-wenden.

Excipiens, versetter/ verset vooz-wender/ verset vooz-steller.

Exclusio, verstek/ is waar by iemand/ die een volmagtigde of geding-besozger in regten heeft/ niet en voldoet het geen waar toe den regt-dag is dienende/ ende sulks daar van werd verstekken.

Exclusione defensionis seu responsionis,

by verstek van antwoord; als een gedaagde in regte verschijnt / of een geding-besorger heeft / dog niet en antwoord op des eyschers eysch / soo versoekt den eyscher alsdan verstek van antwoord.

Excommunicatio, kerk-ban / uytsluyting uyt der gemeente.

Excommunicatus, verbannene / of uytgesloten uyt de gemeente.

Excussio, afdwinging / afparsing / goederens afdwinging; als een borge / die van een schuld-eyscher wegens de borg-togte om betaalinge wort angesprooke / den selven voor werpt / dat hy eerst de betaalinge moet borderen van de selfs-schuldige / ende dien syn goederen / dewelken hy heeft / afdwingen tot voldoeninge van de betaalinge.

Executio, uytregting / volvoering / panding / uytvoering / uytwinning.

Executio parata, daatelijke uytwinninge.

Executio sententiæ, uytwerking van een gewijsde / wanneer tot volvoering wert gebragt 't geen daar by belast is / uytvoering eens gewijsde.

Executores testamentarii, uytwerkers van een uyterste wil; verrigters van een uyterste wil / volbrengers van een uyterste wil.

Exem-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Exempli gratia, by voorbeeldt.

Exemplum, een afschrift / na-schrift; d. i. een geschrift / 't welk na een ander geschrift geschreven is.

Exemplum authenticum, een afschrift van gelijke geloofwaardigheyd en bewijs als het oorspronkelijk schrift; oorspronkelijk afschrift / 't welk na het eygen oorspronkelijk schrift geschreven is.

Exemplum factæ citationis, een afschrift van de gedane dagvaarding.

Exemplum mandati procuratorii, afschrift van de last of volmagt des geding-besorgers. Siet procurator ad lites.

Exemplum mandati, een afschrift van de daag-brief.

Exemplum mandati procuratorii, een afschrift van de last van een volmagt / of gemagtigde. Siet procurator negotiorum.

Exemptio, uytsondering / bypdom / uytneeming.

Exemptio è lite, tusschen komste van een derde in 't geding weg-neemende een van beyde uyt het geding / ontsettinge van het geding / uytneeming uyt het geding.

Exemptione è lite, by tusschen komste van

van een derde in 't geding / by ontsetting van een van beyde van 't geding / by uptneeming upt het geding.

Exequi, uptvoeren / volbzengen / voyderen / uptregten / volvoeren / uptwerken.

Exequi sententiam, volvoeren / uptvoeren / of upt werken een gewijsde.

Exercitores, meede-reders / scheeps-reders; die met malkander een schip of meer scheepen upt rusten / of upt reeden.

Exhæredare, onterven / ontgoeden / iemand by upterste wil onterven / en de goederen ontmaaken.

Exhæredatio, onterving / ontgoeding.

Exhæredatus, onterft / ontgoed.

Exhæres, een onterfde / die by upterste wil onterft is / en de goederen ontmaakt.

Exhibere, vertoonen / te voorschijn bzengen / voor den dag bzengen; overleeveren.

Exhibitio, een vertooning van een ding / te voorschijn bzenging.

Ex maleficio, door blijkelijke misdaad / upt misdaad.

Ex negotiis gestis, upt onderwind.

Ex orthodoxis parentibus, upt regt-geloovige ouders.

Ex-

Expenſæ, onkoſten des gedings; koſten die men beſteed en uytlegt / of die men verteert heeft / betaalinge.

Expenſas petere, eyſch van koſten maaken / de koſten eyſchen.

Expromiſſor, een bevry-borg; die des ſchuldenaars ſchuld en verbinteniſſe op ſik neemt / en den ſelven volkomelijk daar van bevrijt.

Ex quaſi maleficio, uyt misdaad door wet-duyding / uyt misdaad gelijk.

Ex teſtamento, by uyterſte wille.

Extraordinarium, naar beſcheydenheyd.

Extraneus hæres, een vreemde erfgenaam. Siet hæres extraneus.

Ex tutela, uyt voogdye / uyt mond-borgſchap.

F.

FAcio, ut des, ik doe iet / op dat ghy iet geeft.

Facio, ut facias, ik doe iet / op dat ghy weder iet doet.

Factum, een daad.

Falcidiæ (ſcil. partis) detractio, maaking / korting van het vierde gedeelte der erffeniſſe. Siet detractio falcidiæ.

Falſa demonſtratio, noeming van een verkeerde naam / een valſch bewijs.

Fami-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Familiæ erciſcundæ, erffenis-deeling / erf-deeling; alle lighaamelijke ende onlighaamelijke zaaken / die den overleefden toegekoomen hebben / ſchiften / ſchepden ende deelen.

Faſtus dies, een regts-dag / gedings dag.

Fatalia, paal-tijden / of bepaal-tijden; d. i. geſette tijden om ſijn regt te vervolgen.

Fatalia appellationis, paal-tijd van een beroep / ofte den tijd die geſteld en geſet wordt om een beroep te moeten voltrekken.

Fatalia appellationis introducendæ, paal-tijd binnen den welken een beroep moet angetekent werden; des beroeps geſette tijds antekening.

Fatalia appellationis proſequendæ, paal-tijd binnen den welken een beroep moet vervolgt (d. i. een daag-brief geligt ende dagvaarding gedaan) werden; vervolg van de geſette of geſtelde tijd des beroeps; des beroeps geſtelde tijds vervolg.

Felonia, ontrouw / ſmaat; dewelke een leen-heer van een leen-man geſchied: om welken hem den leen-heer ook van het leen kan ſtooten.

Feudum, een leen / leen-goed; 't welk een heer iemand geeft erffelijk te beſit-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

sitten met onderlinge verbinteniſſe van schat an de eene sijde / ende pligt van manschap ende heer gewade an de andere sijde.

Feudalis subſtitutio, verbanging in leengoed / wanneer de gunſt der land overhepd mede brengt / dat een leenman / van sijn leen / bevelen mag / by een / of meer leden.

Fideicommiſſaria hæreditas, erffenis over de hand. Siet hæreditas fideicommiſſaria.

Fideicommiſſarius, een erfgenaam over de hand; die van een ander / dewelke upt de hand erfgenaam is gesteit / de erffeniſſe moet ontfangen.

Fideicommiſſum, een erffenis over de hand; of erf-bevelinge / om de erffeniſſe in 't geheel (mits afgetrokken een vierde gedeelte / of ten deele aan een ander over te laaten; over de hand maaking.

Fideicommittere bona, de goederen by upterſte wil maaken / datse komen op den tweeden erfgenaam / dewelke is de erfgenaam over de hand / en kan in soo een geval de eerſte erfgenaam / dewelke is de erfgenaam upt de hand / alleenlijk maar het vierde gedeelte der erffenis genieten.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

ten. Men maakt somtijds ook de goederen wel tot op den derden erfgenaam / en is als dan den tweede in deselve staat als den eersten.

Fidejubere, borg blijven voor een ander / sik self voor eens anders schuld verbinden.

Fidejussio, borg-togt / borg-blijving / borgschap.

Fidejussor, een borge / die sik selfs voor eens anders schuld heeft verbonden.

Fiduciaria possessio, besittinge ter goeder trouwe / goeder-trouwsche besitting / is een besittinge daar iemand op een behoorlijke en deugdelijke wijse is aangekoomen / en deselve alsoo ter goeder trouwe besit.

Fiduciarius possessor, goeder-trouwsche besitter / besitter ter goeder trouwe / middeler-wijls besitter.

Filia, een dogter. Filius, een soon / een kind.

Filii & filiæ amitarum, neven en nigten / moeys soonen en dogters / susterlings kinderen; t. w. des vaders susters kinderen / in maagschap van ter sijde het vierde gelid.

Filii & filiæ amitinorum, neeven en nigten / moeys soonen en dogters / susterlings kinderen; t. w. des vaders

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

ders ſuſters kinderen / in ſijdemaag-ſchap het vierde gelid.

Filii & filiæ avunculorum, neeven en nigten / ooms ſoonen en dogters / broederlings kinderen; t. w. des moeders broeders kinderen/dewelken men mede / dog t'onregt / ſuſterlings kinderen noemt; 't heeft ons belieft/haar broederlings kinderen te heeten / onderſcheyds halven/ in maag-taal van ter ſijde het vierde gelid.

Filii & filiæ conſobrinorum, neeven en nigten/ ſuſterlingen / ſuſterlings kinderen / ſoons en dogters van twee geſuſters/ of ſomtijds van twee broeders / in ſijde maagſchap het vierde gelid.

Filii & filiæ fratrum, broedees ſoonen en dogters / broeders kinderen / in ſijde maagſchap het derde gelid.

Filii & filiæ majorum amitarum, over-oude moeys ſoonen en dogters / of kinderen; d. i. de kinderen van over-groot-baders ſuſter / in maag-taal van ter ſijde het ſeſte gelid.

Filii & filiæ majorum avunculorum, over-oud-ooms kinderen; d. i. over-groot-moeders broeders kinderen/ in maag-taal van ter ſijde het ſeſte gelid.

Filii & filii majorum materterarum, over-

oude

oude moeys kinderen ; d. i. des ouder-groot-moeders ſusters kinderen / in ſijde maagſchap het ſeste gelid.

Filii & filiæ majorum patruorum, ouer-oud ooms kinderen ; d. i. de ſoonen en dogters van over-groot-vaders broeder / in maagſchap van ter ſijde het ſeste gelid.

Filii & filiæ materterarum, neeven en nigten / moeys ſoonen en dogters / ſuſterlingen / des moeders ſusters kinderen / in maag-taal het vierde gelid.

Filii & filiæ matruelium, neeven en nigten / agter ſuſterlingen / ſuſterlings kinderen / des moeders ſusters kinds kinderen / in ſijde maagſchap het vijfde gelid.

Filii & filiæ patruelium, neeven en nigten / broederlings kinderen / agter broederlingen / des baders broeders kinds kinderen / dewelken men mede / dog t'onregt / ſuſterlingen / of ſuſterlings kinderen noemt ; dog onderſcheyds halven heb ikſe agter broederlingen / of broederlings kinderen geheeten / in maag-taal van ter ſijde het vijfde gelid.

Filii & filiæ patruorum, neeven en nigten / ooms ſoonen en dogters of kinderen / broe-

bzoederlingen / des baders bzoeders kinderen/ in ſijde maagſchap het vierde gelid.

Filii & filiæ proamitarum, oude-moeps kinderen; d. i. groot-baders ſuſters kinderen/in ſijde maagſchap het vijfde gelid.

Filii & filiæ proavunculorum, oud-ooms kinderen/dat ſijn groot-moeders bzoeders kinderen/ in ſijde maagſchap het vijfde gelid.

Filii & filiæ promaterterarum, oude moeps kinderen; d. i. groot-moeders ſuſters kinderen / in ſijde maagſchap het vijfde gelid.

Filii & filiæ propatruorum, oud-ooms kinderen; d. i. groot-baders bzoeders kinderen/ in ſijde maag-taal het vijfde gelid.

Filii & filiæ ſororum, ſuſters ſoonen en dogters / ſuſters kinderen / in ſijde maagſchap het derde gelid.

Finium regendorum, verbinteniſſe om te geſengen en gedoogen/ dat de oude ſcheydinge/ belendinge of land-ſcheydinge verklaart werden.

Fiſcus, de gemeene zaalt; 's lands ſchatkiſt/ of geld-kiſt.

Fœneratores uſurarii, tafel-houders; leen-bank-houders / die de bank van

van leening houden / woekeraars.
Forensis, een buyte man / die van buyten in komt / en geen inwoonder is; een vreemdeling.
Forum, regts plaats / het hof / een markt.
Frater, een broeder.
Frater germanus, een volle broeder / in sijde maagschap het tweede gelid.
Frater consanguineus, een halve broeder van 's vaders wegen.
Frater uterinus, een halve broeder van 's moeders wegen / in sijde maag-taal het tweede gelid.
Fratria, mijns broeders wijf / snaar.
Fraus, bedrog / bedriegerij.
Fraudator creditorum, bankeroetier / bank-breeker / agter uyt baarder.
Frivola appellatio. Siet appellatio frivola.
Fructus, vrugten / genuttingen.
Fructuarius, een vrugt-trekker / vrugt-gebruyker.
Frui, nutten / genutten; d. i. genut en voordeel iewers aftrekken / of gebruyken met genot en baat.
Fruitio, genot / genieting / genut / nut / genutting; nutting.
Fur, een dief.
Furtum, dieverye.

G. Gener,

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

G.

GEner, des dogters man / schoonsoon.
Generaliter, onbepaaltlijk.
Generalis, onbepaalt/ algemeen/landgemeen.
Genus, een geslagte / gemeen geslagte/ stam en oorsprouk der geboorte. In genere, in 't algemeen/in 't onbepaalt.
Glos, mijns mans suster/schoon-suster. Hoogd. Ein geschwiger.
Gradus, agting/ waardighepd / staat / een lid in maag-taal. Gradus, betekent eygentlijk een trede / ook mede een trap. De gradu dignitatis suæ dejicere aliquem, iemand uyt sijn waardighepd en staat setten / of stooten; iemand assetten of vernederen.
Graphiarius, een hofs-schrijver / des hofs geregt-schrijver.
Gratia, een gonste of genade van een Prins / waar door hy de straffe (op eenige misdaad vallende) vergeeft; strafs-vergiffenis/ misdaads-vergiffenis.
ratiæ deplomati contradicere, brieven

van strafs-vergiffenis of misdaads-vergiffenis weder-spreeken.

Gratificatio, weldaad-bewijsing/ dienst-bewijsing/een weldaad die aan een ander gedaan is/ beweesen dienst.

Gravamina, beswaarenissen. Gravamina à minima parte litis proponere, beswaarenissen in het minder gedeelte des gedings voor-stellen; d. i. als iemand een gewijsde (ten deelen) tot sijn voordeel heeft / ende daar na beroepen wert / versoekt vernietinge van het selve gewijsde / voor soo veel hem daar by niet genoeg is toegewesen.

Grex, een kudde; d. i. een vergadering van t'samen-weydende beesten/ gelijk schaapen.

Gubernator, bestierder/ heerscher/ landvoogt/ ruwaard.

H.

HAbitatio, bewooning van een huys/ bewooning.

Hæreditas, een erffenisse; alle roerende of onroerende goederen/ die men van iemand erft/ by upterste wil of by versterf.

Hæreditas directa, erffenisse upt de hand; een erffenis die de erfgenaam be-

bekomt van den overleeden self.

Hæreditas fideicommissaria, een erffenis over de hand; een erffenis die bekomen wozd niet onmiddelijk van den overleefden / maar van de erfgenaam upt de hand.

Hæreditatis relictio directa, erf-laating upt de hand; wanneer iemand sijn regt om de goederen te erven onmiddelijk bekomt van den overleefden.

Hæreditatis relictio fideicommissaria, erflaating over de hand; wanneer iemand van een ander / die upt de hand erfgenaam is gestelt / de erffenisse moet ontfangen.

Hæreditatis acquisitio, bekoominge der erffenisse.

Hæreditatis aditio, anganing der erffenisse/ anbaarding der erffenisse.

Hæreditatis petitio, erf-epsching/ erffenis-epsching.

Hæreditatis relictio, erf-laating / erfna-laating/ erffenis-laating/ erffenis na-laating.

Hæreditatis repudiatio, erf-verwerping/ erf-verstooting/ erffenis-verstooting/ erffenis-verwerping.

Hæreditatem acquirere, een erffenis bekoomen.

Hæreditatem adire, de erffenisse angaan/ anvaarden de erffenisse.

Hæreditatem petere, erffenisse eyschen.

Hæreditatem relinquere, erf-laaten/ erffenis-laaten/ of erf na-laaten/ erffenis na-laaten; d.i. agter laaten aan iemand.

Hæreditatem repudiare, de erffenisse verslooten/ of verwerpen.

Hæres, een erfgenaam.

Hæres ab inteſtato, een erfgenaam by versterf; een erfgenaam van den naasten bloede / die als'er geen erfgenamen by uyterste wil gestelt sijn / nootsaaklijk erfgenaam is.

Hæres ex teſtamento, een erfgenaam by uyterste wil.

Hæres extraneus, een vreemd erfgenaam; d.i. een erfgenaam / die geen erfgenaam soude sijn / ten waare hy uytdrukkelijk by uyterste wil tot erfgenaam gestelt is.

Hæres fideicommiſſarius, erfgenaam over de hand. Siet fideicommissarius.

Hæres legatorum nomine, een erfgenaam / die door het aangaan van erffenisse verbonden is aan allen / den welken by des overleefden uyterste wille iet gemaalt is.

Hæres

Hæres ſcriptus, een erfgenaam by uyterſte wil.

Hæres ſuus, een eygen erfgenaam/ gelijk kinderen of kinds kinderen/ dewellke eyge erfgenaamen ſijn/ en niet en konnen ver-by gegaan worden/ ten ſy om overtreedinge en ongehoorſaamheyd.

Hæredem inſtituere, erfgenaam ſtellen/ erfgenaam maaken.

Hæredis inſtitutio, erfgenaam ſtelling/ erfgenaam maaking.

Hermaphroditi, Ἑρμαφρόδιτοι, man-wijven; d. i. menſchen die beyde de teelleden hebben.

Homagium, manſchap/ onderdanigheyd.

Homologia, Ὁμολογία, bekenteniſſe/ toeſtant.

Homologere, Ὁμολογεῖν, bekennen/ belijden/ toeſtaan.

Hypotheca, Ὑποθήκη, baſt onder-pand/ grond-brief/ onderſetting; als men vaſte goederen in onder-pand geeft/ 't welk geſchiet by geſchrift.

Hypotheca conventionalis, beſprooken onderſetting/ beſprooken baſt onder-pand/ bedonge onderſetting/ bedonge baſt onder-pand; 't welk men beſpreekt of bedingt.

Hypotheca legalis, stil-swijgende onderſetting / stil-swijgende vast onderpand; d. i. 't geen men stilswijgende door de wet verkrijgt.

Hypothecare, veronderpanden; d. i. eenig vast goed tot verseekering van een schuld verbinden.

I.

JAnitrices, twee gebroeders huysvrouwen.

Ignorantia facti, des daads onweetenheyd; dat verschoont iemand in zaaken van verjaaring en bekoming door besit of gebruykt.

Ignorantia juris, des regts onwetenheyd; dat en verschoont niemand in zaaken van verjaaring en bekoming door besit of gebruykt.

Illegitimi (scil. liberi) onwettig geboorenen/onwettig geboore kinderen; alle die niet uyt een wettig houwlijk geteelt sijn.

Illiquida (scil. debita) onklare schulden/ schulden die duyster en twijffelagtig sijn.

Immissio in possessionem, in-lating in het besit/ of in de besitting.

Immittere in possessionem, in-laten in de besitting.

Immo-

Immobilia, (ſcil. bona) ontílbare goe-deren/ onroerende goederen.

Impenſæ, koſten die men ergens an-hangt; bekoſtiging/ verbeſiging/ ver-teering/ beſteeding.

Imperator, heerſcher / gebieder/ opper-heerſcher/ keyſer / opper-veld-heer of opper-hooft-man in den oorlogh.

Imperium merum, opper-heerſchappye/ opperſte-gebied/ opper-bevel.

Impetitio, eyſch.

Impetrare mandatum, een daag-brief om iemand te dagvaarden verſoeken. Siet mandatum impetrare.

Impetrans, of impetrator, verkrijger van een daag-brief / om iemand te dag-vaarden ; anlegger des gedings ; ver-krijger/ die iets verkregen heeft.

Impetratio mandati. Siet mandati impe-tratio.

Impetrator, of impetrans mandati. Siet mandati impetrator.

Incapaces, die door de wetten niet beu-ren en konnen/ onmagtigen.

Inceſtus, ſeu inceſtum, bloed-ſchande.

Incidens aliquod conſcribere & jungere cauſæ principali, eenig toeval des zaaks beſchrijven en voegen by de zaake ſelf/ of eenige toevallige zaaken beſchrijven by verſoek-ſchrift / daar

op voldingen / ende dat selve voegen by het geding selfs / om gelijkelijk afgedaan te werden.

Incidenter, toevallig/ toevalliglijk/ by toeval.

In casu oppositionis, in geval van tegenstellinge; wanneer een gedaagde hem tegen den anlegger in regten in stelt.

Inclusum, binnen in begrepen/ in gesloten.

In commercio, wandelbaar / handelbaar.

Incompetentia, on-onderhoorighevd.

Incorporalis, onlighaamelijk.

Indemnitas, schadeloosheyd/ schade vergoeding / als iemand belooft een ander schadeloos te houden.

Indemnitatis præstatio, waaring/ bevrijing; heeft plaats in verkofte goederen.

Indemnitatem præstare, of indemnem servare, waaren/ bevrijen/ schadeloos houden.

Index articulorum & probationum, een korte anwijsinge van de stukken en bewijssen.

Indirectè, door omwegen.

Indulgentia, straffs vry-gebing; straffs-vergiffenis / verwilliging / toelaating.

In-

Inductio, aanraading; d. i. wanneer de schuld-eyschers voor een regter werden geroepen om haar te hooren aanraaden / om met haaren schuldenaar op seekeren voet te handelen.

Inhibitio. Siet suspensio executionis sententiæ latæ.

In factum, na de zaak / tot de daad.

In fraudem creditorum, tot verkortinge van de in-schulders.

Injuria, hoon / lastering.

In jus vocatio. Siet citatio.

In jus vocatus. Siet citatus.

Innocens, onnoosel / onschuldig.

Innovare, veranderen / vernieuwen; verandering in de anleggingе inbrengen hangende het geding; nieuwigheyd by brengen.

Innovatio, verandering / vernieuwing.

In persona, in eygen hoofde / self; die self voor den regter moet komen sonder te mogen een volmagt senden.

In quantum locupletiores sunt, tot overgeving van genooten baat / voor soo veel sy'er by verrijkt sijn.

Inquilinus, huys-huurder / die eens anders huys / als huurder of huurlinkt bewoont.

Inquisitio, ondersoeking / ondervraaging. Siet examen.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

In ſpecie, in 't beſonder/ affonderlijk.
In genere, in 't algemeen / in 't onbepaalt.
In ſcriptis, ſchrifteliik/ in geſchrifte.
Inſpectio, beſigtiging / beſchouwing / rooſing.
Inſpectio oculuraris, beſigtiging / oogbeſchouwing.
Inſinuare, verkondigen / bekent-maaken/ annelden/ verwittigen.
Inſinuans, verkondiger / bekent-maaker/ annelder/ verwittiger/ te kennen gever.
Inſinuatio, verkondiging/ bekent-maaking/ verwittiging/ annelding.
Inſinuatus, verwittigde / bekent-gemaakte/ verkondigde.
Inſtantia, verbolg van regts-pleeging/ regts-verbolg/ vooz-regt betrekking/ regt-pleegings verbolg/ verbolg/ beginſel.
Inſtantia prima, de eerſte regts-kenniſſe van een zaak; 't eerſte regts-verbolg; de eerſte vooz-regt-betrekking; eerſte regt-pleegings verbolg.
Inſtantia ſecunda, tweede kenniſſe van een zaak; tweede verbolg; tweede vooz-regt-betrekking; tweede regt-pleegings verbolg.
Inſtantia ulterior, verder verbolg; verder ken-

kennisse van een zaak; verder regtpleegings verbolg.

Instantia ut declaretur perempta, dat het regts-verbolg / of de voor-regt-betrekking verklaart sal worden te sijn vernietigt/ en te niet gedaan.

Institor, gemagtigde koopmans bewinthebber/ een koopmans handel-drijver.

Instituendo, erf-stelling upt de hand doende met een lid:

Instituere hæredem, erfgenaam stellen erfgenaam maaken.

Institutio, instelling / insetting/ onderwijsing.

Institutio hæredis, erfgenaam stelling/ erfgenaam maaking.

Institutio actionis. Siet actionis institutio.

Instruere, toebereyden/ berigten/ toerusten.

Instructio, toebereyding/ berigt/ toerusting.

Instrumenta, verband-brieven.

Instrumentum evictionis, brieven van schadeloos-houding/ of bry-waring.

Instrumentum fundi, toebehoort van land en wooning/ bouw-tuyg/ boere-werk-tuyg.

In subsidium, ter nood/ ter onderstand.

Insulæ in fluvio, stroom-eylanden.

Intendit, of intentio, voorneeming / wensch / meyning / eysch / wille / begeerte / geschrift van eysch of begeerte / overleevering; een geschrift dat een eyscher over geeft / wanneer de gedaagde in regte niet en verschijnt ende van alles is versteeken / om sijn meyninge voor te dragen ende te bewijsen.

Intentionem suam scripto fundare, sijn begeerte en eysch overleggen.

Intentionem suam probationibus munire, sijn begeerte of eysch met bewijsingen sterken.

Intercessio, een komste in de plaats van een ander / in de plaats kooming van een ander.

Intercessor, een komer in de plaats van een ander; een derde die in de plaats van een van beyde dingers in het geding komt.

Intercidere, verballen / vergaan / te niete gaan.

Interdicens, verbieder / die iemand verbied iet te doen.

Interdicere, verbieden / verbod doen.

Interdicta possessoria, verboden die de besittinge raaken of angaan.

Interdictum, verbod; een schikking by den opper-regter van komen op het besit gestelt; een verbod ter tijd en wijle duurende.

In-

Interdictum uti poſſidetis, een verbod/ waar by iemand word verboden een ander upt de beſitting te ſtooten of ongemak an te doen/ op 't voor-geven of ſeggen/ dat de beſitter de beſitting niet toe k'wam.

Interdictum duplicare. Ziet duplicare interdictum.

Interdictus, verbodene.

Intereſſe, het gelegen ſijn aan een zaak/ belang/ ſchade/ nadeel.

Interjicere, in brengen.

Interjicere appellationem, 't beroep in brengen om te laaten an ſchrijven.

Interjectio, inbrenging.

Interjectio appellationis, inbrenging des beroeps/ of an-ſchrijving des beroeps.

Interlocutoria ſententia, een by-oordeel. Ziet ſententia interlocutoria.

Interrogationes, onderbragingen/ braag-ſtukken.

Interruptio, afbreuk van een geding/ verloop van een geding/ verbreeking; wanneer het verbolg van een zaake/ door verloop van den tijd daar toe geſtelt/ werd afgebrooken.

Interruptum, verloopen/ verbrooken/ afgebrooken/ afgeſneen/ verjaart.

Interveniens. Ziet interceſſor.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Interventio. Siet interceſſio, of exemptio è lite.

Inteſtabilis, die door de wetten verboden is / geen uyterſte wil te maaken / die geen getuygenis der waarheyd mag geven / ontuygbaar.

Inteſtatus, die geen uyterſte wil gemaakt heeft.

Inteſtatus mortuus eſt, vel obiit, hy is ſonder uyterſte wil te maaken geſtorven.

Intimatio, een bekent-maaking door laſt van een regter van iet te ſullen bevoelen / 't ſy dat de geene aan wie die geſchied in regten verſchyjnt ofte niet; een te kenne-geving / ontbieding / ankundiging; een laatſte ontbieding / of ankundiging.

Intimare, te kennen geven / bekent maaken / ontbieden / ankundigen.

Intra annum utilem, binnen jaar en dag.

Introductio appellationis. Siet appellationis introductio.

Inventarium bonorum, boedel-beſchryjving / goederens-beſchryjving / een lyſte ende beſchryjving van alle goederen die in een boedel werden bevonden.

Inventarium inſtrumentorum litis, beſchryjving of lyſte van alle de ſtukken van een geding / waar by deſelve met letters

letters werden aangewesen; lijste van de stukken des gedings; stukbeschrijving.

Inundatio, overloop van water / een water-vloed.

Iter, een voet-pad / een gang-pad; 't regt om te voet te mogen gaan over eens anders land.

Judex, een regter: Regters sijn by ons/ 1. De raads-heeren van den hoogen raad. 2. De raads-heeren des hofs van Holland. 3. Schouten en schepenen/in de steeden en dorpen. 4. Sijnder nog ten platten lande / land-drosten en wel-geboozen mannen of leenmannen. 5. Houtvester en meesterknapen / over de wilderniße en jagt. 6. Over de dijken en 't geen daar anhoort; dijk-graaf en heem-raaden.

Judex competens, onderhoorige regter/ in wiens regts-gebied men woont; dagelijkse regter.

Judex delegatus, een hage-sette regter; d. i die gekozen wort / en geset na hek believe en behage des opper-regters; een gestelde regter.

Judex delegatus in causis levioribus, een hage-sette regter van kleyne zaaken. Gelijk men tot Amsterdam behalven het gewoonelijke getal van schepenen/

nen / dewelken aldaar opper-regters sijn / nog verscheyde andere scheepenen van kleyne zaaken / scheepenen van zee-zaaken / houwlijks-zaaken / en andere meer / heeft.

Judex delegatus, een afgevaardigde regter. Siet judex deputatus.

Judex pedaneus, een lage regter.

Judex deputatus, een afgevaardigde regter / is die by toestemming van de andere mede-regters / het sy om oogbeschouwing iewers over te neemen / of om iemand in sijn besit te helpen / of om iets anders te doen / afgevaardigt wordt.

Judex deputatus cum secretario, een afgevaardigde regter met een geregts-schrijver.

Judex incompetens, of non competens, on-onderhoorige regter; onder wiens regts-gebied men niet en woont.

Judicatum solvi, dat het gewijsde voldaan wert.

Judicium, regts-pleeging / regt / regtshandeling / een oordeel.

Judicium præparatorium, een voor-oordeel / by gewijsde.

Juramentum, eed / eed-sweering.

Juramentum calumniæ, eed om valsche regts-pleeging / of regts-vordering te mijden.

Juris-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Jurisconsultus, een regts-geleerde.
Jurisdictio, regts-gebied / regts-magt/ gerigts-dwang/ regts-ban.
Jurisdictionis prorogatio, oberdaaging van het regts-gebied; wanneer iemand een ander dagvaart/ niet voor sijn onderhoorigen of dagelijksen regter / maar diens regts-gebied over-springende/ voor een hooger regter roept.
Jus, regt; d.i. al 't geen niet en strijd tegen de regte ware reden en billikheyd / maar uyt die beyde is voort-komende.
Jus ad prælationem, Siet jus prælationis.
Jus agendi, regt om te eyschen de nakoming van 't gunt toegesepd is.
Jus canonicum, geestelijk regt.
Jus censuale, regt tot een jaarlijkse inkomste / spruytende uyt verhuuring van landen of hoeven/ of woningen.
Jus censuale, regt van oud-eygen of uytgang; 't welk spruyt uyt verkoop van landen of huysen / als de verkooper bedingt soo een grond inkomst jaarlijks daar op te willen houden; regt van grond-inkomst.
Jus civile, burger-regt/ burger-wet.
Jus cloacæ, goot-regt / 't regt om een goot te hebben leggende ofte uytkoomende op eens anders grond.
Jus decimarum, thiend-regt / is een ge-

regtigheyd

regtigheyd om 't elfde deel van eenige vzugten te trekken.

Jus deliberandi, regt van beraad / beraad; in het angaan van een erffenisse heeft een erfgenaam sijn beraad een jaar lang of hy de erffenisse wil aanvaarden of verlaten.

Jus dominii, regt van eygendom / eygendom.

Jus emphyteuticum. Siet emphyteuticum jus.

Jus executivum, een uptwinnent regt.

Jus feudi, leen-regt is een erffelijke onsplisbaare togt op eens anders ontilbaar goed / met onderlinge verbintenisse van schut aan de eene syde / ende pligt van manschap ende heer-gewaden aan de andere syde.

Jus quasi dominii, regt van eygendoms gelijk / eygendoms gelijk.

Jus fluminis, water-loop / is een regt om sijn water te laaten loopen over eens anders grond.

Jus gentium, volker-wet / volker-regt; regt 't welk by de meeste en voornaamste volkeren der weereld in sommige zaake onderhouden wort.

Jus hypothecæ, regt van vast onderpand; regt 't welk iemand heeft op eens anders vaste goederen uyt verbintenisse.

Jus

Jus immittendi, inbalking/ in ankering; 't regt 't welk iemand heeft om sijn balken en ankers in een gemeene muur te leggen; 't regt om een balk of anker te hebben in een anders gebouw.

Jus in personam, sive creditum, in-schuld; regt op eenig mensch; in-schuld is een regt van toehehoozen / dat den eenen mensch heeft op den anderen / om van hem eenige zaake of daad te genieten.

Jus in rem, beheering; regt tot eenig goed; beheering is 't regt van toebehoozen/ bestaande tusschen den mensch ende de zaake sonder noodig opsigt op een ander mensch.

Jus libelli, 't regt dat een erf-pagter weder aan eenen anderen vergunt om de vrugten van't goed te genieten; vrugttreklings regt.

Jus luminibus non obstruendi & prospectus, regt om te hebben vry ligt en vry gesigt; regt om niemands ligt of uytsigt te betimmeren; vry ligt/ vry uytsigt / is een regt om te verbieden / dat u na-buyr met sijn getimmer ofte ook met sijne boomen u niet en belette scheppen van ligt of ook de open uytsigt.

Jus

Jus municipale, ſtads-regt; een regt of wet die gebruykelijk is alleenlijk in deeſe of die ſtad in 't beſonder.

Jus non altius tollendi, belet van hooger timmering; regt om iemand te beletten hooger te timmeren; 't regt om te verbieden/ dat uwen buyr-man ſijn getimmer niet hooger op en trekt.

Jus patriæ poteſtatis, de groote en ſonderlinge magt des vaders over de kinderen / onder haare hand ſtaande; 't regt der vaderlijke magt.

Jus percipiendi decimas, 't regt om de thiende te ontfangen; regt om de thiende te trekken en te gemutten.

Jus perſonale, in-ſchuld. Ziet jus in perſonam.

Jus perſonarum, regtelijke geſtalteniſſe der menſchen. De ſtaat en onderſcheyd tuſſchen menſchen en menſchen/ gelijk tuſſchen vry-geboorenen en ſlaven / heeren en knegten; en het regt dat een ider in ſijn ſtaat heeft.

Jus pontificium, pauſelijke regten; wetten en inſettingen van de Pauſen van Romen.

Jus poſſeſſionis, beſit-regt; welk regt uyt beſitting volgt.

Jus poſt liminium, op nieuw herboore regt; verballe regts-vernieuwing/

is

is als iemand sijn regt/'t welk hy door toeval van gevangenisse by den vyand / of slavernye verloozen had / weder bekomt; weder-bekoming van sijn eerste regt.

Jus prælationis, regt van voorstelling / of regt van voor-deeling.

Jus privatum, bysonder burger-regt; iemands regt in 't besonder.

Jus publicum, wetten die land-stand raaken / land-stand rakende wetten/ algemeen lands-regt.

Jus reale, beheering. Siet jus in rem.

Jus reivindicationis, antaal; regt op eenig goed om het selve te eygenen.

Jus rerum, regtelijke gestaltenisse der zaaken. Het onderschejd tusschen zaaken en zaaken / gelijk tusschen God toebehoortige zaaken en menschtoebehoortige zaaken/ algemeene zaaken en besondere zaaken; en het regt dat op ider zaak is.

Jus stillicidii, drop-regt; drop is een regt om sijn ontfangen hemel-water te laaten vallen op eens anders grond.

Jus succedendi ab intestato, versterf-regt; regt van navolging by versterf.

Jus superficiarium, huys-gebouw-regt; 't regt dat iemand heeft om op eens anders

anders grond een huys of getimmer te timmeren.

Jusjurandum, eed/ eed-sweering.

Jusjurandum alicui deferre, iemand den eed op leggen.

Jusjurandum deferenti referre, den eed-op-legger den eed weder op leggen of overdragen.

Justè, regtelijk/ te regt.

Justitia, geregtigheyd/ regtvaardigheyd/ regts-kennisse.

Justitia commutativa, vergeldende regtvaardigheyd.

Justitia distributiva, begevende regtvaardigheyd.

Justitia legalis, wettelijke regtvaardigheyd.

Justitia universalis, algemeene regtvaardigheyd.

L.

LAtro, een roover/ een moorder.

Laudemiæ, heer-gewaden; de welke bestaan in verscheyde giften / die de leen-mannen an de leen-heeren jaarlijks moeten geven.

Laudum arbitrale, een uytspraak van gewisse-keurde regters/ of een seggenschap van goede mannen.

Lega-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Legatarius, een maaking-beurder / die by uyterste wil iets gemaakt of beschooten wort.

Legatum, een maaking / 't geen aan iemand gemaakt of beschooken is by uyterste wil.

Legatum liberationis, een maaking van eeuwige bevryding.

Legatum optionis, de maaking van keur / als aan iemand gemaakt word de keur van twee dingen / dat hy mag het beste kiesen.

Legatorum nomine, toesegging dat den erfgenaam de maaking sal voldoen.

Leges, wetten / of weeten. Siet lex.

Legislator, een wet-gever.

Legitima (scil. pars aut portio) wettig gedeelte / geregte of regtelijke deel der ouders of kinderen.

Legitimatio, wettig-geboort maaking / bewettiging / wettig-maaking.

Legitimatio per rescriptum principis, wettig-geboort maaking / of bewettiging door 's lands overheyd / waar door de vlek van een onwettige geboorte wort weg genoomen / ende iemand wettig gemaakt; wettig maaking by de land overheyd.

Legitimatus, wettig gemaakte / bewettigde / die by de land overheyd bewettigt is.

Legi-

Legitimi (scil. liberi) wettig-geboozenen/ wettige kinderen.

Legitimi tutores. Siet tutores legitimi.

Levir, des mans bzoeder/ of des bzouws bzoeder/ swager.

Lex, wet / of weet; d. i. 't geen men weet / of immers weeten moet / om sik daar na aan te stellen / en te schikken / en daar men na leeven moet; ik spzeeke van een goede en billijke wet.

Lex commissoria, een beding dat de zaake ongehogt sal sijn ten sp de koop-penningen ter bestemden dage betaalt werden.

Lex falcidia, een wet / waar bp toegestaan wozd/ dat een erfgenaam/ welkers erffenis soo seer met maakingen was beswaart/ datter nauwelijks iets booz sijn ober schoot / mogt booz sik behouden het bierde gedeelte der erffenisse bzp en onbeswaart/ ende de maaking-beurders het selve afkozten.

Lex naturalis, aangeboozen wet/ of aangeboozen weet; d. i. al 't geen ons den in of angeboozen aart leert / of al 't geen men upter eygen aart weet dat goed is.

Lex positiva, gegeben of gestelde wet; t. w. bp het volk gegeben en gestelt/ of bp de oberhepd.

Lex

Lex rhodia de jactu, werping van goederen in zee; schaade draaging van scheeps verlies; een gemeene by-legging over schip en goederen / om te draagen eenig verlies gevallen om lijf en goed te behouden.

Libellus, een versoek-schrift / waar by men iets aan't geregte in regts zaake / of aan de overheyd in eenige andere zaaken / versoekt; een versoek brief / waar by iemand sijn begeerte ende meeninge den hove bekent maakt.

Libellus, anschrift.

Libellus ad impetrandum mandatum aut provisionalem justitiam, versoek-schrift / waar by men versoekt te hebben een daag-brief om iemand te dagvaarden voor 't hof; of waar by men versoekt middelerwijls regt; d. i. dat ons eenig regt / 't welk wy meynen te hebben / sal toegestaan worden / soo lange tot by gewijsde anders sal geoordeelt werden te behoozen.

Libellus ad suscipiendas litis reliquias. Siet mandatum ad suscip. lit. rel.

Libellus interruptionis. Siet mandatum interruptionis.

Libellus petitionis. Siet conclusio.

Libellus scriptus, een versoek in regtpleeging / een versoek-schrift in regt-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

pleeging / waar by men / als men in de regt-pleeging is / versoekt nog iets 't welk ter zaake dient te mogen voorzdraagen of voor-brengen ; booven 't geene men alreede voor-gedraagen / of voort-gebragt heeft.

Libellus supplex, heusch versoek / ootmoedig versoek / versoek-schrift van herstelling of verheffing / waar by iemand an de hooge overheyd versoekt / om verheven te worde uyt sijn van sijn regt vervallene staat / of waar by iemand versoekt herstelt te worde in sijn geheel.

Libellus supplex ad ampliandam aut alterandam conclusionem, een heusch versoek-schrift om sijn beslupt in regten te mogen vergrooten of veranderen.

Libellus supplex adversus indebitam interjectionem, &c. appellationis, een ootmoedig versoek tegens de onbehoorlijke inbrenging / &c. des beroeps.

Libellus ut novas positiones facere liceat, & ad eas probandas admittatur, een versoek-schrift om eenige nieuwe stellingen te mogen maaken / ende toegelaten om die te bewijsen en waar te maaken.

Liberatio, ontslaaging / bevrijding.

Liberi nati ex prohibito concubitu, over-

wonnen

wonnen kinderen; d. i. kinderen uyt een ongeoorloofde by-slaap geteelt; t. w. of in overspel / of in bloed-schande.

Liberi naturales, kebis-kinderen/ speel-kinderen; d. i. kinderen buyten houwlijk van twee vrye luyden geteelt.

Liberi incesti, bloed-schandige kinderen; d. i. kinderen / dewelke uyt een bloed-schandig houwlijk der geener dewelke malkander te na in bloed-vriendschap bestonden / sijn geteelt; of uyt een bloed-schandige by-slaaping der geener dewelke malkander te na in bloed-vriendschap bestonden / sijn voort-gekoomen.

Liberi spurii, hoere-kinderen; d. i. kinderen / dewelken geen seekere vader hebben / maar uyt ongeoorloofde by-slaapingen / van een hoere / by welke meer als een haaren toegank hadden / geteelt.

Liberta, vry-gelaatenen/vry-gemaakte/ een vrouw die een slavinne is geweest.

Libertus, een vry-gelatene/vry-gemaakte/ die van sijn slavernij en dienstbaarheyd vry-gemaakt en ontslaagen is.

Limites, land-paalen/ land-scheyding.

Liquida (scil. debita) klaare schulden.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Liquidè, sonder moeyte/ effen.

Lis, twist/ gekijf/ twist-zaak/ geding/ hader.

Lis finita, gedings eynde / wanneer een zaak by een anderen regter door gewijsde is afgedaan / voort-brengende een verset van gewijsde zaake ; een ge-eyndigde zaake.

Lis pendens, een voor een ander regter hangende zaake/ een hangende zaake/ wanneer een zaake of geding te vooren voor een anderen regter is gebragt / ende daar nog is hangende / voort-brengende een verset van hangende zaake.

Lis ut declaretur interrupta, dat de zaak verklaart sal werden door den tijd te sijn verloopen.

Litem agere vadato interim reo in loco quodam unde ei non liceat exire, dingtaal voeren by gijseling.

Litem conscribere & exhibere probationes, de zaake beschrijven ende bewijsen/ voor-brengen of vertoonen ; een zaake beschrijven / met eysch / antwoord/ tegen-weer/ en na-weer/ sonder getuygen te hooren.

Litem conscribere & producere testium examinationem, de zaake beschrijven en het onderzoek der getuygen voorbrengen;

brengen; een zaake beschrijven/ met eysch / antwoord / tegen-weer / en na-weer / en daar op getuygen te hooren.

Litem contestari, voldingen / gedingbevestigen / regts-pleeging beginnen.

Litis contestatio, voldinging/ gedingsbevesting / begonne regts-pleeging / is wanneer de dingers ten weder syde haare zaake door eysch en antwoord regtelijk hebben voor-gedragen / ende den regter daar door eenige kennisse van dien begint te krijgen; ding-taal.

Litis reliquiæ, de overblijfselen van een zaak / waar toe iemand gedagvaart werd/ om deselve aan te neemen / ende te verbolgen.

Litigans seu litigator, dinger / krijver / twister / haderer/ hader-man/ die in regte met iemand twist.

Litigare, twisten/ dingen/ haderen/ krijven / met iemand in verschil sijn in regten.

Litigare per procuratorem, sijn zaake door een geding-besorger laaten voorstellen en beschermen.

Litigiosus, twistig/ in geding staande.

Literæ annexæ, seu affixæ, anhangbrief/ waar mede de gewijsdens van

andere hoven by ons worden uytgevoert / en die aan een gewijsde van een uytheems regter werd gehegt / inhoudende toelaating om soodanigen gewijsde / an de ingesetenen van ons land / te werk te leggen.

Literæ assecuratoriæ. Siet assecuratoriæ literæ.

Literæ clausæ, besloote brieven; waar by eenige ansienelijke luyden voor het hof gedagvaart worden.

Literæ clientelæ. Siet clientelæ literæ.

Literæ compulsoriales, brieven van dwang-levering; waar by een gerechts-schrijver van de hooge regters word belast an iemand afschrift van een gewijsde of ding-talen te geeven.

Literæ executoriales, brieven van verrigting / inhoudende bevel van het hof om eenige gewijsdens uyt te voeren ofte te werk leggen.

Literæ obligatoriæ, verband-brieven / verband-schriften; waar by iemand sich verbind in eenige zaaken.

Literæ promotoriales, seu requisitoriæ, brieven van onderling behulp / waar by een regter word versogt / om uyt te werken een gewijsden by een ander regter gewesen.

Literæ quinquennales, vijf-jaarige uytstel-brieven.

Literæ

Literæ requiſitoriæ, ſeu promotoriales. Siet literæ promotoriales.

Literæ ſalvi conductus, een vry-geley-brief. Siet ſalvus conductus.

Literarum obligatio, ſchriftelijke toeſegging. Siet obligatio literarum.

Locare, verhuuren. Locatio, verhuuring. Locator, verhuurder.

Lucrum ceſſans, winſt-derving.

Luere, het goed vryen / eenig goed loſſen; vryen / loſſen.

M.

MAgiſter navis, een ſchipper.

Majeſtas, hooghеyd / heerlijkheyd / glants.

Major amita. Siet amita major.

Major avunculus. Siet avunculus major.

Major matertera. Siet matertera major.

Major patruus. Siet patruus major.

Mandatarius, een laſt-ontfanger / laſt-aanvaarder.

Mandator, laſt-gever / bevel-gever.

Mandatum, laſt-geving / laſt-aanvaarding / een bevel / belaſting.

Mandatum curiæ, een daag-brief van 't hof / dagvaarding van 't hof / of een bevel van 't hof.

Mandatum generale, een onbepaalde laſt-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

last-geving/ een algemeen bevel/ een onbepaalt bevel of last.

Mandatum speciale, een bepaalde last-geving/ een bysonder bevel/ een bepaalt bevel of last; sonderlinge last.

Mandatum (scil. curiæ) pœnale, een daag-brief met boet-dwang; waar by iemand van wegen het hof op een groote boete werd verbooden iet te doen.

Mandatum (scil. curiæ) simplex, seu simplicis quærelæ, een bloote dagvaarding/ of daag-brief/ een bloot of enkel bevel/ 't welk verbaït als een gedaagde hem in regten belient maakt; enkele klagte.

Mandatum exequi, sijn last en bevel volvoeren en verrigten/ daag-brieven ende bevelen van't hof te werk leggen daar het behoort/ dagvaarden.

Mandati executio, dagvaarding/ volvoering of verrigting van sijn last of bevel.

Mandati fines excedere, buyten sijn last gaan/ of sijn last te buyten gaan.

Mandatum impetrare, een daag-brief versoeken om iemand te dagvaarden; een daag-brief verkrijgen; een daag-brief van den hove bekomen.

Man-

Mandati impetratio, versoekt om een daag-brief te bekoomen; verkrijging of bekooming van een daag-brief.

Mandati impetrator, versoeker om een daag-brief te bekomen / verkrijger of bekomer van een daag-brief; eyscher / anlegger.

Mandatum abbreviationis dici constitutæ. Siet mandatum anticipationis.

Mandatum actionis primæ instantiæ, een daag-brief in zaaken van de eerste opspraak.

Mandatum ad affirmandam aut negandam literarum obligationem, of mandatum ad affirmandum aut negandum chyrographum, een daag-brief om te kennen ofte ontkennen sijn handschrift.

Mandatum ad audiendos testes, een daag-brief om getuygen te hooren.

Mandatum ad cancellandum chyrographum. Siet mandatum ad reddendum chyrographum cancellatum.

Mandatum ad consequendam bonorum descriptionem. Siet mandatum beneficii descriptionis bonorum.

Mandatum ad edendum, een daag-brief om een afschrift of na-schrift te doen geven.

Mandatum ad exhibendum, een daag-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

brief om iet te voorschijn te doen brengen of te vertoonen.

Mandatum ad exigenda ratiocinia, daagbrief om te hebben rekeninge en bewijs.

Mandatum ad impensas, damna & usuras in stipulatum deductas, een daag-brief om kosten/schade ende besprooke winpenningen.

Mandatum ad instituendam actionem, een daag-brief om sijn opspraak of vermeynt regt in te stellen; is waar by iemand versoekt dat een ander/ die hem laat verlupden iet tot sijnen laste te hebben / het selve regtelijk sal hebben in te brengen.

Mandatum ad intereſſe. Siet mandatum ad impensas, damna & usuras in stipulatum deductas.

Mandatum adipiscendæ possessionis seu immittendi in possessionem, een daagbrief om het besit te verkrijgen of te mogen aanvaarde / of daag-brief om in het besit ingelaaten te werden.

Mandatum ad præstanda damna & id quod interest, een dagvaarding om de schade te vergoeden/ en ook dat 't geen ons an een zaak gelegen was.

Mandatum ad pretium emptionis certis annis persolvendum, dagvaarding om de

de koop-schat van de koop op de gesette tijden betaalt te hebben.

Mandatum ad recipiendam impensarum declarationem, een daag-brief om rekening van kosten over te neemen.

Mandatum ad recipiendam declarationem damni & interesse, een daag-brief om rekening van schade en nadeel over te neemen.

Mandatum ad reddendum chyrographum cancellatum, een daag-brief om een hand-schrift door gehaalt en vernietigt overgelevert te hebben; een daag-brief/ waar by iemand versoekt/ dat iet by den regter sal vernietigt werden/ als een handschrift/ belofte of iets anders.

Mandatum ad solvendas litis expensas, daag-brief om de onkosten van het geding betaalt te hebben.

Mandatum ad solvendum reditum annuum, een daag brief om te hebben betaalinge van jaarlijkse inkomst.

Mandatum ad solutionem salarii chyrurgici, doloris passi & jacturæ temporis obtinendam, een daag-brief tot betaalinge van 't meester-loon/ pijn en smert en verlet van tijd; d.i. een daag-brief van een gekwetsten tegens den kwetser.

Mandatum ad ſuſcipiendas litis reliquias, daag-brief om de overblijfſelen van een zaake aan te neemen / of daag-brief om een geding te herbatten.

Mandatum anticipationis, daag-brief van tijd verkorting of verbroeging; als iemand een dag van regten geſet is / dewelke hy meend dat te lang is / verſoekt hy dat deſelve korter mag gelegt worden / op dat alſoo ſijn zaak eerder mag dienen.

Mandatum appellationis cum clauſula ſuſpenſiva, ſeu inhibitoria, een daag-brief van beroep met bybroeging van opſchorſing des gewijſde.

Mandatum appellationis recipiendæ, een daag-brief om ontfangen te werden als beroeper.

Mandatum appellationis & reſtitutionis integrum, adverſus lapſum fatalium, daag-brief van beroep en herſtelling in ſijn geheel / tegens 't verloop van de paaltijden.

Mandatum aſſecurationis, een daag-brief van verſekering; een daag brief om een verſekeraar uyt regt van verſekering te dagvaarden.

Mandatum attentatorum, een daag-brief van daadelijkheden; waar by iemand verſoekt dat eenige daadelijkheden die gepleegt

gepleegt sijn/ voor alle ding sullen her-stelt werden.

Mandatum beneficii descriptionis bonorum, seu inventarii, daag-brief om te hebben boedel-beschrijving.

Mandatum cessionis bonorum, een daag-brief om afstant te doen van sijn goederen; een daag-brief om sijn inschulders te mogen dagvaarden / om afstant van goederen te doen.

Mandatum compulsoriale, een daag-brief met dwang-levering; waar by een geregts-schrijver werd gedwongen/ om iemand een af-schrift van een gewijsde of ding-talen te geven.

Mandatum debitorum, een daag-brief om sijn schuldenaars te dagvaarden; d. i. als een schuld-eyscher doet dagvaarden verscheyden sijne schuldenaars/ die uyt zaake van hand-schriften of andere schulden in hem gehouden sijn / en onder verscheyde regts-gebieden woonen.

Mandatum decreti voluntarii, een daag-brief van overdragte van verkoft goed/ welke overdragte (naar voorgaande dagvaardinge van de geene die het angaan mag) het hof doet/ van den verkooper op den kooper / met uyt-sluytinge van alle anderen / die daar

op antaal soude mogen hebben.

Mandatum de indemni aliquo habendo, een daag-brief om schadeloos gehouden te werden.

Mandatum desertionis, een daag-brief van verstek; een daag-brief/ waar by een beroep wert verklaart te sijn versteken/ om dat de paal-tijden/ binnen dewelken het selve moste geschieden/ sijn verloopen.

Mandatum deputati judicis, een bevel van een afgevaardigde regter.

Mandatum detentionis, seu apprehensionis alicujus personæ, een bevel om iemand te mogen antasten of besetten; last om iemand te mogen besetten.

Mandatum detentionis, seu prehensionis alicujus rei, een bevel om eenig goed te mogen antasten ende de hand op leggen; last om op eenig goed de hand te mogen op leggen.

Mandatum evictionis, een daag-brief van bij-waaring; waar by iemand een ander dagvaart ten eynde/ dat hy hem sal bij-waaren voor uytwinninge.

Mandatum evocationis, een daag-brief van aftrek; waar by men versoekt/ dat een geding hangende voor een lager regter/ van deselve sal afgetrokken

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

ken werde en voor de hoger regter gebragt / en waar by den tegen-dinger mede voor den hogen regter werd gedagvaart.

Mandatum exequendi veteres ſententias, of mandatum exequendi ſententiam lapſu temporis præſcriptam, een daagbrief om een verjaart gewijſde te mogen in 't werk te ſtellen / of volvoeren.

Mandatum exequendi ſententiam quinquennio præſcriptam, een daag-brief om een vijf-jaarig verjaart gewijſde te mogen in 't werk ſtellen / of uytvoeren.

Mandatum ex interdicto unde vi. Siet mandatum recuperandæ poſſeſſionis.

Mandatum in caſu novitatis. Siet mandatum recuperandæ poſſeſſionis in caſu novitatis.

Mandatum in caſu ſpoliationis. Siet mandatum recuperandæ poſſeſſionis in caſu ſpoliationis.

Mandatum in cauſis prioris inſtantiæ. Siet mandatum actionis primæ inſtantiæ.

Mandatum immittendi in poſſeſſionem, een daag-brief om ingelaaten te werden in de beſittinge; als iemand verſoekt ingelaaten te werden tot het beſit van eenige goederen.

Man-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Mandatum indemnitatis. Ziet mandatum de indemni aliquo habendo.

Mandatum inductionis, quo petitur, ut concederetur spatium solvendi creditoribus, een daag-brief van aanraading; een daag-brief om te hebben vergunning van tijd om sijn schuldenaars te betaalen; een daag-brief van tijdvergunning.

Mandatum judici deputato datum à curia ad audiendos testes, een bevel van 't Hof an een afgevaardigde regter / om getuygen te hooren.

Mandatum interruptionis, een daag-brief van afbreuk des gedings door verloop des tijds daar toe gesteld.

Mandatum petitorium, een daag-brief van rauwe eysch; een dagvaarding om rauwelijk iets te eyschen van iemand. Ziet petitorium.

Mandatum prehensionis seu detentionis alicujus personæ. Ziet mandatum detentionis, &c.

Mandatum prehensionis seu detentionis alicujus rei. Ziet mandatum detentionis, &c.

Mandatum propositionis erroris, een daag-brief om een mis-slag in 't gewijsde voor te stellen. Ziet mandatum revisionis.

Man-

Mandatum quo reus, ut intentionem actoris eremodicio complexam, ſimulque ejus probationes tradi videat, citatur, dagvaarding waar by de verweerder wort gedagvaart / om de begeerte of eyſch van den anlegger in de alleen-ſpraak verbat of begreepen / en te gelijk het bewijs van dien / te ſien overleggen.

Mandatum purgationis alicujus criminis, een daag-brief om onſchuldig verklaart te werden van een betigte misdaad; waar by iemand die van eenige misdaad berugt is / den ſchoudaet / ende een iegelijk dagvaart / om daar van ſuyver verklaart te werden.

Mandatum recognitionis rei judicatæ, een daag-brief van verbetering van de gewijſde zaake. Siet mandatum reviſionis.

Mandatum recuperandæ poſſeſſionis in caſu novitatis, of mandatum ex interdicto unde vi, een daag-brief om ſijn beſittinge wederom te bekoomen / of om ſijn beſittinge wederom te krijgen / of om in ſijn beſittinge wederom ingelaaten te werden; een daag-brief in zaake van nieuwigheyd / waar by iemand verſoekt herſteld te werden in ſijn voorgaande beſit / daar hy uytgeraakt is.

Man-

Mandatum recuperandæ poſſeſſionis in caſu ſpoliationis, een dagvaardingbrief in vooz-val van ſtoozeniſſe/ waar by iemand/ die van iet berooft is/ verſoekt al 't ſelve weder ter hand geſtelt mag werden; een daag-brief om de beſitting/ daar men met gewelt uyt geraakt is/ wederom te bekoomen; een daag-brief van weder ter hand ſtelling 't geen iemand berooft is.

Mandatum reductionis, een daag-brief van beroep van gewille-keurde regters/ of goede mannen tot den regter of ten hove; als iemand niet te vreeden ſijnde met het gewijſde van gewille-keurde regters of het ſeggenſchap van goede mannen/ ſijn tegen-dinger vooz den regter betrekt.

Mandatum reformationis, een daag-brief van klaaringe; d. i. een beroep ſonder opſchozſinge van het gewijſde des laagen regters/ en waar by maar alleen de kenniſſe van de kragtigheyd of onkragtigheyd van het eerſte gewijſde aan den hooge regter komt.

Mandatum reformationis & reſtitutionis in integrum, adverſus lapſum fatalium, een daag-brief van klaaringe ende herſtelling in ſijn geheel/ tegens 't verloop van de paal-tijden.

Man-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Mandatum renovatæ detentionis, ſeu prehenſionis, een bevel van beſwaaringe / of verſwaareniſſe van vaſthouding/ wanneer een ſchuld-eyſcher/ ſijnen ſchuldenaar/ by andere bekommert ſijnde / uyt een nieuwe oorzaak verder wil vaſt houden.

Mandatum reſciſſionis, een daag-brief van handel-braak; waar by iemand verſoekt/dat een handel die angegaan is/ verbrooken ſal werden.

Mandatum reſtitutionis in integrum, een daag-brief van herſtelling in ſijn geheel; waar by iemand verſoekt tegen eenige mis-grepen ofte verſuym herſtelt te werden in ſijn voorige ſtaat.

Mandatum reſtitutionis in integrum adverſus lapſum fatalium in appellatione. Ziet mandatum appellationis & reſtitutionis in integrum, &c.

Mandatum reſtitutionis in integrum adverſus lapſum fatalium in reformatione. Ziet mandatum reformationis & reſtitutionis in integrum, &c.

Mandatum reſtitutionis in integrum, aut in integrum reſtitutionis & actionis primæ inſtantiæ, een daaging van herſtelling in ſijn geheel / of van herſtelling in ſijn geheel; ende opſpraak van eerſte voor-regt-betrekking.

Man-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Mandatum retinendæ poſſeſſionis, een daag-bzief om ſijn beſit te behouden / of een daag-bzief van hand-habing en beſcherming in ſijn beſit/ of een daag-bzief om geſtijft en geſterkt te ſijn in de beſittinge ; d. i. als iemand verſoekt/geſterkt ende geſtijft te werden/ in een beſit dat hy heeft.

Mandatum reviſionis, een daag-bzief van herſieninge of weder-overſieninge van 't gewijſde. Een daag-bzief waar by men verſoekt / dat een miſ-ſlag / die in een gewijſde van den hoogſten regter geſegt werd begaan te ſijn / eens weder herſien ſoude werde.

Mandatum ſpoliationis. Siet mandatum recuperandæ poſſeſſionis in caſu ſpoliationis.

Mandatum ſubhaſtationis juridicæ, i. e. quæ juſſu judicis fit, een daag-bzief van openbare verkooping van goederen by toeſtemming van den regter om het gewijſde te voldoen.

Mandatum ſuper primo, ſecundo, & tertio defectu & quarto ex ſuperabundanti, een daag-bzief op het eerſte/ tweede en derde verſuym / en het vierde ten overvloede of uyt overvloed.

Mandatum unde vi, ſeu ex interdicto unde vi. Siet mandatum recuperandæ poſſeſſionis.

Manu-

Manumissio, vry-maaking / ontslaaging van slavernye / verlossing van slavernye; als een slaaf van syn heer vry gemaakt en ontslaagen wort.

Manumissor, vry-maaker / ontslaager; die iemand van de slavernye en diensten vry maakt en ontslaat.

Manumittere, vry maaken / verlossen van slavernye / ontslaan van de slavernye / vry laaten / vryheyd geven.

Manumissus, vry gemaakte / vry gelaatene.

Manu brevi, regts weeg; als men onmiddelyk en sonder omwegen te gebruyken / iets doet en in 't werk stelt; ten kortsten / sonder omslag.

Manu longa, door omwegen / met veel omslag; als iemand iets doet / met veel omwegen te gebruyken / 't welk hy met minder moeyte / en korter weg had konnen doen.

Maritus, een getrouwt man / gehouwelykt man.

Masaria, een boedel-houwster; d. i. een vrouwe / dewelke op haar eygen naam mag ding-taal voeren / en heur selven voor een ander kan verbinden en borge blyven; 't welk anders de vrouwen ongeoorloft is.

Mater, een moeder of moet-her; d. i. daar

daar men van her of van af moet komen; want een kind moet noodsaakelijk van de moeder / door de vader bevrugt sijnde / voort komen. Hoogd. mutter. Siet pater.
Materia, stoffe / insigt.
Matertera, moey / of peet van 's moeders wege / mijns moeders suster / in sijde maagschap het derde gelid.
Matertera major, een over-oude moey; d. i. de suster mijnes over-groot-moeders / sijnde in sijde maag-tal het vijfde gelid.
Matertera maxima, een het over-oude moey / mijnes oud over-groot-moeders suster / bestaande my in sijde maagschap het seste gelid.
Mathematica, wis-konst.
Matrimonium, houwlijk / houwlijken staat / hegten staat.
Matruelis, een moeys kind / een neef / of nigt / susterlings kind; d. i. moeders susters kind / in sijde maag-tal het vierde gelid.
Melioramenta, verbeteringen / kosten gedaan tot verbetering van eenig ding.
Mercatura, koop-handel / koopmanschap.
Merx, koopmans goed / koopmans ware.
Meretrix,

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Meretrix, een hoere / of huure; een vzouw die haar teel-lid verhuurt / of verhoert.

Meretricium, hoererye.

Meretricari, hoereren / hoererye bedzijven.

Metœcus, Μετοίκος, verplaatſer / verhupſer; die van d'eene plaats / ſtad of land verhupſt of metter woon vertrekt / of wozd geſonden na een ander plaats / ſtad / of land; inwoonder / die in een ſtad woont niet als burger.

Metœcium, Μετοίκιον, ſchatting; die een inwoonder moet betaalen.

Metus, vzeeſe / vare / of verbarenis.

Minor ætas. Siet ætas minor.

Minores, minderjaarigen / onbejaarde weeſen; dat ſijn weeſen / dewelke de knegtjes booven de 14 / en meysjes booven de 12 jaaren waren.

Miſſilia, geld dat te grabbel gewozpen wozd.

Mixtio, vermenging; d. i. als twee harde ſcheydbaare ſtoffen van verſcheyde eygenaars onder malkander werden vermengt. Siet commixtio.

Mobilia (ſcil. bona) tilbaare goederen / roerende goederen.

Modus, een wijs / een opdat / middel / mate.

Momen-

Momentanea possessio. Siet possessio momentanea.

Monarchia, Μοναρχία, eens regeeringe / daar een de heerschappye alleen heeft.

Monitoria juris, een vermaaninge van regten / of regts middelen; een geschrift verhattende de gronden van een zaak / ende die met regts-plaatsen bevestigende.

Monitus primus, waarschouwing; de eerste vermaaninge die een deurwaarder doet / aan een die een gewijsde tot sijn nadeel heeft / om het selve te voldoen.

Monitus secundus, tweede waarschouwing; de tweede anmaaninge die een deurwaarder doet an de gene die een gewijsde tot sijn nadeel heeft.

Monopolium, Μονοπώλιον, in-koop van eenige waren om dierte te maaken; alleen-koop.

Monstera, wanschepsels / wanschapene geboorten.

Mora, vertoeving / versuym.

Moræ purgatio, verschooning van vertoeven / suyvering van versuym / vertoevings-verschooning.

Moratoria rescripta, brieven van tijdgunning; waar by een schuldenaar versoekt van de in-schulders / als hy

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

voort niet en kan betaalen/ dat sy hem eenige tijd sullen vergunnen en toestaan/ binnen dewelke hy haar betaalen sal.

Mortis causa, ter zaake des doods.

Mulcta, boete/ verbeurte/ breuke.

Mulcta frivolæ appellationis, boete van't kwalijk beroep.

Mulier, een vrouw/ wijf.

Munimenta, beweeringen/ bewijs-stukken / geschriften inhoudende bewijsstukken tot regtvaardiging ende versterking van ieders regt / die elk der dingers in sijn zaake overlegt.

Mutua obligatio. Siet obligatio mutua.

Mutuum, verbruyk-leening is een overkoming waar door iemand iet van 't sijne / 't welk meetbaar / telbaar oft weegbaar is / een ander ter handen stelt/ op dat het des ontfangers eygen werde / ende den ontfanger daar na soo veel van 't selve geslagte ende van gelijke deugt weder geeft.

N.

NAti (scil. liberi aut infantes) ex prohibito concubitu. Siet liberi nati ex prohibito concubitu.

Natus, een soon. Nata, een dogter.

Nauta, een schips-gesel/ een boots-gesel/ een schipper.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Nauticum fœnus, bodemerije; d.i. geldgeving op de kiel des schips.

Nefastus dies, een regt-swijg-dag / een dag als men geen regt en spreekt.

Negatoria actio, een ontkennende opspraakt. Siet actio negatoria.

Negligentia, na-laatigheyd.

Negotia gesta, onderwind; de moeyte die iemand anneemt ten opsigte van een afwesende / sonder last om sijne zaaken te bezregten.

Negotiorum gestor, onderwinder; die de zaaken van een ander die afwesende is/ sonder last bezrigt.

Nepos, een kinds soon / een soons of dogters kind/ in nedergaande maagtal het tweede gelid. Hoogduyts ein enkel.

Nepotes & neptes fratrum & sororum, bzoeders en susters kinds kinderen/ de kinds kinderen van mijn bzoeders en susters/ in sijde maagschap het vierde gelid.

Nepotes & neptes proamitarum, oude moeys van 's baders sijde/ kinds kinderen / de kinderen van mijn grootbaders suster / sijnde in maag-tal van ter sijde het seste gelid.

Nepotes & neptes proavunculorum, oudooms van 's moeders sijde/ kinds kinderen/

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

deren / de kinderen van mijn groot-moeders broeder / in ſijde maagſchap het ſeſte gelid.

Nepotes & neptes promaterterarum, oude-moeys van 's moeders ſijde / kinds kinderen / de kinderen van mijn groot-moeders ſuſter / ſijnde in maagtal van ter ſijde het ſeſte gelid.

Nepotes & neptes propatruum, oud-ooms van 's vaders ſijde / kinds kinderen / de kinderen van mijn groot-vaders broeder / in ſijde maagſchap het ſeſte gelid.

Neptis, een kinds dogter / een ſoons of dogters kind / in nedergaande maagtal het tweede gelid. Hoogduyts ein näſin.

Nothus, Νόθος, een hoere-kind. Siet liberi ſpurii.

Non ſolvendo eſſe, onvermogen ſijn om te betaalen.

Novalia, angewonne landen. Siet agri novales.

Novatio, ſchuld-vernieuwing / verandering van een voorgaande ſchuld in een andere ſchuld-verband.

Novercalis, ſtief-moederlijk.

Noverca, een ſtief-moeder.

Nulliter, t'onregte / nietiglijk.

Nuptiæ, breyds-lof; d. i. de maal-tijd

die men houd op de trouw-dag na de trouw-bevesting.
Nurus, een snaar/ mijn soons vrouw.

O.

OBjectio, seu objectum, insigt/ stoffe/ een voorwerpsel.
Oblatio conditionis, anbieding van eenige voorwaarde. Siet conditionis oblatio.
Obligatio, verbintenisse / schuld-verband/ schuld-kennisse.
Obligatio ad dandum, verbintenisse van geven.
Obligatio ad faciendum, verbintenisse om iet te doen.
Obligatio ex consensu, verbintenisse uyt bewilliginge; verbintenisse die door overkomst voltrokken werd; gewillekeurde verbintenisse.
Obligatio ex contractu, verbintenisse uyt onderhandeling/ of overkooming.
Obligatio ex maleficio, verbintenisse door blijkelijke misdaad.
Obligatio ex quasi contractu, verbintenisse uyt over-een-koomings gelijk; verbintenisse gelijk of daar toesegging ware / ontstaande door wet-duydinge buyten overkooming.

Obli-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Obligatio ex quaſi maleficio, verbintenisse uyt misdaad dooz wet-duyding.

Obligatio literarum, ſchzifteliſke verbinteniſſe/ ſchzifteliſke toeſegging.

Obligatio mutua, onderlinge verbintenis/ onderling.

Obligatio verborum, verbinteniſſe by woozden of dooz woozden / mondelinge verbinteniſſe/ mondelinge toeſegging.

Obligationes quæ ex delicto naſcuntur, verbinteniſſen/dewelken uyt misdaad in't gemeen voozt koomen of spzuyten.

Obligationes quæ re contrahuntur, verbinteniſſen die dooz zaaks-overgebing voltrokken wozden.

Obreptio, & ſubreptio. Siet ſubreptio & obreptio.

Obſes, gijſel/ pands-man.

Obtemperare, na-koomen/ gehoozſamen.

Obtemperatio, na-kooming/ gehoozſaming.

Obtinere, bekoomen.

Offerre, anbieden/ opdzagen/ overboodig ſijn.

Offerre conditionem aliquam. Siet conditionem offerre.

Officium, ampt/ pligt/ beſcheydenthepd.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Officium judicis implorare, ernstig of hertelijk versoeken de pligt of bescheydentheyd des regters.

Homologein, Ὁμολογεῖν. Siet homologere.

Homologia, Ὁμολογία. Siet homologia.

Oppignorare, verpanden; wanneer iemand eenig goed by een ander / van welke hy eenig geld of ander goed genoomen heeft op pand / in plaatse van dat ontfangen geld of ander goed heeft verpand en te pande geset.

Oppignoratio, verpanding; als eenig goed te pande gelaaten word / tot verseekering van eenig geld / 't welk ons anders niet soude worden vertrouwt.

Oppignorator, verpander; die sijn goed heeft verpand en te pande geset by een ander.

Opponens, tegen-steller / tegen-dinger.

Opponere, tegen-stellen / voor-setten.

Oppositio, tegen-stellinge; wanneer een gedaagde hem tegen den anlegger in regten instelt.

Oppositio, een rekenings-wederlegging / is een geschrift / daar by iemand een rekeninge tegen spreekt / oft eenige stellinge ofte overgelegde stukken weder-legt; een rekenings tegen-spreeking; tegen-werpinge tegen een rekening; tegen-werping.

Op-

Oppoſitio contraria, een rekenings ſtaande houding / is een geſchrift / waar by iemand ſijn rekeninge tragt ſtaande te houden tegens de tegenwerpingen van ſijn tegen-ſpreker; rekenings tegen-ſpreekings weder-leg; tegen-werpings weder-leg.

Orbus, ſive orbus parentibus, een vader en moederlooſe/ een vader en moederlooſe kind; diens vader en moeder geſtorven ſijn; weeſe.

Orator, redenaar/ reden-voerder/ woorden-voerder.

Ordinatio, ſchikk/ ſtel/ ſtelling/ beleyd.

Ordinationes politicæ. Siet conſtitutiones politicæ.

Ordines confœderatarum provinciarum, de Y. M. Heeren Staten der vereenigde Nederlanden.

Ordines Hollandiæ & Weſt-vriſiæ, de G. M. Heeren Staten van Holland en Weſt-vrieſland.

Ornamenta pretioſa, kleyn-nodien/ koſtelijke geſteenten en peerlen.

Orthodoxi, Ὀρθοδόξοι, regt-geloovigen.

Orphanus, Ορφανὸς. Siet pupillus.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

P.

PAcisci, een verbond of verdrag maaken/ over-een-koomen/ toeseggen.
Pacta ante nuptialia, houwlijkksche voorwaarden.
Pactio. Siet pactum.
Pactum, een verdrag/ voorwaarde/ toesegging/ verbond.
Pactum de non petendo, toesegging van schuld niet te eyschen.
Pactum personale, toesegging strekkende op seeker mensch.
Parapherna, Παράφερνα, of paraphernalia bona, goederen dewelke een huysvrouw voor haar eygen selven vry houd; goederen die sy heeft booven haar bryd-schat; behalven bryd-schats goed.
Parata executio. Siet executio parata.
Parœcia, Παροικία, een karspel; een buurt van huysen die onder een kerk gehooren.
Pater, een vader/ of van-her; d. i. daar men van her of van af komt; gelijk een soon nootsaakelijk eerst her-komt of af-komt van sijn vader of van-her/ als eerste oorzaak/ en na van de moeder of moet-her nootsaakelijk

moet

moet voort komen als tweede oorzaak. Hoogd. vatter. Siet mater.

Patruelis, een ooms kind / een neef of nigt / broederlings kind; d. i. des vaders broeders kind / in sijde maagschap het vierde gelid.

Patruus, een oom van 's vaders wegen / de broeder mijns vaders / sijnde in sijde maag-tal het derde gelid.

Patruus major, een over-oud-oom / de broeder mijns over-groot-vaders / in maagschap van ter sijde de vijfde geboorte.

Patruus maximus, een het over-oud-oom / de broeder mijnes oud over-groot-vaders / sijnde in sijde maag-tal het seste gelid.

Pecunia constituta, 't beloofde geld / 't gesette geld / 't besprooke geld.

Peculatus, land-dieverij / dieverij van de gemeene lands goederen of gelden.

Peculator, land-dief; die het gemeene lands geld of goed steelt.

Peculium, iemands eygen goed / of geld / verkreegen goed of geld / dat iemand selfs gewonnen en verkreegen heeft.

Peculium adventitium, iemands eygen goed 't welk hem van buyten angekomen is / gelijk als by erffenis / maa-

kínge/of op eenige andere wijse/ waar by men den eygendom van eenige goederen bekomt.

Peculium castrense, iemands eygen goed/ 't welk hy by den oorlog gewonnen heeft; gewonne krijgs-loon.

Peculium quasi castrense, iemands eygen goed of geld/ 't welk hy door geleertheyd gewonnen heeft/ 't sy met regtsgeleerdheyd/ genees-konst/ of iets anders te oeffenen.

Pensio, betaalinge/ land-huurs betaalinge.

Pensionis primæ dies nondum effluxit, de dag van de eerste betaalinge nog niet verschheenen sijnde.

Per brevem causæ conjectionem & monitoria juris, by zaaks gelegentheyds verhaal en bevesting van regten of wetten. Een geschrift/ waar in in 't kort de gelegentheyd van de zaak verhaalt word/ en deselve met wetten bevestigt en vast gemaakt; by kort begrijp van der zaake/ en vermaninge van regts-middelen. Siet monitoria juris, en conjectio causæ.

Per capita, hoofd voor hoofd; dit is in erffenisse/ als de erfgenamen alle even na sijn/ en elk hoofd voor hoofd even veel erft van de erffenisse.

Per-

Perceptio fructuum, vzugt-trekking / genutting der vzugten.

Percipere, trekken/ genutten/ ontfangen/ begrijpen/ verſtaan.

Per conſequentiam rei, by zaaks gevolg.

Peremptio, vernietiging/ te niet doening.

Peremptoria exceptio. Ziet exceptio peremptoria.

Peremptorie, uytvoerelijk / uytterpndig/ vernietiglijk/ te niet doenelijk.

Peremptorie aut ad cauſam ipſam reſpondere, te niet doenlijk / of op de zaake ſelfs antwoorde.

Peremptum, vernietigt/ te niet gedaan.

Per exemptionem è lite, door ontſetting van een van beyde van 't geding / by of door tuſſchen-komſte van een derde in 't geding. Ziet exemptio & exemptione è lite.

Perferre pœnam, vzeuken voor een misdaad/ ſtraffe lijden.

Perimere, vernietigen / te niet doen / dooden.

Per indirectum, door omwegen.

Permiſſio, toelaating / verlof/ toeſtaaning.

Permutationes, ruylingen; als men het eene goed voor 't ander geeft; geven om geven.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Persistere, volherden/ daar by blijven.
Persona, een mensch/ 't sy man of vrouw; een tooneel-speelder/ mom-aangesigt. In persona, in eygen hoofde selfs.
Per stirpes, by kluften/ by stammen/ of by geboorte; dit is in erffenisse wanneer eenige kinderen in plaatse van haar overleefde ouders komen te erven nevens eenige andere naarder vrienden/ van welke vrienden ieder hoofd voor hoofd soo veel erft als die kinderen met haar alle.
Per stipulationem, door vrage van den een en antwoord van den ander.
Petere, eyschen/ versoeken. Petitio, eysch/ versoek/ vordering.
Petitio actoris, eysch van den eyscher; een kort begrijp of 't beslupt van den eysch des eyschers; eysch en beslupt des eyschers tegens de gedaagde.
Petitio cum mediis aut probationibus, een eysch met middelen en bewijsen/ is het eerste schrift van een aanlegger/ waar mede hy in 't breede de zaake tot sijn meeninge voor draagt.
Petitio fiduciariæ possessionis, eysch der goeder-trouwsche besittinge. Siet possessionem fiduciariam petere.
Petitio hæreditatis, erf-vordering/ erffenis-vordering.

Petitio

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Petitio judicialis, een versoek in regten.

Petitor, eyscher/ versoeker.

Petitorium, rauwe eysch; als een eyscher iet rauwelijk / ende sonder te voozen daar over regt gesyzookten te hebben / is eyschende als sijn eygen goed.

Pignerare, te pande geven / te pande setten; d. i. aan iemand iet te pande setten of geven.

Pignerari, te pand neemen/ van iemand iet te pand neemen.

Pigneratio, pandinge / is een aanvang van een geding / dooz het (quansups) neemen van pand / om den eysch daar op te doen.

Pignerationis oppositio, pand-keering; d. i. de tegen-weer van een verweerder / die sik tegen de voozschzeve pandinge stelt/ ende alsoo antwoozt.

Pigneratitium, te pande gegeven/ of geset/ iets dat te pande gegeven / of geset is.

Pignerator, pand aanneemer / die iets te pande neemt van een ander.

Pignoris datio, pand-geving/ of versetting / is een overkoming / waar dooz iemand eenig goed een ander tot sijns schulds versekering in handen stelt.

Pignus, pand; d. i. eenig roerend goed dat gegeven is tot verseekering van eenig geld of in-schuld.

Pignus judiciale, eygen pand; als een schuld-eyscher naar voorgaande gewysde tot sijnen voordeel en uytwinninge van den schuldenaar / of naar de loos-panding en eygen-panding / word geset in des schuldenaars goed als eygen pand / strekkende tot verseekering van sijn in-schuld / om uyt de verkoopinge der goederen voldoeninge te bekomen.

Pignus pretorium, schouts-pand / regters-pand; een pand of besit dat van den schout ofte regter sonder voorgaande kennisse van de verder zaak uyt een regtvaardige oorzaak werd verleent.

Placita. Siet edicta.

Pœna, een straffe / boete.

Pœna arbitraria, een straffe naar goeddunken des regters / waar mede eenige misdaaden / daar geen gesette straf toestaat / gestraft worden.

Pœna capitalis, hals-straffe / doods-straffe.

Pœna corporalis, lijf-straffe; straffe an den lijve / maar niet ter dood.

Pœna extraordinaria, een buyten gewoonelijke straffe.

Pœna

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Pœna ordinaria, gewoonelijke ſtraffe/ geſette ſtraffe/ die op eenige misdaad is.

Pollicitatio, belofte.

Polygamia, Πολυγαμία, veeler-houwlijk; als een man veel vrouwen heeft.

Portorium, vaar-geld/ om vry te vaaren met geley; vry-geley-geld; tol die men an de havens betaalt.

Poſitiones, vooz-ſtellingen/ vraag-ſtukken / waar op de getuygen gehoozt werden.

Poſitiones facti, de ſtellingen van een daad.

Poſſeſſio, beſit/ beſitting.

Poſſeſſio fiduciaria, beſitting ter goeder trouwe / goeder-trouwſche beſitting. Siet fiduciaria poſſeſſio.

Poſſeſſionem fiduciariam adjudicare, het voozdeel van een middeler-wijlſe beſitting toewijſen; de goeder-trouwſche beſitting toewijſen aan iemand / dewelke iets ter goeder trouwe en deugdelijk beſit / als een ander hem daar wil uyt ſtooten. Wanneer een regter iemand toewijſt het voozdeel van het middeler-tijds beſit; d. i. dat hy ſoo lange in de beſittinge / daar een ander hem ſoekt uyt te ſtooten / ſal blijven / als men daar om ding-taal voert.

Poſſeſſionem fiduciariam petere, verſoeken

ken het voordeel van het middelerwijls besit; of versoeken hand-having/ stijving en sterking in het besit/ daar een ander/ dewelke mede voor-geeft regt te hebben tot de besitting/ den besitter soekt uyt te stooten.

Possessio momentanea, middeler-wijlse besitting/ herstelling in besit; als iemand uyt het besit gestooten is/ soo versoekt hy aan den regter wederom in het selve herstelt te worden; weder-insetting in besit.

Possessionis momentaneæ adjudicatio, toewijsing van herstelling in sijn uytgestoote besit.

Possessionem momentaneam adjudicare, de herstelling of weder-insetting in het besit toewijsen aan iemand/ dewelke door een ander uyt sijn besitting is gestooten. Een verklaaringe van den regter/ waar by hy een aanlegger (in voorval van nieuwigheyd) in het middeler-wijls besit/ daar een ander hem heeft uytgestooten/ herstelt; d.i. terwijl men om de besitting ding-taal voert.

Possessionem momentaneam petere, versoeken weder-insetting of herstelling in het besit/ daar men uytgestooten is.

Possess-

Poſſeſſor, een beſitter / die eenig goed beſit.

Poſſeſſor bonæ fidei, een goeder-trouwſche beſitter / beſitter ter goeder trouwe / die ietſ ter goeder trouwe / en deugdelijk beſit.

Poſſeſſor malæ fidei, een kwader-trouwſche beſitter / beſitter ter kwader trouwe / die ietſ ter kwader trouwe / en op een ondeugdelijke wijſe beſit.

Poſſidere, beſitten / 't welk wordt geſegt van onroerende goederen.

Poſthumus, een geboorene na deſ vaderſ dood / na 'ſ vaderſ dood geboorene; een kind dat na de dood van ſijn vader geboorenis. Quaſi poſthumus, gelijk als een na 'ſ vaderſ dood geboorene / een geboorene na deſ vaderſ dood door wet-duyding.

Poſtulatio, een verſoek.

Poſtulatum, een verſoek / bede / begeerte.

Præcario, ter bede / tot wederſeggenſ toe / by vergunning.

Præconium, een uytroep / uytroeping.

Præco, uytroeper.

Prædiale, erf-aanhangig.

Prædium dominans, een heerſchend erf.

Præfecti, overſten / ampt-luyden.

Præfectus provinciæ, de land-voogt.

Præ-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Præfectus saltuum, een houtvester; die den opsigt over de bosschen heeft.
Præferre, voorsetten/ voor regt geven.
Præjudicium, nadeel / hinder.
Præjudicium, een voor-oordeel.
Prælatio, voorsetting / voor regt geving.
Prælegati modo, by voor-uytmaakinge.
Prælegatum, een voor-uytmaakinge; als iemand iets by uyterste wil voor-uyt gemaakt word.
Præmonitio, een voor-vermaaning / te voore verwittiging / waarschouwing/ verwittiging.
Præparatoria litis, tenige voorberepdingen des gedings / dewelken bestaan in het verkiesen van een regts-geleerde en geding-besorger; als mede/ de last en volmagt-geving aan deselven/ om de zaak te verbolgen.
Prærogativa, grooter agtingh / voortreffelijkheyd/ voordeel/ voor-regt.
Prærogatio, voordeel/ voor-regt.
Præs, een borge; die borge voor iemand blijft in gemeene geld-twist zaaken.
Præscriptio, verjaaring/ verset/ spruytende uyt het verloop van seekere jaaren by de wetten daar toe gesteld; kwijtschelding door de wet.

Præ-

Præscriptus, verjaart; d. i. als men iets niet eyschen kan/ om dat de tijd in dewelken men het eyschen moste/ verstreeken is.

Præses, voor-sit/ voor-sittende/ de eerste/ de eerste raads-heer/ de eerste of opperste in eenige vergaderingen.

Præsidialis curia, het hof daar den stadhouder sijn sit-plaats in heeft/ doorgaans genoemt het hof des landschaps van Holland.

Præstare culpam, de schuld op sich neemen.

Præstare damnum, de schade opregten/ de schade boeten.

Præstare, geeven/ thoonen/ maaken/ te booven gaan/ te wege brengen/ volvoeren/ volbrengen/ bewijsen/ bethoonen/ uytmuntender sijn.

Præstatio, geeving/ thooning/ te booven gaaning/ volvoering/ volbrenging.

Præsumptio, vermoeding/ waan/ waanvermoeding/ gissing of rading uyt 't bewijs van eenige omstandigheden.

Præsumptio juris, & de jure, vermoeding van regt; vermoeding uyt de wet vloejende; een vermoeding voor het regt/ dewelk geen bewijs in tegendeel anneemt.

Præ-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Præsumptio legis, & de lege, een vermoeding vooz de wet; dewelk geen bewijs in tegendeel anneemt.

Prætendere, waanen / voozwenden / voozgeven / verepschen / vozderen.

Prætextus, dekſel / ſchijn / voozgeving / voozwending. Sub illo prætextu, onder dien ſchijn / onder dien dek-mantel.

Prætor, den opper-regter / tot Romen / een ſchoudaet / of ſchuld-rechter.

Prævaricari, 't geene waar is / verbergen en agter laaten / ende 't geene onwaar is / toe laaten; an twee ſijde dienen; ſilk gevepnſen en gelaaten iets te doen / en nogtans het tegendeel doen; tegen regt en reden doen; overtreeden.

Prævaricatio, ſlimme-gange; als iemand aan twee ſijde dient; overtreeding.

Prævaricator, overtreeder / tweeſijdige bedzieger.

Prævenire, vooz-aanvangen / te voozen komen.

Præventio, vooz-gang regt / by voozkomſte.

Pragmatici, regts-vozderaars / voozſpzaaken / regts-oeffenaars.

Praxis, πρᾶξις, bewerking / oeffening / onderwind / uytwerking.

Praxis juris, regts-vozdering / regts-oeffening.

Pre-

Prehenſio, vangeniſſe/ antaſting.
Prehenſio alicujus perſonæ. Siet detentio alicujus perſonæ.
Prehenſio alicujus rei. Siet detentio alicujus rei.
Pretium, koop-ſchat/ koop-penningen.
Prima inveſtitura, uytgift-brieven/ by welke den leen-heer het leen toe ſtaat aan den leen-man.
Principalis, zaak-weldige/ voornaamſte.
Principalis debitor, ſelf-ſchuldige/ zaak-weldige.
Principaliter, voornamentlijk/ eygentlijk.
Privatim, onder de hand/ heymelijk.
Privative, affonderender-wijſe/ by affonderinge/ by uytſluytinge.
Privatus, een beſonder man/ gemeyn ſlegt man.
Privigna, een ſtief dogter/ voor-dogter.
Privignus, ſtief-ſoon/ voor-ſoon.
Privilegia, voor-regten/ hand-veſten/ byſondere keuren.
Privilegiarius, een met voor-regt begiftigde.
Privilegium fori, gerigts-dwang/ 't voor-regt des gerigts plaats.
Proamita, een oude moey of peet van 's vaders ſijde/ mijn groot-vaders ſuſter/ in maagſchap van ter ſijde het vierde gelid.

Proavia,

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Proavia, een over-groot-moeder/ in opgaande maagschap het derde gelid.

Proavunculus, een oud-oom van 's moeders wege; d.i. mijn groot-moeders broeder / bestaande my in maagschap van ter sijde in 't vierde gelid.

Proavus, een over-groot-vader / in opgaande maagschap het derde gelid.

Probatio notoria, klaar-blijkende beweering/ klaar-blijkend bewijs.

Probationes, bewijs-stukken/ bewijsingen/ beweeringen.

Probationes in quibus causæ cordo vertitur, deesse, partibus indicare, de dingers te kennen geven/ datter bewijsen op welke de gantsche zaake draapt/ ontbreeken.

Proclamata, verkundigingen / uytroepingen.

Proclamatio, uytroep/ uytroeping.

Procuratio, voor-sorg/ volmagt/ last.

Procuratio generalis, een algemeene voor-sorg; een algemeene last/ of volmagt; een onbepaalde voor-sorg; een onbepaalde volmagt of last.

Procuratio specialis, een besondere/ of sonderlinge voor-sorg; een sonderlinge/ of besondere last of volmagt; een bepaalde voor-sorg; een bepaalde volmagt of last.

Pro-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Procurator, een gemagtigde / gedingbeſorger / klaag-voerder / volmagt.

Procurator ad lites, een geding-beſorger; een volmagt in regts zaaken; klaagvoerder.

Procurator negotiorum, een koopmans handel-drijver; koopmans gemagtigde.

Procuratorem alium conſtituere in loco prioris mortui, een anderen gedingbeſorger ſtellen in plaatſe van den overleefde; als een geding-beſorger komt te ſterven eer de zaake afgedaan is / ſoo moet den dinger een ander in plaatſe ſtellen.

Prodigi, kwiſt-goederen / verkwiſters / doorbrengers.

Prodigi quibus bonis interdictum eſt, des lands of ſtads kinderen; die het bewind van haar goederen verboden is.

Producere, overleggen; t. w. de ſtukken; d. i. geſchriften des gedings / waar mede de zaak beweert word; overleggen / is voor den regter brengen de bewijs-ſtukken; maar voornamelijk is overleggen / als de geding-beſorgers ten wederſijden malkanderen de bewijs-ſtukken toonen en laaten ſien.

Productio, overlegging / overlegging van

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

van de stukken des gedings / en worden deselven by de geding-besorger overgelegt.

Productio probationum, overlegging van bewijs-stukken; by-bzenging van bewijs-stukken.

Promatertera, een oude moey of peet van 's moeders sijde / groot-moeders suster / in maag-tal van ter sijde het vierde gelid.

Promissio, toesegging / belofte.

Promissor, toesegger / beloover.

Promissum, het toegesepde / 't beloofde.

Promissus, toesegging / belofte.

Pronepos, agter kinds soon / een soon van mijn kinds kind / een na-neef / in nedergaande maag-tal de derde geboorte. Hoogd. Der enkels sun.

Proneptis, agter kinds dogter / een dogter van mijn kinds kind / een na-nigt / in nedergaande maag-tal de derde geboorte.

Pronepotes & proneptes fratrum & sororum, bzoeders en susters agter kinds kinderen / de agter kinds kinderen van mijn bzoeders en susters / bestaande my in sijde maagschap in het vijfde gelid.

Pronepotes & proneptes proamitarum, oude moeps agter kinds kinderen / de agter

agter kinds kinderen van mijn groot-vaders suster / in sijde maag-tal het seste gelid.

Pronepotes & proneptes proavunculorum, oud-ooms agter kinds kinderen / de agter kinds kinderen van 's groot-moeders broeder / in sijde maag-tal de seste geboozte.

Pronepotes & proneptes promateterarum, oude moeps agter kinds kinderen / de agter kinds kinderen van 's groot-moeders suster / sijnde in maagschap van ter sijde het seste gelid.

Pronepotes & proneptes propatruorum, oud-ooms agter kinds kinderen / de agter kinds kinderen van 's groot-vaders broeder / sijnde in maagschap van ter sijde de seste geboozte.

Propatruus, een oud oom van 's vaders wege / des groot vaders broeder / in sijde maagschap het vierde gelid.

Propiores sobrino, kinds kinderen van susterlingen of broederlingen / na agter susters of broeders kinds kinderen / in sijde maagschap het seste gelid.

Proportio arithmetica, tel-konsts evenheyd.

Proportio geometrica, meet-konsts evenheyd.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Propositio erroris, een voorstel van een mis-slag in een gewijsde. Siet revisio.

Prorogatio, verlanging/ uytsetting/ agtervolging/ vervolging.

Prorogatio jurisdictionis, overdaaging van geregts-dwang; d. i. een verder uytstrekking van regts-dwang/ wanneer iemand sich onderwerpt / een regter / dien hy anders niet onderworpen is.

Proscribere, bannen/ te koope uyt doen roepen/ te koop setten.

Proscriptio, banninge / te koop uytsetting.

Proscriptor, banner; die iemand uyt bant / of doet uyt bannen; te koop uytsetter.

Proscriptus, banling/ of balling/ gebannene.

Protectio, beschermínge. Protegere, beschermen.

Protestatio, vry-betuyg / tegenspraak/ regt-houdens voor-beding.

Protestari, regt-bewaren/ vry-betuygen/ verwerpen.

Protestus, verwerping.

Protocollum, een klad-boek.

Provisio, voorsiening/ ondertussche middeler-wijls; d. i. wanneer men versoekt/

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

soekt/ dat ons iets/ waar over geschil is/ middeler-wijl men daarom dingtaal voert/ sal toegewesen werde.

Provisionalis, middeler-wijls/ ondertusschc.

Provocatio, beroepinge/ beroep/ hooger betrekt.

Publicatio, een afkondiging/ verbeurtmaaking/ anslaagings van iemands goederen.

Publicare, verbeurt maaken/ iemands goederen aanslaan/ afkondigen.

Pupillaris substitutio, de erf-stelling/ die de baders pleegen te doen van haar jonge kinderen/ in haar uyterste wil; verbang der jonge kinderen by uyterste wil.

Pupillariter substituere, by uyterste wil sijn jonge kinderen verbangen; wanneer een bader in sijn uyterste wil erfgenaamen stelt van sijn jonge kinderen/ ingevalle deselven soo jong koomen te sterven/ datse geen uyterste wil konnen maaken.

Pupilli, jonge onbejaarde weesen/ die nog van meysjens onder de twalef/ of van knegjes onder de veerthien jaaren sijn.

Purè, slegtelijk/ reynelijk/ suyverlijk.

Purgatio moræ. Siet moræ purgatio.
Purus, ſuyver/ reyn.

Q.

Quadruplum, vier-ſchat/ vier-voud/ vier-voudig.
Quærela ob mariti ſævitiam, klagte van een vrouw over de hardigheyd van haar man. Siet actio uxoris adverſus maritum ob ejus ſævitiam.
Quæſtio, een vraage/ een voorſtel/ geſchil.
Quæſtio, pijniging/ onderſoeking door pijniging.
Quæſtor, een penning-meeſter/ ſchatmeeſter.
Qualitas, een hoedanigheyd.
Quaſi dominium. Siet dominium.
Quaſi dominus. Siet dominus.
Quaſi poſthumus. Siet poſthumus.
Quaſi uſusfructus. Siet uſusfructus.
Qui perſonam ſtandi habet in judicio, die op eygen naam ding-tale mag voeren.
Qui poſitum aut ſuſpenſum habet, wie iets heeft uytſtekende of hangende gehad ter plaatſe daar men gewoon is door te gaan of rijden / 't welk vallende iemand heeft beſchadigt.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

R.

RApere, rooven/ ontschaken/ met gewelt neemen.

Raptor, roover; die iemand sijn goed op de wegen met gewelt af neemt.

Raptor, schaker; die een vrouw of vrijster weg voerd.

Raptum, roof; d. i. goed / 't welk met gewelt iemand afhandig gemaakt is.

Raptus, ontschaking/ vrpster-schaking.

Ratio adæquata, de eenige ende wel-bekende rede.

Rati habitio, van waarde houding / gestadiging/ bevestiging/ bekragtiging.

Ratum habere, van waarde houden/ toestaan/ gestadigen/ bevestigen/ bekragtigen.

De rato cavere, seeker doen/ seeker stellen.

Reaccusare, tegen-beschuldigen.

Reaccusatio, weder-klagte / tegen-beschuldiging.

Realiter, by daadelijkheyd / zaakelijk / daadelijk.

Reauditio, herhoozing van een gewijsde; herhandeling van een gewijsde. Siet retractatio.

Recepisse, een verklaaringe dat men iet ontfangen heeft.

Receptor reddituum, inkomst-heffer; die

een jaarlijks inkomst heft en op ligt/ dewelke hy gekoft heeft van een ander.

Receſſio à contractu, handel-vraak/ afstand van een verdrag.

Reciprocus, weersijds/ onderling.

Recognitio, een erkentenis/ herkentenis/ herkenniſſe/ weder-overſieninge/ verbeteringe.

Recognitio rei judicatæ. Siet reviſio.

Reconvenire, weder-eyschen/ tegen eysch doen/ met weder-regt anspreeken.

Reconventio, weder-eysch/ die een gedaagde (sonder daag-brief te behoeven) doet/ tegens den geenen die hem doet dagvaarden; met weder-regt anspreeken; tegen-eysch.

Recuſare, weder-leggen/ weygeren/ vraaken/ afslaan.

Recuſatio, weder-legging/ weygering/ vraaking/ afslaging.

Redicta, herseggінge/ weder-seggінge.

Redigere in ordinem, op sijn schik of stel brengen.

Reditus, inkomst; de winste die men van sijn goederen krijgt. Hoogdupts Jårligh geſell.

Reditus annuus, jaarlijkse inkomst/ verponding.

Redu-

Reductio, een beroep van een uytspraak van gewille-keurde regters aan den hove/ of aan scheepenen; of een beroep van een seggenschap van wille-keurde scheyds-luyden (anders genaamt goede mannen) aan scheepenen of aan den hove; d. i. als door beroep aan den hove / of aan scheepenen / van een uytspraak by gewille-keurde regters; of aan een seggenschap by goede mannen gedaan / deselve werd gebragt tot het gunt de gewille-keurde regters / of goede mannen hadden behooren te seggen.

Referendarius, verhaaler van syn weder-vaaren; een regter of raads-heer/ dewelke in besending om iets te verrigten gesonden is / die weder-komende aan den gantschen raad syn weder-vaaren verhaalt.

Referre, verhaalen syn weder-vaaren; verhaalen iets 't geen men verrigt heeft.

Reformatio, klaaringe / is een beroep van een gewysde tot een hooger regter / midts het selve ondertusschen voldoende onder borg-togt; een beroep van klaaringe of verklaaringe; t. w. de wettigheyd of onwettigheyd van 't voorgaande gewysde.

Refractarius, een overtreeder.

Refutationem aut reprobationem testium facere, weder-leggen/ wzaaken / getuygen weder-leggen/ en wzaaken.

Refutatio aut reprobatio testium, getuygens weder-legging / getuygenis weder-legging. Siet reprobatio testium.

Regressus, een verhaal op een ander.

Regula conscribendi litem, een regtsgebod van den hove / op wat wijse een zaak beschzeven sal werden.

Rei vindicatio, zaaks eygen antaal.

Relatè, met een opsigt ergens op.

Relatio, een onderling opsigt tusschen eenige dingen.

Relatio, verhaal; een verhaal van verrigtinge.

Relatio juramenti, weder-op legging des eeds; als een eed den geenen/ dewelke den selven een ander opgelegt heeft/ weder opgelegt werd.

Relaxatio, ontslaaging/losting/slaaking.

Relegare, bannen. Relegatio, ballingschap. Relegatus, balling.

Relevare appellationem, verheffen het beroep.

Relevatio appellationis, verheffing van 't beroep.

Religio reformata, gesuyverde Godsdienst/ herstelde Godts-dienst.

Reli-

Relictio hæreditatis. Siet hæreditatis relictio.

Relinquere hæreditatem. Siet hæreditatem relinquere.

Reliqua, opleggingh van 't kort/ dat iemand by slot van rekening schuldig blijft; overschot/ overblijfsel.

Reliquiæ litis. Siet litis reliquiæ.

Remissio, kwijt-schelding / ten goede schelding.

Remissio, dood-slags vergiffenis; de gunste van een prins/ waar by een die een man-slag gedaan heeft, sijn straffe wert vergeeven.

Remissionis diplomati contradicere, brieven van dood-slags vergiffenis wederspreeken.

Remissio, sending tot den onderhoozigen regter; ontslaaging van een vreemde regt-banki; d. i. een verset / waar by een gedaagde versoekt ontslaagen te werden van den regt-banki daar voozen hy geroepen is/ ende gesonden te werden naar sijn dagelijkse regter.

Remissive, by overwijsinge.

Remittens literarum cambii, die een wissel-brief weder te rug send / en weygert die t' aanvaarde en te betaalen; verwerper eenes wissel-briefs.

Remittere ad judicem competentem, sen-

senden tot den onderhoozigen regter.

Rem ratam haberi, dat de zaak gestadigt wozd; dat de zaak van waarde gehouden wozd.

Rem salvam fore pupillo, dat een voogt sijn weese sal onbeschadigt houden.

Remuneratio, een weldaad-schuld; vergelding van een weldaad of gifte die men ontfangen heeft; weder-schenking.

Renunciatio, afstand-doening / opsegging / regts afstant.

Renovata detentio. Siet detentio renovata.

Reparatio damni illati, vergoeding van de aangebzagte schade.

Reparatio, weder-regting van alle nieuwigheeden.

Reparatio attentatorum, herstelling van alle daadelijkheeden / die by iemand tegen het verbod van een regter sijn gepleegt; weder-regting van alle daadelijkheeden.

Repetundæ (scil. pecuniæ) weder-af-eysching van t'onregt genoote geld; als iemand in ampt en bedieninge sijnde / geld nam van een ander tot krenking van sijn bedieninge; of dat hy op een andere wijse een ander onbehoozlijk geld af schattede / soo wierde hy / als men

men sulks te weeten kwam / beschuldigt daar over / en het geld hem weder afge-eyscht / en nog boete daar-en-booven / en voorts uyt sijn ampt en bedieninge geset.

Repertorium. Siet inventarium bonorum.

Repignerare, pand-lossen; als iemand sijn goed / 't welk voor schuld by een ander verpand was / de schuld betaalende wederom lost.

Repigneratio, pand-lossing.

Replicatio, tegen-weer / is het tweede seggen van een eyscher / waar mede hy des gedaagdens antwoord weder-legt.

Replicatio cum mediis seu probationibus, tegen-weer met middelen en bewijsen; d. i. het tweede geschrift van een eyscher / waar mede hy des gedaagdens antwoord met middelen en bewijsen weder-legt.

Representare, plaats vullen / in de plaats komen van een ander / vertoonen.

Representatio, plaats-vulling / vertooning / in de plaats koming van een ander.

Repressaliæ, weder-neeming; 't welk geschied als iemands goederen met gewelt genomen sijnde / op 't versoek van de overheyd niet en worde weder-

om gegeven / en wozd als dan die welkers goederen genomen sijn / wederom van sijn overheyd gemagtigt om sijn schade op die geenen die hem de goederen benomen hebben / met gelijk gewelt wederom te verhaalen: niet alleen op die die sulks gedaan hebben / in 't besonder / maar op alle die van dat selve landschap sijn ; gelijk ook niet alleen die beschadigde gemagtigt wozd / maar ook alle de andere onderdaanen met hem / om hem te helpen. Waar upt dikmaal openbare oozlog spzupt.

Reprobatio, verwerping / weder-legging.

Reprobatio testium, weder-legging van getupgen is een geschzift / waar bp iemand de getupgen van sijn tegendinger / ende haar seggen / straft en wzaakt.

Reprobationem aut refutationem facere. Siet refutationem aut reprobationem facere.

Reprobatio instrumentorum, weder-legging van de stukken of geschzisten des gedings.

Repudiare, verstooten / verwerpen / sijn trouw-belofte bzeken / sijn bzend / of huys-vzouw verlaaten. Repudiare, is

is eygentlijk sijn trouw-belofte breeken / maar wort ook genoomen voor sijn vrouw verlaaten. Divortium facere, word eygentlijk genoomen voor houwlijk-schepden / en sijn hups-vrouw verlaaten.

Repudiare hæreditatem, een erffenis verstooten of verwerpen.

Repudiatio, verlaating / of verstooting van sijn bred of hups-vrouw; trouw-belofts breeking. Als men sijn trouw-belofte aan een vrijster gedaan breekt / en deselve niet na en komt / maar heur verlaat om met een ander te trouwen.

Repudiatio hæreditatis, verstooting of verlaating eener erffenisse.

Repudium, trouw-belofts breeking; verstooting / of verlaating van sijn bred of hups-vrouw.

Repulsa instrumentorum. Siet reprobatio instrumentorum.

Repulsa testium. Siet reprobatio testium.

Requirere, begeeren / versoeken.

Requirens, of requisitor, begeerder / versoeker; die iets begeert dat een ander doen sal; of die iets versoekt.

Requisitus, begeerde / versogte; van welke iets begeert of versogt word.

Res, ding / goed / zaake.

Res alienabiles, wandelbaare zaaken /

verbreemdbaare goederen / welkers eygendom kan overgaan van d'een op d'ander.

Res bonæ fidei, zaaken ter goeder trouwe.

Res corporales, lighaamelijke dingen / lighaamelijke goederen; d.i. al wat men tasten en voelen kan; gelijk een huys/ hof/ mensch/ goud/ silver/ een kleed / en andere antastelijke dingen meer.

Res criminales, strafbaare zaaken.

Res divini juris, God toebehoorige zaake.

Res extinctæ, goed dat sijn weesen verloozen heeft / of dat niet meer in weesen is.

Res humani juris, mensch toebehoorige zaaken.

Res inalienabiles, onwandelbaare zaaken / onverbreemdbaare goederen / welkers eygendom niet kan overgaan van d'een op d'ander.

Res incorporales, onlighaamelijke zaaken / onlighaamelijke goederen / dewelken men niet tasten of voelen kan / en in regt bestaan / gelijk 't regt van erffenisse / lijf-togt / bruyk / en verbinteniſſen op wat wijse deselve sijn over een gekoomen.

Res

Res litigiosæ, dingtalige zaaken/ twist-zaaken.
Res malæ fidei, zaaken ter kwader trouwe.
Res nullius, een zaak die niemand toebehoort; goed dat niemand toebehoort.
Res omnium, zaaken die alle menschen toebehoozen; goederen die elk gemeen sijn.
Res pro derelicto habitæ, verwozpene goederen.
Res publica & universitatis, een zaak die eenige gemeenschap des menschen toebehoozt.
Res publica, een land/ of volk gemeene zaak.
Res religiosæ, de graven der dooden.
Res sacræ, gewijde zaaken.
Res sanctæ, stads vesten en poozten.
Res singulares, enkele zaaken.
Res singulorum, zaaken die besondere menschen toe koomen of toebehoozen.
Res universales, veel begrijpende zaaken.
Res universitatis, een stad of plaats gemeene zaak.
Rescribere, antwoozden/ weder-schrijven.
Rescriptio, antwoozd/ weder-schrijving.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Reſcriptum, een regts-verſoek / antwoord.

Reſcriptum curiæ, een antwoord van 't hof.

Reſolutio, een beſlupt / voorneeming.

Reſponſio, antwoord.

Reſponſio cum mediis aut probationibus, antwoord met middelen en bewijſen / is een geſchrift van een verweerder / waar in hy verſchepde redenen gebruykt / om ſyn vermeeten vaſt te maaken / ende den eyſch van den eyſcher van ſtuk tot ſtuk te weder-leggen.

Reſponſio rei, antwoord van de gedaagde; beſlupt van de antwoord van de gedaagde; antwoord en beſlupt van de gedaagde / op den eyſch en beſlupt van den eyſcher.

Reſponſum, een regts-ſpraak.

Reſtituere, weder-geven / herſtellen.

Reſtituere in integrum, herſtellen in ſijn geheel.

Reſtitutio, weder-geving / herſtelling / verſtooring.

Reſtitutio adverſus indebitam aut intempeſtivam impetrationem mandati, herſtelling in ſijn geheel tegens de onbehoorlijke en ontijdige verkrijging van een daagbrief.

Reſti-

Restitutio adversus intempestivam aut indebitam insinuationem appellationis., herstelling tegens de ontijdige verwittiging des beroeps.

Restitutio adversus indebitam interjectionem appellationis, herstelling tegen de onbehoorlijke inbrenging des beroeps.

Restitutio in integrum, herstelling in sijn geheel.

Restitutio in integrum ex læsione ultra dimidium, herstelling in sijn geheel uyt zaake van verkorting over de helft.

Restitutio merita causæ concernens, herstelling betreffende den grond en eygenschap van de zaak.

Restitutio ordinem judiciarium concernens, herstelling betreffende den aanlegging van de regts-vordering.

Retentio, anhouding/ geschied als men eenige onkosten doet aan eens anders goed/ ter goeder trouwe.

Retractatio, herhandeling van een gewijsde/ by het minder getal der raads-heeren of regters gewesen/ in den vollen raad; een beroep van een gewijsde van de raads-heeren sittende op de rolle/ aan den volle vergaderinge van den raad.

Retra-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Retractationis postulatio, versoek van herhandeling van een gewijsde.

Retractationem postulare coram pleno senatu, versoeken herhandeling van het gewijsde by de raads-heeren ter rolle sittende geweesen / aan den vollen raad.

Retractus, naasting / sinninge / na-koop / hen-booyd / uytdrijving; d. i. het regt dat iemand heeft op eenig verkoft ontilbaar goed / om het selve te benaderen en in des koopers plaatse te treeden / en de koop op sich doen overgaan.

Retroacta, te voozen gehoudene dingtaalen; de laatste gehoudene dingtaalen / die gehouden sijn in een zaake die lange heeft stil gestaan / wanneer die weder by der hand werd genoomen.

Revisio, of recognitio rei judicatæ, een herkennisse van de geweesene zaak neemen; weder-oversieninge van de gewijsde zaak doen; hersieninge van een mis-slag / die in een gewijsde van den hoogsten regter gesepd werd begaan te sijn.

Revocare, hezroepen / weder-roepen / intrekken / verbreeken.

Revocatio, hezroepinge / intrekking / weder-roeping / verbreeking.

Reus,

Reus, verweerder/ antwoorder/ tegendinger.
Ritè, wel/ behoorlijk.

S.

SAlarium, loon/ werk-loon/ wedde/ huur-loon.
Salvus conductus, vry-gelepde/ is een bevel van de staten des lands/ waar by een schuldenaar werd bevrijd tegens sijn schuld-eyscher van verder verbolg ende vangenisse.
Sancire, insetten/ instellen/ wille-keuren/ bevestigen/ bevelen op seekere boete of straffe.
Sancitum, ingeset/ ingestelt/ gewillekeurt/ bevestigt/ bevolen op een seekere boete of straffe.
Sanctio, insetting/ instelling/ willekeur/ bevel op een seekere boete of straffe.
Sanctor, insetter/ insteller/ bevestiger.
Sarta tecta, in goeden raake/ in een goeden stand; hupsen moet men onderhouden in goeden raake/ sonder deselve te laaten vervallen.
Satisfactio, leesting/ gemoed-hebbing/ genoeg-doening; genoeg-doening met iets anders.

Satrapes,

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Satrapes, d'roſt / land-roſt; of d'ruſt / land-ruſt; d.i. de roſt / of de ruſt / de land-roſt / de land-ruſt; die van de hooge overheyd geſtelt word over een landſchap / eenige ſteden of dorpen / om die ſelve in ruſte te behouden.

Scabinus, een ſchepen/ een raads-heer in regts zaaken van een lage bank.

Scriptura antidotalis. Siet antidotalis ſcriptura.

Scriptura comprobatoria. Siet comprobatio teſtium.

Scriptura privata, een beſonder ſchrift / iemands eygen beſonder ſchrift.

Scriptura reprobatoria. Siet reprobatio teſtium.

Scriptura publica, een openbaar-ſchrift; een geſchrift van een beampte of openbaar-ſchrijver / geregts-ſchrijver / ſtads-ſchrijver/ of hofs-ſchrijver/ geſchreeven; beſcheyd van een beampte ſchrijver.

Secretarius, een geregts-ſchrijver / geheym-ſchrijver.

Secretarius curiæ, hof-ſchrijver; des hofs geregts-ſchrijver.

Senator, een raads-heer in ſtaats of lands zaaken / een raad / vroetſchap of meens-man. Senator, is ſomtijds mede/ een raads-heer in regts zaaken.

Sena-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Senatus, den raad/ raads-vergadering; versameling der raads-heeren.

Senatus curiæ præsidialis, den raad van 't hof van Holland.

Senatus supremæ curiæ, den hoogen raad.

Senatus consultum Claudianum. Siet Senatus consultum Sillanianum.

Senatus consultum Libonianum, een raads-beslupt / inhoudende / dat alle die geene / dewelke om geld kwade zaaken in regte toerusten / of valsche getuygenissen gaven / of over een gekomen waren / of maatschappye in gegaan waren tot verbintenisse van onnoosele; die haar selven of een ander onder haare magt sijnde een maaking/ of erfenis over de hand/ in een krijgs-mans of een anders uyterste wil gemaakt hadden; die haar selven mond-hoygen van de weese dooy een uyterste wil gestelt hadden / souden strafbaar sijn / dooy de misdaad van valsheyd.

Senatus consultum Macedonianum, een raads-beslupt verbiedende / dat men geen geld op een onseekere naam / en op groote woeker aan soonen des huys-gesins te leen mogt geven; maar die sulks deeden/ verloozen haar opspraak

opspraak tegens deselven / en waren haar geld kwijt.

Senatus consultum orphitianum, een raads-beslupt / waar by de kinderen worden toegelaaten tot de goederen van haar moeders / dewelke sonder uyterste wil te maaken / sterven. Dit raads-beslupt heeft mede plaats in hoere-kinderen / dewelke mede tot de erffenisse van haare moeders worden toegelaaten.

Senatus consultum Pegasianum. Siet senatus consultum Trebellianum.

Senatus consultum Sillanianum, een raads-beslupt verbiedende / dat niemand 't sy erfgenaam / 't sy maakingheurder mogt openen / leesen / of uyt schrijven de uyterste wil of laatste begeerte van eenen / die men seyde / omgebragt te sijn door een van sijn slaaven of iemand anders van den huysgesinne / of van een ander / door en aleer door pijnigen van het huys-gesin / de schuldige gevonden en gestraft waren.

Senatus consultum Tertullianum, een raads-beslupt / waar by de moeders tot de erffenis van haar kinderen / dewelke sonder uyterste wil te maaken / sterven / toegelaaten worden. Dit

heeft

heeft mede plaats in hoeren / dewelke mede tot de goederen van haare kinderen toegelaten worden.

Senatus consultum Trebellianum, een raads-beslupt / by welke toegestaan word / dat een erfgenaam upt de hand / dewelke de erffenis maar gemaakt was / om aan een ander weer over te laaten / mogt voor sik behouden het vierde gedeelte der erffenisse / ende het selve den erfgenaam over de hand afkorten.

Senatus consultum Vellejanum, een raads-beslupt / by welke een vrouwe / die heur selve voor iemand / 't sy in borg-togte / of in eenige andere verbinteniſſe / heeft verbonden / word daar van ontslaagen schadeloos / ende de verbinteniſſe of borg-togt voor nietig gehouden.

Sententia, gedenk-spreuk / een gewijsde / oordeel / doem.

Sententia definitiva, een eynd-oordeel / wijs-doem / 't laaste gewijsde in een zaake.

Sententia interlocutoria, een by-oordeel / tusschen-oordeel / een gewijsde van den regter tusschen het begin en het eynde van een geding / waar by eenige schikt of stel / dien angaande gestelt word.

Sen-

Sententia provisionalis, een middelerwijls gewijsde/ waar by iemand eenig goed ondertusschen of terwijl men daar om ding-taal voert/ word toegewesen; en houd het selve soo lange stand/tot dat de zaak doorsien en overwoogen/anders by eynd-oordeel word gewesen.

Separatio bonorum, boedel-scheyding/ scheyding van goederen.

Sequester, scheyds-man/ krakeel-goed bewaarder; die eenig goed daar men ding-taal om veert/ bewaart.

Sequestrare, in bewaarder hand stellen; goed daar men ding-taal om voert/ iemand te bewaren geven.

Sequestratio, in bewaarder hand stelling/ is wanneer eenig geld/ of iets anders (waar over geding ontstaat) in de hand van een ander werd gestelt.

Serva, een slavinne/ of slovinne. Siet servus.

Servire, slaaven/ of slooven; d. i. allerley harde dienstbaarheyd doen.

Servitutes, dienstbaarheeden/ slavernyen.

Servitutes prædiorum, erf-dienstbaarheeden.

Servitutes prædiorum rusticorum, veld-dienstbaarheeden.

Servi-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Servitutes prædiorum urbanorum, huys-dienstbaarheeden.

Servus, een slaaf/ of sloof / die lijf-eygen is aan een ander / en an deselve schuldig is allerley dienstbaarheyd; lijf-eygen.

Si navis navi nocuerit, soo een schip het ander schip beschadigt had. Siet actio si navis, &c.

Si quadrupes pauperiem fecerat, soo een beest iemand beschadigt had. Siet actio si quadrupes, &c.

Si qua causa justa videbitur, sooder eenige wettige oorzaak sal schijnen te sijn.

Si qua mulier senatus consultum Velleja-num renunciaverat, al hadde schoon een vrouw afstant gedaan van haar regt van on-aanspreckelijkheyd in ver-bintenisse. Siet senatus consultum Vellejanum; en ook beneficium sena-tus consulti Vellejani.

Simpliciter, eenvoudelijk/ regt uyt.

Singularis res. Siet res singularis.

Sine præjudicio exceptionis, ulteriores defensiones proponere, dien onvermin-dert sijn verdere bewering voorstellen; d. i. behalven het voorstellen van ver-set / ook eygentlijk op de twist-zaak selve antwoorde.

Sistere, anhouden/ ophouden/ stil doen

staan/ te voorschijn brengen/ te voorschijn komen.
Sistere se vadimonio, in gijseling sijt laaten binden; in gijseling te voorschijn komen.
Socer, mijn brouws vader / schoon-vader. Hoogd. Ein schwäher. Hol. swager.
Socer magnus, mijn huys-brouws grootvader/ schoon-baders vader.
Societás, maatschap / geselschap / gemeenschap/ vennootschap.
Societas classis novalis, maatschap van scheepen; verbond van geselschap van scheepen in zee.
Socius, maat/ gesel/ makker/ vennoot.
Socrus, mijns huys-brouws moeder / schoon-moeder. Hoogd. Ein schwiger. Hol. swagerin.
Socrus magna, mijn brouws groot-moeder/ schoon-moeders moeder.
Solemniter, plegtelijk/ gewoonelijk.
Sollicitator, ansoeker; die dagelijks voor de dings-luyden de regters ansoekt en anhoud by deselven om gewijsde.
Solutio, betaling/ voldoening/ ontbinding.
Solutio per partes, betaaling by deelen.
Solutio, een voldoening schrift / waar by iemand anwijst / dat hy voldaan heeft het bewijs / dat hem by den regter is opgelegt / of waar by hy een relie-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

rekening voor de tweede maal weder-spreekt of tegenspreekt.

Solutio solutionis, voldoening-schrifts weerlegging / waar by iemand anwijst / dat sijn tegen-dinger niet en heeft voldaan het bewijs / dat hem by den regter is opgelegt / of waar by een rekening voor de tweede maal word voorgestaan.

Soror, een suster / in sijde maagschap het tweede gelid.

Soror consanguinea, een halve suster van 's vader wege.

Soror germana, een volle suster.

Soror uterina, een halve süster van 's moeders wege.

Sors, hoofd-schuld / hoofd-penningen / of het eerste geld daar de woeker of jaarlijkse win-penningen op geset word.

Spatium solvendi creditoribus. Siet atterminatio.

Species, gedaante / afkomste; een soorte / slag / bysonder.

Species cum suo genere, een sonderlinge soorte met sijn algemeen geslagte.

Specialis, bysonder / sonderling. In specie, in 't besonder / affonderlijk; na sijn onderschepdinge.

Specialis procuratio. Siet procuratio specialis.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Specificatio, gedaant-geving; d. i. aan eenige stoffe een nieuwe gedaante of gestalteniſſe geven.

Speculatio, sinne-werking/ besinning/ opmerking/ bespeuring/ bespieding/ beschouwing.

Spoliator, stoozder; die iemand met gewelt upt sijn besittinge van eenig goed/ 't welk hy vreedsamelijk en ter goeder trouwe besat/ stoot; een roover/ die iemands goed op de weg berooft.

Spoliatus, gestoozde/ upt sijn besit gestootene/ een beroofde.

Spoliatio, stoozeniſſe/ uptstootinge upt 't besit/ een beroovinge/ affetting.

Sponsa, een vreyd/ of berepd/ een vrijster/ of weduwe; die aan een vryer/ of wewenaar dooz trouw-belofte verlooft is; en berepd (waar van sy ook de naam heeft van vreyd) om het ansiaande houwlijk te voltrekken/ en alsoo haar trouw-belofte na te komen.

Sponsalia, trouw-beloften; de beloften wedersijds tusschen een vreyd-man en vreyd.

Sponsus, een vreyd-man/ of berepd-man; een vryer of wewenaar/ die aan een vrijster/ of weduwe/ dooz trouw-beloften verlooft is; en berepd (waar van hy ook de naam heeft van vreyd-man)

man) om het anstaande houwlijk te voltrekken/ en alsoo sijn trouw-belofte na te komen.
Sponsor, beloover / borge; die voor iemand borge blijft.
Spuria (scil. filia) een hoeren dogter. Siet liberi spurii.
Spurius (scil. filius) een hoere soon. Siet liberi spurii.
Stabularii, stal-houders; waerden of herbergiers; stal-meesters.
Statio, een plaatse daar men te samen komt om wat nieuws te hoozen; een beurs; een zee-haven; een wagt-plaats/ daar de krijgs-knegten heure wagt houden; een stal voor beesten; een regt-bank of vierschaar; een plaats daar iemand komt om sijn ampt te bedienen; ontfang; rekening.
Statio fiscalis, een plaats alwaar 's lands gemeene zaak bedient word; of een plaats alwaar 's lands voorspraak sijn ampt bedient; de schat-kists plaats of stand.
Status, de staat of gelegenthepd van iemand.
Statutum, insetting; een land of stede-regt; een land of stad-wet.
Stilus curiæ, regts-gebruyk/ regts-loop/ wijse van regts-pleging.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Stipulari, toeſeggen/ belooven/ eyſchen/ bedingen/ vraagen/ oft worden gevraagt met begeerte; veſtigen.

Stipulatio, toeſegging/ belofte/ eyſch/ maaning/ vraage.

Stipulator, eyſcher ende begeerder van belofte/ vraager/ toeſegger/ beloover.

Stipulatus. Siet ſtipulatio.

Strictè, op 't nauwſte genoomen; eng genoomen.

Stricti juris, volgens 't regt op 't engſt of 't nauwſt genoomen.

Stuprari, een vrouw-menſch onteeren/ of ſchenden; verkragten een vrouw of vrijſter.

Stuprator, een vrouwe-ſchender/ of onteerder.

Stuprum, onteeringe/ vrouwe-ſchending/ verkragting.

Sub conditione, by ſeeker geval/ ofte met een indien/ met een beding/ onder voorwaarde.

Sub conditione impoſſibili, onder een indien dat onmogelijk is; onder een onmogelijke voorwaarde.

Subhaſtatio, by ſtok verkooping/ by ſtokopveyling.

Subhaſtatio juridica, quæ juſſu judicis fit, een verkoopinge van een ſchuldenaars goederen by opveyling na voorgaande gewijs-

gewijsde des regters; welke verkoopping door de deurwaarders begonne / ende te hove voltrokke werd.

Subjectio, onderwerpinge.

Sub infeudatio, agter-leen / leens-leen / leens-leen-stelling / agter-leen-stelling; als een leen-man een ander in sijn leen stelt / werd die gestelde leens-leen-man genoemt.

Submissio, een verblijf / waar by iemand sijn zaake stelt aan het seggenschap van goede mannen / of uytspraak van gewille-keurde regters.

Sub modo, mits gestelde mate.

Subornatio, een heymelijke oprusting / of besteeking.

Subreptio & obreptio, waarheyds verswijging / en onwaarheyds voorstelling; kwalijk ende t'onregt te kennen geven; d. i. wanneer iemand in sijn versoek de waarheyd swijgt / ofte onwaarheyd voorstelt.

Subsignatio, een onderteyckening.

Substantialis, wesentlijk.

Substituere, verbangen; beveelen by meer leden / in sijn uyterste wille; d. i. sijn erfgenaams erfgenaam verbangen / of stellen in sijn uyterste wil.

Substituere pupillariter. Siet pupillariter substituere.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Subſtituendo, erf-ſtelling upt der hand doende met meerder leden; met te verbangen ſijn erfgenaams erfgenaam.

Subſtitutio, verhang/ verbanging/ beveeling bp meer leden. Siet ſubſtituere.

Subſtitutio exemplaris, de erf-ſtelling / die de baders plegen te doen/ van haare ſinneloose kinderen/ in haar upterſte wil; verbang van ſinneloose kinderen bp upterſte wil.

Subſtitutio feudalis. Siet feudalis ſubſtitutio.

Subſtitutio pupillaris. Siet pupillaris ſubſtitutio.

Subſtitutio quaſi pupillaris. Siet ſubſtitutio exemplaris.

Succedere, na-komen/ na-volgen/ volgen in de plaats van een ander.

Succeſſio ab inteſtato, na-volging bp verſterf.

Succeſſor, een na-ſaat/ na-komeling/ na-komer.

Succeſſor ſingularis, een enkele na-ſaat/ een eenige na-komeling.

Sufficere, verbulling doen/ genoeg ſijn.

Summarie, bp kozt overſlag/ bp kozt regt.

Supellex, huys-raat; gelijk ſtoelen/ banken/ kiſten/ kaſſen/ en andere dingen meer.

Sup-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Supplicator, verſoeker / die by verſoekſchrift iets verſoekt van den regter in regts zaaken / of van de overheyd in andere zaaken.

Suprema curia. Siet curia ſuprema.

Suſceptores, doop-heffers / die jonge kinderen ten doop heffen en houden.

Suſpectus de fuga, verdagt van vlugten.

Suſpenſio executionis ſententiæ latæ, een opſchorſinge van de kragt van een gewijſde voor ſeekeren tijd.

Suſtinere, beweeren / ſtaande houden.

Suus hæres. Siet hæres ſuus.

Syndicus civitatis, een raads-man / ſpreeker / die het woord voert wegens de vroedſchap of raad.

T.

TAbellio, of tabellarius, een beampteſchrijver / openbaar-ſchrijver; d. i. die by de land overheyd werd toegelaaten ſyn ſchrijf-ampt te oeffenen.

Tabulæ teſtamenti. Siet teſtamentum.

Taxare, ſchatten / op geld ſetten / waardeeren.

Taxatio, ſchatting / op geld ſetting / waardeering.

Taxator, ſchatter / die iets op geld ſet / waardeerder.

Taxatus, geschat/ op geld geset.
Tenor, inhoud/ schik/ vervolg.
Tergiversari, in 't geheel ophouden van de beschuldiginge; aarzelen / agter upt deysen / weygeren; als iemand die een anderen beschuldigen most/ het selve na laat te doen / den rugge keeren/ niet willen tot reeden of bescheyd komen.
Tergiversatio, na laating van beschuldiging / aarzeling / agter upt deysing / uptvlugt/ weygering.
Tergiversator, beschuldiging na-laater/ aarzeler/ agter upt deyser/ uptvlugtsoeker/ weygeraar.
Terminare, sligten/ slegten/ of beslegten/ bepaalen/ eindigen.
Terminatio, eind/ upt-eind/ bepaaling/ uptgang.
Termini artis, konst-woorden.
Terminus, een bestemde tijd/ of gesette tijd / waar op den eenen ofte den andere van de geene die ding-taal voeren/ dit of dat doen moet; bepaaling/ merk-teeken of paal-teeken/ tal-woortel.
Terminus peremptorius, gesette verbalighen tijd; gestelde tijd / om het een of 't ander te moeten doen / onder verbeurte van verval of vernietiging van het

het geene men naderhand soude willen inbrengen/ of voorstellen.

Territorium, landschap/ regts-gebied.

Testamentarii tutores. Siet tutores testamentarii.

Testamentum, volkome uyterste wil/ uyterste wil/ laatste begeerte/ in 't beschikken van sijn goederen voor sijn dood/ an wie deselven sullen overgaan na de dood.

Testamentum nuncupativum, een mondeling gemaakte uyterste wil; als iemand mondeling sijn uyterste wil/ of laatste begeerte seyd tegen een openbaar-schrijver/ die deselve als dan ter gedagtenisse beschrijft.

Testamentum scriptum, een beschreven uyterste wil; als iemand sijn laatste begeerte self beschrijft en by geschrifte na laat.

Testator, willer/ uyterste wil maaker; die sijn uyterste wil of laatste begeerte maakt.

Testatrix, wilster/ uyterste wil maakster.

Testimonium, verklaaring/ getuygenisse/ betuyging.

Testimonium dicere, of testimonium perhibere, oorkonden/ getuygenis der waarheyd geeven/ verklaaring doen/ getuygen/ betuygen/ in regte verklaaren.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Testis, getuyge/ oorkonder.
Theoria, Θεωρία, kenniſſe.
Theoria juris, regts kenniſſe.
Titulus, een regtelijke ankomſte/ ankomſte.
Titulus lucrativus, een ankomſt ſonder geld/ winſtelijke ankomſt.
Titulus oneroſus, een laſtige ankomſt.
Tortura, een pijn-bank.
Totum, een geheel.
Totus, geheel/ heel/ gantſch.
Traditio, levering/ opdragt/ overleevering.
Tranſactio, dading/ willig verdrag/ vriendelijke ſchepding/ daanding.
Transferre, overdragen/ overvoeren/ overſetten.
Transferre dominium, opdragen/ of over geven den eygendom van eenig ding.
Tranſigere, dadingen/ willig verdraagen.
Tranſire, verwandelen/ doorgaan.
Tranſlatio, overdragt/ overvoering/ overſetting.
Tranſlatio dominii, opdragt/ of overgifte van den eygendom van eenig ding.
Tranſlator, opdrager/ overdrager/ overgever.

Tranſ-

Translator dominii, eygendoms opdraager/ overdrager/ of overgever.

Transmissio, overdragte/ agterlaating/ door-heen laating/ overvoering.

Transmissorius, overdrager; die iets aan een ander over laat; agterlaater.

Transmittere, agter laaten/ agter wege laaten/ over dragen/ door laaten/ over vaaren.

Trapesiti, Τραπεζίται, tafel-houders.

Tribunal, hoge regts-plaats/ regter-stoel/ vierschaar; d.i. een schaar of hoop van viere; t.w. schoudaet/ schee-penen/ en den anlegger en verweerder.

Tribunus militaris, een bender-heer; een heer van een bende van vijftig edel-luyden.

Tribunus plebis, een wijk-meester/ buurt-meester.

Tributum, bede/ schatting/ dewelke die geen betaalen/ die van een ander overwonnen sijn/ tot teeken van on-derhoorigheyd; of schatting dewelke die geen betaalen/ die vreemd in een anders land woonen/ om vry daar in te mogen woonen.

Tributum annuum, verponding/ die men van landen geeft.

Tributum salvi conductus, vry-geley-geld; 't welk men voor vry-geleyde geeft.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Tributum tranſmigrationis ab una in aliam regionem, verplaats-geld / 't welk ge-eyſcht wozd uyt een regt / eenige ſteden toekomende / tot een gedeelte van haare burgers goederen / die op een ander gaan woonen.

Trinepos, meer bet na agter 's kinds ſoon / ſijnde in nedergaande maagſchap het ſeſte gelid.

Trineptis, meer bet na agter 's kinds dogter / in nedergaande maagſchap het ſeſte gelid.

Trinepotes & trineptes, meer bet na agter 's kinds ſoonen en dogters; meer bet na agter 's kinds kinderen / in nedergaande maag-tal het ſeſte gelid.

Tritavia, meer bet over oude grootmoeder / in opgaande maagſchap het ſeſte gelid.

Tritavus, meer bet over-oud groot-vader / in opgaande maagſchap het ſeſte gelid.

Turbatio, ſtoozeniſſe; als iemand in ſijn beſitting verhindert wozd.

Tutela, voogdye / mond-bozgſchap.

Tutela & cura, voogdye / mond-bozgſchap / en voozſozging.

Tutores, voogden / mond-bozgen; die de voogdye hebben over onbejaarde weeſen.

Tu-

Tutores dativi, voogden of mond-hozgen by de overheyd gestelt; 't welk geschied als daar geen voogden by uyterste wil sijn gestelt / of datter geen vzienden sijn / die de voogdye willen aanneemen.

Tutores legitimi, wettige voogden / die na de wetten gehouden waaren de voogdye an te neemen uyt heele na bloed-vziendschap.

Tutores testamentarii, voogden of mondhozgen by uyterste wil gesteld.

V.

VAdatus, gegijselde; die om eenige schulden vast geset wozd totter tijd die betaalt sijn; of die vast geset wozd om het gewijsde 't welk hy tot sijn nadeel heeft / te voldoen.

Vadimonium, gijseling / is een uytwerking van een gewijsde / in zaaken die bestaan in iet te moeten doen / waar by iemand / die 't selve tot sijnen nadeel is / werd belast in een herberge of ander plaats te gaan / ende aldaar te blijven tot dat hy voldaan heeft.

Vadimonium alterum, een tweede gijseling.

Vadimonii relaxatio, ontslaaging van de gijseling.

Valva-

Valvasores, leens-leen-mannen.
Vasallus, een leen-man/ smal-heer.
Vas, een borge; die voor iemand borge blijft in straf-zaaken.
Ubi pupillus ali & educari debeat, waar een weese onderhouden en opgevoed moet werden.
Vectigal, baar-geld; geld tot betaalinge van byp-gelepde.
Vectigal, een jaarlijks inkomste/ tol/ pagt.
Vectigalia publica, gemeene middelen; 's lands inkomsten van tollen en pagten.
Vectigal quod penditur pro commeatu, byp-gelep betaaling/ byp-gelep-geld/ 't welk men van koopmanschappen betaalt/ om die bypelijk upt te voeren.
Vendere, verkoopen. Venditio, verkooping. Venditor, verkooper.
Venia curiæ, oorlof van den hove; ontslaging van de voor-regt-betrekking/ is wanneer door het afwesen van den dagvaarder/ de gedaagde krijgt oorlof van den hove. Siet comparuit.
Verborum obligatio. Siet obligatio verborum.
Vestis, een kleed/ kleederen/ lijfs-toehoorten.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Via, een weg; 't regt om met wagens ofte paarden over iemands land te vaaren.

Via publica, de gemeene weg; de heere weg / is een weg gemeen voor al het volk / die by ieder een gebruykt mag werden.

Via vicinalis, een buur-weg / eenige gebuuren toebehoorende; een weg die verſcheyde buuren t'ſamen toe komt.

Victus, de koſt / lijfs-onderhoud.

Victor, overwinner; die het gewijſde tot ſijn voordeel krijgt.

Vidua, weduwe / wewe of weene; een vrouwe diens man geſtorven is / ende die overſulks in den we of ween / en druk blijft ſitten.

Viduus, wedunaar / wewenaar of weener; een man welkers vrouw geſtorven is / ende die dieshalven deſelven beweent; wewenaar of weener is een man die weenende is / of die iets beweent.

Vindicatio, een eygening / antaal / bevrijing / vry-maaking / eyſchjing.

Vindicatio rei. Siet rei vindicatio.

Violare, verbreeken / ſchenden / verderven / verkragten / gewelt doen.

Violentia, bedwang / verbreeking / gewelt.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Vir, een man.
Vitricus, een stief-vader.
Vivarium, een warande; een plaatse daar men wilde beesten houd.
Universales res. Siet res universales.
Universitas, een algemeene beheering.
Usucapere, bekomen door gebruyk of besit; den eygendom van eenig ding bekomen door besit of gebruyk ter goeder trouwe.
Usucapio, bekoming door gebruyk of besit; eygendoms bekoming door gebruyk of besit; verjaaring.
Usus, bruyk/ gebruyk/ is een geregtigheyd om nut te trekken van een zaak; maar niet allerley brugten.
Ususfructus, lijf-togt / is togt door des togters leeven; brugt-gebruyk/brugt-trekking. Quasi ususfructus, nabootsing van lijf-togt/ lijf-togts gelijk.
Ususfructuarius, lijf-togtenaar / verbruyker/ is die de lijf-togt geniet.
Usura, geld-gewin / win-penningen/ die men van sijn geld krijgt; woeker/ geld-winst.
Utile dominium. Siet dominium utile.
Ut declaretur actor, se, utpote cum tempore plus petitur adhuc necdum posse agere, dat den eyscher verklaart sal wer-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

werden niet ontfankelijk voor als nog; als dewelke te vroeg op is.

Ut declaretur actor, ſe, à limine judicii repelli debere, dat den eyſcher verklaart ſal werden niet ontfankelijk voor als nog.

Ut, actorem necdum eſſe admiſſibilem agendi, declaretur, dat den eyſcher verklaart ſal werden nog niet ontfankelijk te ſijn.

Ut adhuc nondum agere poſſit actor, dat den eyſcher tot nog toe niet en kan ding-taal voeren.

Ut actor necdum ſit admiſſibilis agendi, dat den eyſcher nog niet en is ontfankelijk om ding-taal te voeren.

Ut articulis affertive aut negative reſpondeat. Siet articulus.

Ut illud examen teſtium pro legitimo habeatur. Siet examen.

Ut reus, ſe mandatis curiæ, pendente lite, obtemperaturum, ſpondeat, dat de gedaagde verklaare/ te ſullen/ hangende den gedinge / na-komen de bevelen des hofs; dat de gedaagde nakoming verklaare.

Uti, gebruyken/ gebruyken/ beſigen.

Uti reprobationibus & comprobationibus juris, gebruyken wederleggingen/ en beſcherming van regte.

Vulgo

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Vulgo quæſiti (ſcil. liberi) hoere-kinderen / in 't wilde gemaakte kinderen; d. i. kinderen van onſeekere vaders geteelt. Siet liberi ſpurii.

Uxor, huys-vrouw / getrouwde vrouw; huys-vro-houw / of huys-vreugd-houw; vrouw / vro-houw / vreugd-houw.

BY-

BY-VOEGSEL

Van nog eenige overgeslage woorden, de welke wy nodig geagt hebben om hier agter te voegen, tot vermeerdering van de

WOORDEN-SCHAT.

A.

ABactor. Siet abigeus.
Abamita. Siet amita maxima.
Abavunculus. Siet avunculus maximus.
Abesse, afwesen / af sijn / niet tegenwoordig zijn.
Abigeus, een vee-dief; die de beesten uyt de weyde steelt.
Abigeatus, vee-dievery / beeste-dievery / vee-dief-stal.
Abigere, vee steelen / beesten steelen / verjaagen / verdrijven.
Abjudicare, afwijsen / ontwijsen / met regt ontwijsen.
Abjudicatio, afwijsing / ontwijsing.
Abmatertera. Siet matertera maxima.
Abpatruus. Siet patruus maximus.
Abrogatio, afschaffing / affetting / afbreeking / te niet doening.
Abrogatio legis, afschaffing van een wet /

wet/ wet-afschaffing / affetting van een wet; als een wet in 't geheel wort afgeschaft en te niet gedaan.
Abrogare, afschaffen / affetten / te niet doen/ breeken.
Abrogare legem, een wet geheel end' al afschaffen / een wet te niet doen / een wet breeken/ een wet affetten.
Absens, afwesende / afsijnde / niet tegenwoordig sijnde.
Absentare, sik te soek maaken / verborgen houden/ after blijven.
Abstentio, onthoudinge of wederhoudinge van 't angaan eener erffenisse.
Abstentus, wederhoudene van een erffenis an te gaan; onthoude of afgehoude van een erffenis an te gaan.
Abusio, misbruyking.
Abusive, oneygentlijk/ door misbruyk/ tegen 't gebruyk.
Abusus, misbruyk/ misbruyking; d. i. kwalijk gebruyk. Abusus, verbruyk/ verbruyking.
Abuti, misbruyken / kwalijk gebruyken. Abuti, verbruyken; d. i. met te gebruyken/ versijten of verteeren.
Acceptare, tot sijn voordeel anvaarden / aanneemen.
Acceptum ferre, bekenne ontfangen te hebben; dank weeten.

Accef-

Acceſſorius, bykomende/ bykomſtig.

Accipere hæreditatem ex teſtamento, erf-beuren / erven/ erf-goed beuren / goed erven by upterſte wil.

Accommodare, voozdeelig/ of behulpig ſijn / by voegen / by ſchikken/ gerieven/ voegen/ toepaſſen/ ſchikken.

Accommodatio, behulpſaamheyd / byvoeging/ byſchikking/ geriebing/ toepaſſing/ ſchikking.

Accumulare, by een vergaderen/ by een verſamelen/ te ſamen voegen.

Accumulatio, vergadering / t'ſamenvoeging/ by een verſameling.

Accuſatio internecini, beſchuldiging van ombzenging/anklaaging van ombzenging of dood-ſlag om de erffenis te bekomen ; als iemand beſchuldigt wierd of angeklaagt / dat hy iemand ſoude hebben om 't leeven gebzagt/om upt een valſche upterſte wil de goederen der vermoozde te bekomen.

Actio, 't regt / 't welk men ergens op heeft.

Actio arbitraria, een opſpzaak waar by iets ge-eyſcht wozd / dog met die byvoeginge datter ſal toegeweſen werden ſoo veel / als den regter ſal goet binden te behoozen ; anders/ een opſpzaak van eyſch (by voozbeeld van een

een seker stuk gelds) wellkers toewijsing/ 't sy 't geen ge-eyscht word werd toegewesen ; 't sy minder / bestaat in 't goed-dunken des regters.

Actio beneficiaria, opspraak uyt eenig vergund regt. Een opspraak van soodanig een/ dewelke eenig regt of voordeel is vergund en toegestaan/ tegens die geene / welken hem daer in soeken nadeelig te sijn.

Actio calumniæ, opspraak om valsche regt-vordering te mijden ; een opspraak van den verweerder tegens den anleggers des gedings / ingevalle hy den eed om valsche regts-vorderinng te mijden niet gedaan had.

Actio cautionis, opspraak van goede sekering ; opspraak van goede sekering stellinge ; als iemand van een ander / an dewelke hy geld geleent heeft / een hand-schrift eyscht tot versekering en bewijs van de schuld. Sekering geschied somtijds ook wel door borgstelling.

Actio cautionis judicio sisti, opspraak van seker-stelling / om in regte te sullen verschijnen ; welke een anlegger eyscht van den verweerder.

Actio centumviralis, het regt / 't sy opspraak op een mensch / of antaal op eenig

eenig goed / 't welk most dienen voor de honderd en vijf regters van Romen. Welke regters gekozen wierden uyt de 35 wijkiken der stad; t. w. uyt ider wijk drie / om de gemeene regts zaaken te oordelen; honderdmannig regt.

Actio chirographaria, of actio ex chirographo, opspraak uyt verbintenisse van hand-schrift; wanneer een schuldeyscher syn schuldenaar voor regt daagt / uyt schuld / van welke hy tot verseekering heeft / des schuldenaars hand-schrift.

Actio condictionis. Siet actio condictitia.

Actio de æstimato. Siet actio æstimatoria.

Actio de filia dotanda, opspraak om een dogter houwlijks goed te geven; een opspraak van een dogter of iemand van haarent wegen / tegens de ouders / ingevalle die van vermogen syn / en dan weygerig om een dogter na behoozen uyt te setten.

Actio de liberis exhibendis, opspraak om de kinderen te voorschijn te brengen; een opspraak van de kinderen / of iemand voor deselven / tegen de ouders / ingevalle sy van vermogen syn / wan-

neer deselve nalatig sijn om de kinderen na behoozen op te trekken en om haar iets te laten leeren / waar mede sy daar na konnen voozt komen.

Actio emphyteutica. Siet actio emphyteuticaria.

Actio ex constituto, opspraak upt toesegging; een opspraak tegens een / dewelke upt sick self vzywillig / sonder af-eyschinq/ toesegging gedaan heeft/ een schuld of booz sick of booz een ander te sullen betaalen.

Actio ex stipulatu, opspraak upt beding/ of eysch; een opspraak dewelke die toe komt / die iets / 't sy 't een oft 't ander / booz sick self van een ander ge-eyscht/ of bedongen heeft.

Actio ex testamento, opspraak upt een upterste wil; een opspraak dewelk eener toe komt aan wien by upterste wil iets is nagelaten / 't sy by maaking of by erffenis over de hand / tegen die geene dewelke het bewint van de erffenis hebben.

Actio forensis, of actio civilis, opspraak upt een gemeene geld-schuld zaak / of upt een gemeene geschil zaak.

Actio forensis, een opspraak dewelke maar alleen kan dienen booz den regter/ of gewille-keurde regters/

en

en niet voor goede mannen. Actio forensis, een opspraak waar by men moetwillige en ligtvaardige schuldenaars/ dewelke sonder oorzaak betaalinge of voldoeninge weygeren/ voor het gerigte dagvaarden.

Actio generalis, een algemeene antaal/ waar by men antaal heeft op verscheyde soorten van goederen; een antaal op eenige goederen in't algemeen; een antaal welk behoort tot het geen algemeen is/ en verscheyde soorten van goederen begrijpt.

Actio hæreditaria, opspraak van erffenisse; erffenis raakende opspraak. Dese opspraak is oft van andere tegens de erfgenaamen/ of van de erfgenaamen ter zaake van de erffenis tegens anderen.

Actio hypothecaria, antaal op eenig veronderpand goed; een antaal welke een schuld-eyscher heeft op eenig veronderpand goed 't welk voor de schuld verbonden is.

Actio impertinens, een onbehoorelijke of ongerijmde opspraak; als iemand sonder onderzoek des daads of regts/ maar ligtvaardig en onbedagt een ander in regten betrekt.

Actio in factum ex jurejurando, opspraak

tegens iemand of hy geswoozen heeft of eed gedaan.

Actio ingrati, opspraak van ondankbaarheyd / of opspraak uyt ondankbaarheyd; als iemand / dewelke van een ander eenige giften of geschenken heeft ontfangen / sik misgrijpt tegens den schenker / met hem eenig ongelijk / 't sy hoon of smaat an te doen / soo heeft den ander tegen dien opspraak van ondankbaarheyd / by welke den gever des geschenks de geschonke gifte van den schenk-anneemer wederom als van een onwaardige / kan af eyschen.

Actio interrogatoria, opspraak van onderbraaging / regt om iemand te mogen onderbraagen; een regt of opspraak waar by den een van den ander daar toe wierd gedzongen / om op dese of geene braag-stukken te moeten antwoozden.

Actio internecini, opspraak van ombzenging of dood-slag / waar by iemand beschuldigt wierd / dat hy een ander soude hebben om 't leven gebzagt / om dooz een valsche upterste wil de goederen der vermoozde te bekomen.

Actio judicii, opspraak van regts-pleeging.

Actio judicii mutandi causa facta, opspraak om de regts-pleeging te veranderen gedaan; een opspraak dewelk inhoud de schade / die wy om de harde zaak van een uytgemaakte tegendinger / welk in schijn van een ander kwam / geleden hebben.

Actio jurisjurandi, opspraak van eedsweering / of opspraak uyt eed-sweering; een opspraak waar by een eyscher eyscht / dat de gedaagde sal gedoemt worden te betaalen dat geene / 't welk hy eyscher / den eed hem by de gedaagde opgelegt sijnde en door den regter gestadet / geswooren heeft / dat de gedaagde aan hem schuldig is.

Actio liberalis, een opspraak of iemand een vry-geboorene of een slaaf is; een opspraak van een staats verschil.

Actio mixta, of actio mista, een vermengd regt / 't welk is tweederley; 't eerste / waar by men eenig genomen goed en de straffe / dewelke was of twee / drie / of vierdubbelde vergoeding / verbolgde; d. i. antaal op het goed / en eysch tot voldoening van de straffe: 't tweede / waar by men heeft antaal op eenig goed / en opspraak op een mensch / en in welk elk van beyde of anlegger of verweerder kan sijn.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Actio perpetua, altijd duurend regt; d. i. een opspraak of antaal / dewelke nimmer verbalt / maar die men t' allen tijde kan instellen en verbolgen; een altijd duurende opspraak of antaal.

Actio plena, een volkome opspraak of antaal / een volkome regt.

Actio pœnalis, of actio pœnaria, opspraak tot eyschinge van straf / opspraak van straffe uyt misdaad spruytende; een opspraak op iemand / waar by men eyscht / dat hy sal gestraft worden ter oorzaake van eenige misdaad.

Actio popularis, een volk-gemeene opspraak / dewelke aan een ieder van 't volk van een stad of land word tegen iemand / die tegen het gemeene best heeft misdaan / verleent en toegestaan.

Actio possessoria, opspraak uyt besit / opspraak van besit; regt / 't sy opspraak of antaal / 't welk uyt zaaken van besitting van goederen voort komt; besit-raakende opspraak.

Actio prætoria, 't regt / 't sy opspraak of antaal / 't welk diende voor den oppe-regter van Romen.

Actio pro socio, opspraak tegens een ven-

ven-noot / ingevalle die trouweloose-lijk heeft gehandelt in de gemaakte ge-meenschap van goederen.

Actio receptitia, opspraak upt schuld-aanneeming om te betaalen ; een op-spraak by welke eertijds gehouden wierden de wisselaars of elke andere schuldenaars / dewelke belooft had-den / datse geld of een schuld / alsoo wel te voozen niet schuldig synde / sou-den betaalen ; een opspraak tegen ie-mand die een schuld-verbintenisse op sik genomen heeft / en belooft de schuld of het geld te betaalen.

Actio rescindens. Siet actio rescissoria.

Actio revocatoria, opspraak van herroe-ping / regt van weder-intrekking / of verbreeking van iets 't geen gedaan is. Siet actio Calvisiana. Actio Fabia-na, en actio Pauliana.

Actio sequestraria, of actio sequestraria depositi, opspraak upt bewaarder hand stelling / opspraak upt in bewaa-ring stelling van eenig kraklicel-goed; opspraak tegen een kraklicel-goed be-waarder / by welke eenig goed / daar verschil om was / in bewaaring was gestelt.

Actio specialis, een besondere antaal / een antaal tot eenig goed in 't be-

sonder ; regt tot dit of dat goed.

Actio temporalis, voor een tijd duurend regt ; d. i. een opspraak of antaal / dewelke indiense binnen sekere gestelde tijd / die daar toe staat / niet en word ingestelt en vervolgt / verhaalt ; een voor een tijd duurend opspraak of antaal.

Actio triticaria, antaal op eenige landvrugten / regt op eenige land-goederen ; een antaal op iets dat in geen geld en bestaat.

Actio vectigalis, antaal op eenig erfpagt land ; opspraak uyt huur van een stuk lands / 't welk met een jaarlijkse grond-inkomst is beswaart / tegens den besitter of verhuurders daarvan.

Actionem cessam obtinere, een anders afgestaane regt bekomen en verkrijgen.

Actio universalis, een algemeene antaal ; antaal op eenig goed / 't welk verschepde soorten van goederen in sich begrijpt / in 't geheel of algemeen. Gelijk antaal op een erfenis / op een vreyd-schat / of op eenig regts-gebied.

Actum, eenig gedaan werk.

Actus conditionalis, een voorwaardige handeling / een handeling die op eenige

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

ge voorwaarden moet geschieden; een handeling die op voorwaarden geschied.

Actus extraneus, een buyten handeling/ niet behoorende tot dat 't welk nu na malkander word verhandelt; een buyten handeling die niet en behoort tot een andere handeling die verhandelt word.

Actus forensis, een geregts handeling/die gewoon is in regts-pleeging te verkeeren.

Actus legitimus, een wettige handeling/ een handeling na de wet; d. i. na beschreve regten.

Actus necessarius, een noodzaakelijke handeling / dewelke maar alleen op een wijse kan gedaan worden.

Actus privatus, een besondere handeling/ een handeling onder eenige lieden in 't besonder.

Actus publicus, een gemeene handeling/ algemeene handeling/openbaare handeling.

Actus voluntarius, een vry-willige handeling / dewelke verscheydelijk kan gedaan worden.

Acquirere, verkrijgen/bekomen.

Adsessores, of assessores, eenige geleerde mannen / die de gewijsdens

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

van den ongeleerden regter ramen.
Additamentum, by-voegsel/ by-koming.
Additionalis, by-voegsel/ by-koming/ by-voegbaar.
Adjudicare, toewijsen/ aanwijsen.
Adjudicatio, toewijsing/ aanwijsing.
Advocare, toeroepen/ iemands woord te doen/ by sik roepen/ tot sik roepen/ spreeken voor iemand.
Adjutorium, een behulp-schrift/ een behulp middel.
Admissum, een misdaad.
Admittere, toelaaten/ inlaaten/ ontfangen/ verlof geven. Admittere, misdoen/ eenige kwaade daad bedrijven.
Adoptatitius, een angenome kinds soon; de soon van een angenome kind.
Adoptitius, anneemeling/ angenomene/ angenomen.
Adscribere, toe-schrijven/ toe-eygenen.
Adscriptitius. Siet colonus adscriptitius. Cives adscriptitius, en miles adscriptitius.
Adscriptitius glebæ, een land-bouwend slaaf/ of een land-eygen slaaf/ dewelke in eygendom by dat land hoorde/ en te gelijk met het land den heer diende/ en in verkoopinge van 't land

ook

ook met het land verkoft wierde.

Adscriptitius, by-geschreven / by-geset/ angeschreevene / anschrijveling / by-geschreevene/ by-gesettede.

Adstipulative, mêe-willende / verwilligende / toestemmende / of toestemmender wijse/ verwilligender wijse.

Æditimus, of ædituus, een kerk-meester. Hoogd. Kirchenhüter.

Affirmare, sekeren/ toeseggen/ versekeren/ vastelijk seggen / een ding voorwaar toeseggen.

Affixum, angehegt/ angehaakt.

Agere, oeffenen/ in regte handelen.

Agere non valenti non currit præscriptio, tegens die sijn regt niet vervolgen kan/ en loopt geen verjaaring.

Ager, land 't welk bebouwt word/ bouw-land.

Alienator, vervreemder / die eenige eygendom van goederen / welken hy heeft/ vervreemd; d.i. an een ander over laat.

Alimentarius, onderhoudene/ lijftogtenaar / die iets tot onderhoud en lijftogt gemaakt is.

Allegare, by-brengen/ sijn redenen bybrengen en opseggen / in regten bybrengen / voorts-brengen / verligten/ ontlasten.

Allaudium, of allodium, vry-goed / 't welk met vol-regt den eygenaar toe komt/ en niets/ 't sy van heer-gewaden of anders schuldig is; on-leen goed 't welk van niemand te leen gehouden word.

Altercari, kijven / twisten / bedingen/ twistig sijn / tegen malkander kijven.

Altercatio, kijving/ twisting/bedinging/ twist/ omrede.

Altercator, twister/ kijver/ hader-man.

Amanuensis, een schrijver/ handschrijver.

Amanuensis servus, een slaaf/ die gebruykt word om te schrijven.

Ambasiator. Siet legatus.

Ampliare, vermeerderen/ grooter maaken/ wijder maaken.

Amphibologia, Ἀμφιβολία, een donkere rede/ een twijffelagtige zin/ dubbel-zin/ twijffel-reder.

Amphoteroplon, Ἀμφοτερόπλων, heen en weer-reys verseekering; als de verseeraar / 't welk veel tijds gedaan word/ op sik neemt het gevaar van verongelukking der koopmanschappen/ als ook scheepen/ geduurende de heen en weerom reys.

Amplè, vredelijk/ wijd/ breed.

Anadochos, Ἀναδόχος, of anadocheus, ἀναδοχεύς. Siet fidejussor.

Ana-

Anadoche, Ἀναδοχὴ. Siet fidejussio.

Analogista, of aneclogistus tutor. Siet tutor aneclogistus.

Annona, jaar-kost/ kost voor een jaar/ nood-druft 't sy van koorn-gewas of andere spijs en dranck/ voor een jaar.

Annexum, angeknoopt/ angebonden/ by gevoegt.

Animare, moed geven/ verstouten/ leve/ ziel en gevoelen geven.

Anteccssor, voorganger/ voorsaat.

Antichresis, Ἀντίχρησις, vrugt-trekking van veronderpand goed / in plaats van de win-penningen des gelds voor welke het goed veronderpand is. By voorbeeld / dat een schuld-eyscher sal trekken de vrugten van de veronderpande hoeve in plaatse van de win-penningen van sijn geld / waar voor de hoeve veronderpand is. Onderlinge vrugt-genutting / of tegen vrugt-genutting.

Anticipare, te vooren komen/ verraffen.

Anticipatio, voorkoming.

Antidicus, een tegenspreker.

Antinomia, Ἀντινομία, wetten-strijdigheyd / tegenwettigheyd ; als d'eene wet tegen d'ander strijd.

Antonomasia, Ἀντονομασία, een vernoeminge/ tegen-benaaming.

Antipocha, een verbind-schrift/een hand-schrift.

Apogonus, Ἀπόγονος, een afkomeling / een na agter kinds soon / die men noemt na-neef/in nedergaande maag-schap het vierde gelid.

Apographa, Ἀπογραφὴ, een beschrijving der goederen/goed-op-schrijving/goe-derens-beschrijving; een anteykening of beschrijving van een ieders goed en rijkdom / waar na de schatting/ dewelke een ieder opgelegt wierd / ge-daan wierd. Apographa, beteykent somtijds ook boedel-beschrijving.

Apographum, Ἀπόγραφον, een upt-schrift/ na-schrift / af-schrift; een geschrift 't welk upt een ander of na een ander schrift geschreven is.

Appellare, wederroepen / herneemen / weder-versoeken.

Applicare, toe-passen/ by-stouwen/ by-voegen/ toe-begeven / te pas brengen om een zaake te verklaaren/ toe-eyge-nen.

Apprehendere, vast houden / vatten/ bevatten.

Approbare, van waerden houden.

Appromissor, een by-beloover / borge. Ziet adpromissor.

Aptus, bekwaam/ nut.

Ara-

Arabarches, een tollenaar/ pagter-meester/ die de tol der beesten ontfing.

Arabarches, of araberches, een oversте te Alexandzie die over de Jouden gestelt was.

Arbitramentum. Siet laudum arbitrale.

Arcarius, 's lands geld-bewaarer / opziener van 's lands geld-kist / die over 't lands geld gestelt is.

Arcarius servus. Siet servus arcarius.

Area, een plaats / een onbetimmerde plaats / bouw-grond / een leeg erf / binne-ruim / effen en plat land. Area, is ook een dorsch-vloer. Area horti, een kruyd-bedde.

Arrha, of arrhabo, welkom-geld / Godspenning. Arrhabo, gijselaar of pandsman/ onderpand.

Articulatè loqui, of articulatè dicere, beschepdelijk spreeken/ van lid tot lid/ of van stuk tot stuk verhaalen / iet seggen na de regte gelegenthepd van de zaak.

Argentarius, een wissellaar/een Silversmidt.

Arvum, land 't welk bezaait word / zaailand.

Asseverare, verseekeren/vastelijk toe-seggen/ verklaaren voor de waarheyd.

Astringere, bedwingen / slupten/ stoppen/ verbinden.

Assu-

Assumere, anneemen/ toeneemen/ byneemen/ tot sik neemen/ sik selven toe schikken.
Atrociter, wreedelijk/ moetwilligelijk/ fellijk/ swaarlijk.
Attestari, getuygen/ toonen/ tot getuyge neemen/ tot getuyge roepen.
Attribuere, toeschikken/ toegeven/ geven/ toe-eygenen/ toe-schrijven.
Authentein, Αὐθεντεῖν, kragtig maaken/ magtig maaken/ vermeerderen/ goed vinden/ voor goed houden.
Authenticon, Αὐθεντικὸν, kragtig/ magtig/ goed gevonde/ voor goed gehoude/ vermeerdert; eygen-geloofwaardig/ uyt sik self geloofwaardig.
Auctio, een verkooping by opslag/ vermeerdering/ verhooging.
Auctor, vinder/ maaker/ die eenig dinkt eerst maakt of vind; een werk-man/ vermeerderer.
Auctoramentum, een begiftinge of huurloon/ daar men door verbonden is om iets te doen.
Auctoritas, magtigheyd/ magt/ vermogenthеyd/ waardigheyd.
Auctoritatem interponere, magtig maaken/ bevestigen/ voor goed houden.
Auditio, toehooringe/ anhooringe.
Auditor, toehoorder/ anhoorder.

Auto-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Autographum, Αὐτόγραφον, self-schrift/ eygen-schrift/een hand-schrift/'t welk iemand self met sijn eygen hand geschreven heeft.

B.

BAptizare, Βαπτίζειν, naam geven/ doopen/ wasschen.
Baro, een genoot/ vry-heer.
Bigamus, Δίγαμος, die twee huys-vrouwen gehad heeft / of die een weduwe getrouwt heeft.
Blasphemare, Βλασφημεῖν, lasteren/ schande naar spreken/ verlasteren.
Breviarium, een getyd-boek/ kort begrijp/ uyt-trekksel/ verkortsel.
Brevitas, kortheyd.
Buleuta, Βουλευτὴς, een raads-heer.

C.

CAmpsor, een wisselaar.
Cancellarius, of nomophylax, een opperschrijver / opperschrijver des lands / by welke alle de schriften des lands/ of des rijks/ worden nagesien en onderteken̄t ; wet-beschermer / wet-hoeder.
Cancellaria, boek-kamer des lands/ des rijks schrijf-kamer.

Ca-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Captiosè, bedziegelijk / schalkelijk / begrijpelijk.

Caput, een hoofd / een hoofdstuk.

Catasta', de slaave markt / de plaatse daar men slaaven te koop brengt.

Cavere, wagten / verhoeden.

Causa propter quam fit quæstio, de zaakte daar verschil om is / of om gemaakt word.

Causare, of causam dare, veroorzaaken / oorzaak geven.

Causa sontica, een gewigtige zaak.

Causa cadere, sijn zaak verliesen / het geding verliesen.

Causa ordinaria, een gewoonelijke zaak.

Causas dicere, ding-taal voeren / sik verantwoorden.

Causa extraordinaria, een buyte gewoone zaak / of ongewoone zaak.

Cautor, een hoeder / verhoeder / seker steller / een borge.

Causidicus, een voorspraak / die voor anderen in 't geregte spreekt en haare zaaken beschermt.

Certum facere, verzekeren / voor de waarheyd verklaaren / zeker maaken.

Certiorare, verzekeren / laaten weeten / waarschouwen / zeker maaken.

Chirographarius, een hand-schrift gever /

ber / of een hand-schrift neemer.

Chirographarius debitor, een hand-schrift gever / een schuldenaar uyt verbintenisse van hand-schrift.

Chirographarius creditor, een hand-schrift neemer / een schuld-eyscher uyt een hand-schrift.

Cimelium, Κειμήλιον, een geheyligde gifte / een geschenk tot den dienst Gods geheyligt; een gifte / gabe of geschenk / eenig kostelijk goed / een schat.

Cimeliarchium, Κειμηλιάρχιον, een Godshuys / of een plaatse alwaar de geheyligde gaven bewaart worden; bewaar-plaats der geheyligde giften; een schat-bewaar plaats.

Cimeliarchus, Κειμηλιάρχης, opsiender der geheyligde giften; bewaarder der gewijde gaven; een schat-bewaarder / schat-opsiender.

Circumstantia, omstandigheyd / de gelegenthеyd of omstandigheyd van een zaak.

Cives ad Scriptitius, een aangenoomen Burger / die voor Burger aangenoomen is / 't zy hy de Burgerschap heeft gekoft / of dat hy daar mede begiftigt is.

Clientes, beschermden / vryе luyden wel-

welken haar begaven onder de beſcherming en gelepd van een magtigen / op dat hy haar en haar goed ſoude beſchermen en behoeden ; waar vooz ſy hem wederom als haaren beſcherm-heer dienſt en onderdanighepd bewesen. Dese beſchermden (Clientes) ſijn by naaſt ſoodanigen als die wy tegenwoozdig leen-mannen of maál-heeren noemen / an welken de leen-heer ſchuldig is ſchut en ſcherm / en ſy wederom aan den leen-heer manſchap en dienſten / en betaaling van heergewaaden.

Coactio, dwang / bedwang / by-een-dzinging / t'ſamen-dzinging / vergadering.

Cogere, dwingen / bedwingen / te gader doen komen / vergaderen / by een dzingen / by een douwen / t'ſamen dzingen.

Cognitio, een kenniſſe / oozdelinge.

Coincidere, op een en 't ſelfde uytkomen.

Collibertus, een mêe vzy-gemaalte / die nevens een ander mede van ſijn ſlavernye ontſlagen is.

Colligere, by een vergaaderen / by een raapen / vergaaderen.

Colludere, heymelijk verſtand met een ander hebben ; d. i. als twee malkander heymelijk verſtaan om een derde te bedziegen. Colludere, t'ſamen ſpeelen / mêe ſpeelen.

Col-

Collusio, heymelijk verstand/ bedrog.
Collusio, t'samen-speeling / mêe-speeling.
Collybista, een wisselaar.
Collybistica, een wissel-brief.
Collybus, een wisseling.
Colonus ad Scriptitius, een boer de welke als een gedeelte des lands aan 't land eygen is / of die als een toebehoort des lands by 't land hoort: men soude hem konnen noemen een dienst-schuldige boer. De boeren of landbouwers waren eertijds of brye / die iemands land huurde soo lang 't haar selfs beliefde voor een stuk gelds / of een gedeelte der brugten: of onbrye / die altijd dienst schuldig waaren aan eenig land/ en by 't land behoorde.
Commentariensis, een schrijver/ dewelke de beltragtingen en raadslagen over een handel afschrijft en die bewaart / of dewelke de handelingen met sijn hand ondertekende. Commentariensis, een stok-waarder / gevangh-hoeder / of opsiender over de gebangenen.
Commentarius, commentarium, of commentarii, een verklaaring / uytlegging; een gedeug-boek / daar men eenige voorvallende geschiedenissen kortelijk in anteykent. Com-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Commentator, een uytlegger/ verklaarer.

Comminari, dreygen.

Commissarius, een gemagtigde / bevelhebber/ aan welke iets belast word te verrigten.

Commissum, verval / verval van erfpagt; als een een erf-pagter in gebreeke blijvende om de erf-pagt te betaalen/ van het erf-pagt goed vervalt.

Committere, beveelen/ belasten/ bevel geven / te bewaaren geven / over geven / t' samen setten / by een voegen / versamelen / beginnen / anvangen / misdoen/ begaan/ bedrijven/pleegen/ tegen stellen.

Committimus, brieven van bevele van de hooge regters aan de laage regters/ om kennisse van een zaak te neemen; brieven van bevel / of wy bevelen.

Commoda omnia ex re sua percipere, alle voordeel en genot van sijn goed trekken en genutten.

Communicare, mede deelen / mêe deelagtig maaken / t' samen spreeken of beraamen.

Comparere, verschijnen/ sik openbaarelijk vertoonen/ openbaren.

Com-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Comparitor, of comparens, verschijner/ vertoonder / die op een plaats verschijnt of komt daar hy iets doen moet/ of iets te doen heeft.

Compellere, dwingen/ bedwingen/ t'samen stouwen/ sluyten.

Compensare, vergelden / vereevenen / verlijken/ vergelijken/ d'eene schuld/ schade of kosten tegen d'ander verlijken of setten.

Competere, behoozen/ toebehoozen/ angaan 't geene begeeren dat een ander begeert/ mêe begeeren/ mêe epschen.

Competitor, mêe begeerer / die te gelijk met een ander begeert of epscht.

Componere, in der minne overkomen / versoenen. Componere, t' samen setten / t' samen stellen / by een voegen / schikken/ maaken of digten.

Componere libros, boeken maaken of digten.

Componere litem inter aliquos, den twist slissen of neder-leggen tusschen sommige.

Comprehendere, omgrijpen / vatten / ombangen/ begrijpen/ verstaan.

Concedere, verleenen/ gunnen/ geven.

Concernere, angaan/ betreffen/ behooren/ klaarlijk sien/ ansien.

Concinnare, tsieren/ vertsieren / bereyden/

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

den / toerusten / t'samen voegen.
Concludere, t'samen de zaake in rechte beslupten/ versoeken / in regte anspreken.
Concubinatus, bysitschap / huys-houding met een bysit.
Concurrere, t'samen loopen.
Concursus, t'samen-looping / t'samenkomst/ t'samen-loop.
Condicere, belooven / toeseggen. Condicere, ontbieden / anseggen / voor regt dagen. Condicere, weder-eysschen/ in-trekken.
Condictio, toe-segging/ anssegging/ ontbieding/ dagvaarding.
Conditio, een voorwaarde/ beding/ gelegenthepd/ staat.
Conditio absoluta, een volkome voorwaarde/ een volstrekte voorwaarde.
Conditio facti, de gelegenthepd des daads.
Conditio juris, de gelegenthepd des regts.
Conditio relata, een voorwaarde of beding met een opzigt ergens op / een betrokke voorwaarde.
Conditio sine qua non, een voorwaarde sonder welke niet.
Conditionem prædicere, bevoorwaarden/ bespreeken.

Con-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Conditionalis, **voorwaardig/ met voorwaarde/ met beding.**

Conditionaliter, **voorwaardelijk/ op voorwaardelijker wijs/ met beding of voorwaarde/ onder voorwaarde.**

Conferre, **vergelijken 't een tegen 't ander/ 't een tegen 't ander overſien.**

Conferre deſcriptionem cum originali ſcriptura, **een uytſchrift tegen het oorſpronkelijk ſchrift gelijken en overſien.**

Confidejuſſor, **een mede-borg/ die nevens een ander borg is.**

Confirmare, **bevestigen/ verſterken/ ſterk maken.**

Confiteri, **belijden/ bekennen.**

Confœdaſti, confœderati, of conjuncti fœdere, **bond-genooten/ die met malkander een verbont hebben angegaan.**

Confœderare, of pangere fœdus, **verbond maaken te ſamen/ verbintenis angaan met malkander.**

Confœderatio, of pactio fœderis, **verbond-maaking/ bond genootſchap.**

Conformare, **vergelijken/ geſtaltenis geeven/ ſchepppen/ gelijk-vormen/ gelijkſtellen/ naſchikken/ t'ſamen maaken.**

Conjurare, **t' ſamen ſweeren/ t' ſamen ſweering maken/ een kwaat opſet tegen ſijnen overſten maaken/ met eeden ſich onder malkander verbinden**

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

ende t'samen over een dragen eenigh ding te doen.
Conniventiæ, ooglupping / gedooging.
Connivére, door de vingeren zien / gedoogen / ooglupken.
Consequentia, gevolgh / vervolg.
Conservare, bewaaren / behoeden / beschutten / onderhouden.
Considerare, aanmerken / bedenken / besinnen / in zien.
Consignare, iemant iet bewijsen of in handen stellen / als een pand voor schuld.
Consultare, beraden / raad-slaagen / raad-begeeren / raad-vragen.
Consultatio, beraadingh.
Consulere, raaden / raad-geven / raad neemen / toesien.
Consulere aliquem, by iemand te raade gaan / iemand raad-vragen / raad van iemand begeeren.
Consulere alicui, aan iemand raad geven.
Contemplatio, opmerking / anmerking / anschouwing / bespiegeling / overpeysing / beschouwing.
Contestatio, t'samen getuyging / mêegetuyging / betuyging.
Contestari, betuygen / iemand tot getuyge neemen / beroepen.

Con-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Contestari litem. Siet litem contestari.

Contractus antenuptialis, houwelijkse voorwaarde.

Contractus colonarius, erf-pagts verdrag/ erf-pagts overkoming/ de voorwaarden / waar op den erf-pagt tusschen den land-eygenaar / of heer / en den boer of land-bouwer/ word ingegaan.

Contractus emptionis & venditionis, overkoming van koop en verkoop / verdrag van koop en verkoop/ de voorwaarden/ waar op de kooper en verkooper onderling in over een komen.

Contractus fiduciarius, een goedertrouwsche handeling / waar in den een des anders geloove volgt ; een verdrag van goed betrouwen / of een vertrouwelijk verdrag; 't welk niet steunt op regt / maar op het vast betrouwen dat den een heeft van den ander : By voorbeeld/ indien ik u alsoo erfgenaam stel / mits 't welk ik op u betrouwe / dat ghy mijn vriend balling sijnde sult onderhouden.

Contradicere, tegen spreeken/ tegen seggen.

Contradictorius, tegen-seggelijk.

Contrahere, t' samen trekken/ vergade-

ren/ in een sluyten en douwen/ weder intrekken en verkorten.
Contrariè, in tegen-deel / verkeerdelijk / wederspanniglijk.
Contrarius, tegen / tegendeelig / tegengesteld / wederspannig.
Contravenire, tegen-komen/tegen-doen.
Contribuere, mede-deylen/ mede-geven/ opbrengen/ toebrengen.
Contumacem esse, wederspannig zijn / halsterrig zijn / wordt gesegt te zijn/als iemand weygert gedagvaart zijnde / in regte te verschijnen.
Contumacia, versmading / veragting/ ongehoorsaamheyd/ hertneckigheyd/ gerigts-veragting.
Contumacia dubia, een twijffelagtige wederspannigheyd / of een twijffelagtige gerigts-veragting. Siet contumacia præsumpta.
Contumacia evidens, een baarblijckelijcke wederspannigheyd/ een blijckelijcke gerigts-veragting; als den gedaagde gedagvaart wordende/ segt niet te sullen in regte verschijnen.
Contumacia manifesta, een openbaare gerigts-veragting/een openbaare veragting of versmading des geregts. Siet contumacia evidens.
Contumacia præsumpta, een vermoedelijcke

lijke wederspannigheyd / of een geregts-veragting uyt vermoeding; als den gedaagde gedagvaart wordende / segt voor den regter te sullen komen / doch evenwel niet en komt.

Contumacia vera, een waare versmading / een waare wederspannigheyd / of een waare geregts-veragting.

Cooperari, t'samen werken.

Copulare, t'samen voegen / t'samen binden / koppelen / vergaderen / by een vergaderen.

Corpus juris, een wet-boek / in houwende de wetten en regten. Corpus juris, word veeltijds / sonder datter iets anders by geset word / genoomen voor het wet-boek der oude Romers.

Corpus juris canonici, geestelijk wetboek / 't welk de regten en wetten der Roomsche geestelijken in houwd / en is het selve voor bevel der Pausen van Romen / uyt de schriften der Oud-vaderen / en andere schriften meer versamelt en by een gestelt.

Corpus juris civilis, een Burger wetboek / inhoudende de regten en wetten der Burgeren in 't gemeen / d. i. de weereltlijke regten en wetten: of der Burgeren van een Landschap in 't beson-

besonder. Corpus juris civilis, wort veel tijts / sonder datter iets anders by geset wort / genomen voor het Wetboek der oude Romers.

Corpus juris civilis romanorum, het Roomsch Burger Wet-boek / 't welk inhoud de oude en de laatere Roomsche Wetten en regten; Dit Wetboek heeft Justiniaan den Keyser / uyt de Schrifften der oude Roomsche regts-geleerden / laaten versamelen en by een stellen. Dit Wet-boek word verdeelt in 6 deelen / waar van het eerste deel vervat / de eerste beginselen of onderwijsinge der regts-geleertheyd / in vier Boeken: Het tweede deel vervat / het alder oudste regt der Romers / in vijftigh Boeken: Het derde deel vervat / het laater Roomsch regt van Keyser Justiniaan / in twalef Boeken: Het vierde deel vervat / de nieuwe insettingen van den selven Justiniaan / in Hondert en agt-en-sestig insettingen: Het vijfde deel vervat / de afkondingen van Justiniaan de Keyser / en eenige insettingen van andere voorgaande Keyseren: Het sesde deel vervat / de Leen-regten / in dry Boeken. Agter dit sesde deel is nog een anhangsel / van eenige over-

blijfse-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

blijfselen van de oude Roomsche Wet/ der twalef tafelen / en eenige overblijfselen van Ulpiaans Schrijften / en van Cajus / en eenige anderen.

Correus, mêe-zaak-weldige / een mede zaak-weldige is / die nevens een of meer anderen schuldig is / of handdaadig an een kwade zaak of misdaad: mêe-handaadige an een misdaad / of kwaade zaak. Siet Correi criminis en reus criminis, dog dit woord van mêe-zaak-weldige/ word ook gebruykt in gemeene geld-schuldzaaken voor een mede self-schuldige of mêe oorspronkelijk schuldenaar. Siet correi debendi, en principalis debitor.

Correi criminis, mêe-zaak-weldigen van een mis-daad / die alle met den ander een mis-daad hebben begaan: mêehand daadige van een mis-daad / die alle hand-daadig zijn / of schuldigh an een mis-daad; Siet reus criminis.

Correi debendi, meer zaak-weldige van een toesegging / mêe-zaak-weldige van een schuld / die t'samen met malkander zaak-weldigen sijn van een toesegging of schuld / mêe-self-

schuldigen / of mêe-oorspronkelyke schuldenaars / van een toesegging tot schuld. Siet debitor principalis.

Corroborare, versterken / sterk maaken.

Corruere, verballen / t' samen-ballen / neerstorten / omballen / inballen.

Corrumpere, bederven / iemand met giften en gaven verlepden en verblinden / om tot sijn vermeten te komen.

Creditrix, schuld-eysscherse.

Cretio, een gestelde tijd om een erffenis an te gaan / een seekere gesette tijd binnen welken men een erffenis most anvaerden / welke verloopen zijnde / wierd men van de erffenis versteeken / erffenis anvaerdings beraad tijd.

Crimen læsæ majestatis, mis-daad van gekweste hooghepd / dese mis-daad bestaat in een overtreedinge tegens 't gemeene beste en des Lands-welvaaren / gelijk als land-verraderije en andere diergelijke snoode schelmstukken.

Crimen perduellionis. Siet perduellionis crimen.

Culpare, beschuldigen / berispen / lasteren.

Cumu-

Cumulatio, hoopinge / of vermeerderinge.

Curiales, de onderhoorigen des Hofs van een Koning of Vorſt / die tot de Ampten des Hofs geſchikt worden / Hovelingen. Curiales, de onderhoorigen eenes Regts-Hofs: Somtijds worden ook wel de Raads-Heeren Curiales genoemt.

D.

DAmnare, doemen / verdoemen.
Damnatio, of damnatus, doeming / verdoeming.

Damnatus, gedoemde / verdoemde.

Damnum dare, ſchade doen / beſchadigen.

Dardanarius, een woekeraar / en koopmanbuyter / die eenige waaren of Koopmanſchappen / bpſonderlijk koorn of andere eedwaaren opkoopt / en bp ſich behoud om groote duerte te maaken.

Dare, geven / iets geven an een ander / dat het des anders eygen word.

Datarius, een gift aanneemer / an welke iets gegeven word.

Datio, of datus, geving.

Dator, gever / die iets aan een ander geeft.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Datum, of datus, 't gegevene / het goed / 't geen gegeven is / gifte / gave.

Datum, gedag-teykent / dag-teyknenning / dag-stelling / tyd.

Debitor principalis, zaak-weldige / een zaak-weldige is / dien de zaak voornamentlijk an gaat: self-schuldige / of oorspronkelijk schuldenaar / die de schuld selfs gemaakt heeft / en daar de schuld eerst van daan komt. Het woort van zaak-weldige beteykent odk een die hand-daadigh is an een mis-daad. Siet reus criminis.

Debitrix, schuldenaresse / een wijf dat an een ander iets schuldig is.

Decidere, beslegten / ten eynde brengen / uptten / uptspreeken.

Decidere rem litigiosam, een twist-zaake uptten / of upt spreeken.

Decisio, uptting / uptspreeking / uptspraak.

Decipere, bedriegen / uptstrijken.

Declarare, verklaaren / uptleggen / blinkende maaken.

Declinare, sik af-keeren / af-wijken / af-gaan / schouwen / vlieden / van den regter scheyden / daar men voor betrocken is.

Declinatio, af-wijking / af-keering / schou-

schouwing / vlieding / ontwijking of af-wijking.

Declinatio judicis incompetentis, ontwijking of af-wijking / van den onderhoorigen regter.

Decretum, bekentenisse / voornéeming.

Decaproti, Δεκαπρῶτοι. Diet decem primi.

Decem primi, de tien eerste / tien ontfangers der schattinge / de welken de schattingen of beden eyschten en invorderen.

Decem primatus, 't ontfangersschap der schattingen.

Decem viri, tien mannen / tien regters / de welke het Roomsche volk regtede / na beschreven wetten en regten / dese van de Grieken ontleenden / alsoo het volk te voren wierde bestiert na het goed dunken der Koningen / dog na het uyt drijven der Koningen / na het goed dunken der Burgermeesteren.

Decemviratus, tien Manschap / tien Manse regterschap / d. i. het regterschap of heerschappije der tien regters.

Decima, decimæ, of decuma, tiende / die men geeft van vrugten / Landen of andere dingen / an de Land-Heeren.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Decima personalis, tiende op een mensch/ tiende die iemant betaalde uyt de winste van zijn arbeyd / Koopmanschappen / of uyt de winste van sijn konst / wetenschap of buyt van den Oorlogh / &c.

Decima prædialis, Land tiende / tiende die men betaald van de Land-vrugten / als Koorn / Wijn / Moes-kruyden / Boom-vrugten / &c.

Decima mixta, of decima quæ penditur ex animalium partu, krijtende tiende / tiende die betaald word van de Beest-geboorte / als Volennen / Kalveren / Lammeren / Biggen / Gansen / Eyen / &c.

Decumanus, een tiendenaar / die tiende moet geven van sijn Land-vrugten.

Decumanus Ager, tiende-land / d. i. Land / uyt welkers vrugten men tiende moet betaalen.

Decurio, of decurio municipalis, een Raads-Heer van een Stad / dewelke in Bond-genootschap was met de Romers / en welkers Burgers mede Roomsche Burgers waren / dog die evenwel haar eygen regten en wetten gebruykten.

Decurio urbanus, een Rid-meester over een Vaane van 32 Ryders.

De-

Decurio, een Rid-meester over tien Rijders.

Decuriones coloniæ, de Raads-Heeren of bestierders over eenig volk / 't welk de Romers na een Land / dat sy gewonnen hadden / sonden om het selve te bewoonen. Siet decuria. Decuriones, soude men ook konnen uytleggen Meents-mannen of Broedschappen.

Decuria, tiende hoop / tiende gedeelt / als de Romers eenig volk elders heen sonden met ter woon / pleeg het tiende gedeelte gekosen te werde om de andere te bestieren / en wierd dien gekosen hoop / decuria, d. i. den Raad of Broedschap / genaamt / en ider der gekoosene / decurio, d. i. Raad / of Raads-Heer / Broedschap / of Meents man / d. i. Gemeents-man / een Man die uyt de Gemeente tot een bestierder over de Gemeente gekosen wierd.

Decuriatio, decuriatus, of decuriona-tus, de deyling des volks in hoopen / of liever de verkiesing van de tiende hoop tot Meents-manschap.

Deditio, opgeeving / overgeeving.

Deditio noxæ. Siet noxæ deditio.

Dedititia libertas. Siet libertas dedititia.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Dedititii servi, overgeevelingen / die sik belegert zijnde van de Romeers / in de magt en 't gewelt des overwinners overgaven / en wierde als dan die overgeevelingen wel by het leeven behouden / maar wierden de selven van haare vryheyd berooft.

Deditii libertini, gebrandmerkte / of om mis daad gestrafte vrygelaatenen; dese vrygelaatenen waren Slaven / zijnde om haar mis daad gestraft / 't sy gegeselt / 't sy gebrandmerkt / en wierden oversulks de selven / als sy vry gemaakte wierden / maar tot de laagste trap der vryheyd verheeven.

Deducere, verklaren / te kennen geeven / bewijsen.

Deducere, leyden / af-leyden / vervoeren / van boven tot beneden leyden onttrekken.

Deficere, gebreken / in gebreke blijven / af vallen / verlaaten / af-wijken / versuymen.

Defectivè, gebrekelijken.

Deferre, voortbrengen / brengen / overdraagen / draagen / gedraagen. Deferre se ad aliquid, sik ergens toe gedraagen.

Definire, bepaalen / af-paalen / schey-

den /

den / eynden / verklaaren / uytspree-
ken.
Definitivus; bepaald / af-gepaald / ge-
schepden / ge-eynd / ge-eyndigt / ver-
klaart.
Definite, bepaaldelijck / eyndelijk / ver-
klaarlijk.
Deflorare, de Bloemen af-trekken /
schenden / verderven. Deflorare vir-
ginem, een maagd schenden / een
maagd ont-eeren / een maagd haar
Maagdom beneemen / een maagd of
vrijster van haar Maagdom ofte eere
ontsetten of berooven.
Defloratio, ont-eering / schending.
Defraudare, bedriegen / beschadigen /
berooven.
Defraudator, bedrieger.
Deliberare, bezinnen / beraaden / be-
denken / overpeynsen / overleggen /
overweegen / raad-slaan.
Deliberatio, beraading / bedenking /
bezinning / opset / overleg / beraad /
overpeynsing.
Dependere, af-hangen / af-hangig syn
van een ander / van eenige plaatse
hangen / aankleeven.
Deponere, af-leggen / nederleggen / in
regte verklaaren / tuygen.
Depositum, iets 't geen te bewaren gege-
ven is.
De-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Depositus, af-gelegt / nedergelegt / te bewaaren gegeeven / af-geset / getuygt.

Deposita pecunia, af-gelegt geld / of overgelegt geld.

Describere, beschrijven / af-schrijven / uytschrijven.

Descriptio, af-schrijving / beschrijving / uytschrijving. Descriptio of descriptum, een af-schrift / uytschrift.

Descriptum authenticum, een geloofwaardig af-schrift / een eigen geloofwaardig af-schrift / een uyt sijk self geloofwaardig af-schrift / een oorspronkelijk af-schrift / 't welk na het eigen oorspronkelijk schrift geschreven is / en van gelijke geloofwaardigheyd is als het oorspronkelijk schrift.

Derogatio, af-schaffing ten deele / gedeelt af-schaffing / eens-deelse te niet doening / vermindering / af-trekking.

Derogare, eensdeels te niete doen / ten deele af-schaffen / af-trekken / verminderen.

Derogare legi, een Wet ten deele afschaffen / een Wet ten deele te niet doen.

Desistere, af-staan / af-laaten / ophouden / stil-staan / op een plaatse blijven.

De-

Detinere seu arrestare, vast houden / in bedwang houden / besetten.

Devolvere, toekoomen / uyt de gewoonte komen / af-rollen / van boven neder rollen / doen vallen.

Diadoche, Διάδοχη. Siet Successio.

Diadochos, Διάδοχος. Siet Successor.

Diarium, een dagboek / waar in alle de daagelijkse geschiedenisse in angeteyckent wierden.

Dictare, voorleesen ofte voorseggen het geene iemand schrijft.

Dicæocritia, regt oordeel-kunde.

Dicæocrisia, Δικαιοκρισία, regtvaardige oordeeling.

Dicæodotica, regt spreekende / regt geef-kunde.

Dicæodocia, Δικαιοδοσιά, regt-geeving.

Dicæologia, Δικαιολογία, zaaks beschermíng / zaaks beweering / d. i. 't regt dat men heeft / voorbrengen tot beschérming van sijn zaak.

Dicæologus, Δικαιολόγος, of Dicologus, Δικολόγος, een voorspraak / een regtsvorderaar.

Dictator, oppervoogd / opperheer / opper-gesag-hebber / of opper-bevel-hebber / was die de welke by de Romers de opper-heerschappye had boven alle / en wierd den selven voornaamentlijk

lijk in tijd van nood gekozen / om oorlog te voeren en 't Leger te gebieden; kan daarom ook Opper-veld-heer genoemt worden / desgs gebied duurde ses Maanden.

Dictatorius, opperheerlijk / opperbevelhebbelijk.

Dictatura, opperheerschappye / opperboogdye / opper-bevel-hebberschap.

Diffamare, schande naar seggen / eer rooven / agterklappen.

Diffamatus, ge-eerrooft / onteert.

Differre, verschillen / niet over-een-komen / niet gelijken. Differre, uytstellen / uyt setten / verlengen tot op een ander tijd. Differre, hier en daar draagen.

Differentia, verschil / geschil / onderscheyd / verscheydenheyd.

Difficultas, swaarigheyd / moeyte / hindernis / letsel.

Digamia. Siet Bigamia.

Digamus. Siet Bigamos.

Diligentiam adhibere, benaarstigen / naarstigheyd anwenden / bevlijtigen.

Diminuere, verminderen / af-treliken / kleynder maaken.

Directè, regtelijk.

Discutere, uyt-drijven / verdrijven / verstooten / weg stooten / weg doen gaan /

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

gaan / af-schudden / ontlossen.

Discutere causam, een zaake voorzagen.

Discutere rem bene, de zaake wel ondertasten / een ding wel voorsien met overlegging.

Discutere materiam, ondertasten een zaak / of een zaak wel ontlossen.

Disponere, beschikken / schikken / stellen / bestellen / voorberepden / bevoegen.

Dissimulare, ontveynsen / verleugenen / d. i. iets 't geen is / houden oft niet was.

Dissimulatio, ontveynsing / veynsing.

Distrahere, af-trekken / vervremden / in veele deelen trekken / af-scheyden.

Distrahere negotium, eenige last of bewint af-leggen.

Distrahere emptionem, koop breken.

Distrubuere, uytdeelen / omdeelen / verdeelen / verspreyden.

Distributio, uytdeeling / omdeeling / verdeeling / verspreyding.

Distributor, uytdeeler / omdeeler / verdeeler / verspreyder.

Diversus, verscheyden / verschillende / ongelyk.

Diversitas, verscheydenheyd / ongelykheyd / verschil.

Di-

Diverse, verschillijk / verscheydentlijk / ongelijkkelijk / veelvoudelijk.

Divertere, afwenden/ af keeren / ontwenden / verlepden / sik af-keeren / ter zijden af-gaan / sijnen weg op een ander oozt neemen / ergers ter herberge gaan.

Divulgare, rugtbaar maaken / gemeenmaaken / voortseggen / verspreyden/ verbreyden onder het volk / den volke over al verkondigen.

Docere, onderwijsen / Leeraren / doen blijken.

Domicilium eligere, maalstede kiesen / een woonplaats kiesen / als men nergens hups en houd.

Domicilium fixum tenere, maalstede houden / een vaste woonplaats hebben / hups-vast of stede vast-blijven woonen.

Dominus feudi, Leen-heer / die sijn goed an iemand die dan genoemt word Leen-man / erffelijk geeft te besitten / mits betaalende jaarlijks heergewaden / en moet vorders den Leenman an den Heer doen manschap en diensten / waar voor den Heer wederom schuldigh is an den Leen-man schut en scherm.

Donarium, een geschenk / een gifte.

Do-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Donarium, of donativum, is ook een geschenk of gifte / die een Opper-veldheer of krijgs-overste aan sijn krijgsknegten doet.

Donatarius, een geschenk-anneemer / gift-anneemer / schenkeling / an de welke iets geschonken of gegeven word.

Donativum. Siet donarium.

Dotalitium, of dotarium, een weduwe gifte of leef-gifte / een gifte van een bryd-man aan sijn bryd / boven alle morgen gaven / een gifte of geschenk / de welke een bryd-man doet / van een gedeelte sijner goederen / aan sijn bryd / om na sijn dood als sy weduwe is / van de selve goederen te leeven.

Dubitare, twijffelen / dubben.

Duellum, een oorlog of strijd tusschen twee volkeren of twee legers / van de welke om de overwinninge gevogten werd. Duellum, is ook een twee-gevegt of twee-strijd / wanneer twee malkander uyt dagen om te vegten.

Duelli acceptanes, anvaerder der twee-strijd / die uytgedaagt zijnde het gevegt anneemt / uytgedaagde.

Duelli provocans, uytdaager der twee-strijd / die een ander uyt eyscht om te vegten / uytdaager.

Du-

Duplicare, verdubbelen / dobbel of dubbel maaken / twee-voudig maaken / weder antwoorden / na weer doen.

Duum viratus, de overheydschap der twee overheeren of der twee mannen / het ampt / staat of waardigheyd der twee mannen / de twee manschapse overheyd.

Duum viri, twee mannen / of twee overheeren / de welken het opsigt en bewint hadden over eenige zaaken / die het gemeene best raakte: gelijk den opsigt op de gevangen-huysen / verhuuring der Stadts-huysen / bestiering der Gods-huysen / en andere dingen meer.

Duum viri capitales, hals-regters van de vpanden van den gemeenen staat / of regters in mis-daad van gekweste Vooghevd / d. i. regters die die geene / dewelke sik vergrepen hadden tegen het gemeene beste / of tegen de hooge overheyd / veroordeelen.

Duum viri curatores viarum, Dijk-graven / die den opsigt op de wegen en dijken hadden.

Duum viri municipales, laage regters in eenige besondere zaaken. Duum viri municipales, of Magistratus municipales, Stadts overheeren; desen wier-

wierden duum viri, d. i. twee mannen genoemt / om dat se twee in getal waaren / de welke alle jaar verandert wierden.

Duum viri navales, scheeps-uytrustmeesters / scheeps-uytreeders / die alle het geene noodig was / tot uytrustinge van de scheepen / besorgden.

E.

EDere, uytgeven / openbaaren / voortbrengen / gemeyn-maaken / verkondigen / verklaaren / noemen.

Editio, uytgeving / gemeyn-maaking / verkondiging.

Effectus, volmaking / voleynding van een werk / volbrenging / daad / werk / kragt / vermogenthey̆d.

Efficere, volmaaken / voleynden / volbrengen / verbullen / maaken / doen.

Effractarius, of Effractor, een huys-breeker / die de huysen / deuren of muuren breekt / om te stelen.

Effractura, huys-braak / huys-breeking.

Emendare, verbeteren / beteren.

Eminens, uytsteekende / verheven / uytkijkende.

Emolumenta, genot / baat / nut / voordeel /

deel / vrugten of gewin / dat men van den arbeyd of dienst krijgt.
Emphyteusis civilis, burgerlijke erfpagts-regt / burgerlijke erf-pagt.
Emphyteusis ecclesiastica, Kerkelijke erf-pagt / die men an de Kerk / van de Kerkelijke landen geeft.
Emphyteuticus, erf-pagtig.
Enormis, leelijk / ongeschikt / onmaatig / wanstallig.
Epigonus, Ἐπίγονος, een na-soon / een na-kind / 't welk uyt een tweede houwelijk geboren is. Epigonus, beteykent ook een stief-soon of voor-soon.
Epigoni, af-komelingen of nakomelingen. Epigoni, beteykent ook voorouders.
Epitheca, Ἐπιθήκη, by-setting / opleging. Epitheca, houwelijks goed / breydschat. Siet dos.
Erigere, op regten / op-heffen / om hoog-setten.
Erogare, uytgeven / geven / uytdeylen / geven den geenen die begeert / verteeren / besteeden.
Erogatio, uytgeving / uytdeyling / verteering / besteeding.
Erogator, uytgever / uytdeelder.
Error, dooling / missing / dwaling.
Evictionem præstare, ontheffen voor benadering bevryen. Evicti-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Evictionis præstatio, uptwinnings-bevrijing / benaderings-bevrijing / ontheffing.

Evidenter, klaarlijk / openbaarlijk / opentlijk.

Exactio, schattinge / af-eyschinge / scherpe eyschinge / uptvoeringe / verjaaginge.

Exactor, schatting-ontfanger / schatting-eyscher / die het gelt van de schatting inhaalt en dwingt te betalen.

Exactor, een onregtmatige schatting-eysscher / geld af-parser; eyscher / verdrijver / verjaager.

Exactor tributorum, of Exactor, een schatting-ontfanger / die het schatting geld ontfangt.

Examen, of Examen apum, een swerm bijen.

Examen, een geselschap / bende / hoop / vergaderinge.

Examinare, onderscheiden / onderwagen.

Exceptio annalis, een jaar verset / een jaar duurend verset / 't welk is een verset / dat binnen 's jaars moet voor gewent worden / want na 't verloop van een jaar verbalt dat verset.

Exceptio mixta, een gemengd verset / d. i. 't welk niet binnen een jaar verbalt /

valt / nog ook niet altijd duurende is.

Exceptio præfestinationis, verset van verhaasting / of verset van te vroeg eyschinge: wanneer een eyscher van een gedaagde iets eyscht voor de vervalle tijd / soo wend den gedaagde den eyscher dit verset van te vroeg eyschinge voor.

Exceptio præjudicii, verset van hinder of nadeel / verset van schade of achter deel / waar mede een gedaagde soude worden beswaart / in gevalle het gewysde tegens hem gewesen syn voortgank had.

Exceptio præposterationis, of Exceptio præjudicialis, een voor oordeelend verset / by voorbeeld / wanneer een anlegger des gedings / eyscht van den gedaagde / om een erffenis met hem te deelen / sonder eerst te bewijsen dat hy eyscher erfgenaam is / soo wend de gedaagde / de welke ontkent / dat hy anlegger erfgenaam is / den anlegger des gedings dit verset voor; t. w. dat hy eerst sal bewijsen dat hy erfgenaam is / eer hy de erffenis deeling eyschje.

Excludere, uytsluyten / verwerpen / beletten / niet willen ontfangen. Excludere, uythippen / uytbroen / of uytbroejen /

bzoejen/ Excludere ova, de eijeren uptbzoejen of uptkippen.
Exclusus, uptgeslooten / verwozpen.
Excommunicare, bannen upt de gemeente / uptslupten upt de gemeente/ verwaaten.
Excommunicatio, verwaating/ uptslupting.
Excommunicatus, verwaatene.
Exconsul, een oud Burgermeester / die het Burgermeesterschap eens of meer-maal bedient heeft.
Executivus, uptvoerig.
Executor, een pander / deur-waarder/ uptboerder.
Exemplum, een voorbeeld / een staaltje/ voorschrift.
Exemptus, bevrijd / vry / uptgenomen.
Exercere, oeffenen / bedieven / handelen / kwellen / pijnigen / gebruiken/ besigen / doen maaken.
Expeditio, een ontlossing / los maaking/ redding / af-vaardiging / verrigting/ af-handeling / ontwarring. Expeditio, een krijgs-togt.
Expirare, eyndigen / upt-aaffemen / den geest geven / verschijnen.
Expresse, uptdrukkelijk / merkelijk / openlijk.
Expromissor, een beloft overneemer.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Expurgatio, suyvering/ reyniging / ontschuldiging.

Expurgare, suyveren / reynigen / ontschuldigen sik self van eenige misdaad.

Exrogare, i. e. eximere aliquid è lege veteri per legem novam, door een nieuwe wet iets uyt een oude wet uytneemen/ of weg-doen.

Exscribere, uytschrijven / af-schrijven.

Exscriptio, uytschrijving / af-schrijving.

Extendere, uyt-trekken/ in't lange setten.

Extractus, uytgetrokken.

Extractus, ' of extractum, uyt-trekksel/ kort-begrijp.

Extrahere, uyttrekken / uytstellen of verlangen / aanraaden.

Extrahere aliquem, of inducere aliquem, iemand aanraaden / om iets te doen.

Extrahere diem, of consumere diem, den dag door-brengen of over-brengen. Extrahere judicium, de regts-pleeging uytstellen of verlangen.

Extrajudicialiter, buyten regte / daar niet van te oordeelen is.

Extraordinarius, buyten gewoonte/ buyten gewoont / buyten gewoontig / buyten gemeen / dat buyten het gemeene

meene regt geschied: ongewoon / ongemeen.

F.

FAbricare, maaken / vertsieren / smeden / timmeren.

Facere irritum, te niet doen / vernietigen / af-gaan / van geender waerden houden.

Facta, daaden die men segt in of omtrent een zaak geschied te zijn / en oversulks nootzakelijk bewijsen moet / een daads-bewijs-schrift / in houdende alle het geene men bewijsen en betoonen moet.

Eacultas, een magt / vermogenthepd / vermogen / kragt / ligtighepd.

Facultates, goederen / rijkdommen.

Fallonia. Siet Felonia.

Falsarius, een verbalscher / verbalscher van geschrift / die om te bedriegen eenig geschrift verbalscht of na-bootst: een bedrieger / logenaar / mijn-eediger.

Falsitas, valshepd / bedrog / logene.

Famosus libellus, een eer-roovent-geschrift / waar door iemand word beschuldigt van eenig kwaad / en alsoo van sijn eer en goede naam berooft / een naam schendent-geschrift.

Fastus dies, regts-dag / sit-dag: als den regter sit om regt-dag te houden.

Ferre acceptum, dank weten / bekennen ontfangen te hebben.

Feudatarius, of Feudalis, een leen-man leen-goed ontfanger. Siet vasallus.

Feudista, een leen-regt-beschrijver / een uytlegger van leen-regt / die eenige uytleggingen en verklaaringen op de leen-regten maakt.

Feudum antiquum, een out leen of leen-goed / een voor-ouderlijk-leen of leen-goed / 't welk voor-ouders van swaard-zijde van over de vierde geboorte gehad hebben / en nog by de af-komelingen word beseten.

Feudum conditionatum, een bevoorwaard-leen / bevoorwaard-leen-goed / 't welk verbonden is tot eenige dienst / of 't welk onder eenig beding en voorwaarde verleent word te besitten.

Feudum degenerans, of Feudum non rectum, een leen of leen-goed 't welk van sijn eygen regt van leen-regt verbalt / of ont-aart / een out-aartdent-leen-goed.

Feudum ecclesiasticum, een Kerkelijk leen-goed / een geestelijk leen / 't welk van de Kerk te leen gehouden word / of 't welk an de Kerk te leen gegeven is.

Feudum

Feudum episcopale, een geestelijk leen/ een geestelyk voorstelijk leen / 't welk van den Keyser te besitten verleend word an een geestelijk voorst.

Feudum emptum, een gekoft leen / gekoft leen-goed / 't welk iemant van een leen-man gekoft heeft.

Feudum francum. Siet Feudum liberum.

Feudum fœmininum, een vrouwelijk leen / d. i. als een leen-goed by gebrek van soonen / op een dogter komt / 't welk niet anders kan geschieden als by verdrag van den leen-man / Vader des dogters met de leen-heer / en word het selve als dan in de leen-gift-brieven uytgedruckt. Siet Feudum masculinum.

Feudum ignobile, een onadelijk leen / onadelijk leen-goed / is 't welk van een onedel-leen heer word te leen gehouden / en oversulks den leen-man niet edel maakt. Siet feudum nobile.

Feudum liberum, of Feudum francum, een vry-leen / een vry-leen-goed / het welk niet dienst schuldig is / of verbonden tot eenige dienst.

Feudum masculinum, een mannelijk leen / of leen-goed / is / 't welk by versterf of erffenisse / niet en komt op vrou-

vrouwen / alle leen-goederen sijn mannelijke leenen / ten sy anders by verdrag van den leen-man met de leen-heer word bedongen. Siet Feudum foemininum.

Feudum maternum, een moederlijk leen of leen-goed / een leen 't welk van een vrouw uyt maagschap van spilzijde af-komt.

Feudum nobile, een adelijk leen / adelijk leen-goed / is / 't welk den leenman adel maakt en welkers leen-heer adel is. Siet Feudum ignobile.

Feudum non integrum, een gespleeten leen / of leen-goed / 't welk niet geheel an een leen-man is verleent.

Feudum non regale, een onkoninglijk leen-goed / een onkoninglijk leen / is / 't welk behalven het regts gebied / geen waardigheyd of uytsteekenheyd heeft. Siet feudum regale.

Feudum novum, een nieuw-leen of leengoed / een nieuw gegeven leen / dat eerst an iemand te leen gegeven word.

Feudum paternum, een vaderlijk leengoed / vaderlijk leen / 't welk vader en groot-vaders van de vierde geboorte af hebben beseten.

Feudum personale, een on-over-erffelijk leen /

leen / is / 't welk by versterf van den besitter by erffenisse niet overgaat / op des selfs erf-genaam: maar met des besitters dood ophoud / gelijk by voorbeeld een slot-voogtschap / of een krijgs-ampt in den oorlog.

Feudum reale, een over erffelijk leen / over erffelijk leen-goed / 't welk by versterf van den besitter of leen-man / by erffenisse overgaart op des selfs erf-genaam.

Feudum regale, een Koninglijk leen / Koninglijk leen goed / waar mede iemand van een Koning of Keyser begistigt word / en 't welk behalven het regts gebied ook eenige waardigheyd en uytsiekenthey heeft / gelijk een hertogdom / of mark-graaffschap.

Fidejussor conditionalis, een borg onder eenig beding of voorwaarde / voorwaardige borg.

Fidejussor perpetuus, een geduurige borg / die sich niet an eenige tijd verbonden heeft / om ontslaagen te sijn van sijn borg-togte.

Fideicommissarius, een regter in geschil zaaken van erffenis over de hand.

Fideicommissarius, of Fideicommissarius hæres, een erfgenaam over de hand.

Fideicommissium, iets dat ter goeder trouwe bevolen is aan iemand / een verbonde erffenisse.

Fideicommittere, ter goeder trouwe bevelen aan iemand.

Filiaster, een stief-soon / of voor-soon.

Filiastra, een stief-dogter / of voor-dogter.

Fœderare, verbond maaken / verbintenis angaan.

Fœderati, bond-genooten / die met malkander een verbintenis hebben gemaakt.

Fœdus, een bond / verbond / waar door sich eenige met malkander verbinden.

Feciales, of Fœciales, oorlog anseggers / krijg-verkondigers / krijgs-booden. Dese waaren / die de volkeren / die het Roomsche volk verongelijkten of verongelijkt hadden / den oorlog (by wenging van voldoening) daar over ansepde. By dese luiden was ook het regt om vreede te maeken; regteren in vreden en oorlogs-zaaken.

Formula, een ontwerp / voorschrift.

Fortificare, versterken / sterk maaken.

Fraudare, bedriegen / overlistigen / van eenig ding berooven / ontrieven en niet geeven.

Fri-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Fribuſculam, een huys-krakkeel/of verſchil.

Frivolus, onnut / slegt / beuzelagtig/ leuragtig.

Fructuoſus, vrugtbaar.

Fruſtra, te vergeefs / pdelijk / om niet/ vrugteloos.

Fruſtrare, of Fruſtari, misleiden / ontwenden / te leur stellen / jewers van verstecken vonden.

Fruſtratio, mislepding / ontwending/ te leur stelling.

Fugitivus, vlugtig.

Fugitivarius, vlugteling-vanger/ die de gevlugtene en weg-gelaopenen op zoekt en vangt / en als dan weer-brengt.

Fugitivarius, gevlugte slaave soeker / die de gevlugte en weg-geloopene slaven opzoegt / en gevonden hebbende haar weder by haare heeren brengt.

Fundare, beginnen / stellen / bevestigen/ stigten / timmeren / grond-leggen/ grond-vesten.

Fundus, een grond / een erve / een stuk lands / een hoeve of hof-stede.

Fundus vectigalis, een erf pagt-grond / een erve daar een jaarlijkse grond inkomst op staat te betaalen. Fundi vectigales, stads landen / erven of hoeven/

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

ven / de welke alsoo an de burgers verhuurt worden / datse jaarlijks een seeker erf-pagt aan de stad betalen moeten.

Fur, een dief / die een anders goed of met behendigheyd (gelijk borse-snijders) of met geweld (gelijk huys-breekers) ontsteelt en weg-neemt.

Furtum, dieverije / de ontneeming of ontsteeling van een anders goed.

G.

GAudere, verblijden / gekken / ook sijn geding winnen.

Gazophilacium, γαζοφυλάκιον, schat-kist / schat-waar-plaats.

Genealogia, geslagt-rekening / geslagt-tafel / geslagt-boom.

Gentilia, of Gentilia nomina, volk naamen / volk-naam worden.

Gentilia nomina, of Gentilitia nomina, geslagt-naamen / een stamsche-naamen; de naamen van vrienden die van een geslagt en stamme zijn.

Gentilitia insignia, geslagt-wapenen / stam-wapenen.

Gestor of Gestor negotiorum, bewint-voerder / bewint-hebber / onderwinder / die de zaaken van een ander die

af

af wesende is / sonder last bezrigt.
Gestor negotiorum necessarius, een noodzaakelijke bewint-voerer / die uyt verbinteniſſe van zijn ampt of dienst 't bewint heeft.
Gestor negotiorum quasi necessarius, gelijk als noodzaakelijke bewintvoerer / die door een ydel vermoeden van verbinteniſſe tot het bewint komen.
Gestor negotiorum voluntarius, een vrywillige onderwinder / of bewint-voerder / die van selfs en vrywillig des afwesenes-dingen bezrigt.
Gloriari, roemen / sik beroemen / verblijden / brallen.
Gravare, beswaaren / belaaden / kwetsen.
Gravitas, deftigheyd / staadigheyd. Gravitas, swaarte / swaarheyd in gewigte.
Gubernatio, bestuuring / bestiering.
Gubernatores politiæ, of Administratores reipublicæ, de bestierders of over-heden des lands / bestuurders of Regeerders van de land-stand-raklende zaaken. Gubernator, ruwaard / of rust-waard / d. i. die het land in ruste bewaard.
Guidagium, geley-geld / 't welk men betaalt voor weg-wysing / en geleyde op den weg.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

H.

HAbitare, woonen / bewoonen / op een plaats blijven.

Hæreditarius, erffelijk / dat men erven kan.

Hæres anomalus, een uptregelig erfgenaam.

Hæres ex asse, een eenig erfgenaam / die de geheele erffenis alleen erft.

Hæres ex transverso, een zijdelinkse erfgenaam / die upt maagschap van ter zijde komt.

Hæres feudalis, leen-erfgenaam / een erfgenaam van leen-goed.

Hæres fiduciarius, een erfgenaam die de erffenis onder dat beding gemaakt is / dat hyse an een ander moet overlaaten: mits daar van behoudende het vierde gedeelte; een goedertrouwsche erfgenaam / een erffenis weer over laatende erfgenaam.

Hæres legatarius, een maaking-beurder / die by upterste wil iets gemaakt of beschooken wordt.

Hæres legitimus, een wettig erfgenaam / die tot de erffenis geregtigt is.

Hæres lineæ ascendentis, een erfgenaam in opgaande maagschap / gelijck va-

der

der of moeder / groot-vader of groot-moeder.

Hæres lineæ deſcendentis, een erfgenaam in neder gaande-maagſchap/ gelijk een kind / of kinds-kind.

Hæres neceſſarius, een noodzaaklijk erfgenaam / die of hy wilde of niet en wilde / noodzaaklijk moſt erfgenaam zijn / gelijk een ſlaaf die van zijn heer tot erfgenaam geſtelt wierd.

Hæres teſtamentarius, of Hæres ex teſtamento, een erfgenaam by uyterſte wil / uyterſche wilſche erfgenaam/ die by uyterſte wil en laatſte begeerte tot erfgenaam geſtelt word.

Hæres voluntarius, een vrywillig-erfgenaam / die het in zijn keur ſtond de erffenis te anvaarden of te verwerpen.

Heteroplous, Ἑτερόπλους, heen-rijs verzeekering. ziet Amphoteroplon.

Homagium, of Hominium, manſchap/ onderdanigheyd/ getrouwigheyd/ hulde.

Homagium decretale, manſchap ſweering van de erfgenaam eens overleden leen-man; als een leen-man ſterft / ſoo is ſijn erfgenaam gehouden binne zekere tijd/ manſchap: d. i. getrouwigheyd of onderdanigheyd/ te be-

te belooven an den Leen-heer Homagium edictale, toe-eygening van de manschap sweering eenes overleden leen-man. Als een erfgenaam van een gestorven leen-man sich inbeeld / dat hy met het aangaan der erffenisse niet gehouden is manschap te belooven an den heer / maar dat de gedaane hulde van den voorgaanden leen-man / in welks regt hy volgt / hem genoeg is / en over sulks onnoodig agt / dat hy manschap heeft te belooven ; doch kan soodanig een voor den heer des leens daar toe gebragt werden / dat hy de manschap moet doen : dewijl de manschap en hulde by ider navolger moet vernieuwt worden.

Homagium ligium, manschap sweering / waar by men niemand anders als den Keyser of Koningh getrouwigheyd belooft.

Homagium non ligium, manschap-sweering / die men doet an een ander behalven den Keyser of Koning / met byboeging / behoudens de getrouwigheyd tegen Keyser of Koning.

Hortari, vermaanen / iewers toe vermaanen / verwekken en stooken.

Hypotheca conditionalis, of conventionalis,

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

nalis, een bevoorwaarde ondersettinge / een bevoorwaard vast onderpand.
Hypotheca generalis, al gemeen onderpand. d. i. van alle vaste goederen in 't gemeen/of van alle goed in 't gemeen/ roerend of onroerend.
Hypotheca specialis, besonder onderpand. d. i. van dit of dat vast goed in 't besonder. Word mede wel voor eenig roerend pand genoomen.

I.

IDiographum, een eygen hand-schrift/ 't welk imand met syn eygen hand geschreven heeft.
Ignominia, verfmaathеyd / schande/ oneere / eer-schending / naam-schending.
Ignorare, niet weten/ niet kennen.
Imitari, volgen / naarvolgen / na doen/ na maaken.
Impetrare, verkrijgen / verwerven/ verbidden.
Implorare, aanroepen / hulpe begeeren/ klagelijk bidden.
Imponere, opleggen/ te laste leggen/ opsetten / insetten / inleggen. Imponere, bedriegen.
Impositio, insetting / instelling / belasting/

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

sting / of schatting / die op eenige dingen geset worden.
Impugnare, tegenstrijden / wederstaan, tegen iemand opstaan / bestrijden, bevegten / bestormen.
Impugnator, tegen-strijder / bestrijder, bevegter.
Imputare, wijten / aantijgen / verwijten / optijgen / toe-rekenen / iemand opleggen dat hy de oorzaak is van eenig ding. Imputare, rekenen / tellen.
Incurrere, invallen / gelijk als men in schade valt.
Incurrere, inloopen / tegen loopen.
Inculpabilis, onschuldig / onbeschuldigbaar / onstrafbaar
Indebitum, onschuld / dat men niet schuldig is.
Indemnem servare, ontheffen / schadeloos houden.
Indemnitatis præstatio, waarschap / ontheffing.
Inducere, inleyden / doen ingaan / invoeren / uytschrabben / aanlokken / of verlokken / iemand iets wijs maaken.
Inducere in possessionem, inleyden in 't besit: als men iemand wil in eenig besit stellen.
Inducere scripturam, een streep door 't ge-

geschrift haalen / een schrabbe door 't schrift trekken ende dat te niet doen.

Inducere nomina, de namen uyt schrabben / of door haalen.

Inductio, inleyding / invoering / uytschrabbing / door-haling / anlokking / verlokking of wijs-maaking door aanraading.

Inductio nominis, uytschrabbing des naams / naams uytschrabbing / naam door-haaling / of naam door-strijking.

Ineptus, onbekwaam / onnut / niet dienende.

Infamis, eerloos / kwaalijk berugt / die geen goed gerugt na gaat.

Infortunium, een ongeluk / ongeval / misval.

Infractio, een inbreuk / overtreeding.

Infractor, overtreder / inbreecker.

Infringere, breecken / inbreecken / te niet doen / overtreeden.

Infructuosus, onbruchtbaar / dat geen brugt voortbrengt / of daar geen voordeel of nut van komt.

Inhærere iis, quæ prioribus libellis complexa sunt, blijven by het geen men in de eerste beslupt-schriften / verbat heeft: d. i. als den eyscher in plaats van tegenweer / en de gedaagde in

plaats

plaats van naweer / blijven by hu geen sy in haar eerste beslupt-schrifte den regter hebben voorgedragen.

Injuriari, of Injuriam alicui inferre, hoo nen / lasteren / verwijten / iemant hoon of ongelijk an doen / veronge lijken.

Injuria atrox, een lasterlijke hoon-spraak

Injustitia, onregtvaardigheyd / onge regtigheyd.

Innovare, vernieuwen / weder beginnen.

Inserere, invoegen / tusschen stellen / by voegen / in doen / insteeken / tusschen setten / ondermengen.

Insistere, anhouwen / anstaan / op eenig ding vast blijven staan / daar by blij ven / volherden.

In solidum, in 't geheel / gants / beson der.

Instituere, insetten / anstellen / iets voor neemen. Instituere, onderwijsen / be ginnen / vaardig en bereyd maaken.

Institutionista, onderwijsing-schrijver.

Instruere, onderwijsen.

Instructio, onderwijsing.

Instrumentum, een geschrift van iemands handel. Instrumentum, een werk tuyg / gereetschap / rusting / handel tuyg / tuyg.

Insularius, een hof-wagter / hof-houder /

een

een lands of ſtads-hups-havenaar/ die de wagt en opzigt heeft over een hof / of ſtads-hups / dat het ſelve wel en ſchoon gehouden wozd.

Intentare, verſoeken / aanleggen/ aanwenden / onderſtaan / onderneemen/ beginnen. Intentare, dzepgen / rekken.

Intercedere, tuſſchen ſpzeeken / bemiddelen / tuſſchen beyde komen / belooven. Intercedere, tegen ſtellen / tegen ſtaan / beletten.

Interceſſio, tuſſchen-ſpzeeking/bemiddeling. Interceſſio, een verhindering/ beletſel.

Interceſſor, middelaar / tuſſchen-ſpzeeker. Interceſſor, tegen-ſteller / beletter.

Interdictum, een voozſchzift of bevel/ waar by den regter iets gebied of verbied te ſullen geſchieden.

Interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, een bevel om de beſitting te verkrijgen/ waar by iemand wozd geboden de beſitting van eenig goed / 't welk hy onregtelijk beſit/ aan een ander (t. w. an die de welke het bevel om de beſitting te verkrijgen van den regter ge-epſcht heeft) over te laaten / op ſijn voozgeven dat hem de beſitting toekomt.

In-

Interdictum annale, een een-jarig gebod of verbod / welkens kragt na 't verloop van een jaar verbalt.

Interdictum decretale, een bevel des regters / van den selven na genoome kennisse des saaks beslooten : een bevel des regters / waar by hy iets gebied of verbied / 't welk hy / na dat hy eerst en al voorens de zaake met rijpen rade hadde overwoogen / voor 't geregte besloot ; een bevel na kennis neeming des zaaks beslooten.

Interdictum de liberis exhibendis, een bevel om de kinderen te voorschijn te brengen / een bevel van den rechter / waar by iemand / die eens anders kinderen ophield / belast wierd / dat hy de kinderen daadelijck soude te voorschijn brengen.

Interdictum Edictale, een bevel sonder genoome kennisse eens zaaks in 't besonder gegeeven. d. i. een bevel / 't welk / sonder bepaalinge van een mensch / zaak / of andere omstandigheeden / in 't algemeen word gegeeven / maar niet in 't besonder.

Interdictum, exhibitorum, een bevel van te voorschijn brenging / waar by iemand van den regter belast word iets te voorschijn te brengen.

In-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Interdictum fraudatorum, een bevel van te niet doeninge van het geene ter kwader trouwe gehandelt is: een bevel van den regter / waar by hy alle handelingen die op bedzog en ter kwaader trouwe ſijn angegaan / breekt en te niet doet. Een verbod van bedziegerije / of een verbod van bedziegelijke handelingen / waar by alle bedziegelijke en ſnoode handelingen wozden gebzooken.

Interdictum perpetuum, een geduurig gebod / of verbod / 't welk nopt ſijn kragt verlieſt.

Interdictum privatum, een beſonder gebod / of verbod / 't welk ſiet op iemands voozdeel in 't bezonder.

Interdictum prohibitorium, een bevel van verbieding of verbod / een verbiedend bevel / waar by iemand van den regter wozd verboden iets te doen.

Interdictum publicum, een gemeen gebod / 't welk ſiet op 't gemeen voozdeel.

Interdictum recuperandæ poſſeſſionis, een bevel om de beſitting wederom te bekoomen. Siet mandatum recuperandæ poſſeſſionis.

Interdictum reſtitutorium, een bevel van herſtelling / een bevel van wedergeeving / waar by iemand van den regter bevoc-

bevoolen wozd ietg an een ander weder te geeven.

Interdictum retinendæ possessionis, een bevel om de besittinge te behouden. Siet mandatum retinendæ possessionis.

Interdictum singulare, een sonderling bevel/ een enkel bevel.

Interdictum universale, een algemeen bevel.

Interlocutorius, tusschen spreekende.

Interlocutio, tusschen-spraak.

Interlocutio decretoria, een tusschen gewijsde / by oozdeel / tusschen oozdeel/ een gewijsde met een staart. siet Sententia interlocutoria.

Interloqui, tusschen-spreeken.

Internecinum testamentum, een valsche uyterste wil / om het welke iemand wozd om 't leeven gebzagt en gedood/ om dooz die uyterste wil de erffenis des gedoode te bekomen.

Interpretari, uytleggen / verklaaren / verlaaten / beduyden / of bedieden.

Interpretari, oozdeelen ende agten/ in 't goede ofte in 't kwade neemen.

Interpretatio, uytlegging / vertaaling / verklaaring/ beduyding/ of bedieding/ bedied.

Interrumpere, in 't midden bzeeken/ tusschen inballen / afbzeeken. Interrumpere,

pere', iets by brengen daar men de zaake mede veragtert of doet stille staan.

Intervenire, tusschen-komen / tusschen in komen / over komen.

Intervenire, iemands geschil-zaak aanvaarden als sijn eygen / of voor een ander in 't geding komen.

Interventio, een tusschen-komste / tusschen in komst. Interventio, in 't geding-koming voor een ander: 't welk geschied / als een derde de welke voor geeft / dat hem daar an geleegen is / komt en stelt een van de dingers buyten het geding / en diens zaak anneemt.

Interventor, een tusschen-komer / tusschen inkomer / over-komer. Interventor, geding over-neemer / die een van der dingers zaake over-neemt.

Intimare, voor regt roepen / een dag van regten leggen. Intimare, inwendigen / inwendig maaken.

Intimatio, dag-legging / roeping.

Intimatus, de tegen-dinger die niet beroepen heeft / maar 't gewijsde tot sijn voordeel heeft / of die de saak gewonnen heeft.

Intimatus, angekundigt / bekent gemaakt / ontbooden.

Intimatus, angekundigde/ bekent gemaakte/ ontboodene.
Invadere, angaan/ anvallen/ ingaan/ inbaaren met graimmen of evelen moed/ anrantsen.
Invaliditas, onkragtigheyd/ onsterkheyd/ magteloosheyd.
Invalidum reddere, of Infirmare, onkragtig maaken/ kragteloos maaken.
Investitura, leen gift bzief/ uyt-gift-bzief/ anvaarding/ in-neeming. Investitura, de plegtelykheyd / of de gewoonelyke wyse van doen / diese gebzuyken in 't toestaan en anvaarden van een leen.
Invocare, anroepen/ hulp begeeren.
Involvere, inwikkelen/ dekken/ verbergen/ bestrikken. Involvere, inwenteelen/ inwinden/ op-rollen/ omwinden.
Involutio, inwikkeling/ inwenteling/ inwinding/ omwinding/ bestrikking.
Iterare, herhaalen/ herhatten/ wederom beginnen/ wederom seggen/ dat eens verhaalt of gesegt is.
Iterative, meer-maals/ wederom op een nieuw.
Iudex limitaneus, een bepaald regter/ de welke een bepaalde magt heeft van den opper-rechter / waar na hy sik moet gedzaagen.
Iudex ordinarius, een gewoonelijke regter/

ter / die door sijn eygen regt en niet door een anders vergunning het regts-gebied heeft: of die het regts-gebied door regt van overheyd / en niet upt besonder bevel / verkrijgt.

Iudicare, wijsen / oordeelen / of hoordeelen / gewijsde geeven / regts-spreeken.

Iudicatum, 't gewijsde / 't gewesene / 't geen den regter gewesen heeft.

Iudicio sisti, dat men in regten sal verschijnen / dat men sal te voorschijn komen in regten.

Iudicium constituere, regts-pleging maaken / regts-pleeging toestellen / of toeschikken. Ad judicium constituendum, tot het voltrekken van de regts-pleging: tot het toestellen of toe-schikken van de regts-pleging; om regts-pleging te maaken.

Iudicium extraordinarium, buyten gewoonelijke regts-pleging / die niet op de gewoonelijke wijse en geschied.

Iudicum ordinarium, gewoonelijke regts-pleeging / die op de gewoonlijke wijse en na regten geschied.

Iudicium præparatorium, een voor berepende regts-pleeging / de welke geschied eer men tot de gewoonelijke regt-pleging komt.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Iudicium privatum, een besondere regts-pleeging/ een bysondere burger regts-pleeging / die de eene burger tegen de ander maakt.

Iudicium publicum, een openbaare regts-pleeging/ waar by een ongelyk tegens den staat begaan / word gewrooken: een algemeene regt-pleeging / waar by een ider der burgeren vry staat regts-pleeging te maaken tegens een die tegen den staat misdaan heeft.

Iudicium secundum legem, een oordeel na de wet: een regts-pleeging na de wet.

Iuratorius, by eede/ of onder eede.

Iuratoria cautio, borg-togte by eede / sekerheyd of seker stelling onder eede/ waar by men met eede belooft / het gewijsde te sullen voldoen / en self in regten te verschijnen.

Iuridicus, een regt-spreeker/ regt-gever/ raad.

Iuridicus, een overste/ of land-voogt.

Iuridicus Alexandriæ, een overste of land-voogt van Alexandria / die het regts-gebied aldaar van den Prinse bevoolen was.

Iuris peritus, een regts-geleerde/ regts-ervaarene.

Iurisprudens, regts-kundig/ regts-wijse.

Iurispru-

Iurisprudentia, regts-kennisse/ regts-geleerthepd/regtskunde/regtswijshepd.

Iurisprudentia canonica, geestelijke regtskennisse/de regts-geleerthepd der geestelijke regten.

Iurisprudentia civilis, burgerlijke regtskennisse / de regts-kennisse of regtsgeleerthepd der burgerlijke wetten.

Iurisprudentia ecclesiastica, de regts-kennisse der kerkelijke regten; de kerkelijke regts-geleerthepd.

Iuris sui compos fieri, sijn regts magtig wozden.

Ius hæreditarium, erf-regt/ regt van erfenisse: 't regt dat iemand heeft / 't sp bp upterste wil of bp versterf / tot eens anders erfenisse.

Ius naturale seu divinum, aangebooze regt / in geschaape regt / 't welk van God in 't gemoed des menschen is ingegeven. Ius naturale, wozd ook van Justiniaan upt-gelegt te sijn die drift/ trek of neyging/ de welke alle leevende schepselen hebben tot iets/ gelijk tot eeten/ dzinken/ voozt-teeling/ sik selven te beschermen en diergelijke dingen meer.

Ius positivum, seu humanum, gegeeven regt/ gestelt regt/ 't welk van de menschen gestelt wozd tot uytbzeyding van het angebooze regt

Ius talionis, regt van gelijke straf-vergelding; d.i. wanneer iemand met die straffe wordt vergolden / met welke schade hy een ander beschadigt heeft: gelijk in Moyses wet staat: Oog om oog/ hand om hand.

Ius utendi, fruendi ædibus aut fundo, regt om een huys of hoove te gebruyken en genutten: een antaal op eenige geregtigheyd die men heeft op eenig huys of hoeve om dat te mogen gebruyken en genutten: genutten is/ dat die het gebruyk heeft ook huur kan trekken / als hy het wil an een ander verhuuren.

Iustificare, regtvaardigen/ontschuldigen/ vryspreeken/ regtvaardig maaken.

Iustificatio, regtvaardiging / ontschuldiging/ vryspreking.

Iustitia criminalis, bloed-regt / geregt daar iemand an den lijve gestraft wordt.

L.

LÆdere, kwetsen/ 't sy met woorden of met wercken/ schaden/ beschadigen/ ongelijk doen/ tegen stooten.

Læsæ majestatis. Siet crimen læsæ majestatis.

Læsio,

Læsio, kwetsing / schading / beschadiging.

Lagium, tafel-houders geld: d. i. de winst / de welke dat volk trekt van 't verstrekke van haar geld op eenig pand.

Lapsus, loop / verloop / lange tijd.

Lapsus fatalium, verloop van de paal-tijden eens beroeps; d. i. het verloop van de gesette tijd / binnen de welke men moet beroep doen van een lager an een hooger regter.

Lassare, moede maaken / vermoejen.

Laterani, of Laterones, lijf-knegten / lijf-schutters / wagters die des prinsen lijf beschutten.

Latitare, schuylen / verbergen sik / ergens bedektelyk sijn.

Laudare, looven / prijsen.

Laudimium, een erfpagt-gift / de welke gegeven word voor de vernieuwinge van de erf-pagt.

Laudominium, een eer-schat / eerschenking / de welke van den land-man op sekere tijden an den heer gegeeven word.

Lautia, een gesants-gifte / gesants-geschenk / waar mede een gesant begiftigt wierd. Lautia, de onkosten die in een gesantschap gedaan wierden.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Legare, iets by uyterste wil aan iemand maaken / aan iemand iets by uyterste wil bespreeken / aan iemand iets by uyterste wil besetten / of agter laaten.
Legare, senden / af-senden / uyt-senden.
Legatio, een gesantschap.
Legator, een maaking bespreeker / of maaking na later / maaker / die aan iemand een weynig van sijn erffenisse by uyterste wil maakt / of bespreekt.
Legatum, een gifte by uyterste wil gemaakt / of bespooke / 't gemaakte / dat iemand by uyterste wil gemaakt is.
Legatus, een gesant / afgesant / een uytgesonde boode met bevel / heeren-booden / gesant; een gesant is die van een koning of land overhoyd an een ander koning of land overhoyd gesonden word / om iets met den andere te verhandelen.
Legem ferre, een wet geven / wet stellen.
Legitima pars, of Legitima portio, het regtelijke gedeelte / of het wettelijke gedeelte / waar in de ouderen nootzaakelijk haare kinderen mosten erfgenaamen stellen / en de kinderen de ouders; en was het selve onder vijf of meer kinderen / de helft der goederen / onder vier of minder kinderen / het derden-deel der goederen: 't welk de kinde-

kinderen moſten erven; en 't geen ouders moſten erven van de goederen der kinderen was het derden-deel der goederen.

Legitimare, wettig maaken.

Legitimari, wettig gemaakt worden/ gelijk een on-egt of onwettig kind / wettig of egt gemaakt word by de landoverheyd / waar door de wettig gemaakte het ſelve voor regt / dat een wettig geboorne heeft/ verkrijgt.

Lexiarchi, Ληξίαρχοι, de overheden / de welke de jongelingen / die nu al tot haar mannelijke of mondige jaaren waren gekomen in 't ſtads-boek opſchreven.

Lexiarchicum, Ληξιαρχικον, 't ſtads-boek/ daar de naamen der jongelingen / die nu haar ſelfs regt hadden / en onder geen voogdye ſtonden / in aangeteekent wierden.

Liberalis, mild/ vry/ ſchoon/ eerlijk.

Liberare, vryen/ vry maaken/ verloſſen/ van ſlavernije ontſlaan.

Liber, vry/ los/ frank.

Libertas, vryheyd.

Libertas dedititia, een verleende vryheyd an afvalligen / een vryheyd an afvalligen verleend of gegeven/ dit was een vryheyd / die de Romers verleende an

die geene de welke met haar in bondgenoodschap zijnde / kwaamen af te vallen van het bond-genoodschap / waar over sy overwonnen zijnde van de Romers / voor doodschuldige wierden geagt van de selve / en oversulks als syse in genade annaamen / maar met de minste trap van vryheyd begaaft.

Libertas dedititia, vryheyd an gebrandmerkte of om misdaad / gestrafte vry gelaatenen verleend. Siet deditirii libertini.

Libripens, een weger / die met een waage het geld / 't welk by de oude Romers koper was / en ongemunt / weegde.

Limenarchæ, Λιμεναρχαι, of Limenophylaces, Λιμενοφύλακες, have-meesters / have-wagters / die wagt en opsigt hebben over de zee-havens.

Limenarchia, Λιμεναρχία, of Limenophylacia, Λιμενοφυλακία, have-meesterschap / have-wagterschap.

Liminarca, of Liminarcha, een grenswagter / een overste of opsiender op de grensen / of anstoot.

Limen, een dorpel of drumpel van een huys.

Limina imperii, de grensen des rijks / de uyterste paalen des rijks.

Limi-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Limitanei milites, krijgs-knegten die op de grenſen in beſetting leggen / beſettelingen.

Lis criminalis, geding in miſdaads-zaakie / wanneer iemand in regte gedagvaard wozd over een bezeve miſdaad; hals geding.

Lis judicialis, geding-twiſt; een twiſt die vooz den regter dient.

Literæ requiſitoriales, of Literæ requiſitoriæ, regtelijke verſoek-bzieven.

Liticula nata è ſumma re, of quæſtio emergens, een toe val / of geval / de welke in een hangende zaakie ontſtaat / en die by een van de dingers by gebzagt wozd / om de geding-zaak ſelf te bewimpelen / of wat ſleepende te houden: een verſchil opkomende of voortkomende uyt de voornaemſte zaak ſelf; een toeval in de geding-zaak.

Litigium, een geding / twiſt / gekijf.

Loculus, een geld-zak / een bozſe / geldkiſt. Loculus, een plaatſken.

Locupletare, rijk maaken / magtig maaken / verhoogen / vermeerderen.

Locupletari, rijk wozden / magtig wozden / verhoogt wozden / vermeerdert wozden.

Logiſta, Λογιςὴς, een reken-meeſter / die de rekeninge op neemt / en na ſiet; of

die over die geene is / die rekening moeten doen.

Logistica, Λογιστικὴ, reken-kunde/ rekenkonst.

Logodedalus, Λογοδαίδαλος, een schoonspreeker/ woorden-digter.

Logographus, Λογόγραφος, een rekeningschrijver/ een boek-houder.

Lutrum, Λύτρον, los-geld / 't welk men besteet tot lossing van gevangenen.

M.

MAchinari, kwaad stooken / beroskenen / kwaad brouwen/ kwaad tegen een ander versieren / eenige listigheyd voorstellen ende verdenken/ het middel van eenig ding in sijn geest vinden en versinnen.

Magistratus, overheyd/ overigheyd.

Magistratus major, de hooge overheyd/ 's lands overheyd.

Magistratus municipalis, de stads overheyd/ de bestierders van een stad.

Magistratus politicus, een overheyd in land stand raakende zaaken.

Manceps, een kooper of huurder / die iets van 't volk koopt of huurt. Manceps, een tollenaar / een overste der tollenaars / die den ontfang van eenige tol/

ge tol/ die men betaalen moet/ koopt.
Manceps, een huurder van sout-kee-
ten.
Mancipare, verkoopen/ toe-eygenen/
tot eygendom geeven/ sijn eygendom
afgaan ende dat eenen anderen over-
setten/ verbreemden. Mancipare a-
grum, een stuk lands versetten.
Mancipatio, een ingebeelde verkoopin-
ge/ 't welk was een slag van verkoo-
pinge/ de welke alleen onder de Room-
sche burgers plag te geschieden/ en al-
dus toeging; daar waaren tegen-
woordig niet minder als vijf getuy-
gen/ meerder jaarige Roomsche bur-
gers/ en nog een ander van dien self-
den staat/ die een kopere waag-schaal
hield/ de welke genoemt word wee-
ger; die de welke den slaaf ontfangt/
(t. w. den kooper) het kooper (d. i. het
geld) houdende segd aldus: desen
mensche uyt het regt der Romers seg
ik de mijne/ ende die is my gekogt
voor dat geld/ en de koopere schaal/
en dat geld geeft hy die/ van welke hy
den slaaf ontfangt (t. w. den verkoo-
per of weeger) gelijk als in plaats van
de koop-schat. Mancipatio, verkoo-
ping/ overgeeving tot eygendom/
leeveringe ende overgeevinge in de

handen van den geenen die koopt.
Mancipes, overtreder/ tollenaaren.
Mancipia, slaaven. Mancipia, al wat met de hand gevangen of onder de hand gestelt wierd: gelijk een mensch/ paarden/ ezels/ muylen/ schaapen. Mancipia wierden ook de roerende goederen geheeten van de ouden.
Mancipi emptio, een koop/ de welke op een sekere gewoonelijke wijs geschiede/ hoedanig die geschiede. Siet mancipatio.
Mancipi res, goederen/ op den Italiaanschen bodem leggende/ de welke verkregen wierden door verkooping en overgeevinge tot eygendom. Mancipi res, of res mancipi, goederen de welke onse eygendom/ regt en magt onderworpen sijn.
Mancipio accipere, by eygen anneemen/ of ontfangen; d. i. in vollen en vryen eygendom ontfangen/ sonder eenige na-maaninge daar van te willen hebben.
Mancipio dare, by eygen geeven/ by eygen over geeven/ tot regte besittinge stellen/ en voor uptwinning bevryen.
Mancipium, of mancupium, een slaaf/ een gekoft knegt/ een oorlogs gevangene.

gene. Mancipium, een eygendom. Mancipium, wordt ook gebruykt voor een vervreemding / en overdraaging van eygendom.

Manifestare, openbaaren / openbaar maaken / verklaaren.

Manifestus, openbaar / klaar.

Manser, een hoere-soon / d. i. een kind / 't welk geen sekere vader heeft / maar uyt ongeoorloofde bystaapingen / van een hoere / by wellke meer als een haaren toegank hadden / geteelt.

Manticularius, een beurs-snijder / een dief de welke met behendigheyd de luyde haar beurse weet te steelen.

Maximus aut principalis articulus negotii, 't grootste ofte 't voornaamste hooft-deel van de handeling.

Medogrammatei, schrijf-raads-luyden / by welke de schrijvers te raad gingen.

Memoria, geheugenis / gedagtenis / onthouding.

Mensarius, of mensularius, een wisselaar / die de geld wisseling oeffent.

Menstruum, maands / maandelijk / dat van een maand is. Menstruum, maand-kost / maandelijk onderhoud / 't welk iemand alle maanden gemaakt is. Menstruum, maand-loon / 't welk iemands 's maands verdient.

Men-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Mentionem facere, gewag gemaakten/ vermelden.

Mesodicus, Μεσῳδικὸς, een regter/een middel-regter / die de zaak middelt tusschen de dingers; of anders een gewillekieurde regter / die van de dingers gekoozen word om tusschen haar-lieden regt te spreeken.

Miles adscriptitius, of milites adscriptitii, krijgs-knegten die in dienst angenoomen wierden / om de benden te vervullen / in de plaats van de verslagenen: nieuwe angenoomene krijgsknegten.

Miserabilis, ellendig/ deerlijk/ jammerlijk.

Miserabiles homines, ellendige menschen/ ellendige lupden / gelijk als sijn sieke en kranke menschen / weduwen en weesen/ en andere meer.

Miseria, ellendigheyd/ ellende.

Monere, vermaanen/ waarschouwen.

Monitum, waarschouwing / vermaaning/ bekentmaaking / verwittiging.

Mulctare, of multare, breuken / boete doen geeven/ met een geld boete straffe.

Municeps, een burger van een stad / de welke in bond-genootschap was met de Romers / en welkers burgers mede Roomsche burgers waren / dog die even-

evenwel haar / eygen regten en wetten gebruyken. Municeps, betekent ook in 't algemeen een burger van welke stad het ook soude mogen wesen. Municipes, burgers.

Municipalis, stads/ steeds.

Municipalis lex, een stads wet/ een burger wet/ een insetting/ willekeur; een wet die maar alleen dese of die stad in 't besonder angaat.

Municipare, of recipere aliquem in numerum civium, stads regt geeven/tot burger anneemen.

Municipium, een stad / die in bond-genootschap was met de Romers. Municipium, een stad in 't algemeen.

N.

NExi ob æs alienum, verbondenen om schuld/overgegeevenen schulds-haiven / die haar selven hebben moeten verbinden an de schuld-eyschers.

Nexum inire, lijfs-verbinteniſſe angaan/ d.i. sik selve schulds-halven verbinden en overgeeven an de schuld-eyschers / tot soo lang sy wederom konde betaalen.

Nexus, een knoop/ knooping/ binding/ t'samen binding. Nuxus, een verbindinge met den lijve/ lijfs-verbinteniſſe/ waar

waar door een schuld-eysscher synen schuldenaar / die onvermogen was te betaalen / konde dwingen te werken in dienstbaarheyd / tot voldoeninge van de schuld.

Nexi soluti, ontbondenen van lijfs verbindinge / verloste schuldenaars van lijfs verbinteniſſe / die van haar schuld-eyschers ontslaagen syn en verlost / 't sy door voldoeninge van de schuld / of door kwijtscheldinge.

Nihil pertinens ad causam, niet ter zaak doende / tot de zaak niet behoorende.

Notare breviter & succinotè, ontwerpen / bewerpen / een ontwerp doen / in 't kort en beknopt schrijven / om het selve daar na breeder uyt te breyden.

Noverca, een stief-moeder of stijf-moeder / des vaders tweede vrouw / word genoemt stief-moeder of stijf-moeder / om dat die gemeenlijk wat hart en stijf valt tegen de kinderen / van haar mans eerste vrouw.

Noxa, misdoender / schader / schuldige / een slaaf / of beest dat eenige schade gedaan heeft. Noxa, misdaad / schade / schuld. Noxa, schade / of misdaad by een slaaf gedaan.

Noxæ deditio, overgeevinge van het geene geschadet heeft / of misdaan heeft; de

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

de overgeevinge of overleevering van een ſlaaf/ of beeſte/ 't welk eenige ſchade gedaan heeft/ tot vergoedinge van die gedaane ſchade.
Noxia, misdaad/ ſchade/ ſchuld/ straffe.
Numularius, of nummularius, een wisſelaar/ die de eene ſoorte van geld voor d'ander wiſſelen.

O.

OBedientia, nakoming. Obedientia, gehoorſaamheyd/ onderdanigheyd.
Obedire, nakomen/ als iemand iets belaſt word/ dat hy belooft dat na te komen. Obedire, onderdanig ſijn/ gehoorſaam ſijn/ gehoorſamen.
Obligare, verbinden/ verpligten.
Obligari, verbonden worden/ verpligt ſijn.
Obligatus, verbonden/ verpligt.
Obreptio, inſlupping.
Obreptivè, ter ſlupp.
Obrogare, tegen ſeggen/ tegen ſpreeken/ weder ſpreeken.
Obrogare legem, een wet ten deele veranderen. Obrogare legem, een wet geven om een andere eerſt gegeven wet onkragtig te maaken.
Obrogatio, tegen-ſegging/ tegen-ſpreeking/ weder-ſpreeking.

Obſtare,

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Obstare, tegen staan/ in de wege staan/ beletten/ verhinderen.
Obventio, een inkomste.
Offensive, aut defensive, beschadigender of verdedigender wijs.
Opinio, meyning/ goed dunken.
Ordinatio litis, beleg van een geding: d. i. om het selve wel te beginnen.
Originale, oorspronkelijk.
Originale exemplum. Siet exemplum authenticum.

P.

PActum commissorum, toesegging van pand verkooping/ beding van pand-verkooping: toesegging most den schuldenaar/ door beding van den inschulder doen/ van pand-verkooping/ ingevalle den schuldenaar het geld waar voor hy sijn pand verbonden had ten gesette dagen niet en voldeede: doch en mag als nu een schuld-eyscher het pand t'sijner beliefte niet verkoopen/ schoon genoomen het geld of schuld soo effen ten gesetten dage niet betaalt wierd/ maar moet het selve pand aan de meest biedende uyt kragt van gewijsde/ verkogt werden. Siet ook lex commissoria.

Para-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Paragraphus, een afdeelſel/ deeltje/ een omvanging of bevanging van een ſinſpreuk.

Pares curiæ, wel geboore mannen. Pares curiæ, mede leen-mannen/ die elk leen-goederen hebben van een leenheer / of die leen-goederen hebben in een landſchap/ of regts gebied.

Participes ſceleris, of participes flagitiorum, mede-plegers / mede-plegers van een ſchelmſtuk / hand-daadigen of ſchuldigen van een miſdaad.

Perduellis, een vyand / 't ſy wat vyand dat het is. Perduellis, een vyand van den gemeene ſtaat des lands / vyand des vaderlands / een land verraader/ die ſijn vaderland bevorlogt of ſoekt te verraden.

Perduellio, vyandſchap/ vyandſchap tegens den gemeenen ſtaat des lands/ land verraderije.

Perduellionis crimen, miſdaad van land verraderije / miſdaad van vyandſchap tegens den ſtaat des land.

Pignus generale, algemeen pand / als al de roerende goederen / of ſomtijds al de goederen roerende/en onroerend/ voor een ſchuld verpand ſijn.

Pignus ſpeciale, beſonder pand: eenig roerend goed / 't welk in 't beſonder voor

voor eenige schuld verpand is/ en te pande gegeven.

Posthumus, een boesem/ of een boesemweese/ naboozeling/ die na het overlijden des vaders geboozen is.

Postulatunem judicialem comprobare vel approbare, een regtelijk versoek gestaden of bevestigen.

Prædium, een erve/ een leggend goed/ een stuk lands/ hoeve.

Prædia, worden somtijds genomen voor/ onroerende goederen.

Praxis juris, regts-geleerthepds-oeffening.

Prehendere, grijpen/ vangen/ neemen/ vast houden/ antasten.

Producens testes, getuyge-belegger/ getuyge-voortbrenger.

Producere testes, getuygen beleggen/ getuygen voortbrengen.

Productio testium, belegging van getuygen/ voortbrenging van getuygen.

Promovere, vorderen/ voort-boeren/ voorder uytsetten.

Proventus annui, jaarlijkse inkomsten/ de welke komen van iemands goederen.

Provocare, beroepen/ weder roepen/ uytepsschen/ verwekken.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Putare rationem, een rekening effen maaken/ effenen/ afrekenen.

Q.

Quadruplicatio, antwoord van de beschuldigde tegens het derde inbrengen van den aanklaager/ na-weers bevesting/ of de tweede na-weer.

Querela, klagte/ beklag.

Querela de inofficioso parentum testamento, klagte over de onpligtige upterste wil der ouders/ of klagte over de onbehoorlijke upterste wil der ouders: wanneer de ouders te onregte by haar upterste wil/ de kinderen onterven.

Querela de inofficioso liberorum testamento, klagte over de onpligtige upterste wil der kinderen/ of klagte over de onbehoorlijke upterste wil der kinderen; wanneer de kinderen in 't maaken van haar goederen by upterste wil/ de ouders verby gaan.

Queri, klaagen/ beklaagen.

R.

Ratihabitio, van waarden houding/ vestiging/ toestemming/ goed kenning.

Ratum habere, vestigen/ van waarden hou-

houden / toestemmen / goed kennen.
Reaudire testes, de getuygen herhoozen of wederhoozen / getuygen booz de tweedemael hoozen.
Reauditio testium, herhoozing van getuygen/weder-hoozing van getuygen.
Recognitio, erkennisse / herkennisse/ erkentenis/erkenning herkentenis/herkenning: een weder oversieninge.
Recognitio, verly / of verlyd/ d. i. bely/ belijd / of belijdenis / als men iets belyd/ of bekent.
Recognitio rationum, weder oversiening van een rekening / rekenings weder oversiening.
Recognoscere rationes, een rekening weder oversien.
Recognoscere, erkennen / herkennen/ wederom kennen/ wederom oversien/ verbeteren / wederom in der geheugenis brengen/ verlepden / d. i. belijden/ bekennen.
Recognovit reditum annuum, hy heeft verleden een jaarlijkse inkomste: het woozd verleden wozd hier genoomen booz belooven of toe staan.
Reconciliare, vereenigen/ eendzagt tusschen eenige maaken/ versoenen: brede maaken/ wederhaalen en wederom krijgen.

Re-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Reconciliatio, vereeniging/ verſoening/ vzede maaking.

Redigere bona in commentarium, goederen beſchzijven/ of op ſchzijven/ boedel beſchzijven.

Reditus promiſſor, een inkomſts verlijder: die an een ander inkomſt belooft of toe ſtaat.

Reiterare, herhalen/ herbatten/ wederom ſeggen dat men eens geſegt heeft.

Reliquari, in ſchuld blijven/ iets ſchuldig blijven/ nog een overblijſſel van een rekening ten agteren ſijn.

Reliquatio, in ſchuld blijving/ ſchuldig blijving van een gedeelte van een rekening.

Reliquator, ſchuldig blijver/ ſchuldig blijver van een gedeelte van een rekening/ die nog een overblijſſel van een rekening ten agteren is.

Reprobans of reprobator, wederlegger/ wzaaker/ die eenige getuygen wederlegt of wzaakt.

Reprobare, wederleggen/ wzaaken/ verwerpen.

Reproductio teſtium, weder belegging van getuygen/ weder voozbzenging van getuygen: als men booz de tweedemaal getuygen belegt.

Respondere, over-een komen / gelijck sijn / anpassen. Respondere, antwoozden.

Restitutio, vergoeding / weder-geving.

Revisere computationem, een rekening weder oversien; d. i. eens oversien zijnde wederom oversien.

Revisio computationis, weder oversiening van een rekening / rekenings weder oversiening.

Reus criminis, zaak weldige / zaak weldige eens misdaads / of hantdaadige aan een misdaad: beschuldigde upt misdaad / of angeklaagde upt misdaad: misdaadiger / zaak weldige is een t'samen geset woozd upt zaak en geweldige of kozthepds halven weldige / geweldige nu beteykent een die magtig is en groot / of die dooz geweld iets doet: zaakweldige dan is een / die een zaak te weten een kwaade of iets kwaats met geweld of dooz geweld doet. Dog dit woozd van zaak weldige wozd ook gebruykt / in gemeene geld-schuld-zaaken / dooz een self-schuldige of oozspronkelijke schuldenaar. Siet principalis debitor.

Reus extraordinarius, of Reus pœne extraordinariæ, straf-waardige of straf-schul-

schuldige naar goed duncken of bescheydenthcyd des regters. Als op de misdaad/die iemand begaan heeft/ by de wette geen gesette straf gestelt is/ soo wozd die misdaad in die misdaadiger naar beschcydenthcyd en goed dunken des regters gestraft: buyten gewoone straf-schuldige.

Reus ordinarius, of reus pœnæ ordinariæ, straf-waardige of straf-schuldige naar de wet: een misdaadiger welke gestraft wozd met een straffe naar de wet: gesette straf-schuldige / gewoone straf-schuldige.

Reus facti, een daad schuldige/ die eenige daad gedaan of begaan heeft.

Reus satisdandi, een schuldige om bozg te stellen / d. i. een die gehouden is een ander bozg te stellen tot versekertheyd: bozg-stelder.

Reus satis accipiendi, een schuldige om de bozg an te neemen / d. i. een die gehouden is de gestelde bozg an te neemen: bozg anneemer.

Reus stipulandi, eysch-schuldige / een schuldige om iets te eyschen of te vzagen: die gehouden is iets te eyschen / of die iets ge-eyscht heest / eyscher.

Reus promittendi, beloft-schuldige/ of

toesegging schuldige / een schuldige om iets te belooven of toe te seggen/ die gehouden is iets te belooven / of toe te seggen/ toesegger.

S.

SAtisdatio, borg-stelling / of genoegdoening door borg-stelling.
Satisdatio necessaria, noodsaakelijke borg-stelling.
Satisdatio voluntaria, willige borg-stelling: als iemand / schoon hy niet gehouden is borg te stellen/ borg stelt.
Satis-acceptio, borg-anneeming.
Satisdare, genoeg doen door borg stelling.
Satis-accipere, borg anneemen / de genoegdoening door borg-stelling aanneemen.
Schedula, een briefken/ of rolleken/ een stukje pampiers.
Scriptura originalis, een oorspronkelijk schrift / een eerste schrift van eenige zaake.
Scriptura authentica, een kragtig of bondig schrift / 't welk voor goed gehouden word en geloofwaardig: oorspronkelijk schrift: een upt sik self geloofwaardig schrift.

Scri-

Scriptura probatoria, of scriptura continens facta, quæ probari debent, een daads bewijs schrift / een schrift inhoudende het bewijs van eenige daaden / de welke in of omtrent een zaak geschied sijn/en beweesen moeten worden.

Sententia definitiva supremi judicis, eyndoordeel van den oppersregter/ 't hoogste gewijsde by den oppersregter geweesen / daar af men niet en mag wederroepen.

Sententia interlocutoria, een tusschen gewijsde/ een gewijsde met een staart.

Sententiam interlocutoriam pronuntiare, een by-oordeel of tusschen gewijsde uytspreeken.

Servus arcarius, kas-bewaarder/ opsiender over 't geld: een slaaf/ die sijns heeren geld-kas gade slaat/ en den opzigt daar over heeft.

Spoliare, iemand stooren / of hinderen in sijn besitting: rooven / iemands goederen op de wegen rooven en afsetten.

Spolium, een roof/ gerooft goed; goed uyt of van wellers besitting iemand gestooten is.

Sportella, of sportula, een korfken of mandeken van tienen geblogten.

Sportula, een dooſken om geld in te bewaaren. Sportula, geld/ wedde/ wedde-loon/ 't welk de regters/ of de uytvorders der gewijſdens tot wedloon wierd gegeeven.

Sportula, een mozgen-groetſe-gifte/ beſtaande of in de vrije koſt-geld of ander gifte/ 't welk de Romers die gaaven/ die welke haar des mozgens kwamen groeten/ en een goeden dag wenſchen.

Sportula, was by de Romers/ 't geen sy dagelijks aan haare beſchermden/ d. i. die sy onder haar beſcherminge hadden/ gaaven/ tot 's leevens gebruykt: in welkes plaats ſomtijds ook wel geld wierd gegeeven.

Subreptio, onderkrupping/onttrekking/ heymelijk koming.

Subreptivè, ſteel gewijs/ ter ſluyp.

Subrogare, of ſurrogare, in eens anders plaatſe ſtellen/ plaats vullen.

Subrogare aliquem in locum alterius, iemand in de plaats ſtellen van een ander.

Subrogare legi, by een wet iets by doen/ een deel by voegen/ by een wet.

Subrogatio, of ſurrogatio, in eens anders plaats ſtelling/ in plaats ſtelling van een ander/ plaats-vulling.

Sum-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Summarium, een ontwerp / of bewerp in 't kort van een geschrift.

T.

TÆdiosè, verdrietiglijk.

TTalio, gelijke straf vergelding / als iemand op gelijke wijse gestraft word / gelijk als hy een ander beschadigt heeft: by voorbeeldt / oog om oog / en tand om tand.

Tempus deliberandi, dag van beraad / tijd van beraad.

Testamentum internecinum. Siet internecinum testamentum.

Titulus, een eer-naam / by-naam.

Titulus, een opschrift; benaaming.

Tribunus plebis, een meents-man of gemeents-man.

Triplicatio, antwoord op de tweede verweeringe van den beschuldigde / naweers wederleggінge / of de tweede tegen-weer.

Tumultus, oproer / op-loop / onder de gemeynte.

Tutor analogistus, of analogista, een voogd / die niet gehouden en is rekening te doen / van het bewint sijner voogdije.

V.

VAdimonium, verschijn voorgt.

VVadis, of vas, verschijn borg: een

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

bozge de welke most belooven / dat die welke hy verborgde / self in regte most verschijnen.

Valvasinus, onderleenmans leen-man / na agter leen-man / die het leen van een leen-mans leen-man te leen houd.

Valvasor, leens leen-man / onder leen-man / agter leen-man / die het leen van een ander leen-man te leen houd.

Vasaligium, hulde / getrouwigheyd: de welke een leen-man anden leen-heer doet.

Vasallus, een leen-man / smal-heer / een leen-goed-ontfanger / die eenig goed te leen ontfangt te besitten / onder belofte van manschap / en met betaalinge van heer gewaade.

Vectigal, tiende / of tiend regt / erf-pagt of grond inkomst / tol op in geboerde en upt geboerde koopmansschappen.

Vincere, winnen / overwinnen.

Vitricus, een stief-vader / of stijf-vader / om dat die gemeenlijk wat hart en stijf valt; tegen de booz-kinderen van syn vrouw.

Usura maritima, of Usura nautica, zee-winst / zee-woeker / bodemerije. Siet Fœnus nauticum.

ANWY-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

ANWYSING

Om de Vertaaling en Uytlegging der Vaſtaart-woorden / de welke in de Regts-geleerthеyd en Regts-vorderingh gebruykt worden / in de

WOORDEN-SCHAT

Of in het Byvoegſel der

WOORDEN-SCHAT

te konnen vinden.

Den Leeſer gelieve te letten, dat de woorden waar by een 1 ſtaat, in de *Woorden-Schat*, en waar by een 2 ſtaat, in 't *By-voegſel* te vinden zijn.

A.

ABalieneren, ſiet Abalienare. 1.
Abbrevieren, ſiet Abbreviare. 1.
Aboleren, ſiet Abolere. 1.
Abolitie, ſiet Abolitio. 1.
Abrogatie, ſiet Abrogatio. 2.
Abrogeren, ſiet Abrogare. 2.
Abſent, ſiet Abſens. 2.
Abſenteren, ſiet Abſentare. 2.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Abſolutie, ſiet Abſolutio. 1.
Abſolutie van de inſtantiæ / ſiet Abſolutio inſtantiæ. 1.
Abſolutelijk, ſiet Abſolutè. 1.
Abſolveren, ſiet Abſolvere. 1.
Abuſeren, ſiet Abuti. 2.
Abuys, ſiet Abuſus. 2.
Acceptant, ſiet Acceptans of Acceptator. 1.
Accepteren, ſiet Acceptare. 1.
Acceptilatie, ſiet Acceptilatio. 1.
Acceſſien, ſiet Acceſſiones. 1.
Acceſſoir, ſiet Acceſſorium. 1.
Accommoderen, ſiet Accommodare. 2.
Accommodatie, ſiet Accommodatio. 2.
Accord, verdrag / vereeniging / ſiet Conventio, pactum, of transactio. 1.
Accordatie, overhominge / ſiet Conventio, of pactum. 1.
Accorderen, vereenigen / over-een-komen / ſiet Convenire, paciſci, of tranſigere. 1.
Accumuleren, ſiet Accumulare. 2.
Accumulatie, ſiet Accumulatio. 2.
Accumulatif, ſiet Accumulativè. 2.
Accuſeren, ſiet Accuſare. 1.
Acte, ſiet Actum. 1.
Acten, ſiet Acta. 1.
Acte notariael, ſiet Scriptura publica. 1.
Acten maaken en dienen / ſiet Litem con-

conſcribere & exhibere probationes. 1.
Acten maaken ende productie doen / ſiet litem conſcribere & teſtium examinationem producere. 1.
Acten maaken ende voegen / ſiet Incidens aliquod conſcribere & jungere cauſæ principali. 1.
Actie, ſiet Actio. 1.
Actie inſtitueren / ſiet Actionem inſtituere. 1.
Actie hoopers van de Oost of West-Indiſche Compagnie / ſiet Emptores partium in Societate Indica, ſeu Americana. 1.
Additien, ſiet Additionales. 1.
Adheriteren, ſiet Accipere hæreditatem ex teſtamento. 2.
Adjudiceren, ſiet Adjudicare. 2.
Adjudicatie, ſiet Adjudicatio. 2.
Adjunct, ſiet Adſeſſor. 1.
Adjunct, of Adjoinct, ſiet Adjunctus. 1.
Adminiſtratie, ſiet Adminiſtratio. 1.
Adminiſtrateurs, ſiet Adminiſtratores. 1.
Adminiſteren, ſiet Adminiſtrare. 1.
Admiraelſchap, ſiet Societas Claſſis navalis. 1.
Admiſſie, ſiet Admiſſio, of permiſſio 1.
Admiſſie om nieuwe ſepten te mogen poſeren / ſiet Admiſſio ad novarum poſitionum productionem. 1.

Admiſſie **om nieuwe ſtukken over te leggen**/ ſiet Admiſſio ad munimentorum aut teſtimoniorum productionem. 1.

Admitteren, ſiet Admittere. 2.

Adopteren, ſiet Adoptare. 1.

Advanceren, ſiet Promoveren. 2.

Advers, ſiet Adverſarius. 1.

Advertentie, ſiet Premonitio. 1.

Adverteren, ſiet Monere. 2.

Advertiſſement, ſiet Monitum. 2.

Avdertiſſementen **van regten**/ ſiet Monitoria juris. 1.

Arrogeren, ſiet adrogare. 1.

Advocaet, ſiet Advocatus. 1.

Advoceren, ſiet Advocare. 2.

Advoyement, ſiet Ratihabitio. 1. 2. **en** Conſenſus. 1.

Advoyeren, ſiet Ratum habere. 1. **en** Conſentire.

Advis, ſiet Opinio. 2.

Adviſeren, ſiet Conſultare. 2. **en** Iudicare. 2.

Affirmeren, ſiet Affirmare.

Ageren, ſiet Agere. 1.

Aggreeren, ſiet Ratum habere. 2.

Aggreatie, ſiet Ratihabitio. 1. **en** 2.

Allegeren, ſiet Allegare. 2.

Allogatien, ſiet Allegationes. 1.

Alledialegoederen/ ſiet Bona allodialia. 1.

Alter-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Alterceren, ſiet Altercari. 2.
Altercatie, ſiet Altercatio. 2.
Ambaſſedeur, ſiet Legatus. 2.
Amphibologie, ſiet Amphibologia. 2.
Amplieren, ſiet Ampliare. 2.
Annex, ſiet Annexum, en Affixum. 2.
Anteceſſeur, ſiet Anteceſſor. 2.
Animeren, ſiet Animare. 2.
Anticipatie, ſiet Anticipatio. 1.
Anticiperen, ſiet Anticipare. 1.
Antidotael, ſiet Scriptura antidotalis. 1.
Apoſtille, ſiet Annotatio in margine libelli. 1.
Appel, ſiet Appellatio. 1.
Appelleren, ſiet Appellare. 1. 2.
Appel in forma, ſiet Appellatio cum clauſula ſuſpenſiva. 1.
Appenſement, ſiet Dēliberatio. en Tempus deliberandi. 2.
Appliceren, ſiet Applicare. 2.
Appointement, ſiet Annotatio in margine libelli. 1. Deciſio. en Pactum 1. of Reconciliatio. 2.
Appointement diſpoſitif, ſiet Regula conſcribendi litem. 1.
Appointement commiſſoriael, ſiet Mandatum deputati judicis. 1.
Appointeren, ſiet Decidere. 1. en Paciſci. 1. of Reconciliare. 2.
Apprehenderen, ſiet Prehendere. en

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Apprehendere. 1.
Apprehenſie, ſiet Prehenſio, en Apprehenſio. 1.
Approberen, ſiet Approbare. 1. 2.
Approbatie, ſiet Approbatio. 1.
Apt, ſiet Aptus. 2.
Arbiters, ſiet Arbitri, en Arbiter. 1.
Arbitrateurs, ſiet Arbitratores, en Arbitrator. 1.
Arbitraire pene, ſiet pœna arbitraria. 1.
Arbitrale uptſpraak / ſiet Laudum arbitrale. 1.
Arrable, bupten geſpreks / niet dienende / bupten vooꝛneeming.
Arrementen van den proceſſe, ſiet Litis reliquiæ. 1.
Arres, ſiet Arrha. 2.
Arreſt, ſiet Sententia definitiva ſempremi judicis. 2.
Arreſt, ſiet Detentio. 1.
Arreſt op een perſoon / ſiet Detentio alicujus perſonæ. 1.
Arreſtant, ſiet Detentor. 1.
Arreſt op eenig goed / ſiet Detentio alicujus rei. 1.
Arreſteren, ſiet Detinere. 1. 2.
Arreſteerde, ſiet Detentus. 1.
Articulen, ſiet Aarticulus. 1.
Articuleren, ſiet Articulatè loqui. 2.
Aſcendenten, ſiet Aſcendentes. 1.

Aſſera-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Asseradeur, siet Assecurator. 1.
Assereren, siet Assecurare. 1.
Assesseurs, siet Adsessores. 1.
Asseurantie, siet Assecuratio. 1.
Assignatie, siet Assignatio. 1.
Assigneren, siet Assignare. 1.
Assise, siet Fastus dies. 1.
Astringeren, siet Astringere. 2.
Assumeren, siet Assumere. 2.
Attache, siet Literæ annexæ, of Affixæ. 1.
Attentaten, siet Attentata. 1.
Atterminatie, siet Atterminatio. 1.
Attribueren, siet Attribuere. 2.
Attroce, siet Atrociter. 2.
Attediose, siet Tædiose. 2.
Attesteren, siet Attestari. 2.
Avanceren, siet Promovere. 2.
Avarie, siet Lex rhodia de jactu. 1.
Auctentijc, of Authentijc, siet Authenticon. 2. en Originale. 2.
Auctentiseren, of Authentiseren, siet Authentein. 2.
Aucteur, siet Auctor. 2.
Auctoriseren, siet Auctoritatem interponere. 2.
Auctorisatie, siet Auctorisatio. 1.
Auctoriteyt, siet Auctoritas. 2.
Authentijc schrift/ siet Scriptura originalis, en Script. authent. 2.
Authentijc exempel/ of Copie, siet exemplum authenticum. 1. Au-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Auditie, ſiet Auditio. 2.
Auditeur, ſiet Auditor. 2.

B.

BAilluen, ſiet Satrapes. 1.
Bandyten, ſiet Deportati, of relegati. 1.
Baptiſeren, ſiet Baptiſare.
Baronnen, ſiet Barones. 1. 2.
Beneficie, ſiet Beneficium. 1.
Beſloote miſſiven, ſiet Literæ clauſæ. 1.
Bigame, ſiet Bigamus. 2.
Bigamie, ſiet Bigamia. 1.
By enqueſte valetudinair, ſiet examen teſtium morbi cauſa factum. 1.
By exempel, ſiet Exempli gratia. 1.
By gyſſeling procederen, ſiet litem agere vadato interim reo in loco quodam, unde ei non liceat exire. 1.
By interventie, ſiet per exemptionem è lite. 1.
By memorien en advertiſſementen van regten / ſiet per brevem cauſæ conjectionem & monitoria juris. 1.
Blaſphemeren, ſiet Blaſphemare. 2.
Boete van 't fol appel, ſiet mulcta frivolæ appellationis. 1.
Brevet, ſiet Schedula. 2.
Brevier, ſiet Breviarium. 2.
Breviteyt, ſiet Brevitas. 2.

Brieven

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Brieven van feurte, ſiet Literæ ſalvi conductus. 1.
Bulle, ſiet Diploma. 1.

C.

CAlendrier, ſiet Index articulorum & probationum. 1.
Calumnieren, ſiet Calumniari. 1.
Capitael, ſiet Sors. 1.
Capittel, ſiet Capitulum. 1.
Captieux, ſiet Captioſe. 1.
Catheylen, ſiet Bona mobilia, of Supellex. 1.
Cas ſubject, ſiet Cauſa propter quam fit queſtio. 2.
Caſſeren, ſiet Facere irritum. 2.
Cautie, ſiet Cautio. 1.
Cautie juratoir, ſiet Iuratoria cautio. 2.
Caveren, ſiet Cavere. 1.
Cauſeren, ſiet Cauſare. 2.
Cautie ſuffiſant, ſiet Cautio ſufficiens. 1.
Cavilleren, ſiet Cavillari. 1.
Cavillatie, ſiet Cavillatio 1.
Cautionairis, ſiet Cautor, of fidejuſſor. 2.
Cederen, ſiet Cedere. 1.
Cedulle, ſiet Schedula. 2.
Certificeren, ſiet Certiorare. 2.
Ceſſie, ſiet Ceſſio. 1.
Ceſſie, of Ces, ſiet Ceſſio bonorum. 1.
Ceſſionant, ſiet Cedens. 1.

Ceſſiona-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Ceſſionaris, ſiet Ceſſionarius. 1.
Cipier, ſiet Commentarienſis. 1.
Circumſtantie, ſiet Circumſtantia. 2.
Citatie, ſiet Citatio. 1.
Citeren, ſiet Citare ad judicium. 1.
Civile regteren / ſiet Gubernatores politiæ. 2.
Clauſule, ſiet Clauſula. 1.
Clauſule van arreſt / ſiet Clauſula arreſti. 1.
Clauſule juſtificatoir, ſiet Clauſula juſtificatoria. 1.
Clauſule codicillair, ſiet Clauſula codicillaris. 1.
Clauſule derogatoir, ſiet Clauſula derogatoria. 1.
Clauſule edictaal, ſiet Clauſula edictalis. 1.
Clauſule penael, ſiet Clauſula pœnalis. 1.
Clauſule ſalutair, ſiet Clauſula ſalutaris. 1.
Clauſule van auctoriſatie, ſiet Clauſula auctoriſationis. 1.
Clauſule van inhibitie, ſiet Clauſula ſuſpenſiva, of inhibitionis. 1.
Codicil, codicillen, of Codicip, Codicippen, ſiet Codicilli. 1.
Cognitie, ſiet Cognitio. 2.
Collateralen, ſiet Collaterales. 1.
Collationeren de Copie tegen 't principaal / ſiet Conferre deſcriptionem cum ſcriptura originali. 2.

Col-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Collationeren, ſiet Conferre. 2.
Collecteren, ſiet Colligere. 2.
Colluſie, ſiet Colluſio. 2.
Commineren, ſiet Comminari. 2.
Commiſſaris, ſiet Iudex delegatos.
Commiſſariſſen van kleyne ſaaken / ſiet Iudices delegati in cauſis levioribus. 1.
Commiſſaris, ſiet Iudex deputatus. 1.
Comiſſaris en adjunct, ſiet Iudex deputatus cum ſecretario. 1.
Commiſſie opeen Commiſſaris om getuygen te hooren / ſiet Mandatum judici deputato datum à curia ad audiendos teſtes. 1.
Committeren, ſiet Committere. 2.
Committeerde, ſiet Commiſſarius. 2.
Commotie, ſiet Tumultus. 2.
Communiceren, ſiet Communicare. 2.
Compaignie, ſiet Societas. 1.
Compaignon, ſiet Socius. 1.
Comparant, ſiet Comparitor. 2.
Compareren, ſiet Comparere. 2.
Compareren voor commiſſariſſen op hoope van accoort / ſiet Convenire coram judicibus deputatis ad in eundam ſi fieri poteſt tranſactionem. 1.
Comparitie, ſiet conventus. 1.
Comparitie ten fine van accoord / ſiet Conventus ſub ſpe compoſitionis. 1.
Comparitie voor commiſſaris op de deug-

delijk-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

delijkheyd of ondeugdelijkheyd van de gyseling/ siet Conventus coram judice deputato super validitate aut invaliditate vadimonii. 1.

Compelleren, siet Compellere. 1.

Compenseren, siet Compensare. 2.

Competeren, siet Competere. 2.

Competent, siet Competens. 1.

Competente regter / siet Iudex competens. 1.

Complainte, siet Mandatum recuperandæ possessionis. 1.

Complicen, siet Correi criminis, en participes sceleris. 2.

Composeren, siet Componere. 1.

Compositie, siet Compositio. 1.

Comprehenderen, siet Comprehendere. 1.

Compromis, siet Compromissum. 1.

Compromitteren, siet Compromittere. 1.

Compromittenten, siet Compromissores. 1.

Compulsoir, siet Mandatum compulsoriale. 1.

Compulsorien, siet Literæ compulsoriales. 1.

Concederen, siet Concedere. 2.

Concerneren, siet Concernere. 2.

Concessie, siet Concessio. 1.

Concierge, siet Insularius. 1.

Con-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Concinneren, ſiet Concinnare. 2.
Concluderen, ſiet Concludere. 1.
Concluſie, ſiet Concluſio, of Libellus petitionis. 1.
Concluſie, van antwoord van de gedaagde/ ſiet Reſponſio. 1.
Concluſie van eyſch van den eyſcher/ ſiet Petitio actoris. 1.
Concurreren, ſiet Concurrere. 1.
Concurrentie, ſiet Concurrentia. 1.
Concuſſie, ſiet Concuſſio, en Repetundæ. 1.
Condemneren, ſiet Condemnare. 1.
Condemnatie, ſiet Condemnatio. 1.
Conditie, ſiet Conditio, en Status. 1.
Conditioneren, ſiet Conditionem prædicere.
Confereren, ſiet Conferre. 2.
Confeſſie, ſiet Confeſſio. 2.
Confeſſoire actie, ſiet Actio confeſſoria. 1.
Confirmeren, ſiet Confirmare. 2.
Confiſcatie, ſiet Confiſcatio, en Publicatio. 1.
Confiſqueren, ſiet Confiſcare, en Publicare. 1.
Conformeren, ſiet Conformare. 2.
Conniveren, ſiet Connivere. 2.
Conqueſteren, ſiet Acquirere, en Vincere.
Conſenteren, ſiet Conſentire. 1.
Conſent, ſiet Conſenſus. 1.

Con-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Conſequent, ſiet Conſequéntia. 2.
Conſerveren, ſiet Conſervare. 2.
Conſidereren, ſiet Conſiderare. 2.
Conſignatie, ſiet Depoſitio pecuniæ in judicio. 1.
Conſigneren, ſiet Deponere pecuniam in judicio, en Conſignare. 1.
Conſilie, ſiet Conſilium. 1.
Conſpireren, ſiet Conjurare. 2.
Conſpiratie, ſiet Conjuratio. 1.
Conſtituant, ſiet Conſtitutor redituum, of Conſtituens. 1.
Conſtitueerde, ſiet Receptor redituum. 1.
Conſtitueerde, ſiet Conſtitutus. 1.
Conſtitueren, ſiet Conſtituere. 1.
Conſtrainte, ſiet Coactio, of Coërcitio. 1.
Conſulteren, ſiet Conſulere, en Conſultare. 2.
Conſultatie, ſiet Conſultatio. 1. 2.
Contemplatie, ſiet Contemplatio. 2.
Contendent, ſiet Litigator. 1.
Contenderen, ſiet Contendere. 1.
Contenteren, ſiet Satisfacere. 2.
Contentieuſe ſaaken/ ſiet Res litigioſæ. 1.
Conteſteren, ſiet Conteſtari. 2.
Continuatie, ſiet Continuatio, of Prorogatio. 1.
Conthoralen, ſiet Conſortes thalami. 1.
Continueren, ſiet Continuare. 1.
Continuatie, ſiet Continuatio. 1.

Con-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Contra debat, ſiet Oppoſitio contraria. 1.
Contrainte, ſiet Coactio. 1. of Coërcitio. 1.
Contra interrogatorien, ſiet Contra interrogationes. 1.
Contra interrogatorien leveren, ſiet Contra interrogationes exhibere. 1.
Contradiceren, ſiet Contradicere. 2.
Contraheren, ſiet Contrahere. 1.
Contract, ſiet Contractus. 1.
Contract antenuptiael, ſiet Contractus antenuptialis. 1.
Contravinieren, ſiet Contravenire. 2.
Contribueren, ſiet contribuere. 2.
Contumaceren, ſiet Contumacem eſſe. 2.
Convenibel, ſiet Convenibilis. 1.
Conventie, ſiet Conventio. 1.
Conventionele onderſetting/ ſiet Hypotheca conventionalis. 1.
Convoy-geld, ſiet Vectigal. 1.
Coopereren, ſiet Cooperari. 2.
Copieren, ſiet Deſcribere, of Exſcribere. 2.
Copie, ſiet Exemplum. 1. of Deſcriptio, exſcriptio. 2.
Copie van't Mandement, ſiet Exemplum mandati. 1.
Copie authenticq, ſiet Exemplum authenticum. 1. of Deſcriptum authenticum. 2.

Copie

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Copie ende dag epſchyn / ſiet Editionem inſtrumentorum & dilationem petere. 1.
Copie van de procuratie op den procureur, ſiet Exemplum mandati procuratorii. 1.
Copie van't Relaes, ſiet Exemplum factæ citationis. 1.
Copuleren, ſiet Copulare. 2.
Correſponderen, ſiet Reſpondere. 2.
Corroboreren, ſiet Corroborare. 2.
Corrueren, ſiet Corruere. 2.
Corrumperen, ſiet Corrumpere. 2.
Coſtume, ſiet Conſuetudo. 1.
Crediteur, ſiet Creditor. 1.
Credit, ſiet Creditum. 1.
Creditrice, ſiet Creditrix. 2.
Crime, ſiet Crimen. 1.
Crimineel, ſiet Criminalis. 1.
Crimineliter, ſiet Criminaliter. 1.
Culperen, ſiet Culpare. 2.
Cumulatie, ſiet Cumulatio. 1.
Cumuleren, ſiet Cumulare. 1.
Curateur, ſiet Curator. 1.

D.

DAmnatie, ſiet Damnatio. 2.
Damneren, ſiet Damnare. 2.
Date, of Date van den brief / ſiet Dies in literis adſcripta. 2.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Dateren, ſiet Diem in literis adſcribere. 2.

Dat de enqueſte gehouden ſal worden als ordinair / ſiet ut illud examen teſtium pro legitimo habeatur. 1.

Dat de inſtantie verklaart ſal werden deſert / ſiet inſtantia ut declaretur deſerta. 1.

Dat de gedaagde obedientie verklaare/ ſiet ut reus, ſe mandatis curiæ, pendente lite, obtemperaturum ſpondeat. 1.

Dat de impetrant verklaart ſal werden niet ontfankelijk voor als nog / ſiet ut declaretur actor, ſe, utpote cum tempore plus petit, adhuc necdum poſſe agere. 1.

Dat hy op de articulen antwoorde per verbum credit vel non, ſiet ut articulis aſſertive aut negative reſpondeat. 1.

Dat het proces verklaart ſal werden interrupt, ſiet lis ut declaretur interrupta. 1.

Debat, ſiet oppoſitio. 1.

Debatteren, ſiet contradicere. 2.

Debit, ſiet Debitum. 2.

Debiteur, ſiet debitor. 1.

Debitrice, ſiet Debitrix. 2.

Decerneren reſtabliſſement, ſiet poſſeſſionem momentaneam adjudicare. 1.

Decideren, ſiet Decidere. 1.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Decipieren, ſiet Decipere. 2.
Deciſie, ſiet deciſio. 1.
Declaratie, ſiet declaratio. 1.
Declaratie debatteren, ſiet declarationi contradicere. 1.
Declareren, ſiet declarare. 2.
Declinatoire exceptie, ſiet exceptio declinatoria. 1.
Decretatie, ſiet decretatio.
Decreet, ſiet decretum. 1.
Decreteren, ſiet decernere. 1.
Deduceren, ſiet deducere. 1. 2.
Deductie, ſiet deductio. 1.
Deductie van regte/ ſiet deductio juris. 1.
Deductien, ſiet deductiones. 1.
Defailleren, ſiet Deficere. 2.
Default, of Defaut, ſiet defectus. 1.
Defectif, ſiet defective. 2.
Defenderen, ſiet defendere. 1.
Defereren, ſiet deferre. 1. 2.
Defloratie, ſiet defloratio. 2.
Defloreren, ſiet deflorare. 2.
Defrauderen, ſiet defraudare. 2.
Degraderen, ſiet de gradu dignitatis ſuæ dejicere. 1.
Delibereren, ſiet deliberare. 2.
Delinquant, ſiet delinquens. 1.
Delinqueren, ſiet delinquere. 1.
Dependeren, ſiet dependere. 2.
Deponent, ſiet teſtis. 1.

Depo-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Deponeren, ſiet deponere. 2.
Depoſant, ſiet teſtis. 1.
Depoſeren, ſiet teſtimonium dicere, en deponere. 2.
Depoſitie, ſiet teſtimonium, en depoſitio. 1.
Depoſt, ſiet depoſita pecunia. 1.
Deputeren, ſiet deputare. 1.
Deſadvoyeren, ſiet facere irritum. 2.
Deſcendenten, ſiet deſcendentes. 1.
Deſert, ſiet peremptum, en deſerere. 1.
Deſertie, ſiet deſertio. 1.
Deſiſteren, ſiet deſiſtere. 2.
Detenteren, ſiet detinere. 1.
Detineren, ſiet detinere. 1. 2.
Detractie van de falcidiſche poztie / ſiet detractio falcidiæ. 1.
Detractie van de trebellianiſche poztie / ſiet detractio trebellianicæ. 1.
Devolveren, ſiet devolvere. 2.
Dicteren, ſiet dictare. 2.
Dictum, ſiet breviculum ſententiæ. 1.
Dien ombermindert ten twee finen te antwoozden / ſiet ſine prejudivio exceptionis ulteriores defenſiones proponere. 1.
Diffameren, ſiet diffamare. 2.
Differentie, of different, ſiet controverſia. 1.
Differeren, ſiet differre. 1.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Difficulteyt, ſiet difficultas. 2.
Diffinieren, ſiet definire. 2.
Diffinityf, ſiet definitivus, & definitè. 2.
Definityf vonnis of ſententie/ſiet ſententia definitiva. 1. 2.
Dilay, ſiet dilatio. 1.
Diliaeren, ſiet differre. 1.
Dilatoire exceptie, ſiet exceptio dilatoria. 1.
Diligenteren, ſiet diligentiam adhibere. 2.
Diminueren, ſiet diminuere. 2.
Diminutien, ſiet diminutio. 1.
Diminutien overleggen / ſiet ea quæ ad diminutionem pettinent exhibere. 1.
Directelijk, ſiet directe. 1.
Diſcretie, ſiet diſcretio. 1.
Diſponeren, ſiet diſponere. 2.
Diſpoſityf, ſiet diſpoſitio, of ordinatio. 1.
Diſpoſitie, ſiet diſpoſitio. 1.
Diſſimulatie, ſiet diſſimulatio. 2.
Diſtraheren, ſiet diſtrahere. 2.
Diſtribueren, ſiet diſtribuere. 2.
Diſtribuant, ſiet diſtributor. 2.
Divers, ſiet diverſus. 2.
Diverſiteyt, ſiet diverſitas. 2.
Diverſelijk, ſiet diverſe. 2.
Diverteren, ſiet divertere. 2.
Divulgeren, ſiet divulgare. 2.
Doceren, ſiet docere. 2.

Do-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Domicilie kiesen / siet domicilium eligere. 2.
Douarie, siet dotalitium. 2.
Dubiteren, siet dubitare. 2.
Duplijk, siet duplicatio. 1.
Duplijk met middelen / siet duplicatio cum mediis & probationibus. 1.
Duwarie, siet dotalitium. 2.

E.

EDeren, siet edere. 2.
Edict, siet edictum. 1.
Edict retorqueren, siet circumducere edictum. 1.
Editie, siet editio. 1. 2.
Eerste instantie / siet instantia prima. 1.
Effaceren, siet inducere scripturam. 2.
Effect, siet effectus. 2.
Effect sorteren, siet effectum sortiri. 1.
Effectueren, siet efficere, of exequi. 2. 1.
Emanciperen, siet emancipare. 1.
Emenderen, siet emendare. 2.
Eminent, siet eminens. 2.
Emologeren, siet homologere. 1.
Emolumenten, siet emolumenta. 2.
Emploieren reprochen en salvatien van regten, siet uti reprobationibus & comprobationibus juris. 1.
Emptie, siet emptio. 1.
Emunit, siet exemptus. 2.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Enorm, ſiet enormis. 2.
Enqueſte doen / ſiet examen inſtituere. 1.
Enqueſte, ſiet examen. 1.
Enqueſte valetudinair, ſiet examen teſtium morbi cauſa factum. 1.
Enterineren, ſiet approbare, of comprobare. 1.
Erigeren, ſiet erigere. 2.
Erreur, ſiet Error. 2.
Eſtimeren, ſiet æſtimare. 1.
Eſtimatie, ſiet æſtimatio. 1.
Evacuatie, ſiet evacuatio. 1.
Evident, ſiet Evidenter. 2.
Evidentie, ſiet probatio notoria, en evidentia. 2.
Evocatie, ſiet evocatio. 1.
Exactie, ſiet exactio. 1.
Examineren, ſiet examinare. 2.
Exceptie, ſiet exceptio. 1.
Exceptie declinatoir, ſiet exceptio declinatoria. 1.
Exceptie dilatoir, ſiet exceptio dilatoria. 1.
Exceptie peremptoir, ſiet exceptio peremptoria. 1.
Exceptie van litis finitæ, ſiet exceptio litis finitæ. 1.
Exceptie van litis conteſtatio, ſiet exceptio litis conteſtationis. 1.
Exceptie van litis pendentie, ſiet exceptio litis pendentis. 1.

Exceptie

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Exceptie van incompetentie, ſiet exceptio non competentis judicis. 1.
Exceptie van tranſactie, ſiet exceptio tranſactionis. 1.
Exceptie proponeren, ſiet exceptionem proponere. 1.
Excipieren, ſiet excipere. 1.
Excipient, ſiet excipiens. 1.
Excipieerde, ſiet exceptus. 1.
Excluderen, ſiet excludere. 2.
Excommuniceren, ſiet Excommunicare. 2.
Excommunicatie, ſiet excommunicatio. 1. 2.
Excuſſie, ſiet excuſſio. 1.
Executeren, ſiet exequi ſententiam. 1.
Executie, ſiet executio. 1.
Executeur, ſiet Executor. 2.
Executorien, ſiet literæ executoriales. 1.
Exempt, ſiet Exemptus. 2.
Exerceren, ſiet exercere. 2.
Exherederen, ſiet exhæredare. 1.
Exhiberen, ſiet exhibere. 1.
Exclus of excluys, ſiet excluſus. 2.
Expeditie, ſiet expeditio. 2.
Expenſe, ſiet Expenſæ. 1.
Expireren, ſiet expirare. 2.
Exploicteren een mandament, ſiet mandatum exequi. 1.
Exploicteren, ſiet exequi. 1. Of effectuere. 2.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Exploict, ſiet mandati executio, of citatio. 1.
Expres, ſiet expreſſè. 2.
Expurgatie, ſiet expurgatio. 2.
Expurgeren, ſiet expurgare. 2.
Extenderen, ſiet extendere. 2.
Extimeren, ſiet æſtimare. 1.
Extraheren, ſiet extrahere. 2.
Extract, ſiet Extractus. 2. of exemplum. 1.
Extrajudicielijk, ſiet extrajudicialiter. 2.
Extraordinaris, ſiet extraordinarius. 2.
Extraordinarie, ſiet extraordinarium. 1.
Exue, ſiet tributum tranſmigrationis ab una in aliam regionem. 1.

F.

FAbriceren, ſiet fabricare. 2.
Factoor, of facteur, ſiet inſtitor. 1.
Faculteyt, ſiet facultas. 2.
Faict, ſiet factum. 1.
Faillieren, ſiet cedere foro. 1.
Falliſſement ſiet ceſſio foro. 1.
Falſaris, ſiet falſarius. 2.
Falſiteyt, ſiet falſitas. 2.
Fameus libel, ſiet famoſus libellus. 2.
Fatalien, ſiet fatalia. 1.
Feyten, ſiet facta, en ſcriptura probatoria. 2.
Felonie, ſiet felonia. 1.

Fide-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Fidejuſſeur, ſiet fidejuſſor. 1.
Fiſcaal, ſiet advocatus fiſci. 1.
Fix domicilie houden / ſiet domicilium fixum tenere. 2.
Folappel, ſiet frivola appellatio. 1.
Forcluſie, ſiet excluſio. 1.
Fortificeren, ſiet fortificare. 2.
Fraude, ſiet fraus. 1.
Frauderen, ſiet fraudare. 2.
Frivol, ſiet frivolus. 2.
Fructueux, ſiet fructuoſus. 2.
Fruſtre, ſiet fruſtrà. 2.
Fruſtreren, ſiet fruſtrare. 2.
Fruſtratie, ſiet fruſtratio. 2.
Fugityf, ſiet fugitivus. 2.
Funderen, ſiet fundare. 2.

G.

GAbelle, ſiet vectigal. 1.
GGaranderen, ſiet indemnitatem præſtare. 1. en evictionem præſtare. 2.
Garant, ſiet indemnitatis præſtatio. 1. En evictionis præſtatio. 1. 2.
Gauderen, ſiet gaudere. 2.
Geaccuſeert, ſiet accuſatus. 1.
Geapprehendeert, ſiet apprehenſus. 1.
Geauthoriſeert, ſiet auctoriſatus. 1.
Geconſigneert, ſiet conſignatus, of in judicio depoſitus. 1.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Gedelegeerde, ſiet delegatus. 1.
Gedelegeert, ſiet delegatus. 1.
Gedilaieert, ſiet dilatus. 1.
Geinterineert, ſiet approbatus. 1.
Gelegitimeerde, ſiet legitimatus. 1.
Geintintimeerde, ſiet intimatus. 2.
Generael, ſiet generalis. 1.
Generale procuratie, ſiet procuratio generalis. 1.
Gereformeerde religio, ſiet religio reformata. 1.
Getaxeert, ſiet taxatus. 1.
Glorieren, ſiet gloriari. 2.
Gloſe, ſiet interpretatio. 2.
Gloſſeren, ſiet interpretari. 2.
Graveren, ſiet Gravare. 2.
Graviteyt, ſiet gravitas. 2.
Grieven, ſiet gravamina. 1.
Grieven à minima proponeren, ſiet gravamina à minima parte litis proponere. 1.
Griffier, ſiet graphiarius. 1.
Groſſeren, ſiet extendere, of exſcribere. 2.
Gros, ſiet extenſio. 2. Of exſcriptio. 2.
Guarand, ſiet indemnitatis præſtatio, en evictionis præſtatio. 1. 2.
Guaranderen, ſiet indemnitatem præſtare, en evictionem præſtare. 1. 2.

H. Habi-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

H.

HAbiteren, ſiet habitare. 2.
Herederen, ſiet hæreditatem acquire-re. 2.
Herediteyt, ſiet hæreditas. 1.
Homagie, ſiet homagium. 1.
Homologatie, ſiet homologia. 1.
Horteren, ſiet hortari. 2.
Hypotheecq, ſiet hypotheca. 1.
Hypothekeren, ſiet hypothecare. 1.

I.

IGnominie, ſiet ignominia. 2.
Ignoreren, ſiet ignorare. 2.
Illegitime, ſiet illegitimi. 1.
Imiteren, ſiet imitari. 2.
Immeubelen goederen / ſiet bona immobilia. 1.
Immiſſie in de poſſeſſie, ſiet immmiſſio in poſſeſſionem. 1.
Impertinent, ſiet nihil pertinens ad cauſam. 2.
Impetreren, ſiet impetrare. 2.
Impetrant, ſiet impetrans, of impetrator, en actor. 1.
Imploreren, ſiet implorare. 2.
Imponeren, ſiet imponere. 2.
Impoſeren, ſiet imponere. 2.
Impoſt, ſiet impoſitio. 2.
Impugneren, ſiet impugnare. 2.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Impugnateur, ſiet impugnator. 2.
Imputeren, ſiet imputare. 2.
Inadvertentie, onverwittigthyd / als men iewerts niet van verwittigt is.
Incas van oppoſitie, ſiet in caſu oppoſitionis. 1.
Incident, ſiet liticula nata è ſumma re. 2.
Incluys, ſiet incluſum. 1.
Incompetentie, ſiet incompetentia. 1.
Incompetente regter / ſiet Judex incompetens. 1.
Incompoſitie ontfangen / ſiet ad compoſitionem recipere. 1. en compoſitio. 1.
Inconvenient, ſiet infortunium. 2.
Inculperen, ſiet culpare. 2. of accuſare. 1.
Incurreren, ſiet incurrere. 2.
Indemneren, ſiet indemnem ſervare. 2.
Indemniteyt, ſiet indemnitas. 1.
Induceren, ſiet inducere. 2.
Inductie, ſiet inductio. 2.
Inept, ſiet ineptus. 2.
Infaam, ſiet infamis. 2.
Infracteur, ſiet infractor. 2.
Infractie, ſiet infractio. 2.
Infructueux, ſiet infructuoſus. 2.
Infringeren, ſiet infringere. 2.
Inhabil, ſiet ineptus. 2. of incapaces. 1.
Inhibitie, ſiet clauſula ſuſpenſiva. 1.
Injurieren, ſiet injuriari. 2.
Injurie, ſiet injuria. 1.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Innocent, ſiet innocens. 1.
Innovatie, ſiet innovatio. 1.
Innoveren, ſiet innovare. 1. 2.
In perſoon, ſiet in perſona. 1.
In reauditie komen aan het volle collegie/ of aan den vollen raad/ ſiet retractationem poſtulare coram pleno ſenatu. 1.
Inſereren, ſiet inſerere. 2.
Inſinuant, ſiet inſinuans. 1.
Inſinuatie, ſiet inſinuatio. 1.
Inſinueerde, ſiet inſinuatus. 1.
Inſinueren, ſiet inſinuare. 1.
Inſiſteren, ſiet inſiſtere. 2.
Inſolvent, ſiet non ſolvendo eſſe. 1.
Inſpectie oculare ſiet inſpectio ocularis. 1.
Inſpectie, ſiet inſpectio. 1.
Inſtantie, ſiet inſtantia. 1.
Inſtitueren, ſiet inſtituere. 2.
Inſtitueren tot erfgenaam/ ſiet inſtituere hæredem. 1.
Inſtructie, ſiet inſtructio. 1.
Inſtrueren, ſiet inſtruere. 1.
Inſtrument, ſiet inſtrumentum. 2.
Inſtrumenten, ſiet literæ obligatoriæ. 1.
Inſtrument van guarant, ſiet inſtrumentum evictionis. 1.
Intenteren, ſiet intentare. 2.
Intendit, ſiet intentio. 1.
Intendit overleggen / ſiet intentionem ſuam ſcripto fundare. 1.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Intendit te verifieren, ſiet intentionem ſuam probationibus munire. 1.
Intendit te ſien overleggen met de vereficatie van dien / ſiet mandatum quo reus, ut intentionem actoris eremodicio complexam, ſimulque ejus probationes tradi videat, citatur. 1.
Intentie, ſiet intentio. 1.
Intereſt, ſiet intereſſe. 1.
Intereſten, ſiet uſura. 1.
Intercederen, ſiet intercedere. 2.
Interdict, ſiet interdictum. 1.
Interdict redoubleren, ſiet duplicare interdictum. 1.
Interdicent, ſiet interdicens. 1.
Interdiceerde, ſiet interdictus. 1.
Interdiceren, ſiet interdicere. 1.
Interjectie, ſiet interjectio. 1.
Interjectie van appel, ſiet interjectio appellationis. 1.
Interjicieren, of interjecteren, ſiet interjicere. 1.
Interineren, ſiet approbare. 1.
Interinement, ſiet approbatio. 1.
Interloqueren, ſiet ſententiam interlocutoriam pronuntiare. 2.
Interruptie, ſiet interruptio. 1.
Interrupt, ſiet interruptum. 1.
Interrumperen, ſiet interrumpere. 2.
Interventie, ſiet exemptio è lite. 1.
Intervenieren, ſiet intervenire. 2. In-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Intervenient, ſiet interventor. 2
Intimatie, ſiet intimatio. 1.
Intimeren, ſiet intimare. 1.
Interlocutoire ſententie, ſiet ſententia interlocutoria. 1. 2.
Interrogatorien, ſiet interrogationes. 1.
Introductio van appel / ſiet appellationis introductio. 1.
Invaderen, ſiet invadere. 2.
Invaliditeyt, ſiet invaliditas. 2.
Invalideren, ſiet invalidum reddere. 2.
Inventarieren, ſiet redigere bona in commentarium. 2.
Inventaris van goederen / ſiet inventarium bonorum. 1.
Inventaris van ſtukken / ſiet inventarium inſtrumentorum litis. 1.
Invoceren, ſiet invocare. 2.
Involveren, ſiet involvere. 2.
Involutie, ſiet involutio. 2.
Itereren, ſiet iterare. 2.
Iudicature, ſiet judicatum. 2.
Iudiceren, ſiet judicare. 2.
Iugeren, ſiet judicare. 2.
Iugement, ſiet judicatum. 2.
Iuge, ſiet judex. 1.
Iuratoir, ſiet juratorius. 2.
Iuriſdictie, ſiet juriſdictio. 1.
Iuriſt, ſiet juriſconſultus. 1.
Iuſtificeren, ſiet juſtificare. 2.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Iuſtificatie, ſiet juſtificatio. 2.
Iuſticier, ſiet judex, of prætor. 1.
Iuwelen, ſiet ornamenta pretioſa. 1.

K.

KAtheylen, ſiet bona mobilia, of ſupellex. 1.
Korte relatie, ſiet exemplum citationis factæ. 1.

L.

LAps, ſiet lapſus. 2.
Laps van de fatalien / ſiet lapſus fatalium. 2.
Latiteren, ſiet latitare. 2.
Lauderen, ſiet laudare. 2. en compromittere. 1.
Lederen, ſiet lædere. 1.
Legaet, ſiet legatum. 1.
Legaet d. i. geſant / ſiet legatus. 2.
Legateren, ſiet legare. 2.
Legateur, ſiet legator. 2.
Legale onderſettinge / ſiet hypotheca legalis. 1.
Legitimeren, ſiet legitimare. 2.
Legitimatie, ſiet legitimatio. 1.
Legitime portie, ſiet legitima pars aut portio. 1.
Leſie, ſiet læſio. 1.
Letteren requiſitoir, ſiet literæ promotoriales. 1.

Lette-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Letteren executoriael, ſiet literæ executoriales. 1.
Letteren van attache, ſiet literæ annexæ. 1.
Letteren van ſeurte, ſiet literæ ſalvi conductus. 1.
Liberael, ſiet liberalis. 1.
Libel, ſiet libellus. 1.
Libereren, ſiet liberare. 2.
Libre, ſiet liber. 2.
Limiten, ſiet limites. 1.
Liquideren, ſiet putare rationem. 2.
Litigioſè, ſiet litigioſus. 1.
Litis conteſtatie, ſiet litis conteſtatio. 1.
Litis conteſteren, ſiet litem conteſtari. 1.
Litis finite, ſiet litis finitæ. 1.
Litis pendentie, ſiet lis pendens. 1.
Locael, ſiet localis. 2.
Locupleteren, ſiet locupletare. 2.
Lombarden, ſiet trapeziti. 1.

M.

MAchineren, ſiet machinari. 2.
Maintineren, ſiet defendere. 1.
Maintenue, ſiet defenſio. 1.
Maintenue, ſiet retinendæ poſſeſſionis. 1.
Mandaat, ſiet mandatum. 1.
Mandataris, ſiet mandatarius. 1.
Mandement, ſiet mandatum. 1.
Mandement, of appointement commiſſoriael,

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

ſoriael, ſiet mandatum deputati judicis. 1.

Mandement compulſoir, ſiet mandatum compulſoriale. 1.

Mandement d'appel / ſiet mandatum appellationis. 1.

Mandement d'appel in forma, ofmet de clauſule van inhibitie, ſiet mandatum appellationis cum clauſula ſuſpenſiva. 1.

Mandement exploicteren, dagvaarden/ ſiet mandatum exequi. 1.

Mandement impetreren, ſiet mandatum impetrare. 1.

Mandement in cas van aſſurantie / ſiet mandatum aſſecurationis. 1.

Mandement in cas van guarand, ſiet madatum evictionis. 1.

Mandement in cas van indemniteyt, ſiet mandatum indemnitatis, of mandatum de indemni aliquo habendo. 1.

Mandement in cas petitoir, ſiet mandatum petitorium, en petitorium. 1.

Mandement om actie te inſtitueren, ſiet mandatum ad inſtituendam actionem. 1.

Mandement om betalinge van rente/ ſiet mandatum ad ſolvendum reditum. 1.

Mandement om de axrementen van een proces antenemen / ſiet mandatum ad ſuſcipiendas litis reliquias. 1.

Man-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Mandement **om** declaratie **van ſchade ende intereſten over te neemen**/ **ſiet** mandatum ad recipiendam declarationem damni & intereſſe. 1.

Mandement **om** declaratie **van koſten over te neemen**/**ſiet** mandatum ad recipiendam impenſarum declarationem. 1.

Mandement **om** executie gedecerneert **te hebben op een verjaart vonnis ofte ſententie** / **ſiet** mandatum exequendi veteres ſententias, **of** mandatum exequendi ſententiam lapſu temporis preſcriptam. 1.

Mandement **om** executie gedecerneert **te hebben op een vijf verjaarde ſententie**/ **ſiet** mandatum exequendi ſententiam quinquennio præſcriptam. 1.

Mandement **om getuygen te hooren**/ **ſiet**/ mandatum ad audiendos teſtes. 1.

Mandement **om koſten ende ſchade intereſten** / **ſiet** mandatum ad impenſas, damna & uſuras in ſtipulatum deductas. 1.

Mandement **om** intendit **te ſien overleggen met de verificatie van dien** / **ſiet** mandatum quo reus, ut actoris intentionem cum ejus probatione tradere videret, citatur. 1.

Mandement **om ontfangen te werden als** appellant, **ſiet** mandatum recipiendæ appellationis. 1.

Man-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Mandement **om reſteninge / bewijs / en** reliqua, **ſiet** mandatum ad exigenda ratiocinia. 1.

Mandement **om te kennen ofte ontkennen / een obligatie ofte hand-ſchrift/ ſiet** mandatum ad affirmandam aut negandam literarum obligationem, **of** ad affirmandum aut negandum chyrographum. 1.

Mandement **op 't eerſte / tweede/ en derde** / defauli, **en 't vierde** ex ſuperabundantie, **ſiet** mandatum ſuper primo, ſecundo & tertio defectu & quarto ex ſuperabundanti. 1.

Mandement penael, **ſiet** mandatum (ſcilicet curiæ) pœnale. 1.

Mandement **tot betaalinge van kuſtinge / ſiet** mandatum ad pretium emptionis certis annis perſolvendum. 1.

Mandement **tot betaalinge van 't meeſter loon / pijn ende ſmerte en verlies van tijd/ ſiet** mandatum ad ſolutionem ſalarii chyrurgici, doloris paſſi, jacturæ temporis obtinendam. 1.

Mandement **tot** exhibitie, **ſiet** mandatum ad exhibendum. 1.

Mandement **tot** caſſatie **van een obligatie / ſiet** mandatum ad reddendum chyrohraphum cancellatum. 1.

Mandement **van** anticipatie, **ſiet** mandatum anticipationis. 1.

Man-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Mandement van attentaten, ſiet mandatum attentatorum. 1.

Mandement van arreſt op een perſoon/ ſiet mandatum detentionis alicujus perſonæ. 1.

Mandement van arreſt op eenig goed/ ſiet mandatum detentionis alicujus rei.

Mandement van beneficie van inventaris, ſiet mandatum beneficii deſcriptionis bonorum, ſeu inventarii. 1.

Mandement van caſſatie, ſiet mandatum ad reddendum chyrographum cancellatum. 1.

Mandement van ceſſie, ſiet mandatum ceſſionis bonorum. 1.

Mandement van complainte, ſiet mandatum recuperandæ poſſeſſionis, in caſu novitatis. 1.

Mandement van debitis, ſiet mandatum debitorum. 1.

Mandement van deſertie, ſiet mandatum deſertionis. 1.

Mandement van evocatie, ſiet mandatum evocationis. 1.

Mandement van immiſſie in de poſſeſſie, ſiet mandatum adipiſcendæ poſſeſſionis. 1.

Mandement van inductie, ſiet mandatum inductionis. 1.

Man

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Mandement van interruptie, ſiet mandatum interruptionis. 1.
Mandement van maintenüe, ſiet mandatum retinendæ poſſeſſionis. 1.
Mandement van onwillig decreet / ſiet mandatum ſubhaſtationis juridicæ. 1.
Mandement van propoſitie van erreur, ſiet mandatum propoſitionis erroris, en mandatum reviſionis. 1.
Mandement van rauw actie, ſiet mandatum actionis primæ inſtantiæ. 1.
Mandement van recommandatie, ſiet mandatum renovatæ detentionis. 1.
Mandement van reductie, ſiet mandatum reductionis. 1.
Mandement van reformatie, ſiet mandatum reformationis. 1.
Mandement van relief, ſiet mandatum reſtitutionis in integrum. 1.
Mandement van relief d'appel / ſiet mandatum appellationis & reſtitutionis in integrum adverſus lapſum fatalium. 1.
Mandement van relief en reformatie, ſiet mandatum reformationis & reſtitutionis in integrum adverſus lapſum fatalium. 1.
Mandement van relief d'appel, of reformatie, ſiet mandatum appellationis & reſtitutionis in integrum, en mandatum refor-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

reformationis & reſtitutionis in integrum. 1.

Mandement van relief, ofte van relief en rauw actie, ſiet mandatum in integrum reſtitutionis: aut reſtitutionis in integrum & actionis primæ inſtantiæ. 1.

Mandement van reſciſſie, ſiet mandatum reſciſſionis. 1.

Mandement van reviſie, ſiet mandatum reviſionis. 1.

Mandement van ſpolie, ſiet mandatum recuperandæ poſſeſſionis, in caſu ſpoliationis. 1.

Mandement van willig decreet, ſiet mandatum decreti voluntarii, en decretum voluntarium. 1.

Manifeſteren, ſiet manifeſtare. 2.

Manifeſt, ſiet manifeſtus. 2.

Matteren, ſiet laſſare. 2.

Maxime, een grond-regel / grond / of aart. 2.

Maxime, ſiet maximus aut principalis articulus negotii. 2.

Memorie, ſiet memoria. 1.

Memorien, ſiet conjectio cauſæ. 1.

Mentie maaken / ſiet mentionem facere. 2.

By memorien en advertiſſementen van regten / ſiet per brevem cauſæ conjectionem & monitoria juris. 1.

Meri-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Meriteren, ſiet mereri. 1.
Met compenſatie van koſten / ſiet compenſatio expenſarum litis. 1.
Meubelen, ſiet bona mobilia.
Minute, ſiet ſummarium, of protocollum. 1.
Minuteren, ſiet notare breviter & ſuccinctè. 2.
Miſerabile perſoonem, ſiet miſerabiles homines. 2.
Miſerabel, ſiet miſerabilis. 2.
Miſeriæ, ſiet miſeria. 2.
Moleſteren, ſiet moleſtare. 2.
Monopolie, ſiet monopolium. 1.
Mulcteren, ſiet Mulctare. 2.
Municiperen, ſiet municipare. 2.
Municipaelen, ſiet municipalis lex, of jus municipale. 1.
Munieren, ſiet munire. 2.
Munimenten, ſiet munimenta. 1.

N.

NAmptiſeren, ſiet annumerare pecuniam acceptis fidejuſſoribus. 2.
Namptiſſement, ſiet annumeratio pecuniæ acceptis fidejuſſoribus. 1.
Nampten, ſiet annumerata pecunia fidejuſſoribus acceptis. 1.
Negatoire actie, ſiet actio negatoria. 1.

Nega-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Notaris, ſiet tabellarius, of tabellio. 1.
Novalien, ſiet agri novales, of novalia. 1.
Novatie, ſiet novatio. 1.
Nulliteyt, ſiet annullatio. 1.

O.

OBedientie, ſiet obedientia. 2.
Obedieren, ſiet obedire. 2.
Obligatien, ſiet obligatio. 1.
Obligeren, ſiet obligare. 2.
Obreptie, ſiet obreptio. 1. 2.
Obſteren, ſiet obſtare. 2.
Obtineren, ſiet obtinere. 1.
Occuperen door een procureur, ſiet litigare per procuratorem. 1.
Octroy, ſiet beneficium, of indulgentia. 1.
Officiers, ſiet præfecti. 1.
Onwillig decreet, ſiet ſubhaſtatio juridica. 1.
Oppoſant, ſiet opponens. 1.
Oppoſitie, ſiet oppoſitio. 1.
Ordinare pene, ſiet pœna ordinaria. 1.

P.

PAraphernale goederen / ſiet parapherna. 1.
Parate executie, ſiet executio parata. 1.
Pardon, ſiet gratia. 1.
Pardon debatteren, ſiet gratiæ diplomati contradicere. 1.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Parochie, ſiet parœcia. 1.
Partije adverſe, ſiet adverſarius. 1.
Partije wert geïnſtrueert / ſiet adverſarius certioratur. 1.
Partyſchappen, ſiet partes. 1.
Particulier, ſiet privatus. 1.
Paſſeren, doorgaan/ verby-gaan/ overtreffen / te boven gaan / geſchieden/ verleenen.
Pene, of penne/ ſiet pœna. 1.
Penſionaris, ſiet ſyndicus civitatis. 1.
Peremptie, ſiet peremptio. 1.
Peremptoirlijk, ſiet peremptorie. 1.
Peremptoir, ſiet peremptorie. 1.
Peremptoirlijk, ofte ten principalen antwoorden / ſiet peremptorie aut ad cauſam ipſam reſpondere. 1.
Perſiſteren voor replijk en duplijk / ſiet inhærere iis, quæ prioribus libellis complexa ſunt. 2.
Perſiſteren, ſiet perſiſtere. 1.
Perſonelijk, ſiet in perſona. 1.
Perſonele comparitie, ſiet comparitio perſonalis. 1.
Peters, ſiet ſuſceptores infantium in baptiſmo. 1.
Petitoir, ſiet petitorium. 1.
Placcaten, ſiet edicta. 1.
Placet, ſiet edicta of placita. 1.
Præſipiael hof/ ſiet curia præſidialis. 1.

Pointen

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Pointen van officie ofte difficulteyten openen/ ſiet probationes in quibus cauſæ cardo vertitur, deeſſe, partibus indicare. 1.
Police van aſſurantie, ſiet aſſecuratoriæ literæ. 1.
Politie, ſiet politia. 1.
Politijke ordonnantien/ſiet conſtitutiones politicæ. 1.
Poſitien, ſiet poſitiones. 1.
Poſitiven, ſiet poſitiones. 1.
Practijcq, ſiet praxis juris. 1.
Prejudicie, ſiet præjudicium. 1.
Premie, ſiet premium. 1.
Premonitie, ſiet præmonitio. 1.
Prærogatijf, ſiet prærogativa. 1.
Præſcriptie, ſiet præſcriptio. 1.
Preſenteren, ſiet offerre. 1.
Preſentatie doen/ ſiet offerre conditionem. 1.
Preſentatie, ſiet oblatio. 1.
Preſident, ſiet præſes. 1.
Preſumptie, ſiet præſumptio. 1.
Pretenderen, ſiet prætendere. 1.
Pretext, ſiet pretextus. 1.
Preventie, ſiet præventio. 1.
Prevenieren, ſiet prævenire. 1.
Principael, ſiet principalis. 1.
Principale debiteur, ſiet debitor principalis. 1.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Principalijk, ſiet principaliter. 1.
Privatijf, ſiet privative. 1.
Privilegien, ſiet privilegia. 1.
Procederen, ſiet litigare, of litem agere. 1.
Procederende perſonæ, ſiet litigatores, of litigantes. 1.
Proceſſen, ſiet lites. 1.
Proces crimineel, ſiet lis criminalis. 2.
Proclamatie, ſiet proclamatio. 1.
Procuratie, ſiet procuratio. 1.
Procuratie generael, ſiet procuratio generalis. 1.
Procuratie ſpeciael, ſiet procuratio ſpecialis. 1.
Procuratie op den Procureur, ſiet mandatum procuratorium. 1.
Procureur acceptant ſtellen / ſiet procuratorem alium conſtituere in loco prioris mortui. 1.
Procureur, ſiet procurator. 1.
Produiſant, ſiet Producens teſtes. 2.
Productie van getuygen / ſiet productio teſtium. 1.
Propoſitie van erreur, ſiet propoſitio erroris. 1.
Prorogatie van jurisdictie, ſiet jurisdictionis prorogatio. 1.
Proteſt, ſiet proteſtus. 1.
Proteſtatie, ſiet proteſtatio. 1.
Proteſteren, ſiet proteſtari. 1.

Pro-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Protectie, ſiet protectio, of clientela. 1.
Protocol, ſiet protocollum. 1.
Proviſie, ſiet proviſio. 1.
Proviſioneel, ſiet proviſionalis. 1.
Proviſie van juſtitie te bekomen/ ſiet impetrare proviſionalem juſtitiam. 1.
Provocatie, ſiet provocatio. 1.
Provoceren, ſiet provocare. 2.
Publicatie, ſiet edictio, en publicatio. 1.
Puyr, ſiet purus. 1.
Purge civil, ſiet mandatum ad inſtituendam actionem. 1.
Purge crimineel, ſiet mandatum purgationis alicujus criminis. 1.

Q.

Quadruplijcq, ſiet quadruplicatio. 2.
Qualiteyt, ſiet qualitas. 1.
Qualiteyt, ſiet ſtatus. 1.
Quitancie, ſiet apocha. 1.
Quinquenellen, ſiet literæ quinquennalem dilationem ſententiæ continentes. 1.
Quiteren, ſiet æs alienum remittere. 1.

R.

Rappel, ſiet revocatio. 1.
Rapporteren, ſiet referre. 1.
Rapporteur, ſiet referendarius. 1.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Ratificeren, ſiet ratum habere. 1.
Rauw actie, ſiet actio primæ inſtantiæ. 1.
Reauditie, ſiet retractatio, en reauditio. 1.
Reciproque, ſiet reciprocus. 1. en mutua obligatio. 1.
Recolement van getuygen/ ſiet Reauditio teſtium. 2.
Recolement van rekening / ſiet reviſio computationis, of recognitio rationum. 2.
Recoleren de getuygen / ſiet reaudire teſtes. 2.
Recoleren een rekening / ſiet reviſere computationem, of recognoſcere rationes. 2.
Recommandatie, ſiet detentio renovata. 1.
Reconvenieren, ſiet reconvenire. 1.
Reconventie, ſiet reconventio. 1.
Recreance, ſiet fiduciaria poſſeſſio. 1.
Recredentie, ſiet fiduciaria poſſeſſio. 1.
Recuil, ſiet catalogus. 1.
Rediten, ſiet redicta. 1.
Redoublement van interdict, ſiet duplicatio interdicti. 1.
Reductie, ſiet reductio. 1.
Reformatie, ſiet reformatio. 1.
Refuys, of refuſie, ſiet recuſatio. 1.
Refuſeren, ſiet recuſare. 1.
Regres, ſiet regreſſus. 1.

Regt

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Regt van præferentie, ſiet jus prælationis. 1.
Reitereren, ſiet reiterare. 2.
Relaes, of relatie, ſiet relatio. 1.
Relateren, ſiet referre. 1.
Relaxatie, ſiet relaxatio. 1.
Releveren, ſiet reſtituere in integrum. 1.
Relief, ſiet reſtitutio. 1.
Relief tegens de indebite verheffing/ ſiet reſtitutio adverſus indebitam impetrationem mandati. 1.
Relief tegens de indebite interjectie van de appellatie, ſiet reſtitutio adverſus intempeſtivam, aut indebitam interjectionem appellationis. 1.
Relief tegens de indebite exploicteringe van de appellatie, ſiet reſtitutio adverſus indebitam intempeſtivam inſinuationem appellationis. 1.
Remis, of remiſſie, ſiet remiſſio. 1.
Remiſſie debatteren, ſiet remiſſionis diplomati contradicere. 1.
Remittent, ſiet remittens. 1.
Renovatie, ſiet monitus ſecundus. 1.
Renvoieren, ſiet remittere ad judicem competentem. 1.
Renvoy, ſiet remiſſio. 1.
Reparatie, ſiet reparatio. 1.
Reparatie van attentaten, ſiet reparatio attentatorum. 1.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Replijk, ſiet replicatio. 1.
Replijcq met middelen / ſiet replicatio cum mediis & probationibus. 1.
Repreſailien, ſiet repreſſaliæ. 1.
Repreſentatie, ſiet repreſentatio. 1.
Reprochant, of reprochante partie, ſiet reprobans. 2.
Reprocheren, ſiet reprobare. 1.
Reproche, ſiet reprobatio. 1.
Reprochen maaken / ſiet refutationem aut reprobationem teſtium facere. 1.
Reproductie van getuygen / ſiet reproductio teſtium. 1.
Requeſt, ſiet libellus. 1.
Requeſt civil, ſiet libellus ſupplex. 1.
Requeſt in judicie, ſiet petitio judicialis, of libellus ſcriptus. 1.
Requeſt civil tegens de indebite interjectie van de appellatie, ſiet libellus ſupplex adverſus indebitam interjectionem appellationis. 1.
Requeſt om mandement of proviſie van juſtitiæ te bekomen / ſiet libellus ad impetrandum mandatum, aut proviſionalem juſtitiam. 1.
Requeſt van interruptie, ſiet libellus interruptionis. 1.
Requeſt civil om de concluſie te amplieren of te altereren, ſiet libellus ſupplex ad ampliandam aut alterandam concluſionem. 1.

Re-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Requeſt **om nieuwe feyten te mogen** poſeren **ende des noots te** verifieren, **ſiet** libellus ut novas poſitiones facere, eaſque probare liceat. 1.

Requeſt **om de** arrementen **van den** proceſſe **an te nemen** / **ſiet** libellus ad ſuſcipiendas litis reliquias. 1.

Requirant, **ſiet** requirens. 1.

Requireerde, **ſiet** requiſitus. 1.

Reſcriberen, **ſiet** reſcribere. 1.

Reſcriptie, **ſiet** reſcriptio. 1.

Reſolutien, **ſiet** reſolutio. 1.

Reſort, **ſiet** ditio, **en** juriſditio. 1.

Reſpijt, **ſiet** atterminatio. 1.

Reſtabliſſement, **ſiet** poſſeſſio momentanea, **of** reparatio damni illati. 1.

Reſtabliſſement decerneren, **ſiet** momentaneam poſſeſſionem adjudicare, **of** poſſeſſorem illico priſtinæ poſſeſſioni reſtituere, illataque damna reparari jubere. 1.

Reſtitueren, **ſiet** reſtituere. 1.

Reſtitutie, **ſiet** reſtitutio. 1.

Reſtoir, **ſiet** reſtitutio. 1.

Retentie, **ſiet** retentio. 1.

Retractatie, **ſiet** retractatio. 1.

Retroacten, **ſiet** retroacta. 1.

Reviſie, **ſiet** reviſio. 1.

Revocatie, **ſiet** revocatio. 1.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

S.

SAlaris, ſiet ſalarium. 1.
Salvatie, ſiet comprobatio. 1.
Sauvegarde, ſiet clientela. 1.
Secretaris, ſiet ſecretarius. 1.
Secretaris van 't hof / ſiet ſecretarius curiæ. 1.
Sententie, ſiet ſententia. 1.
Sententie definityf, ſiet ſententia definitiva. 1.
Sententie interlocutoir, ſiet ſententia interlocutoria. 1.
Sequeſtratie, ſiet ſequeſtratio. 1.
Seurte, ſiet ſalvus conductus. 1.
Simpel bevel / ſiet mandatum (ſcil. curiæ) ſimplex. 1.
Simpelijk, ſiet ſimplicier. 1.
Siſteren, ſiet ſiſtere. 1.
Solliciteur, ſiet ſolicitator. 1.
Solutien, ſiet ſolutio. 1.
Sommatie, ſiet monitus primus. 1.
Sommierelijk, ſiet ſummarie. 1.
Speciael, ſiet ſpecialis. 1.
Speciale procuratie, ſiet procuratio ſpecialis, of mandatum ſpeciale. 1.
Speculatie, ſiet ſpeculatio. 1.
Spolie, ſiet ſpolium. 1.
Statuten, ſiet ſtatutum. 1.
Styl, ſiet ſtylus curiæ. 1.

Sub-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Subjectie, ſiet ſubjectio. 1.
Submiſſie, ſiet ſubmiſſio. 1.
Subornatie, ſiet ſubornatio. 1.
Subreptie en obreptie, ſiet ſubreptio & obreptio. 1. 2.
Subſtantiel relief, ſiet reſtitutio meritæ cauſæ concernens. 1.
Subſtitutie, ſiet ſubſtitutio. 1.
Subſtitutie feudal, ſiet feudalis ſubſtitutio.
Succeſſie ab inteſtato, ſiet ſucceſſio ab inteſtato. 1.
Sufficiente cautie, ſiet cautio ſufficiens. 1.
Superſolutien, ſiet ſolutio ſolutionis. 1.
Suppliant, ſiet ſupplicator. 1.
Suppooſten van 't hof/ ſiet curiales. 2.
Surceantie, ſiet ſuſpenſio executionis ſententiæ, of inhibitio. 1.
Suſpicie, ſiet ſuſpicio. 1.

T.

TAxeren, ſiet taxare. 1.
Taxatie, ſiet taxatio. 1.
Ten fine van niet ontfanklijk / ſiet ut necdum ſit admiſſibilis agendi. 1.
Ten fine van accoord / ſiet ad ineundam ſi fieri poſſit tranſactionem. 1.
Ten principale op de ſaak antwoorde/ ſiet ad ipſam rem litigioſam reſpondere. 1.

Ten

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Ten tween fine te antwoorde/ siet fine exceptionis præjudicio, ulteriores defensiones proponere. 1.
Teneur, siet tenor. 1.
Termineren, siet terminare. 1.
Termijnen, siet terminus. 1.
Testament, siet testamentum. 1.
Testateur, siet testator. 1.
Testatrice, siet testatrix. 1.
Theorie, siet Theoria. 1.
Tot subreptie en obreptie ten fine van niet ontfankelijk/ siet ad subreptionem & obreptionem, & ut necdum agere possit reus. 1.
Tractaet van vreede/ siet pactum induciarum. 1.
Transactie, siet transactio. 1.
Transporte, siet translatio dominii, en cessio. 1.
Triplijcq, siet triplicatio. 2.
Triumphant, siet victor. 1.
Tumult, siet tumultus. 2.
Turbatie, of turbel, siet spolium, of turbatio. 1. 2.
Tweede instantie, siet instantia secunda. 1.

V.

VAcantien, siet nefasti dies. 1.
Vasallen, siet clientes fiduciarii, of Vasallus. 1. 2.

Venu

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Venu en cour, ſiet mandatum. 1.
Verbalen, of proceſſen verbael, ſiet acta coram judicibus deputatis. 1.
Verder inſtantie, ſiet inſtantia ulterior. 1.
Verheffen van appel / ſiet relevatio appellationis. 1.
Verifieren, ſiet probare, of verificari. 1.
Verſoek van reauditie, ſiet retractationis poſtulatio. 1.
Verſoek van recredentie, ſiet fiduciariæ poſſeſſionis petitio. 1.
Violeren, ſiet violare. 1.
Vonnis, ſiet ſententia. 1.
Vonnis definitijf, ſiet ſententia definitiva. 1.
Vſantie, ſiet ſtilus curiæ. 1.

W.

Willig decreet, ſiet decretum voluntarium. 1.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Misdrukken te verbeteren.

Fol. 2. vooꝛ Ab alienare, leeſt Abalienare. op 't ſelfde Fol. vooꝛ Ab alienatio, leeſt Abalienatio.

4 vooꝛ Abolitie, leeſt Abolitio.

5 vooꝛ aanveerder / leeſt anvaerder / en vooꝛ anveerden / leeſt anvaerden.

58 vooꝛ vernoeginge / leeſt vernoeminge.

60 vooꝛ Actu, leeſt Acta.

61 vooꝛ Ut articulus, leeſt Ut articulis.

66 vooꝛ Βιγαμια, leeſt Διγαμια.

79 vooꝛ Conductio, leeſt Condictio.

140 vooꝛ poſt liminium, leeſt poſt liminii.

166 vooꝛ ſuſterlings kind / leeſt een ſuſterling.

177 vooꝛ vzoederlings kind / leeſt een vzoederling.

259 vooꝛ ad Scriptitius, leeſt adſcriptitius.

261 vooꝛ ad Scriptitius, leeſt adſcriptitius.

278 vooꝛ Dedifitii ſervi, leeſt Deditítii ſervi. op 't ſelfde Fol. vooꝛ Deditii libertini, leeſt Deditítii libertini.

330 vooꝛ ſuccinotè leeſt ſuccinctè.

336 vooꝛ verleyden / leeſt verlijden.

Misſlagen te verbeteren.

Fol. 24. vooꝛ Actio de filia dotanda. ſiet Fol. 241. Actio de Filia dotanda.

Fol. 116. vooꝛ Filii & filiæ amitinorum, neeven en nigten / moeys ſoonen en dogters / ſuſterlings kinderen / t. w. des baders ſuſters kinderen / in zijde maagſchap het vierde gelid. leeſt Filii & Filiæ amitinorum, neeven en nigten / mijn agter ſuſterlingen of

ſuſtres-

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

ſuſterlings kinderen/d. i. mijn moeys ſoons en dogters kinderen; t. w. mijns vaders ſuſters kinds-kinderen/ in zijde maagſchap het vijfde gelid.

Fol. 117. voor Filii & filiæ conſobrinorum, neeven en nigten / ſuſterlingen/ ſuſterlings kinderen / ſoons en dogters van twee geſuſters / of ſomtijds twee broeders/ in zijde maagſchap het vierde gelid. leeſt Filii & filiæ conſobrinorum, neeven en nigten/ mijn agter ſuſterlingen / of ſuſterlings kinderen/ ſoons en dogters van mijn ſuſterlingen / of ſomtijds van mijn broederlingen/ in zijde maagſchap/ het vijfde gelid.

Fol. 241. voor Actio de liberis exhibendis, &c. leeſt Actio de liberis exhibendis, opſpraak om de kinderen te voorſchijn te brengen: een opſpraak van een vader tegens die geene / de welke ſijn kinderen tegens ſijn dank ophouden / en de ſelven niet en willen te voorſchijn brengen.

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland

Early European Books, Copyright © 2017 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland